7956

Bibl. Jag.

IV

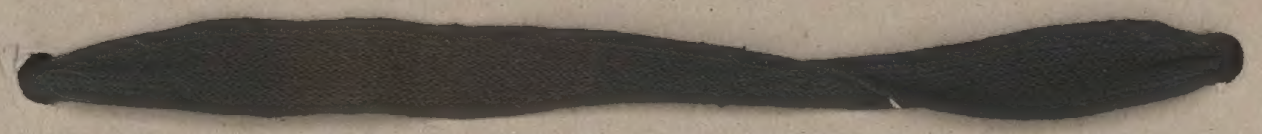

1. a

1

Relatia Posolstwa Pana Woynickiego Królowi Je. Mci w Warszawie.

[Piotr Zborowski]

Za rzecz potrzebną rozumiem Mowowey naiaśnieyszu Królu. Porządnie W. K. Mci referować, com za sprawę miał z Waszą około stanowienia pokoiu przymierza abys Wasza Królewska Mość tym bpiey opatrzić mógł wedle potrzeby wszystko ku zaóczerzeniu pokoiu y przymierza tamtego. Iako ich obraziło bicie naszych z Oczakowa ludzi z pisania mego iusz W. K. Mci pierwey wyrozumieć raczył, bo ich to nayBarziey bolało, że się to ostawiło, isz ludzie W. K. Mci zamek Czarski obległi i dobywali i dobywali acz oni niemieyszą szkodę uczynili nisz naszy których tam bycie nic innego nie przyniosło, iedno okazanie. Zły a nikczemny sprawy naszy, Bo y Szlakv Tatarskiego chybili, którym szli przeoni Tatarowie prosto ku niestru do Białogroda spłonem, gdzieby byli mogli odiąć wszystek plon, i z Bacharem y z Szczychozą zbić przednie Tatary, którzy naywięcey ziemię W. K. Mci szkodzą, albo bez wszego naruszenia Przymierza, Bo y Sędziak Białogrodski za rozkazaniem Cesarskiem bronił im o tydzień przeprawiania i strzelał na nie, y potym zaś więźniów siela odjął, i ich nie mało powiązał ale naszych ta sprawa uczyniła, że szli ku Oczakowu, gdzie i szkody wielkie popadli i lekkość, Bo podobno nigdy nędznieyszy Tatarowie czystych ludzi naszych barziey nie trapili, iako na ten czas, tak isz sposobem narodowi Polskiemu przeciwnym tym Pohańcom niesłychanem, obozem się im bronić musieli. Mogło się temu że W. K. wczas zabieżeć i za takiem granicy tamtey do W. K. Mci opatrzeniem żeby bez bycia v Oczakowa Tatarowie ci byli w spokoiu byc; Bo y dwie niedźli się tupem w ziemi W. K. Mci bawili, i wiedział o nich dobrze przed tym Pawlem Hetmanem bom go ia zaraz z Wołoch przestrzegł, i mam list od niego gdzie mi pisze, że iusz o nich pierwey wiedział, za którem wiedzeniem przecz tak wtym złe było opatrzenie, że Tatarowie nabrawszy się uszli, nie wiem, tho iriem, że za pobrane ludzi od Tatarów siła Baranów y birek Turkom naszy zabrali. Czym barziey niżby czym innym Turcy są przeciwko nam vbrażeni. Mam co iia K. M. Królu co sobie ciążyc, żem Postem tam będąc Do W. K. Mci ku służbie Krzyżtey służąc też taką wiarą y uprzeymością iaka mi przynależała, podanym był tam tym Pohańcom na posmiech prawie wrzec, z wielkiem swem, y tych co przy mnie byli niebezpieczeństwem. Bo y Wieżą iusz y hańbi grożono, bych był dziwnych fortelów y Praktik przez rozmaite ludzi za wielkiem swym Kosztem y nakładem moim nieuczynił, którem ich Basze wiąt a prawie wkotłysał, y sam bych był wielkiego niebespieczeństwa cum indigmtate W. K. Mci. nie uszedł y miasto przymierza miał był W. K. Mci Podobno Tatarzy Wołoscy y pograniczne Sędziaki, skąd iakie niebespieczeństwo na Coronę teraz do Woyny niespsobną za płochą czyiąś sprawą przyść mogło, snadnie Kazby vbaczyc tho może. O osobę swoię nie wiem co innego, lec iedno tho na Pana Boga a mądre baczenie W. K. Mci wkładam ieśli że ia słusznie w takie tam niebespieczeństwa był podan, wiernie zawsze

y w ten

y w tenczas Asptey służąc iakozem wielkich kłopotow użył, niźlim Basze
z mieszczywszy do postanowienia przymierza przywiodł, Bo ich to nie
bolało, że nasz wielką szkodę wbydle w Baraniech y w stadach Turkow
białogrodzkiem poczynili i od Oczakowa odegnali, Sałtisz Basza y w
stanowieniu Pakt często, y przy żegnaniu powiedział, że przyiaźń tey Cesarz
mocni dzierzeć będzie, ieśli też od ludzi W. K. Mci. na pograniczu pokoy będą, a
thy łupiestwa ustaną. I opowiedział się w tym gdzie się daley stamtąd namnieysza
da przyczyna, że oni przymierza dzierzeć nie mogą od nas obrażonego, co in-
sze godna rzecz iest, abyś W. K. M. wedle potrzeby uważyć tho raczył, a themu w
czas zabieżeć, aby się im przyczyna stamtąd nie dawała. Boć to wielka in-
dignitas W. K. Mci, że Basza mówi. Gdzie W. K. M. swawolnych swych Panów
nie pohamuie, że ie sami za to nieposłuszeństwo karać chcą. Alesz sprot-
na to Porosta. ludzie od Tatarów pobrane Tureckie byttem sobie nagradzać,
co ich tak boli, że gdzieby się im daley namnieysza przyczyna dać miała,
zaraz przymierze zrzucą. Bo insz przed wielką skargą y Placzem Tur-
kow Białogrodzkich, którzy tym zniszczeli
ritate nie będą mogli około Woiewody Wołoskiego W. M. Królu tesz być profita-
li opowiedzieli gdzieby mu stąd iakie niebespieczeństwo przyszło, że przy-
mierze zrzuciwszy mścić się tego zaraz na wszystki koronie będą. Tatarzy za
powinowactwem z Mechmet Baszą Bochdanowem by go co potkać miało
iścieby tego niescierpieli. Jednak rozkazano Bohdanowi iż czym mu Man-
dat dat przy mnie Herisz którego tu copią przynioł, aby się zawsze
starał o łaskę W. K. Mci, iżby nań skargi nie przydziły, iakosz za-
prawdę, gdym nazad iechał, y wdzięczność mi wielką pokazał, i offiaro-
wał się we wszystkim bydź W. K. Mci powolnem, a więcey do niełaski
W. K. Mci przyczyny niedawać. Bom ia kilka dni u niego będąc, y iegom
w tym napominał, publice y privatim z Pany tractował, żem im to ia-
ko pokazał iż temi częstemi skargami do Turka nic sobie nie pomaga-
ią. Gdyż Cesarz Turecky karać W. K. Mci niemoże, a im z tych skarg nic
nie przychodzi, iedno, że ich Basza ea occasione tym barziey łupi, y ta-
kem z niemi postanowił, że zawsze gdy się co takowego stanie oko-
to około Rożnic pogranicznych wysadzeniem mądrych z obu
stron ludzi ma bydź porownanie; Jakosz potwierdzaiąc tego teraz
przy mnie zaraz posłali posła swego, chcąc wszystko podle woley
W. K. Mci uczynić, Czemu tym snadniey wierzić, że się im iusz w uszy
dobrze nalało a w Turczech ie prawie ad medulla wyssano.
Co się tyczy Czara Przekopskiego. Najaś. M. Królu na tegom mocnie rozkazował y
skarżył, że on pod przemierzem woiował ziemię W. K. Mci y szkody wielkie
poczynił. Zaczym gdy go Cesarz w przymierzu comprehendował, żądałem z
niego sprawiedliwości: około czego miałem kilka aktów z Baszą, na co
mi zawsze iednostainie odpowiedał, że tego bronili, y tego zawsze
zakazowali Czarowi, ale iż Car tę przyczynę kładzie że mu wedle

daney.

obligatiey W. K. Mść powinne upominky, zadzierzat ktemu y Posła zatrzymat, z
kąd iusz by nabardziey chciely przyczyny karania ich mieć słuszney nie mogą. Lecz
gdy się im będzie dosyć działo, co dawny zwyczay ich niesie, a w tym czasie
co wykroczą, iusz będzie przyczyna, za ktorą nie zaniechaią tego by ich karać nie
mieli. Iakosz zaraz przy mnie posłano srodze zakazuiąc, aby Czar nic nie smiał
przeciwko przymierzu czynić, iusz się mu w tem iaśnie deklaruiąc, aktu
oczyszczeniu siebie wętszemu posłu Cesarz mandat ten do W. K. Mci, ktory może
W. K. Mść abo swem Gończem, Tatarskiemu Hanowi posłać, abo temu Posłowi dać,
że go z granice ktorem Gauszem poslie, a w tym mandacie potwierdzaią to co
przez Posła ustnie roskazali do niego, w przymierzu tesz tego dołożono, iusz
się Synowie Czarowie z obligatiey przymierney wolnemi rozumieli, że
powinien Czar z Synmy y wszystką familią swą sine dolo et fuco przy-
mierza tego przestrzegać, a w niczym nie naruszać. Zaczym mi Ba-
sza imieniem Cesarskim obiecał przestrzegać z wielką pilnością, aby
Tatarski Czar spokoinie się zachował. Domagałem się ia mocnie ich
kom to pierwey W. K. Mci wpisał abyna Czara w przymierzu powin-
ność ta była włożona, żeby za upominky winien był W. K. Mci służyć,
y wedle pisania W. K. Mci, ktores posłał raczył. Basza zaś odzywał się
do Originała, gdyby ten wydział, żeby mu to snadnie uczynić, w
czymby iedno mógł W. K. Mci chęć swą pokazać. Ale na Copią powiedział
że się mu nie godziło tak wielką rzecz w przymierze in prejudicium
alterius partis włożyć. Sam zaś Originał obiecował ukazać poletny
mnie od W. K. Mci przez Jastrzębskiego danej, na com trzy niedziele nad
potrzebę z wielkiem swem kosztem oczekiwał, iakoszbych był mógł ten
Originał ukazać mam za to, żebych był nie kazał posługę około Tatar-
skiego Czara W. K. Mci uczynić przec posłan nie iest ten list wiedzieć
nie mogę, abe kto w tym przysługa był, był y dobrey sławi P. P. i digni-
tis W. K. Mci przekaza. Jednak isz się to na ten czas inaczey postanowić nie
mogło, ile że mnie było obwarowałem. Strony Czara Przekopskiego potkoy
iako nalepszy bydź mógł iako iusz wyżey iest dołożono. Że strony
Białogrodzkich i inszych Tureckich Tatar tę przyczynę dawali, iż oni
są confederati Przekopskiemu Czarowi, y poniekąd pod iego iurisdictią
(iakosz się to znaczy z onej obligatiey Tatarskiey) Przeto za krzywdy
iego czynić musieli, co przeciwko Koronie czynili. Jednak iusz teraz
srodze wszem pogranicznem Sędziakom, pod gardłem roskazano
aby tego strzegli, żeby od Tatar ich żadna szkoda w ziemy W. K. Mci
niebyła, iakoż mi oba Sędziakowie Silistryjskie y Białogrodzky pisali
y przed sługami memi, ktorem tam stał obiecowali, biorąc to na gardło
swoie, że więcey tych szkod z tamtey strony w ziemi W. K. Mci nie będzie. Ba-
sza mi też ~~obiecował~~ obiecał prima quaq ocbone y Sędziaka od nie nic, y te
herszty Tatarskie, Bakaia Schiche ze Sargela y innych skarać, y tak
to obwarować, aby tamtych rozruchow więcey nie było. Iakosz wierzę, żeby
to byli zaraz uczynili, bo też ~~nie~~ i na Sędziaka y na tamte Tabary
ustawiczne

ustawiczne skargi od Turkow były, gdyżem y ia też przy sobie miał niekto-
re z Białogrodu, przez ktorem siła inszych na Sędziaka i na Tatary pobudzał. ale
W. Królu oni zwykli nihil direpte ale wszystko per oeconem sprawować przeto
y tey na Sędziaka czekać będą podobno, aby sine tumultu snadnie y iego
y Tatarskich tych wodzów, na ktore im trzeba fortelu użyć, skła-
ać mogli. Basza mi na żegnaniu około tego ponowiedział, że się chce postarać,
isz W. K. Mć sprawy iego rychło content będziesz bydź raczył.
Około więźniow Naiaś. M. Królu, nie wiem z iakiem by żalem mnie zwło-
szcza mówić przyszło, około ktorych skorom do Constantinopola przyie-
chał, zarazem wielkiey trudności y niebespieczeństwam użył, bo nie żyw
tam, że pospolitemu człowiekowi patrzy drogo więźnia zapłacić, ciężko gdy
mu go biorą iużem ia o tem iednak wielkie acti miał y mocnim się ich
domagał prawie chcąc zaniechać wszystkiego, gdzieby im o tem pact nie
dziersceli. Basza aby mię w tym contentował, wnet z rozkazania Cesarskiego
postał Silistryskiego Sędziaka Commisarzem do Białogrodzkiego Sędziaka, gdzie
zaraz 1500 więźniow spisano, o czym mi obadwa sędziakowie zaraz dała teczki
dali, y iuszmi ie gdybych nazad iechał wydać pewnie miano, gdy nasz przy-
ciągnowszy pod Oczakow, nie tylko to, ale wszystkie inne około przy mie-
rza sprawy disturbowali. Bo wnet za tą przyczyną wszystkie zas więźnie i
illo disturbio rozebrano y za morze zasłano tamże teraz nazad idąc tez
Poseł Turecki z iechawszy tam z rozkazania Cesarskiego y z memi sługa-
mi ledwo kilkadziesiąt osob przez pięćdziesiąt małych dziatek dostali
a czem ich z Constantinopola y w drodze nie mało dostał y żywiosł. Się-
dziak mi tesz ich ieszcze więcey na Commisią zebrać, co będzie mógł obie-
cał. Teraz iusz do Polski do mnie pisał, że 70 więźniow zebrał abych
po nie postał, oczymem ia dał znać N. Mci Panu Woiewodzie Ruskiemu, y
listym postał do Białogrodzkiego y Silistryskiego Sędziana przy ktorym
tesz nieco więźniow iest zebranych, aby ie temu swego Pan Woiewoda posłał
wydali, do ktoregom pisał żeby tam bez mieszkania po nie wyprawił, bo
ieciemu snadnie przydzie.
Około dziesięciny Baraniey iest tesz Mandat Cesarski, aby ią porządnie wyda-
wano, Starostom W. K. Mci; a gdzieby dawszy po opowiedzeniu szkodę iaką
padli od naszych tenże im Starosta będzie winien nagradzać, ktoryby do
nich dziesięcinę wziął. Bardzoby mi radził Naiaś. M. Królu te dziesięci-
ny dawali by iedno mogli spokoynie pasć, bo dla tych niespokoiow, y Cesarzo
z tamtąd nie mało pożytku ubyło, y żywności wszystkiem Turkom, Przeto iuż
ich to bardzo zaiątrza, przeciwko luszom W. K. Mci potrzeba to iusz gruntown
opatrzyć aby to Kupiectwo pogranicane ustało. a tym posłańcom ktorzy by

snadź okazie

snadź okazicy radzij, aby się namnieysza do wzruszenia przymierza przyczyna dawała.

Dla tych tedy pogranicznych rozmic postanowiłem z Baszą Commissią pograniczną na którą iest naznaczony Sędziak Silistryiski, który skoroby mu ten Poseł dał znać, bez omieszkania zicżnie się z Commissarzami W. K. Mci we dwuset koni z obu stron, albo w Chocimiu, albo w Białatynie, co iest na woley W. K. Mci ztą Commissią czynić, co W. K. Mść raczy. Ja się obawiam za takiem naszym tupiestwem, że bydzie WK Mci na tey tam Commissiey winny zostana, a choć Commissia nie będzie iednak to przymierza nie naruszy, gdyż się to tam expresse obwarowało, że coby z tych rozmic porownano być nie mogło, to na utrząs będzie zapomniano. Wszym raz W. K. Mść podług naylepszego zdania swego postąpić, tylko miałaliby bydź Commissia, aby nie odwłocznie była.

Wtenże czas skoro po Panu Wojnickiem sprawował poselstwo Poseł Turecki. który przy nim przyiechał temi słowy.

Sułtan Selim Niezwyciężony Cesarz Azyey i Europy Czarnego i Białego morza Pan &c. Prezes mię niewolnika y sługę swego offiaruie W. K. Mci dobrą swą przyiaźń od Pana Boga dobrego zdrowia y wszelakiego szczęścia w długim panowaniu W. K. Mci żąda, tak iako przodkowie y Oiciec świętey pamięci Pana mego y sąsiedztwo wiedli, tak też Pan moi nigdy inacey chce się przeciwko W. K. Mci zachować, póki go Pan Bog na świecie szczęśliwie chować będzie raczył, y póki do czego inszego z strony W. K. Mci przyczyna nie będzie dana

Po odprawieniu poselstwa, które Articulatim sprawował, oddał Królowi JM. Mci list przymierny w złotogłowowem worku, y listy od Cesarza y od Mechmet Basze które tu są wypisane.

List pierwszy Cesarski

Zigmuntowi Augustowi Królowi Polskiemu, wielu Panow y Panąt wszystkich ludzy Rycerskich Chrześciańskich, którzy w Jezusa dufaią, Pana dobra nasza przyiaźń. Panie Boże daj Tobie aby się nam po szczęściu we wszystkich rzeczach sprawiedliwych, a ku ostatku abyście wdzięcznieyszem Panu Bogu iego świętey miłości okazali.

Przytym oznaimuiemy Wam, co pierwey pisał do nas Sędziak Białogrodzky oznaymuiąc, iż ludzie wasze nie mali, na imię Pan Laszky, y z inszemi ukraińnemi Starostami powiedaiąc, że go mac się za Tatarskiem woyskiem ich dziesięcią tysięcy pod Ocząkow bezpiecznie uderzyli y Zamek obegnali, y którzy około tego Zamku naszego poddani nasze bezpiecznie mieszkali, ich pobrali, y co było ich bydła, owiec, Koniy stada, pobrali, y tych poddanych naszych pobrano, bydła rogatego 3160. y dziewięćdziesiąt pogłowia

a Owiec

a owiec 15.862 pogłowia, a koni 59 pogłowia y cztery czabany poddanego naszego na imię Solibana poymali y inszych poddanych naszych nie mało pobrali. To iż iest naprzeciw przymierzu potrzeba o te szkody dowiedziawszy się według przymierza ich złoczyńców karać aby się przymierze pełniło. Poseł wasz który był przy drzwiach naszych dobrze świadom tych szkód poddanych naszych, a tak gdy ten list nasz do Was dojdzie potrzeba z pamięta[wa]nia na przyiaźń naszę, y na przymierze które między nami iest, według tego byście sprawowali, y tego poddanego naszego maiętności, bydło owce, konie, y te czabany kazali wrócić, y tych którzy między nami przymierze rozrywaią rozkazali karać, y też dowiedziawszy się którzy poddanem naszem nosy y gęby rzezą abyście ich roskazali karać, y sędziaka naszego Cesarskiego uciekł sługa z trochą maiętności, y ten sługa iest w państwie waszem, y pierwey pisałem był dobrego sługę swego na imię Abdy Czauscha, y temu służebnicy dwa uciekły y zanieśli 317 złotych czerwonych y wiele innych rzeczy, y powiedaią; że w państwie waszem są. a tak żądamy was tych służebników iego poymawszy, żoną, maiętnością co zanieśli temu słudze naszemu Husan Czauszowy do rąk abyście oddali, y tego pachołka naszego więcey Michnża czterech niedziel przy drzwiach swoich nie dzierżeli; y do nas łaskawie y mitościwie według starodawnego y stałecznego przymierza naszego nic nie mieszkaiąc odprawiteli. Pisan w Constantinopolu. Datum ut supra w Przymierzu.

Drugi list Cesarski

Sigmuntowy Augustowy Królowi Polskiemu wielu Panów y Panią y wszytkich ludzy Chrześciańskich Panu, dobra nasza przyiaźń. Przytym oznaimuiemy wam. Iż żałował nąm poddany nasz na imię Synan na Posła waszego, który pierwey tu przy drzwiach naszych był, y wziął u tego poddanego naszego, z targowawszy Zamletta za 60. ucierzy aspr: y miał w połtrzecze oddać pieniądze za to. Komuby przykazał ten poddany nasz, abyście temu przedał. a tak proszę temu Posłowy swemu, Kaście przed sobą stanąć, y temu poddanemu naszemu sprawiedliwość oczywistą uczynić. A teraz żądamy was aby te pieniądze wszytkie były zapłacone temu poddanemu naszemu, aby żadna krzywda nie działa się. a mi też wedle przymierza sprawiedliwości poddanem waszem nie będziem bronić. Datum ut supra.

Trzeci list Cesarski.

Sigmuntowy Augustowy Królowi Polskiemu wielu Panow y Panią y wszytkich ludzi Chrześciańskich Panu dobra przyiaźń nasza. Przytym iż Nadey

nasz

nasz N. Ilyski oznaymit pisaniem swoiem do Drzwy naszych, że poddanym naszem w państwie waszem nie mała szkoda się stała, y ten poddani nasz na imię Sachnia Żyd bit nam czołem i powiedział, że będący on kupcem naszem w państwie Waszem Pan Swiadzki Pan Lubmirski tego kupca naszego bez winnie poimał, powiedaiąc, ześ ty iest szpieg, y odebrał od niego wszystkę maiętność y samego wsadził do łacznicy, y więcey piąci Miesięcy był w więzieniu y wziął u niego 4000 złotych czerwonych, siedmnaście grzywien srebra i trzy postawy sukna lunskiego. A tak prosimy was abyście wedle przymierza waszego złoczyńców karali, którzy tego się dopuszczaią, y posłalismy do was tego wiernego posłańca swego na imię Hassan Czausza, aby y tę maiętność tego poddanego naszego odzyskał, y aby się starał abyście tych roskazali skarać, którzy między nami przymierza przerywaią. A my także w państwie naszem sprawiedliwości poddanem waszem bronić nie będziemy.

Datt ut supra

Czwarty list Cesarski.

Sigmuntowy Augustowy Krolowi Polskiemu wiele Panow i Panąt y wszystkich Rycerskich ludzi Chrześciańskich, którzy vfaią w Jezusa iego swięta miłość Panu Wielkiemu Dobrą naszę przyiaźń, y Panie Boże day, abyście się w dzięcznieyszemi ku ostatku Panu Bogu i jego swięty miłości okazali.

Przytym oznaymuiemi wam iako przyiacielowi naszemu, Iż kupiec nasz na imię Mechmet Czelebi posłał do Mosswi dla skupowania potrzeb naszych, a tak iest tego potrzeba, aby on kupiec wrócił się do szczęśliwych Drzwi naszych y posłaliśmy posłańca naszego do was z tem listem, y drugi list do Xiążia Mosskiewskiego, aby tego kupca nic nie mieszaiąc do nas odpuścił. Żądami was abyście tego posłańca naszego dobrowolnie nic nie mieszaiąc z państwa swego wypuścili z łaski swey, abyście kazali z ustraynych Zamkow swych sprowadz żeby się iaka szkoda onemu posłańcowy naszemu nie stała. A gdy ten kupiec nasz z Mosskwy przyiedzie do państwa waszego abyście bacząc na przymierze, y postanowienie między nami u tego kupca naszego żadnego myta z towarów naszych brać nie kazali y iego dobrowolnie do Państwa naszego przypuścili. A kturzy furmani przy kupcu naszym będą do państwa waszego y tych Furmanow abyście zaś nazad dobrowolnie wipuscile na Mosskwę żeby się im w państwie waszem żadna krzywda nie stała. Pisan w

Constanti nopoli ut supra

List od Mechmet Baszy.

Naiaśnieyszemu a Miłościwemu Królowi Polskiemu K. Mci Sygmuntowi Augustowi wiele Panow Paniąt y wszystkich ludzi Rycerskich Chrześciańskich, którzy w Jezusa ufaią Panu wielkiemu, tym moim pisaniem szczęśliwego W. K. Mci zdrowia, którego zdrowia y szczęśliwego panowania na długie czasi od Pana Boga W. K. Mci życzę W. u. Przytym iż niektory kupiec Pana mego Jeg. Ces. Mci na imię Mechmet Czeleby potrał na Morskie dla kupowania towarow Pana mego list, tego potrzeba, aby ten kupiec nie mieszkaiąc do szczęśliwych drzwy K. Ces. Mci przywrócił się. Przeto tedy posłańca tego K. Mci Pan moy z listem swem do W. K. Mci posłać raczył, y drugi list do Kniazia Morskiewskiego, aby onego kupca nie nie mieszkaiąc odpuścił, a tak tego posłańca raczą W. K. Mść za granice zaprowadzić rozkazać, y gdy się ten kupiec do Państwa W. K. Mci wroci dobrowolnie przez Państwo swoie raczy go W. K. Mść przepuścić

Za powolny sługa y rad służyć we wszystkich rzeczach dobrych W. K. Mci gotow

Mechmet Basza

List drugi od Mechmet Baszy

Naiaśnieyszemu a Miłościwemu Królowi Polskiemu K. Mci Sigmuntowi Augustowi wiela Panow i paniąt, y wszystkich Rycerskich ludzi Chrześciańskich którzy w Jezusa dufaią Panu wielkiemu, tym moim pisaniem szczęśliwego zdrowia W. K. Mci nawiedzam którego zdrowia i szczesliwego na długie czasi mieć od Pana Boga W. K. Mci życzę.

Przytym oznaymuię W. K. Mci. Iż z łaski y z miłosci Bożey między dwiema Pany miłość y pokoy stał się stateczny y abowiem W. K. Mść do wielkich i szczęśliwych drzwi K. Mci Pana mego posła swego przysłać, prosząc y żądaiąc, aby raczył przymierza swego ponowić iako za Przodków Panow naszych stateczne przymierza bywały. A tak Pan moy raczył na prozbę y na żądanie W. K. Mci to uczynić z łaski swey przymierze swe do W. K. Mci posła przez tego posła W. K. Mci na imię Pana Woienickiego y przez swego posłanca na imie Hasan Czausza, z łaski Bożey iest, to stateczne przymierze między dwiema Pany y pokoy. Raczcie na to przymierze weyrzawszy według postanowienia sprawiedliwie i statecznie się obchodzić według tego przymierza Pana naszego Pan nasz też tego przymierza w niczym nie wystąpi, y ukraynnym zamkom swym zakazał aby w państwo W. K. Mci nie chodzili, y żadnych szkod nie czynili, iako szorzey y dotatecznieg w liście

Pana

Pana mego napisano iest do W. K. Mći. A. W. K. M. także raccie rostrząc
Haroslom swym ukraińnym aby za granice z pow zamku Pana mego powcho.
dzące szkod nie czynili, y aby się według tych Artikułow sprawowali, kto.
re w przymierzu są dołożone, które artikuły są postanowione przez Posła
W. K. Mći, według tych artikułow raccie się W. K. Mći sprawować y od onych
nie odstępować, y tego Posłańca Pana mego nic nie mieszkając że
wszystkiem dobrem odpuścić. Pisano w Constantinopolu 1t supra

Rada nayniższa Pana mego. Maiwe-
Mehmet Basza niżko czołem bijąc.

Odpowiedź na Oppraue
Posłow Cesarza Tureckiego.

Naprzod Iż to Przymierze, które J. K. Mći z Cesarzem Tureckiem JE. Maią
w nowił także statecznie i sprawiedliwie chować będzie rozkaz, nic niewat-
piąc, Iż Cesarz JK. Mść Turecky nadle tego przymierza zachować się będzie
szkody które od Pana Laskiego y inszych poddanych JK. K. Mći pod Ozakowem
się stały acz nie umyślnie, bo tam gdy Tatarowie wybrali i wypladrowały pod-
dane JE. Ko. Mći, bieżąc za żonami i dziecmi za bracią y dobytki swoiemi, a
tak za wielką szkodą żalem i ciężkością ich to się stało, wszakoż JK.
K. Mć chcąc dobrą przyiaźń y sąsiedztwo z Cesarzem JE. Maią Tureckiem
zachować, chce, aby te krzywdy y szkody przez spólne Commissarze które
przyszłego miesiąca Maja na granice wyiechać po 200 koni z obudwu
stron maią, uznane y porownane były. Powżen tego będąc iuż tez i Ce-
sarz JE. Mść Turecky szkody poddanych JK. K. Mći nagrodzić rostrząc
będzie raczył.

Żydowi z połonki niebożczyka Pana Siradzkiego y Kupcowi z Panem Wo.
iewodą Podolskiem o czamlet kupiony, a niezapłacony gdy ci sami osoba-
mi swemi będą którym się krzywda stała sprawiedliwość JK. Mći uczy-
niona będzie nie odkładaiąc do Commissarzów.

Co się tyczy Cesarza Przekopskiego temu JK. M. upominky dawać obiecował
aby mu służył y pomagał przeciwko każdemu nieprzyiacielowi JK. Mći.
A iż się po niektóre czasy te upominky nie dawały, y Posłowie iego
były zatrzymane, działo się z tey przyczyny, iż powinności swey dwoie nie
czynili, y owszem naiechał, y szkody wielkie poczynił w Państwie JK.
Mći, aby iuż daley swoich złych Czar Przekopski nie czynił, y powinno-
wactwo swe aby wypełnił.

Żąda przytym JE. K. Mć aby ci Turcy którzy się do spólnego Cugu ku Ta-
tarom przyłączaią y zbroy dobywaią były karani gdy do tego przyidzie, a przeo
Commissarzmi spólnemi pokaże się.

O Armianinu z Kamieńca zmarłego Król JE. Mć rozkazać raczy, wraz przez
komornika swego, aby iesli co maiętności zostało, aby kupcy długów swych
słusznie dochodząc

słusznie dochodząc nie rozebrali temu Ormianinowi tego bliższemu posłanemu Cesarza K. Mci było dano.

O cenę przez Pana Thęczyńskiego wzięta dawał ze sprawę Pan Thęczyński iż ią dawał, ale iey wziąć nie chciano powiedaiąc iż iey więcey było. A tak ta rzecz musi się przed Commissarzmi spólnemi na on czas pokazać y porownać.

O zbiegłych sługach Abdi Czauszowi y Kęzianowy Białogrodzkiemu J. K. Mci winnych mieć nie raczy, ale się Starostom dowiadować rozkazać raczył, a będąli w państwie J. K. Mci natenczas, będą wydany.

Raczył też J. K. Mci to opatrzyć Starostom swym zwłaszcza pogranicznem rozkazać, aby ani od Pana Laskiego any od żadnego innego poddanego J. K. Mci Panu Bochianowi Woiewodzie Nowogrodzkiemu any iego poddanie żadne się szkody nie działy y samego Pana Laskiego od wszelakiego naiazdu na ziemie Wołoską, y odczynienia szkod zachowaniem swym pohamować raczy.

List Króla J. Mci do Cesarza Tureckg przez tegoż Czausza posłany.

Ser.mo ac Potentiss. Principi et Domino Sultano Selimo Imperatori Maxime Constantinopolitano, Asiæ Europæ, Persarum, Arabum, Syriæ, ac Aegypti &c. Regnio Fratri, amico, et vicino nostro charissimo salutem et omnis felicitatis. Serme ac Potentissime Princeps et Domine Frater amice et vicine noster charissime Ser.tas Pr.a Nuncius Hasan Czaus quem una cum Nuncio et Oratore Ivo Magco Petro a Iberow Castellano Woinicien renovandorum foederum prorum causa a nobis ad Ser.tem Vram missus hoc ad nos a Ser.te Vra obligatus ad nos veneral, per quem nobis Serenitas Vra eadem foedera olim inter nos innovata commemoranda nos hortata est, ut eisdem foederibus et pactis ex mea parte satisfaceremus. Quod nidem libenter et libenter summus facturi quæ consuevimus cum omnibus Principibus sancte inita foedera inviolabiliter conservare, tamen admonito Serenit. Vra fuit nobis grata spera mus quod Serenitas Vra quod a nobis expectat idem nobis iuxta eadem foedera benevole et fraterne prestaturam esse.

Exhibuit quog nobis idem Nuncius Serenitatis Vrae literas literas, quibus Magnum Albertum Laski Serenitas Vra accusat et quasdam injurias subditorum suorum exponit; Et ad Albertum quidem Laski quod attinet. Mandavimus illi severe ut ab invadendo et perturbando damnisve ullis infestando Vestrarum Vrarum subditis sibi compararet, idem et omnibus præsertim in limitibus constitutis regni nri Capitaneis mandavimus ut omnibus modis homines inquietos ex dominiis prius sive ditionis per Regnum nrum in Walachiam transeundos prohiberent, injuriæ et damno quod apud Civitatem Bralkow

in persecutione

in persecutione Tartarorum subditis Sereny Vrā ~~[illegible]~~ nobis illicem ab illis illata sunt, ea per Commissarios nros quos ad proximū Mensem Majum ad limites et vicinias dominior nrorum, tam nos quam Sereny Vra missuri sumus complanabuntur et compensabuntur. Quod idem Sereny Vra facturam non dubitamus. Quod attinet Judeum qui quondam a Magco Joanne Lutomirski Castellano Lyraiens in carcere detentus et ~~et~~ habitus summa pecunia illi exempta fuerat. Is quoniam e vivis decessit cum illius successoribus qua primum ex Sudens ad nos venerit, et ipse negotium suum exposuerit, iustitia illi administrabitur, non dilato negotio ad predictos Commissarios. Idem factum iri cum Magco Georgio Laskowiecki Palatino Podlā prior nro ad Sereny Vrām Oratore, quem ex literis Sereny Vrā tellam quantum intulatam cuidam subdito Sereny Vrā nonnum perdoluisse intelleximus. simul atque idem sub. (nobis) presens fuerit, nam absentibus illis, nihil in presentia constitui poterat. Ad alia quod Nuncius hic Serenit. Vrā postulavit, verbale responsum eidem datum est a nobis, quod Sereny Vrā pro mutua benevolentia nostra, a nobis benevole et paterno animo accipiet. Sereny Vrām diu salvam et incolumem esse optamus. Datum Varsovia 21 die octobris Ao Dni 1568. Regni vero nri 39.

List do Machmet Bäsze temisx Postowi Dany.

Sigismundus Augustus &c. Magce sincere nobis dilecte. Grata nobis extitit commemoratio foederum et pactorum quod non ita pridem hoc anno cum Serenmo et Potentissimo Principe et Domino Sultano Selimo Imperatore Turcarum Syncro Vrō Domino renovavimus. Ebi autem sponte et libenter ea praestiturī sumus, quod ad vicinitatem foederum conservandā bonamq amicitiam et jura vicinitatis retinens faciunt, tamen in eo sincerū Vrō erga nos bonum studium et animum recognoscimus quod etiam ipsa ad nos ea de re scripserit. Mandavimus autem Capitaneis nris omnibus praesertim in finibus dominiorum nrorum constitutis, ut diligenter provideant, ne vel Palatinatus Walachiā vel ulla alia Serenmi Principis Vri Provincia quopiam damno vel incommodo afficiantur. Idem nobis policemur de Serenmo Principe Vro, ut non sit subditis ~~[illegible]~~ sive Tartaris sive aliis quibuscris adimisimus, quod foedera integritatem labefactare posse videatur. Quam ad rem Syncer. Vrā pro sua prudentia sua Serbnmi ratio his benemereri studebimus. Cetera ex eodem Nuncio Serenmi Principis sui uberius Syncer. Vra cognoscet. Datum Varsovia 21 Octobris Anno Dni 1568.

Koniec Relacyey.

Wkazował też Pan Woinicki Krolowi JM. Mci. Iż chociaż w naylepszym przymierzu z Cesarzem Tureckiem, iednak rzecz bydź barzo potrzebna aby żołnierze ustawicznie na pogranicznu byli, dla tych Tatarow ktorzy się

ktorzy się przekradaią w pola których ani stanu Czar Przekopski
ani Sędziakowie ustrzedz nie mogą, żeby ich nasi gdyby się trafiło bić mogli
nie chodząc pod Zamki Tureckie ale w ziemi Królewskiej bić mogli. A iżby
te zagony Tatarskie tym Cutfiey zachowane były, potrzeba gdzie na stawa
Zamek zbudować. Zaczym ukazował wszystkie pola wyniarkowane które
mi Tatarowie y wielkiem y małym statkiem przechodzą. Także y urocziska
które nam ieszcze Turcy przyznawaią y których nie przyznawaią, wszakoż
się iednak w liscie przymierzem y dziesięcinnym po staremu iego dołożyło.
Isz skoro za Niestr w pola Turcy byłła, stada y barany wyżęna, iedy z
tamtych wszystkich pol ma iść dziesięcina Krolowi JM. tylko by trzeba
in executionem to przywieść, aby kiedy tę dziesięcinę wybierano a prozno
tego w przymierze niepisano, czego nie używamy. Coby snadniey złey lom-
mitiey głosc mogło, która się na pograniczu z Turki postanowiła, iżby
Król JM. miedzi chciał, aza się na niey nie, tsza winnosc naszych po-
kazała niżli Turków, y na to by iednak przyszło żeby szkody za sta-
dy zatarte były.

Ruinę starich Zamkow y urodzisk w polach ku Tatarom

Czarnyhrod Ruina Zamku y pola iego idą asz ku Tyrowemu, nad rzeka Rossą
Baltarlich co nad polem leży.

Urocziska w polach których nam przyznawaią.

Kodyma, Szaffran, Theligol, Tomikowa wolia, ale te iuż ku bliżey leżą

Tych zaś nie przyznawaią.

Akiesz, Berembey, Berezany. Wirzch

Drugie Urocziska na Stanu.

Taszminy, Tawolhaki, w stronę Ocziakowa.

Summariusz szkod od Tatar uczynionych przed
gody in Anno 1566 y in anno 1567 przez Pana Brzeskie-
go spisany.

Naprzod ludzi pospolitych	6.178
Wsi popalonych spustoszonych	327
Bydła pospolitego	6.440
Koni ieznych y stad	9.353
Owiec	175.120
Pasiek	114
Stogow pospolitego zboża	1.808.
Trzeci raz gdy były 17 July wypaleli y spustoszeli wsty	24

Wodzi tych Tatarow, co trzeci raz były Tichoza, Murza Surgiel y Bakay
a tylko ieden dzień z ludźmi w ziemi Ruskiey JM. Krol.

1. 6.

Copia Privilegiorum & Litterarum confirmationis Inducierum pacis a Potentissimo et Invictissimo Imperatore Turcarum Selimo, Maximiliano secundo Romanorum Imperatore concessa. In Anno Sancti Prophete Isa: 2d est M.D.LXVIII. In Mense Martio

Divina favente Clementia. Ego potentissimus et Invictissimus Princeps Sultan, Selimus filius, Sultan Selimani felicis memorie semper augustus Dominiorum et Regionum Arabie, Persie, Caramanie, Natolie et Armenie et Grecie ac multorum aliorum infinitorum Regnorum et Dominiorum nec non utriusq Maris Nigri et albi Potentissimus Imperator Imperatorum et Dominus Dominantium terrestrium Monarcha, Victor et Triumphator totius orbis terrarum.

Tibi Maximiliane Germanie Bohemie Croatie, Slauonie et multorum aliorum Regnorum et Provinciarum excellentissimus Rex et Romanorum Electus Imperator omnem felicitatem et prosperum successum amicabilem optamus.

Dum felicissima Imperialia Privilegia et amicabilem pacem nobilitatis tue Magnitudinis cesarei mittis postea nobis peruenient. Actum sit quare in anno sancti Prophete Isa M.D.LXVIII in Mense Septembre quod est in anno nostrum Lysimi Prophete 970 in Mense Rebiul prop. sanctam et syncieram amicabilem pacem nobiscum nostri conclusionem et confirmandam prestita et honorato Arabeo antonio Werenuio Equite Agrieny et Alberto de Hirschhausen Christophoro de Feriphenbach cum litteris pacis amicabilibus ad Potentissimam Portam nostram Monarcham missis et ut deinceps in utraq parte ad octo annos tranquiliter viuere possint. Ut proprie et mutua amicitia firmiter et constanter permaneant, hanc eorum a Mense Januario inquisitam Triginta Millia Florenorum Hungaricalis in auro in potentissimam curiam nostram Monarcham constanter mittere promisistis et obligastis. Sub ea conditione et uti fres Ferdinandi et Carolus Archiducces Austrie in ista confirmatione pacis comprehensi et inclusi sint, Hoc tamen pacto ut ex parte vestrorum Regnorum et Provinciarum sive Civitatum aut Oppidorum vel Arcium gubernatores Capitanei et alii officiales subditi et Regnicole ubicunq sint, sive per terram aut per mare vel aquam loca et fluvios omnes unanimiter ex sincere et puro corde amicabili conditione hanc amicitiam et terminum pacis firmiter et constanter observent, inquantum quod ea quidcunq ad promissam amicitiam tranquilla pacis attinet dignitati et nobili mee inviolabiliter firmitq honorare et conservare debeant.

Vicissim igitur idem in omnibus confirmab. Regnorum et Dominorum nostrorum Bigerbergis et senoziacis manipulis et omnibus exercitibus ac cateris militibus et officialibus sub pena capitis eorundem prohibitum et firmiter commissum est donec ex parte vestre promissa et confirmata pacis aliquid contrarium non eveniet. Si tamen aliquid alienum accideret antequam ad Potentissimam Portam nostram Monarcham non notificabitur confirmate pacis et amicitie in aliquibus actus agant vel fraudulenter prohibuimus.

Finis Regionis et Provinciarum Regnorum ac subditi ad quos

Item. Talia bona aut villa aut mobilia sive immobilia, quæ in librum nrum Imperialem nondum sunt inscripta in tempore istius confirmatæ pacis et amicitiæ ex parte nra nequaquam molestabuntur, ac propter ~~predictæ~~ gubernatiorem prædictorum subditorum ad eorundem bona ut possessiones hominibus et officialibus vestris venire et redire libere et secure, licet nemo prohibebit et neq impedivit; sed et contra constitutum mandatum, ai istis bonis nrõ hũ magis, aut ulterius requirere et extorquere debetur, imo amicitia conclusa firmiter et constanter observari debetur ut optatis itaq fiat.

Item si aliqua bona aut villa sive oppida Brigoberg sive Sinxirici nrõ pro Timare et est solutione militibus distribuerunt, quæ in Registrum nrum nondum sunt inscripta vobis benigniter ita ut concedere[mus] rogatis ita ergo fiat.

Item. Infra istam conclusam amicitiam ex parte vestra filii Regis Joannis sive Regno suo Transylvanie aut extra Transylvaniam ea quæcumq nunc possidet loca et bona sua quantumcumq gubernat nequaquam molestare sinatis, et in summa quicumq sancto confirmatæ amicitiæ contrarium quidquam faciet firmiter castigari et puniri debeat. Similiter filio Regis commissum est, ut pacifice stancat et donec expirante vestra exercitus non congregabuntur, nel tumultus bellici non contigerint ipse Rex Transylvanie quoq exercitum congregare aut tumultum bellicum facere non debet; sed in quæ positi contentus sit, ac pacificare maneat et præmissioni pacis nequaquam contrarietatem faciat, sive occulte aut a parte nullam amicitiam comprehensus et inclusus sit. Si autem dictus Rex aut sui subditi huic confirmatus paci aliquid diversi quidquam facient, firmiter castigabuntur eleamq ac villas et possessiones vestras homines mittere vel eos abstrahere præcaveant, et enim in bona vita invasionem facere; vel animalia abducere illi est prohibitum, quemadmodum declaratum est. Si aliquis ex utraq parte, quicumq sit non observabit, Deo volente pœnas solvet.

Item si hactenus aliqua discordiæ sint nondum concordato, si ex utraq parte concordandi voluntas sit bene, si autem non concordabitur, ut pax cum hujus amicabilis pacis in suo priori no statu permaneat.

Item si aliquis ex una parte ad aliam partem elapsis temporibus abierit, talis si idem in illo loco permanere et servire voluerit, ne litigatur, sed cum sua bona, quæcumq habet in illo optato loco, secure libere, et pacifice maneat, nec aliquis molestare neq impedire debeat.

Item si Rex Transylvaniæ in Hungaria aut Transylvania aliquas communis arces sive Castella aut Oppida vel alia bona habet, quæ in ista confirmata amicitia ex spontanea voluntate ex utraq parte permutare optarent, præsertim ne unus alium decipiat, aut magis nisi quod justum est quærat, Et ea quæ ad utramq utilitatem et tranquillam gubernationem commodiora sunt talia exporte postquam ad Aulicam Curiam Vram notificabitur secundum utilitatem ambarum partium permutare et concordare juste fiat.

Item si aliquis sive ex Turcis aut ab Rege Transylvaniæ aut ab Waywod Moldaviæ et Transylvaniensi cum aliquibus antiquis inimicantium occasionibus

scenibus ullius alienate ac felicem pertam nostram Monarcham notificabunt, donec rem certam examinentur fidem præstare non debent, quin potius tales qui in una et falsa significatione juxta fictas calumnias eorundem puniri debentur.

Item. Si ex utraq parte sive vestri aut nri Musulmani et subditi sive Transylvaniam aut Transalpini vel Moldavi aliet alii quicunque pacifice non permanserint, ac si conclusioni confirmato pacis aliquis ~~sit quisq~~ quicunq contrariter egerit et aliquid malefacit, postquam reus tur talis cum affuerit feliciter apprehendere et suo domino restituere aut interficere debetur ita, quod cæteris omnibus exemplum fiat.

Item in iis temporibus pacis ex utraque parte sive per vim vel furanter aliquis civitates vel oppida aut arces sive castella occupabit juxta conditiones conclusa pacis domino suo iterum restituatur, ac tales malefactores punientur debentur supplicastis ita ut fiat.

Item ex parte vestra sive gubernatoribus et Capitaneis ac Provisionatoribus et Officialibus, qui confinia procurant et custodiunt firmiter prohiberi debetur, ut ni senga Uskoky non observetur, ac haijdanibus et prædatoribus ne faveatur. In summa ex utraq parte preter fidatos et specialis fidatos, et præter eorundem proles, servitores, alios vero extraneos et ignotos homines in arcibus reservari et teneri non debentur, et quis cum talibus malefactoribus non prohibuerit, sed potius iis adjutor fet dictus quoq instigari debetur.

Item si in tempore hujus conclusa amicitiæ ex utraq parte si aliquis subditus captus erit, si etiam in manus alicujus militis reperietur in servitute cogere non debetur, nec vendi nec alicui donari debetur, sed sine ullo pretio salvus et securus in pristinum locum ~~suum~~ admitti debetur, et quis illum captivavit, examinari debetur et amicitiæ adversatæ, et contrariter agentem, et per vim capientem et furantem, quicunq sit postquam manifestum erit pœnam solvere debetur.

Item. Emptores hominum deinde in confinibus nec permanere, neq huc et inde ambulare concedere debetur; sed prohibitum fiat, nam etiam omnium rerum malorum sunt in causa, quia raptores et fures hominis captivatos prædictis emptoribus dum vendunt, ideo propter firmiorem pacem prædicti emptores deinceps in confiniibus habitare non debent.

Item si elapso tempore bellico et inimicitiæ ex utraq parte aliqui mancipii capti sint, si talis captivus divino auxilio aufugerit et evaserit, post hanc confirmatam amicitiam ex utraq parte repetere non debetur.

Item post hanc firmiter conclusam amicitiam omnibus modis constanter nomisti, certeq servare optastis. Ideo deinde portarum Oratores sive Procuratores aut agentes hic in potentissima Porta nostra Monarcha resident exhibita sint propter ejusdem amicabilem intercessionem et supplicationem vestram literarum sit iis quandocunque voluerint, cum

bonis amicitiis, per vestram viam quando necessarium erit per suos Cursores literas ad partes vestras mittere, sive in eundo sive redeundo neminem impedietur, quin potius adjuvabitur et favore debetur.
Item. Oratores vestri ubicunque domum habere et hospitare voluerint etiam sive per equum aut per mare perambulare voluerint, liberum illis sit nemo prohibeat.
Item. Oratores vestri quantos interpretes habere voluerint ne aliquis quam contradicatur aut prohibeatur.
Item. Si homines vestri in Potentissima Curia nostra existentes cum aliquo aliquam differentiam et litem habuerint, ne ad judicem mittantur, sed in consilio nostro publico conveniri, id quod justum et honestum est judicare debetur.
Item Copia conclusa amicitiæ pacis Privilegiorum et Literarum Confirmato riarum cum signo nostro Imperiali, Oratoris vero in porta nostra Monarcha existentis dare debetur optatis, ut in ora necessitate, si aliqua differentia contigerit, apud se inveniatur.
Item. In summa quicunq cum potentissima Magnitudine nra Monarcha constantem amicabilem amicitiam habentes et observantes caterorum principum Oratores et homines quomodocunq illi honorentur tali modo et vestri Oratoribus summo honore præstabimur
Item. In felicissima porta nostra Monarcha habitantem Oratorem vestrum sive tempore amicitiæ quandocunque revocabitis, etsi etiam in loco ejusdem alterum Oratorem non remittetis, nihilominus revocatus Orator ne retineatur sed sine ullo impedimento cum honesta licentia libere et secure cum probis hominibus usque in finem Vestrum administrari debetur. Ita quod hac condition vestri homines in legatione huc venire et redire concernantur rogatis benigniter concessimus ita ut fiat.
Item. Antea in utraq parte communes subditi et villæ qui hactenus tributum et censum nobis solverunt, qui in librum nostrum Imperialem sunt inscripti dimittis sed quia adhuc forte aliqua differentia interesset quæ sine Commissariis hic in potentissima Curia nostra Monarcha ipsorum deliberare et concludere non potuistis. Item fideles istos et speciales Commissarios, qui omnes discordias bono et justo modo diligenter procurent et concludant constituere debent optatis, ita ut fiat, nam omni ex parte nostra Beglebego Budensi commissum est. Qui de ipse personaliter cum vestro supremo gubernatore has discordias perficere et concludere poterint bene, si autem prædicti gubernatores in iis regnis in simul convenire non potuerint, tunc, tunc prefati gubernatores ex utraq parte speciales et prudentes Commissarios eligant, sed hoc pacto quod cum simili aparatu in unum conveniant, ne unus magis altero apparatum habeat. Etenim locum de convenien in unum assignare et constituere debent. Post conclusa et perfecta negotia ut unus ab alio salvus libere

et secure

et recurrere ad locum suum tranquillitate reverti.

Item. Ab istis subditis et bonis qui in librum nostrum Imperialem non sunt inscripti Jusulmani nec tributum neq quidquam aliquid ab nostris petere aut accipere debent, nec tales subditos impedire aut molestare debent, ita quod hoc pacto miseri subditi et infirma pace requiescant.

Item. Si invicem aliqua differentia contigerit ne unus quilibet vindictam recuperare audeat prohibitur et prohibetur, ne aliquis devastationem aut incursionem facere potuit, donec ab gubernatoribus in confinijs habitantibus rem certam reddatur et talis discordia antiqua in porta nostra Monarcha non significabitur nullo modo aliquis inimicitiam aut tumultum bellicum commoveat, quin potius ad confirmandam amicitiam studioviler et diligenter responsum et curam adhibere debeant ita quod in utraq parte sincera amicitia constanter et honeste permaneat.

Item. Infra istu confirmato tempore Treuciarum duelli permulti non debentur, id est, ut prohibeatur, ne unus alterum ad pugnam evocare audeat.

Item. Propter certiorem signum suprannominato pacis amicitiæ, quod ex sincero animo et amicabili corde constanter confirmatum sit et certum fiat.

Quapropter de mense Januario annualiter Triginta Millia florenorum in auro Hungaricalium per suos præstantes Oratores in curiam nostram Monarcham porrigere et admittere promisistis et obligastis hanc ob causam per prefatos Oratores cum sigillo et chyrographo vestro ad portam nostram Monarcham literas misistis.

Item. Ab Potentiss.mo Imperatore Mag.no nro Privilegia et literas confirmatorias constantis et sanctæ amicitiæ nos supplicare Oratores nros vos intercessistis. Ideo quicunq cum puro et sincero ab Potentissima Cesarea Mte vra Monarcha veræ amicitiam optatam aliis Principibus præsertim amicis nris omnibus felicissima porta nra Monarcha amicabiliter aperta sunt. Quapropter inducias amicabilis pacis, Privilegia vobis benigniter decrevimus, verum tamen hoc pactu donec ex illa parte vestra, aut ex parte filius vris prædicta confirmata pacis et amicitiæ, donec contrarium aliquid eveniet. Deo volente ab nos nihil adversi contingat.

Item. Ob respectum intercessionis vrè et propter amicabilem amicitiam suæ vris aut alia bona quæcunq sunt quæ nomina in librum nrum Imperialem inscripta sunt, ob vobis benigniter concessimus, et ex parte nostra nunquam impedietur. Ita prænominata bona quæcunq et ubicunque sint, more constituto, sicut hactenus solverunt, deinde quoque totaliter et non plus solvere debent.

Item. Ex parte vra firmiter prohiberi debetur, ut homines vri et Haydones pro ut prædictum et prænominatum est, ne in dominijs et regionibus nris, sive jurisdictiones nras invadant vel minimum quicunq damni adferant.

Item. In Sengi, uszkolij malefactores reservare non debentur, et in alijs quoq confinibus Haydones et leventes observari non debentur.

Item. Regi Transylvanico et suis subditis possessionatibusq in summa ea omnia

quæcunq

quecumq; possidet, & ubicumq; sit, in aliis confinibus dominiorum nrorum subditos nequaquam ullo modo molestare aut nocere sive damnum inferre debeat, imo praemissa tam veram christianam pacis & sanctæ amicitiæ cum pleno corde puroq; honore ostantare & observare debeatur.

Item. ex parte Imperialis Majestatis potentissimi & Invictissimi Mitis vrē Monarchæ cum firma mente per unitatem coelorum & terrarū Creatorem & per vera miracula sanctissimi magni Prophetæ nri. Jus jure quoq; infra isto constituto tempore confirmata pacis, donec ex parte vra promissa, amicitia aliquid contrarii & adversi non evenerit; Ex parte vero nra, sive ex parte Voivodarum & subditorum nrorum. sive ex parte Capitaneorum & collectorū subditorum eorum In summa ex parte omnibus quotquot dominiorum in confinibus Musulmanorum possidetur, sive ex parte exercituum & militum sive ex parte Regis Transylvaniæ sive ex parte Waywodarum Transalpinū & Moldaviæ et ex parte cæteris tributarijs mancipijs nris, qui in hanc confirmatam nram amicitiam insimul comprehensi & inclusi sunt, vobis in obtinentibus Regionibus & Provincijs ac in Castris vris. In summa sub potestate vestra dominiorū vestrorum sive districtibus & possessionibus sive confinijs vris nequaquam molestabuntur neq minimum damnum inferetur, neq injuria aliqua probabitur.

Item. & tempore temporibus beligeralis Segetmanense cum potentia magnitudinis vrē Monarchæ aliqua hortalina & castella occupata fuerint & destructa portum Zerga & Kilkiss & Segetū & Evarsel & Zonga & Zakam ista nominata ita deserta & destructa permanere debent, neq iste alie in loco & terra ædificentur. In partibus etiam confinij Regis Transylvaniæ exercitus nr Musulmanorū antea arces Zebhar & Erdoul occupaverunt & destruxerunt. Portum etiam Transilvaniæ Civitatem & Arcem bonam occupavit & destruxit. Has omnes supnominatas arces nemo ædificare debet. sed ita destructa & deserta permanebunt.

In Summa. Sive in terris aut in locis aquosis sive intermis aut limitibus predictorum alias Arces vel loc alicujus nomine ædificare non debeāt, preter istas predominatas in aliis locis. unusquisq; in suo dominio, donec extra confinia non transibit in suas proprias Regiones & Provincia, ea quecumq; renovare & preparare voluerit, absq; ulla difficultate & sive alicujus impedimento libere & secure ædificare potest, neq aliquis molestare debet.

Item. Ser^mi Regis Poloniæ & Galliæ ac Domini Venetiarum, qui ab antiquo tempore cum Mag^te nra Monarchia vra & sinceram amicitiam & honeste nactare & observare solent, qui sunt nri vere amici, in hac nostra sancta confirmatione pacis unanimiter comprehensi & inclusi sunt ita ut sociati.

Item. In summa totas conclusiones sanctæ & amicabilis pacis ut quod ad firmam & amicabilem amicitiam attinet & in isto confirmato concluso tempore inclusarum & pacis constanter honorare & observare ad nos vemi pum est nem & in libertate & potestate vestra constat, quoniam si ex parte vra promissa & confirmata amicitia recte & veraciter cum dextro animo observabitur et honorabitur, Deo volente

volente ex parte nra nihil alienum nilq contrarium amicitie contingat, imo constanter observabitur, ita ut fiat signor nostro Imperiali fidem adhibenti. Datum m. seve nrm Adrianopolim. Anno Salutis nre Millesimo centum Septuagesimo in Mense Martio in felicissimo Imperio nostro.

1 c

Myślić Listu Cesarza Tureckiego, który polskim przez Strasza pisał do Króla JMci gdy Seym był w Lublinie

Wierze Chrześciańskiey między Wielmożnemi y wielmi sławnemi a przełożonemi Pani a Senżiami krwawy Mesiaszowey wielmi sławnieyszey y godnieyszey y wysoce zacnieyszey Heleny wszelakiey uczciwości y Państwa wszelakich ze y dzień w którym bym wszystkiemi Państwi y godności, daj Boże, a ty W.K.Mć nigdy zniżon nie był, a dzień godne dnia ległe a ciągłe zdrowie y szczęśliwe panowanie miał Panie a Królu Polski Zygmuncie augustie, daiu Boże prawdziwą drogą wieczne zbawienie!

Gdy ten list pod Wielmożną naszą Cesarską pieczęcią do rąk W.K.Mci dodan będzie, z niego W.K.Mć będziesz raczył wyrozumieć, iż nie kończy z Tatarskich granic, zwłaszcza jedna zimna, która zowią Desti Capczaky a inaczey Iaszczy Słyni, ieden Hanem będąc przyległa im przeklętym a zgubnym granicom Moskiewskim z którego to Państwa dawnie przyszłe wybawienia ich oznaymili nam. Iż w tamtych stronach Bysurmanskich kupcom, y innym ludziom naszym drugim zwykli ich ludzy zamknęły Moskiewscy, a iż im ustawicznie ich maiętności brać y odeymować zwykli, dając nam to znać, że ich złość ziemię y kray tamten wszystka obraziła. A ia dając tym ianym mię wszystek świat wie nie należało mi to, y powinność moia to nieść, z łaski Bożey y stworzyciela naszego stworzenia, który ma wszystko w mocy do wybawienia tamtych ludzi y dobicia Zamków także też dla nabożeństwa wszelakiego kraiu tamtego, Hawrenu Wielmożnemu a możnemu Tatarskiemu Hanowi Sultan Kreychanowi, któremu daj Boże fortunne y długie zdrowie y we wszem dobre opatrzenie, dalismy na pomoc z Wielmożnych y Wielmożnych a Hawnych Węgierskich Kazańskiego Węgierbega Caszemu którem daj Boże wszelaką uczciwość, y rozmnożenie, przy którym posłalismy z Cyrkaskich Greckich Anatolskich niemało Sędziaków Arabów pożądanych swych y dubbasów y Tymarników, y z dworu naszego własnego Janczarów także Puszkarzów niezliczony a możny pocztu. A iż ta rzecz pewna iest u nas prożny Pana Boga wszechmogącego, iż iako z nadania iego do mysli naszey dał dobry a fortunny początek ym rzeczam ku pożytku wszelakiemu światu, aby także y dokonanie dać raczył w czym dali Boj z łaski iego nic nie wątpimy. A iż wiadomość o tym mamy iż nieboszczykiem sławney a świętey pamięcy Oicziem naszem Sultan Seiman Hanem którego iż Pan Bóg wszechmogący ziemia owym uczynił nie wątpiąc tesz mi w łasce iego naświetszej, że go

iusz do

iusz do Raiu swego przed swe swięte oblicze wziąć raczył, tedy
przeto tym ieszcze stronę W. K. Mci zawsze dzierżąc Dworu naszego za-
wego, a nigdy nie zwyciężonego sługa iz naywyższych, a naczciwszych
przeł. żony nasz Imbraim, ktoremu day Boże szczesliwe powodzenie, o
tambem zagubienia i potępienia goręm Panie w niektorych rzeczach
rozmowy miał, ktore na on czas nie iedno mi sam Ociec był oznaj-
mił, ale y tenże sam wyżey namienionyj Imbraim te wszystkie potępie
nam powiedział na ktorego to z tej godziny urodzonego Ruskiego Pana
aby iego harda mysl zniżona, y ziemia z plondrowana była, by iedno
było żądanie W. K. Mci przystąpiło w tey mierze, tegosz to Sułtan
Kyereychana y Dobrudzkiego Tatary gdybyscie ich iedno bely potrzebowali
postac umysłono było. Otoż temi czasi za tą słuszną przyczyną maiąc
W. K. Mć taką pogodę, ieśliby bela wola W. K. Mci, iakoby kolwiek W. K. Mci
nalepiej się zdało nie opuszczaiąc tey okazicy z Panu się W. K. Mć na-
lepiey naradziwszy iako się będzie W. K. Mci zdało. A ieśli żeby iesz to
do mysly, a ku wątpieniu przeznemu W. K. Mci przypadło żeby się iaka
szkoda miała dziać od Woyska naszego Ludziom, wadzem pogranicz-
nym, upewniamy W. K. Mć w tym wszystkiem, że o tym mysleć W. K. Mci
nie potrzeba, a zwłaszcza do tąd przez nas wzięta, zostanowiona
przyiaźń, a przymierze mocno utwirdzone trwać będzie. To iusz racz
W. K. Mć powtóre wierzyć z tego wszystkiego pewien bydź, isz nie
iedno to wszystko, conolwiek iest między namy w przymierzu
postanowiono zachowiwać ale y granicom Państwom y poddanem wszyst-
kiem W. K. Mci do wielkiego do wielkiej szkody żadney any przeciwności czy-
nić iako iest u nas rzecz ku czynieniu niegodna y niesłuszna, tak też iest
od nas srodze zakazana, o czym nie potrzeba iusz W. K. Mci nigdy mysleć. A
tak słuszna rzecz iest dziś ten moy uczciwy list z Dworu naszego niemie
zwyciężonego wsze Nielmożnego z pozdu Mułtanskich uczciwego y sławnego
Tłumacza naszego Imbraima do W. K. Mci dodzie, aby też W. K. Mć po-
granicznem swem Panom a Hetmanom srodze zakazać raczył, żeby zupeł-
nie to mocnie utwierdzone przymierze zachowiwały nie tak iako przed
tym inszem przymierza na nasz Zamek Czaykow naiechawszy, nie-
które cuczarnie popaliwszy mnostwo niezliczone owiec y bydła pobraw-
szy odpędzieli, a ktorzy się insz przed tym tego dopusczyli, aby wedle posta-
nowionego między nami przymierza skarani beli, a szkody uczynio-
ne żeby.

ne żeby nagrodzone bety, w ktorey sprawie przed tym do W. K. Mci
nasz. urt, Wielmoxny był posłan, wiela ktorego sprawy nie wątpiemij, za
taka przyiaźnia, ktora iest miedzy nami, że się W. K. Mci pilnie o to wdać,
y o to się starać będziesz raczył, żeby od tych czasow na granicach
poddanem, Państwa my y Zamkam naszem przeciw przymierzu nic się
nie działo, aby ta dawna przyiaźn mnożąc się miedzy nami mocnie
trwała. A ieśliżeby też W. K. Mci miał wolią tego złe uradzonego sąm
siada swego wedle miłj swej powiąc y pobic, z łaskij Bożey nasze
mocne nieprzyiaciel W. K. Mci będąc od naszych w wielkiem utrapieniu
maiąc tedy W. K. Mci wielki a pogodny czas, nie racz tego swego szczę-
scia opuszczac a zaniedbywac, ale wszelakiem podobieństwem swem
z tey tam strony, dworną zacną radą dobrze się opatrzywszy tego
przedsięwzięcia nie opuszczac, aby za łaską Pana Boga stwo-
ciela wszego świata ten nieprzyiaciel był otromocon y poskromion.
aby z obydwo stron pospolstwo y poddani nasz, spokoinie bez-
pieczności używac, a w tey mierze, ktoremkolwiek sposobem
radę y poterpek swoy miedzy sobą uradzycie, coraz dowiek będzie,
listem swem y przez tego to sługę wielkiego Dworu naszego, wie-
rząc mu we wszem oznaymic też nam raczcie.
Też w rzeczach y posłepkach złe uradzonych powinnowatego nasze-
go Krolia Jamurzowego syna nie iakie posełstwo teżesmy zam-
knęły, y temusz powtowi naszemu poruczyli, które gdy W. K. Mci ozna-
mi, nie wątpiemy, iż dla powinnowactwa które mac ku tak znami
iako y z niem lepszey rady ku iego dobremu a szczęśliwemu do-
dawac mu będziecie raczyli; y mamy tę nadzieę onym, za wska-
zaniem naszem, a za radą W. K. Mci czego mi też wszystkiego po-
pierac będziemi, że to złe uradzone przedsięwzięcie opuściwszy, y
raczey swego dobra, y łaskij, a zakazania naszego przestrzegac będzie
z tem, Iż niektoremu Żydowy. Jaichia wezwanemu nie ktorzy Pano-
wie wasz nie małą Summę pieniędzy, srebra y rzeczy iego też przyczy-
ny pobrali w ktorey sprawie przedtym, nieprzyięzonego Dworu naszego
przez Hasan Czauszа, ktoremu dai Boże pomnożenie do W. K. Mci Estes-
my bely posłali, o ktorego Żyda pieniądze y rzeczy iego pobrane, tak
nas ten Czaus

nas ten czasz nasz sprawił. isz W.K.Mć raczyłeś rozumieć, że te iusz pie
nądze w mocy a w ręku W.K.Mci są, a że gdy ten żyd przyiedzie, leży mu
ie Wasza K.Mć wydać chcesz, nie mogąc ten żyd tam bydź, tego to
posłania naszego Imbraima Plenipotentem uczynił, aby te pieniądze
od W.K.Mci odebrał ponieważ ten żydowy naszemu tak wielka summa
była wzięta, a zwłaszcza ieśli Panowie, którzy ią wzięli iuż się
temu przyznali wiele sprawiedliwiej, chociaż od tych aby cząsz-
kolwiek aby się mu nagrzesz stało. A temu iego na tenczas Pleni-
potentowi te pieniądze y rzeczy oddane były, a iusz zaniechając rzecz
to pisanie, tak w rzeczach tego żyda będąc teszt am o te godła, tak
teszt we wszystkich innych sprawach, które między nami w przy-
mierzu ancowane y wyrażone były. Jesteśmy tey dobrey nadzieie, że
to W.K.Mć wszystko wedle Capitulatiey pierwszych listów na-
szych wypełniać będzie. Z tym day Panie Boże aby wszystkie
nasze spólne sprawy dobrze a szczęśliwie skończyć raczył. Datum
w Konstantinopolu, trzeciego dnia naszego Maia Roku od Mechme-

ta 976. Wykład listu do Krolia M.Mci od Mechmet Basze.

W wierze Chrześciańskiey między Wielmożnemi a wielmi sławne
mi a przełożonemi Pany, a Sędziami wiary Mesiaszowey, wielmi
sławnieyszy y godnieyszy, y wysocze zacnieyszy, którys wszelakiey uczciwości
y państwa godzien wszelakiego w którym tym wszystkiem państwie
y godności day Boże abyś W.K.Mć nigdy zniżon nie był, a dzień po-
dle dnia, lepsze a dłuższe zdrowie y szczęśliwe panowanie miał.
Panie a Królu Polski Zygmuncie Auguście szczęśliwemi y bardzo ini-
lemi wieńcami wijątki którzyby nic innego iedno wszystko dobre ku
woley a myśly W.K.Mci przynosiły, czego serdecznie nie inaczey a nie
mniey. W.K.Mci życzę, iedno tak iako owoc piękne woniące rozmio-
kuiecie czasu swego w ogrodzie rozkwitując wszech cieszą. Tym spo-
sobem, y tym swym listem W.K.Mci pozdrowienie posyłam, który ży
W.K.Mci oddadzą będziesz raczył W.K.Mć z niego wyrozumieć, iż
iusz od niemałego czasu tey przyiaźni y przymierza która iest prze
nowienia między Państwem Wielkiego Cesarza naszego a W.K.Mcią na tymem iest
isz go wiecznie przestrzegam aby długo mocnie trwało a na to mam dobre
świadectwo iako oczewiście iest słońce na niebie, że y W.K.Mć znak

tego znać

tego znać niemoże, isz od tego czasu chwała Bogu iako iest to przymierze postanowiono w naymnieszey rzeczy naruszenia w niem się nie doznali
((tego nie dla tego innego przestrzegam, iedno dla dobrej chęcij, ktorą
mam ku W.K.Mci, ktora chęcią będzie ieszcze zawżdy to przemierze sto-
ny Pana mego przestrzegano. Isz zawną miarą przeciw przysięcze obe-
canemu słowy a Capitulum tego przymierza ktorym kolwiek obyczaiem isz
z Dworu Pana mego poszło niczym nigdy naruszone nie będzie, a
będzie to wszystko zawsze dzierzano y zachowiwano, dokądż iedno
z tamtey strony Panowie wasz pogranicznej swoiey powinnosci nie-
przestrzegaiąc, a Pańskiego zalecania nieslucháiąc temu się w tym
nie sprzeciwili.
Acz oy by tesz y tego była sromota teraz przypomináć, ale isz się to isz kilka-
kroć oczywiście trafiło, isz niektorzy Panowie z krolestwa waszego rozkazania
W.K.Mći nie wstydliwie garząc, a na zwierzchność W.K.Mci nie dbaiąc, gdysz-
kolwiek wyiś tąpili, iednak znaiąc to bydź ku wielkiej powadze swiey że
Jes. Mci wielky Cesarz nasz milosciwy na ich występki nie się nie
oglądaiąc, przyiaźni a stawney uccziwosci W.K.Mci nigdy opuscić nie chciał, ktore te wszystkie sprawy, y laska ta Cesarska nisząc inną nie pochodzi iedno ztemnie, a z niego przestrzegania, z tey chęcij, ktorą mam ku W.K.Mci. a tak kolkolwiek, z wielmożnem szczęśliwem a nigdy niezwyciężonem Cesarzem naszem porozumienie maiąc prawdziwą przyiaźń będąc zawżdy wyższy a uccziwszy, wszelaką laską przyiaźnią y pomocą pewnie ochroniemy bywáią.
Dosli też były wszelych lat do uszu JE. Cesarskiey Mci. Z Moskiewskiey Xięstwi wiele iemu nieprzystoinych rzeczy y Państwom W.K.Mci czynił, a z swey mia-
ry występował, od tychże czasow mysli JE. Cesars. Mci ta była, aby go był w
iego niesłusznych sprawach powściągnął, gdyby była wola W.K.Mci do tego przystąpiła, a zwłaszcza isz tesz tego miał pewną sprawę i wiadomość JE. Cesarska Mść że się też był na Lifflandzkie ziemie Handerman-skiey nie-
wstydliwie rzucił, y część iey posiadł od tegosz czasu zgołował iuż był JE. Cesarska Mść woysko, ziemią y morzem ktąn z ktorejkolwiek strony potrzeba była przypadła. A isz do tego ieszcze nie przyszło obaz teraz za laską Pana Boga wszech mogącego, y naswiętszego, y wielkiego Króla naszego pożegnawszy, nastalismy część woyska naszego wielkiego ktemu ich Cesarskiemu mowy na pomoc, dla dostania zas tey ziemie Handeranskiey. Atak

wiele ziemie

wedle zdania naszego taki czas y taka pogoda teraz ku poratowaniu rzeczy
W.K.Mci się trafiła, że trudno y niepodobno, aby się kiedy taki drugi czas trafić
miał, a też niektórego czasu przedtym z naszym Ibraimbegiem o tych rze-
czach y sprawach dzierząc stronę W.K.Mci, dostyć szeroka rozmowa była, o
toszci on czas y onych rozmów skutek teraz w ręce W.K.Mci podan iest, y to
raz W.K.Mci wiedzieć, isz y te pogodne okazyie ku wiernej a statecznej przy-
iazni między W.K.Mcią a Panem moim, niemałem znasiem są, o których przy-
iazdliwych y pogodliwych okazyiach sprawę temu Ibraimbergowi poruczo-
no, y naukę we wszem dano, gdy tam u W.K.Mci będzie, wiarę mu daiąc y
z nim się o tym rozmowiwszy, co się lepszego a pożyteczniejszego W.K.Mci
zdać będzie, y co postanowić raczysz, wedle tego W.K.Mć sprawować się ra-
dzicz, a zdaby się też to słuszna a godna rzecz W.K.Mci, będąc z naszym
mocnym, a niezliczonem woyskiem w Hazeraniskiey ziemi, ten wielki Han
iszby to co do Państwa W.K.Mci ten nieprzyiaciel pobrał zas odebrać chciał, lecz
bysie nie chcieli, chocbysie tego nie wybawili. A iż do tego mu przyszło że
teraz za łaską Pana Boga wszechmogącego, y zwycięzkiego, y wiernego sług
swiego pożądaniem szczęśliwym pobalicznym A isz też iest ten obyczaj
Wielmożnego naszego Cesarza, isz gdy tak wielkie woysko do nieprzyiacielskiey
ziemie posyłaią, wnet im ku potrzebie za niemy drugie woysko wysyła-
ią, aby im ku ratunku byli, przeto też po prawej ręce Achendzierskiego
Senziaka y z nim kilka dziesiąt tysięcy ludzi rycerskich gotowych, a lekkych
zatym woyskiem wysłano, którzy przy Tekynskiem Sędziaku społem
się zgromadziwszy tam trwać będą isz ieżeliby z których koliwiek stro-
ny, iaka gdzie potrzeba przyszła, iżeby w net bez mieszkania na
każdą stronę gotowi byli a wszelky zabiiek czynili, gdzieby potrze-
ba ukazała, czym drogie rozkazanie maią. A będąc tak wielkie woy-
sko Cesarza Jmci w Hazeranie y ten drugi tak wielki przeciw lu-
dzi zebranych za nim pogotowiu niesłusznaby, rzecz była, abysie tak
pogodnego czasu, za iaką złą radą do swych rzeczy wpuścić y za-
mieszkać mieli
Zdaiąm ia, możnosci y światłobliwości Pana Boga wszechmogącego, który
stworzył wszystek świat y człowieczeństwo światłością swą ozdobił,
y na tę nadwiętszą wiarę która aż do sądnego dnia, iako słońce na
niebie iasne iest, tak ona iest zacna y pewna ma być za świątob-
liwością naszego Proroka y prawą iego przyięgą, isz to wszystko
woysko, y te wszystkie sprawy nie są iemu Hazerbamu a przeciwko

Mostiewskiemu

Moskiewskiemu, a nie przeciwko Państwu, albo im szkodzić naminey-
szego z poddanych W.K.Mci. Inie iest to ani pomiślenie nasze, aby
się z niemi W.K.Mci namniejsza szkoda stać miała. Przeto nie-
dle tey sprawy naszey daiąc wiarę nam bez wątpienia swą po-
trzebę opatrzicie. a nieznayby żadna miara Panowie y Woiewodowie
nasze. Na czem a nszem to przysadzaiąc, do niepotrzebney mysli
drogi albo przewagy sobie nie brali. A ieśli żeby to inacey sobie
rozumiejąc y przeciw się biorąc wedle ich zwyklosci Państwu N.P. Cesar.
Mci w tym czasie przenagabanie albo trwogę uczynili, wiel-
ka przyczyny do tego dadzą, iż te obiedwie woyska jako teraz
potrzeba nam pilnieyszej do tey tu bliszszey swym występkiem
ku sobie ie przyciągną. Bo N.P. Cesarska Mść nic innego na
świecie nie żąda, iedno aby pod N.P. Cesar. Mcią wszyscy przyią-
ciele y zażiedzi, y poddani iego w pokoiu mieszkali, dla ktorey potrzeby tak dla tego Tatarskiego Hana, iako
też y dla W.K.Mci, wyniszczenie tego, aby to tak wielkie woysko,
ktore Cesarz N.P. Mść wama obiema krwoli ruszył y porwał, Pan
Bog z łaski swey fortunił.

Wiedząc też tam w Moskwie N.P. Cesarska Mść własnego skarbu
kupcy czy się z niemi działo dowiadować się raczcie iakoż
tę naizieię mamy że iusz z tamtąd wyszli. A ieśliby iusz bili
za granicami W.K.Mci z osobliwey łaski W.K.Mci proszemy,
gdyby iusz w ziemi W.K.Mci byli wedle tey przyiaźni ktorą z tobą
cią Pana naszego macie, abyście ich bez uwazu wedle zwyklosci
dawney co rychley odesłać raczyli, bo bez tatarskiego względu W.M.
trudnoby im tam było.

Nadto o powinowatego W.K.Mci Króla Węgierskiego i posłach iego
niegodnych a nieżyczanych iako powinowatemu swemu, dobre y zdro-
we namowianie y poradzenie, nie inaczej powiedzieć mamy temu
do Embrambergowi poruczili, czego gdy się W.K.Mci od niego do-
wiesz, to co słuszna rzecz będzie, iako na opiekuna y powinowa-
tego iego należy nic nie wątpiemy, że się mu w tem W.K.Mci okazać bę-
dzie raczył y inne wszystkie rzeczy od tegoż Embrambergha
W.K.Mci dowiedzieć się raczysz. A wczym kolwiek W.K.Mci sprawić
nie raz tego W.K.Mci zaniedbywać, a day Panie Boże aby

W.K.M.

W. K. M. y oprawy wszystkie W. K. Mci szczęśliwie się wiodą, a
czas od czasu szczęśliwszy mieją. Datt. w Constantinopolu 5 dnia na-
stania Maia Roku od Mechmeta 976

Wewszem życzliwy miłośnik
Panuszy Wiru nad Wiarami
Mechmet Basza

1 E

Responsum Illtis Regiæ Imperatori Turcarum per Imbraimbergum Mrsz Oratorem ejusdem.

Sr.mo ac Potentissimo Principi Domino Sultan Achmo Dei gratia Imperatori Mx.mo Constantinopolitano Asiæ, Europæ Pectarum, Arabum, Syriæ ac Aegypti &c. Domino fratri Amico et Vicino nostro charissimo

Sigismundus Augustus Dei gra Rex Poloniæ Magnus Dux Lituaniæ Russiæ, Prussiæ, Mazoviæ, Samogitiæ &c Dominus et hæres. Salutem plurimam et felicitatem perpetuam precamur, mutuæ amoris nri exhib incrementum perpetuum.

Sr.mo ac Potentissime Princeps Domine Amice et Vicine noster charissime. Venit ad nos his diebus Nuntius Illtis vræ strenuus et Generosus Imbraimsberg, qui et literas Illtis vræ humanissimas omniq amoris officia plenas nobis reddidit, et huic quoque consimille nuncium a Illte vra missum retulit, quorum utrumq honorificentissime ac peramice suscepimus. In primis nos Illtas vra salutat, ac prolixe etiam ona ex re ata officia suis ad res nostras amplificandas defert, unde non obscure nobis cognoscere datum est, egregiam et summe propensam Illtis vræ voluntatem in nos et hanc quam mutuo inter nos gerimus viciniam tum etiam per inita fœderum pacta arctissime constitutam amicitiam. Quo sane nuncio pro eo ac debuimus, non gaz rum vehementer sumus cum ex oculis cernere, et re ita experiri nos vidimus amicitiam hanc Illtis vræ antea a majoribus nris cum familia et gente Illtis vræ susceptam, jam antea recens per nos confirmatam optato pacis ac cum ea omnium bonorum proventum florere, et majora adhuc ab ea exhectari, quod abunde satis et ampliter ut literis suis, ita etiam Nuncii mandatis vræ Illtas complexa est. Agimus autem hoc nomine Illti vræ, quam maximas possumus gratias, ac omnia illius erga nos studia, gratissimo animo complectimur. Fidei vicissitudinis ac candido et syncero, et huic amicitiæ quam inter nos gerimus consentaneo pectore ea proficisci. Nos vicissim fausta ac læta omnia a Deo omnipotente Illti vræ comprecamus, et quidem ad sustentandam et augendam hanc inter nos mutuam benevolentiam in nobis et officiis nris requiri videbuntur ea omnia propensissimis ac cupidissimis votis ad Illtem vram deferimus. Jam autem quod nobis Illtas vra renunciare voluit de his copiis quas in Prussiam Moschorum mittit quasq nos felicem in omnibus rebus progressum habere optamus, nullum ad nostram aut subditorum ac fœderatorum nrorum injuriam esse existimat liberter hanc inter nos unitæ rationem, hoc

Sane ampli

sane impliti dinem Mttis Vrã summopere decere neq nos ut alias fecimus, propter eam quam nobis ad offendam mutuam pacem sancte dedit fidem adduci posse. Petimus autem a Mtte Vrã ut etiam in reliquum omne tempus prospicere dignetur, ut ab hoc exercitu e quibus libet aliis Mttis Vrã gentibus huic sint nostre Provincie, cum etiam a nostra parte, nihil ejusmodi committi posse arbitramur, ac ne committatur omni studio providebimus; qua re in minimo pacta ac fedra ipsa violari possint, nihil enim deque cupimus ac eam amicitiam, a majoribus nris diutum cultam inter nos quoq firmam et sanctam perpetuo observari.

Ceterum quod ad causam remq nram contra eundem hostem Moschum gerendam attinet, in quem copias istas omnes Vra Mttas nobis offert, magnd gratia ac singularis ilam beneficentiã loco a Mtte Vra hic reputamus, gratiq ac memori mente semper apud nos prosequemur. Quoniam vero nihil magis e instituto quodam nro hereditario perhorescimus, quam effusionem christiani sanguinis cum Moscho quo gravissimo tanquam christiano, invite, omnino plurimus ab eo lacessiti injuriis, in hoc certamen armorum descendimus, in quo tandiu adhuc nostra justa in eum lenitate, et in christianum sanguinem pietate, quam justo aliquo proelio certatum est, ut neutri nobis superior evaderet, aut quicquam damni nobis daret, quod paribus non sit illi repensu, jamq brevi ultima manus omnibus his dimicationibus imponeretur, in ipsis tot cladibus jam fractus, pacem a nobis poscere, et plerique alii ex primoribus christianis Principibus pro ea se interponere curaverint; quorum ubi authoritati hac in parte credendum fuit, ut interim ab armis ulterius discedere necesse haberemus, in quibus tamen persequendis nunquam majoribus nostris alque etiam nobis, ubi istuc hostis ita formidabilis et dura fuit, ut adversus eum ad externa presidia confugere necesse esset. Satis adhuc per Dei gram adesse nobis virtum cernimus, quibus insolentiam istius hostis facile comprimere possimus, et Deo bene juvante nisi certa pax per Intercessores constituerit, cito comprimemus. Non est quid in eo rideis-cendo Mtti Vrã aut ipsius militie molestissimus, cum hoc satis ad presidium nobis accesserit, dummodo ab ipsis Mttis Vrã exercitibus, quos in eum duxit, et aliis suis populis nos subveniri finemque nri labi erimus, quod utiq nobis pro jure fœderum et fide interposita certo de Mtte Vra pollicemur.

Porro de damnis per nostros homines Mtti Vrã sub tempus fœderis erroganis quod nos Mttas Vra monet ut eorum satisfactio fieret, et si multa

majora

majora et locupletiora prius ab illis nris esse data certe comperimus, ac in dies majora adhuc intentari audiamus, ut tamen per omnia Mtti Vre constat nostra ad quietem et amicitiam mutuus cum Mtte Vra prosequendam propensus voluntas, dabimus nos ex jure pactorum cum Mte Vra, non ita privem per Oratorem nostrum Magnificum Petrum de Zborow Castellanum Wiznicien, nunc autem Palatinum Chanomirien constitutos Commissarios a parte nostra, de quibus Prefatis Mtti Vre benoziano Silustrien significabimus, ut etiam ille suos ad certum tempus nimirum ad initium Mensis Augusti destinit, qui una congressi de his omnibus cognoscat, et hinc statim ex arbitrio judicioq mutuo satisfieri, his qui aliquid injurie damnive passi sunt ex equo et bono curet. Nepotem nostrum Mtti Vre Vasallum Electum Hungarie Regem hac de causa Mtti Vra ad nos relulit prava a Mtte Vra obiectantia negui contra non libenter audimus, nec ex re illius processura arbitramur. Cui enim illi vel ad etiam rede degendam vel dignitatem suam utcunq retinendam aptius ac innesq suas rationes explicandas utilius posse contingere, quam stuere gratie et obsequio Mtti Vre. Cujus favore adhuc illam suam Regium conditionem obtinet, nunc presertim pacatis, et certo tendere firmatis omnibus rebus cum Mte Cesarea Catholica, quem etiam ut antiqua necessitudinis sic et istorum pactorum, quibus ille comprehensus est lege offendere non debeat; Sed non dubitamus quin ille, audita hac quam ad eam Mtis Vra designavit legationem, in utriorem partem animum reflectat. Cui de re nos quoq ad eum ut Mtis Vra postulavit Nuncium nrum misimus, et paratum omnino nris monitis, nisi se perdere malit persuasum habemus. Quod si vero quid aliud a sententia Mtis Vre alienum forte aliunde non credimus, ab illis inquietorum hominu consiliis emerserint, aliqne Mtis Vra ex benignitate sua et instituti Sereniss Parentis sui demortui non penitus, vel nostra causa obliviscetur Vasalli sui quin et juvenili ejus etati aliquid, cum autem perversis hominibus nihil ad harum consiliis tribuens, ejus utig salutis, et incolumitati rationem sit habitura.

Habeo Thaila Mtis Vre subdito, sicut prioribus suis literis Mtas Vra et istis postremis a nobis postulavit, statim jus pro damnis et injuriis suis, presente hoc ipso ejus Plenipotente Imbraimo redoli et per eos qui tenebantur ablata restitui mandavimus ita plane contentum ab eo judicio ipsum Judei mandatarium discessisse arbitremur. Et si quid preterea sit, in quo recte et tute Mte Vre gratificari ac morem gerere possimus, in eo nullum, quod vera et solita amicitia postulat, officium in nobis a Mte Vra desiderari patiemur: Quam tandem Mtem Vram optime conservare et (ut) rerum omnium successibus ornare, ex animo optamus. Datum in Colini in Conventione Regni nostri generali die XXVI Mensis Maji anno Dni MDLXIX Regni vero nostri XXXX-o.

Responsum Sac Mtis Regis
ad Mahmet Bassam

Illustris Princeps Domine Amice sincere nobis dilecte. Veniens ad nos proxime
his diebus Seren^mi ac Potentissimi Imperatoris ac Cesaris Tui Nuncius Imbraimus
gratum atq jucundum a Mte sua nobis ferens nuncium, gratas simul et accepti-
simas Mti Tue literas nobis reddidit, in quibus recognovimus illius erga
Mtem Tuam in nos propensissimum studium, quo sunt antea pacis et tranquillitatis
amicitiaq cum Seren. Principe suo nobis constituendæ auctor fuit, ita nunc
conservandæ ac firmiter retinendæ conservare et custos esse non desistit.
Equidem non possumus non vehementer laudare hoc et tam prudens
bonoq Senatore digno Mte Tua consilium, ut quo longo rerum usu et
quotidiana experientia exacta sit, quantum commoditatis et augmen-
ti atq ornamenti etiam non exultis, saltem aliqua elegantia, sed et
barbarismo atque ferocissimis quibusvis Imperiis, dulcem pacis atq
otii afferat. Atq quod de ea nosquoq ex facta Seren. Principis sue
Mti Tue certiores faciat, et ad ea cum operam, tum et fidem suam in-
pud interponit approbamus, quis conatum amplectimur benigne, tam
properatum et solicitum quis de nobis rebusq communibus animum
ac quod accepit gratis et jucundis officiis erga Mtem Vram semper fece,
gnoscimus. Etsi autem nihil de ea voluntate et constanti fide Seren
Principis Vri, quam ad mutue pacis fœdera nobiscum inita sancita
interposuit addubitemus, artissimaq et firmissima hæc omnia quæ
in pactis sancita sunt, apud nos habemus, tamen et ex hac pollicita-
tione quam pureq nrando etiam addito Mty Vre per literas suas ad nos
defert, tanto magis de illis confirmamur; ac veluti quo eam certo et inflexi-
bili fundamento nis admittimur, persuasi, Mtem de Mty Vra singulari virtu-
te constantiq in principem suum ita adeo nos fœdere sibi junc-
tos fore ut quo conatu et ardore conjunctionem hanc inter nos sanxit,
eodem sartam tectam conservari et ab omni parte tueri velit.
Primum autem ut ab exercitibus istis quos Serens Princeps Vester in Illyricum
ducit tuta nostra provincia et gentes ut sint, et ad religionem omne animus
nihil injuriæ aut grassaturæ sed negue vexationis a gentibus et sub-
jectis populis animus. Mtis sue nostris inferatur. Nos certe quid
monet Mtis Tua, dabimus operam ut ne quid tale per nostros committa-
tur, per quod vel in minima parte, amicitia ipsa, et fœdus istum

offen-

offerendi foreat. Ad sarciendā etiam damna antea sub tempus foederum
utrinq data Commissarios ex formula foederis designavimus, qui cum
arbitris Principis Vri horum omnium cognitionem ac modum statuendi
habebunt. Quod vero attinet ad res nostras ad eundem hostem Moschum,
cojus istis Seren. Principis Vri jniuriis, quorum nobis amplam platem
Mtas sua facit, animus suus Mti gratias, tum etiam Ottij Sue, qui
ittidem Mti sue consultor, author fuerit. Non adhuc per dei gram
externis presidijs egemus, cum suorum satis nos habere arbitremur, ad
cohercendam ejus non admodum nobis formidabilis hostis ferociā & jam
diu comptchery fuisset, in majore multo ille pietate duceremur in
Christianum sanguinem, in quo utiq abunde fundendo, nollumus nimis
prodigi ac liberales; ut ille, si videri cum ejus quoq pistas poenas aliquando, occul-
to justo tamen dei judicio expendere illum oportebit, ac jam fortassis per
manus nostras expendisset, nisi ad saniorem mentem reversus peccatoribus
ac meritoribus a meritoribus remedijs de hac amicorum contentione transige-
dum censuit, unde tranquiliora omnia inde expectare nobis licet, quam ut vali-
dore, presertim externarum virium presidio ad nos nostraq tuenda indi-
geamus, ac idcirco neq Mtti Principis Vri neq sue militia molesti
esse velimus. contenti sua egregia hac in nos voluntate, nostrum vi-
cissim Mtti sue de nra omnes vias libenter ad omnem occasionem ay-
pregaturi.
Meritoribus istis Seren. Principis Vri quorum vitam & rem omnem Mtis
Vra commendat nobis, satis pressim e suis nris, ut tempus
accomodatum est, cum ad illos e Moschovia jam ad sua redentes ob-
tulerdam inibi pacem ex jussu Principis Vri passim moschi insequa-
reritur ac comprehenderet, prout dubio e in vincula rursus probu-
xissent, nisi nostri tempestive, ubiq ut illis accersiti suppetias
tulissent, quorum presidio in hereditam et sibi inimicam horum
destinem, tuto e longinque ubiq a nostris habiti securi ut arbitramur
jam ad sua pervenerunt.
Ad Seren. Regem Hungarie Nepotem nostrum Seren. Principis veitri
Oratorem Quantum misimus ut eo facilius eum abducamus a perseque-
dis his turbulentis consilijs de quibus apud nos Seren. Princeps Vr
ac una etiam Mtis tua conquerimini. Existimamus si rebus suis bene
prospectum esse, cupit cum hoc omnia jus Mttem suum efficiant,
ut primum ipsius et nostram voluntatem cognoverit abjecturum, et
pacatiora turbulentis consilijs preferturum Mtis sua ~~preces~~ preces
illius apud Mttem suam, vel nostra causa agere non intermittat et ab ob-
trectatoribus quam potent tueatur, persuasum enim habemus, eum cum
etate maturiore salubrioribus consilijs meumeniem nunquam ab odi o sui, quos
uti dicens, patrono sue debet necessarium. Optamus tamen Mtatem vestram
bene valere. Datum Cudolini in Cuventione Regni nostri generali die XXVI Mensis
Maji anno domini MDXIX Regni vri nostri XXXX

Dialogus

De Comitiis Piobrecorien. in Anno Domini 1536 celebrat. Ducta Asiana nuncupatus

Interlocutores Respublica, & Nemo.

R. Quemad modum mihi adversum accidit hodie? Estne hic Nemo curator meus?
Is est salve mi ex animo amice Nemo
N. Salve mea hora, mea cura & voluptas
R. Ecquid nobis affers
N. Quodquidem ad te pertinet. Inter cetera celebratam nuper solutamq3 simul nescio quibus auspiciis generalem dietam.
R. Non nihil equidem de illa persensi, sed longius tum forte aberam nec ita plane ut cuperem nota sint mihi omnia.
N. Adverte si cupis silentiq3 fidem servato. Hec sunt quæ res tuas infecerunt Paphlagonium primum furor, deinde immensa argenti privatæ rei sitis, postrema quid singulatim cumq3 Optimatum obtinuerit accipe.

Primo. Aliena quorundam invidia suaq3 modestia
Secundo. Vanitas & temulentia
Tertio. Extrema crescendi fames Vennsq3
Quarto. Vetus privati commodi & dominandi cura
Quinto. Perpetuum silentium & stupor
Sexto. Cathilinarius animus & versatile recuperandi amissa studium
Septimo. Pinguioris dolor amissi
Octavo. Nimis quam cauta simplicitas
Nono. Recens beneficiorum memoria clausq3
Decimo. Frustra canum caput atq3 amor
XI°. Mulierculorum mens & facilitas
XII°. Sine cæteris sors unica
XIII°. Non capax ingenium ast furor et arrogantia.
XV°. Virtus non communda & ergues.
XVI°. Intus furor foris nihil
XVII°. Paternum inconveniens supercilium
XVIII°. Neglectus sui dolor lidaq3 multi lingua
XIX°. Eloquentiæ satis sapientiæ nihil
XX°. Ætas non cana. Sors macra
XXI°. Non agua res mentis
XXII°. Endina sollicitudo Ursina rapacitas
XXIII°. Clauda de singulis sententia.

Obtulit postremo simul omnibus alter Senatulus Democratius cujus tot erant Antesignani, quæ ad res male gerendas

sufficerent

sufficerent, turba in ejus homines, panci, nec suo seu alie-
no spiritu balantes, quem gregem dicebant fero quodam
bipedes, lupinis pellibus contecto qui sua rabie omnia pertur-
babant.

Desp. Expediebat igr non abfuisse alio Senatores
Nemo. Quodsi sine Commitatu Commites
D. an non profuisset illi
N. Qui prodesse poterant presentes, cum absens nocuerint maxime? An
ignoras confestata hac prima dona fuisse omnia
D Ille miserum, tantane est hominu malicia ut me matrem et altri-
cem suam perditum iri velint.
N. De malicia nescio, certe ambitio et cupiditas inexplebilis tum si-
multas odium et invidia inter se tuorum te plane perdunt
D Quid igitur mihi ob authoi, abeamne an maneam hic in tanto dis-
crimine
N Paulispec adhuc mane. Est quod te sperare jubet
D Quid ego sperem.
N. Superest Senatus Aulicus, cui si tantum erit studium corrigendi acta hujus Conve-
tus, quantum erat prioris illius depravandi: quo res cum primis huc infecit,
futurum est, ut omnia cessura sint tibi ex sententia.
D Est fateor illic consuendi disvendig pro arbitrio summa potes
N Sic est seu de his magnis est dicendi campus, ut Gynicocratia oppu-
sita sit elata Aristocratia. Quanta circum Epidamnica turba, quantum fas
tus, quantum arrogantia, quantus rerum omnium mercatus, quantus ceniq
in hoc postremo summi Choragi sopor.
D Non explicabis id clarius?
N Non expedit in presens nisi ut Nemo Neminem nominet
presertim cum non opus sit vota noscere
D Expectabo igitur salubrius Senatus consultum ex Aula
N. Ego sic censeo. ∽

Annotatio in præcedentem & sequentem Dialogum.

Ad hunc præcedentem & sequentem Dialogum intelligendum ac unde nati sunt quove authore ut recte sciat res paucis describitur. Sub fine anni 1535. in-dictus fuit Gnali conventus Regni Poloniæ Petricoviæ, qui ger solos Consiliarios, & per Equestris Ordinis Nuntios actus est. Rege tunc temporis una cum Regina Bona in Lituania agente. Pauci autem admodum Consiliarii ad eum Conventum convenerant & iidem ad consultationes publicas & reipub. rectè administrandam ex Primoribus Consiliarii insufficientes. Quorumquidem primorum Senatorum plures, eo anni mortui, alii digressi, nonnulli Reginæ Bonæ male affecti, reliqui multis odiis castuan, & suum privatum non publicum commodum curans iis tam mitis non interfuerunt

Petrus siquidem Tomicki Episcopus Cracovien. & Christophorus Szydłowiecki Castellanus Cracovien. amici Cancellarii Regni, viri justi, prudentes & bonis publicis studiosi, magnæ in Regno authoritatis & publici consilii duces, paulo ante morte sublati erant. Joannes vero Czarnkowski Episcopus Cujavien. ager domi recumbebat & non ita multo post mortuus est. Joannes etiam Chojeński Episcopus Plocen. penes Regem in Lituania agens ut-pote Cancellariorum studiosissimus. Andreas etiam de Tęczyn Castellanus Cracovien. successor Szydlovien. submissali Nuncii ab Equestri Ordine missis perturbandi conventus consilio morbo paulo post finita comitia extinctus est. Petrus Kmita Palatinus Cracovien. Regni Poloniæ Marschalcus, & Joannes de Tarnow Palatinus Russiæ Exercituum Regni Capitaneus Gnalis, qui malo publico implicabili odio inter se dissidebant, & nomine comitum appellari gaudebant, & comitiis data opera non venerunt quidem, nihilominus tamen Equestrem Ordinem & eorum Nuncios, quibus arcanis negotia Conventus inficerent, domi suis abeuntes instruxerunt. Andreas præterea de Jarocin Palatinus Posnanien. & filius ejus Andreas Castellanus Posnanien. & Capitaneus majoris Poloniæ generalis, quamvis venerint ipsi & interfuerunt Conventui, tamen suam privatam rem, non negotia publica per Nuncios majoris Poloniæ domi instructos inficere curarunt. Reliqui autem Consiliarii quamvis recte valerent, non venerunt tamen ad Comitia, pleris eorum impetus facere vitans, qui vero venerant eorum nomina subscripta sunt quos Nemo in præcedenti Dialogo per mores, facta ac vitia designavit. Nuntii vero Equestris Ordinis ex omnibus Palatinatibus Regni ad ipsa Comitia venerunt, inter quos erant duo fratres germani Zborowscii, quorum alter Martinus Pocillator in Curia mentis Regiæ, idem Pincerna Terræ Cracovien. qui tamen paulo ante propter male in curia Regia gesta officium a

quibus

procillis Regis fuit repulsus. Alter vero Petrus Castellanus Malogoscen, qu
quamvis Senator fuerit, tamen ut res turbaret, sese ex loco Senatorio
ad conditionem Equestrem dimisit, et legatione a plebe functus est. Ambo
ni fratres opulenti, et in plebem magnæ reputationis, eo quod cerebrosi
et turbulenti essent, sursum ac deorsum miscentes omnia, hiam,
bo cum toto famulicio, pellicibus lupinis indutí cum fastu ad Comm.
tia venerunt, et hirsuti tamquam fere silvestres bipedes lupinis pelli
bus contecta incedebant, et ob id prædicenti Dialogo sic appellantur
a Nemine. Hi igitur fratres Zborowii cæteros Equestris Ordinis Nun
cios, stipatoribus suis insanis, prætextu boni publici, ad turbas a
gendas dementarunt, dementati prius ac insperate a factiosis
Senatoribus suppranominatis. Quidquid Zborowscii dicebant agebantq, id
cæteris Nuntiis bonum et rectum videbatur. Hinc accidit quod Consiliarii
nonnulli in Comitiis illis præsentis, alii insciitia, alii malignitate animi,
alii quæstu ac vitiis suis servientes, alii Reginam publicam, sacra profana,
venerale, ac subvertentes ob assecuta per eam publica officia offendere
cavent negotia publica vel levibrachio vel prave agebant. De his igitur
Consiliariis prædicens Dialogus de Ariana Dieta factus fuit per jocum
et lusum a tribus fratribus Senatoribus, inventibus Stanislao Lubowsky Palatino
Podoliæ, et a Stanislao Laski Castellano Premecens, qui affines et invicem lite
rati ac ingeniosi fuere.

Collegitur autem hic Conventus Poloniæ Dieta Ariana nomine colerag ora in
Dialogo per involvera dicuntur. Inducitur autem Nemo cum Republica col
loquens, qui Consiliarios ipsos in Conventu præsentes per ordinem ex eorum vitiis
et factis designat, quæ sibi obstiterant illis, ne quod Reipublicæ expediebat, con
sultum vellent aut possent.

1 Horum primus designatur Andreas Gricisky Archiepiscopus Gneznens, Regni Primas,
primum in Senatu locum tenens, cui ne rectum consilium daret obstitisse tum
putabatur, sua modestia, et aliorum quorundam invidia

2 Et Joannes Lutomirski Episcopus Posnanien, homo vanus et lemulentus et ob id nul
lius consilii, nullius ex usu Reipublicæ de qua servanda nunquam cogitabat.

3 Petrus Gamrat Episcopus Premisslien, veneni dedítus convivator et Sardanapalus
ambiens omnes in Regno Epulas et potentiam ac dominatus in cæteros.

4 Lucas de Gorka Palatinus Posnanien. Comitis etiam titulum usurpans,
avarissimus, usurarius, vitiis gravis, privatam rem suam non publicam
curans, Regni affector.

5. Stanislaus Lomicky Palatinus Calisien, sapientissimi et eloquentissimi Epi.
fratis compotationibus deditus, homo stupidus ac silens Reipublicæ, ignarus,
in Senatu mutus.

6. Hieronimus

6 Hieronimus Laski Pallatinus Syradiens, prodigus, alienis appetens, vandalis avidus novandarum rerum machinator, res magnas Regnumq animo sine successu volvens, quod eum in finem perduxit.

7 Pallatinus Inowlodislaviens qui dimissa optima Castellania Pallatinatum infructuosum acceperat, cujus accepti eum poenituit.

8. Joannes de Theczyn Pallatinus Sendomirens, vir simplex, publici consilii ignarus, incogitans in dicendo prodigus et rei familiaris intentus.

9. Stanislaus Borowasz Pallatinus Podolie. Dialogi hujus scriptor, homo juvenis, favore Reginæ Bonæ ad Pallatinatum Podolie et ad Capitaneatum Leopolien recens evectus, is propter ætatem juvenilem, et propter assecutos Magistratus, ne Regi nam offenderet non dixit, quam debebat sententiam, quod etiam propter ætatem suam prudens non erat habitura.

10. Stanislaus de Sprowa. Pallatinus Belzen annis senex, pecunio avidus, nullius consilii et authoritatis, is uxorem plebeam dote captus Cracovie duxit, ex qua filium genuerat unicum, turpem, deformem, mendacem.

11. Felix de Srzenisko favore Bonæ Reginæ, Pallatinus et Capitaneus Pocien Castri etiam Mazid, Burgens Cajetanus Reginæ addictus, et ex ejus nutu pendens, nec permanens in recta sententia.

12. Petrus Gorinski Pallatinus Mazovie de Terra Lancicien oriundus. Is ducta in matrimonium vidua, uxore priores Pallatini in Mazovia Pallatinatum Mazovie nactus fuit, nullas in Mazovia nec possessiones, nec amicos habens, et ob id attributum ei in Dialogo est, sine cateris sordimibus

13. Andreas de Gorka Castellanus Poznanien, et Capitaneus Majoris Polonie gnatus affectate et composite loquens cum prolixitate, avarus ut et pater, et de re privata solicitus.

14 Joannes de Theczyn Castellanus et Capitaneus Lublinen, Masoviæ Ducis Regio sit primus ac rectus, sed cum quadam apparentia arrogantie et furoris seu acerbitatis, in dicendo et agendo vir bonus ac justus fuit.

15. Jacobus de Przerab Castellanus Syradien, vir etiam innocuus virtutem amator, nec dives, nec procer personatus, et ob id ad aulam magis, quam Ordini Senatorio aptior visus.

16 Joannes de Kosciele Castellanus Lancicien animo timidus, corpore fastuosus sine usu rerum et consilio.

17 Petrus Firley Castellanus Chelmen gravitate Patris sibi inconvenienter vendicans. Pater ejus fuit Castellanus Cracovien Exercituum Regni Poloniæ Capitaneus gnatio.

18 Spytek de Tarnow Castellanus Cracovien Regni Poloniæ Thesaurarius lingua flexibili secretorum non tenax, qui insolenter luxit, quod vacantibus publicis magistratibus -

magistratibus & altiorem dignitatis gradum promotus non fuerit. 20

19 Georgius Zalaiski Castellanus Leniens multum ac stulte loquens, ad propositum nihil

20 Stanislaus Zaski Castellanus Przemecens elate juvenis, intelligens, eloquens quatuor linguis in literis humanioribus eruditus. Caeterum facultatibus non abundans & inde ea auctoritate in Senatu, qui & ipse fuit autor Dialogi hujus & fabricator cum Odrowąża

21 Nicolaus Zuski Castellanus Brestovien vir acer & audax, dicere spicans sed augusto facultatis vasto menti non respondebant.

22 Matthias Myszkowski Cap. dictus Castellanus Vilnen, homo de haveno per fas sive per nefas supra quam dici potest solicitissimus, avarus parcus, avidevictitans, crudelis in spoliandis & subditis, urb: rapatior Endione solicior

Altinus erat Castellanus Cracovien homo in consilio et in dicenda sententia nullus.

Haec sunt nomina vitia, & impedimenta, Senatorum supradictorum in Conventu prodentium. Et hic finem est Nemini in hoc Dialogo

Post hos perstringuntur simili ad eum Conventum ab Equestri ordine missi praecipue Zborowscii fratres duo, quorum supra mentio facta est, caeterorum Nunciorum arte signani turbulentissimi. Incusantur etiam sub nomine Commitum sine Commitatu Commites quam hic titulus publico decreto jam dudum in Polonia extinctus est: Andreas de Thczyn Castellanus Cracovien, Petrus Kmita Palatinus Cracovien, Joannes de Tarnow Palatinus Russiae, qui nomen & titulum Commitum sibi vindicabant. Hi enim antequam victus adea ipsa Commitia Petricovien, domi privato consilio ora cum Equestri ordine, & cum iisdem eorum Nuntiis, ad res in Commitatu male gerendas conspirarant. Designantur praeterea ac incusantur hi, qui penes Regem & Reginam in Curia fuerunt, tum in Lituania praecipue Nicolaus Wolsky Castellanus Sendomirien, deinde Bonae Curio Mgr, & Petrus Opalinsky Gnezneñ Castellanus (Castellanus) Sigismundi Augusti Regis filii Curio Mgr negotiorum malarum & nundinationis senex, consultores & instrumenta Regiae Bonae avaritiae

Designatur etiam ipsa Regina in Gynecocratia & Joannes Chojenisky Episcopus in Mysticocratia, qui tunc in Lituania penes Regem in Curia agens, vicem Cancellarii obibat. penes hos erat tum illic judiciorum & officiorum seu Magistratuum judicorum, omnium denique rerum mercatus ac nundinatio, pro testas etiam conveniendi & diverteni depravandi consilia publica & privata negotia. In quo tamen immerito is ipse Chojenisky insimulabatur, qui enim

erat rectus

erat rectus, justus et Reipubl. amator, qui ai ea, quæ in Republ. perpe-
ficebant, indignitate animo ferebat putaratur tamen iidem Joannes Cho-
jenitzij Equites Regi autor fuisse ut decreta Conventus prioris, seu ple-
bistica in absentia Regis facta, Rex ipse Wilnam ad se delata non
approbaverit, id quod impugnitur ipsi Choinscio in illis verbis. Si tantum erit
corrigendi hujus Conventus studium, quantum erat prioris illius cujus
vandi. Caterum Rex ipse in illo plebiscito plerosq; articulos, ideo non
approbant, quod alii nullius momenti fuerunt, alii Reipubl. noxii,
alii præsentiam Regis in Regno requirebant, quæ cùm in Actis illius Co-
ni conscripta Lectorem melius informabunt. Sed neq; Regi se-
ni placuit. Nemo accusans eum, vt designans in persona Sami Chora-
gi dormientis, et conjunctis ai ea quæ fiebant invigilasse. Hæc
autem omnia recte sub abiens præsens Nemo in Dialogo loquitur.

Cum itaq; præcedentem Dialogum per jocum et lusum factum Las-
kij et Odrowasz ad Cricium Archiepum illic adhuc Piotrcovie agentem
attulerunt, delectatus ei Cricius planè quidam immutavit, delicti
enim præmiis laudem Hieronimo Lascio attributarum, adscribit
ei Cricius animum Cathilinarium. De ipso etiam Cricius fecit idem
laudem sibi tributarum verba expunxit, invidiam fugiens, in quo-
rum locum hæc verba reposuit. Quorundam invidia suæ me jocū
sciò obstiterat. Correxit insuper et adjecit pauca quædam in fine
Dialogi. Divulgato autem hoc ipso Dialogo fremere plerique ex pro-
ribus et ex Equestribus in Cricium cœperunt, credentes eum scripsis-
se hunc Dialogum, quod ille uti Vir magnanimus, culpæ vacuus neg-
lexit, mitigaturus tamen cunctatos animos conscripsit sequentem Dia-
logum, indicens Dominem Omnem et Rempublicam illustrasse, in
re luctosa rem seriam agens conlenenda nullum affici debere,
cum a Nemine vitia sua impugnentur.

Indivulgatum nuper quidam
Dictam Asianam
Dialogus.
Respublica Lectori.

Accipe quæ mecum Nemo nunc tractat et Omnis
Candide ut hæc Omnis, lucide Nemo legas
Optimam servet, quæ nunc decernimus Omnes
Contemnat Nemo nec mea dicta probet.
Invenies hic Lector, quæ partim probes
Partim rideas, partim desideres.

Interlocutores

Interlocutores. Respub.a Nemo & Omnis.

Resp. Mira sunt simoda vera, quæ narras. Nemo. Sed estne hic Omnis? quem video? Is est. Salve mi Omnis. Om. Salve mea nutrix mea salus. Resp. Ultima id quod ais vere & ex animo dicas, rem ipsa cognoscens velut hic Nemo, qui solus me & amat et curat. Om. Tuum igit curatorem arbitraris hominem. Resp: Quum arbitror cum ipse se tam aperte declarat. Om: Atqui cujus nemo curat agit perinde est ac si non agat quisquam. Ego vero etsi non ipse prosto quæ dico procuro tamen et desidero de te (pro) si ubi ante ad discrimen aliquod ventum fuerit, velim nolim, adesse hic cogar, aliquin ipse periclitor. Resp: Cur igitur hoc non prodisti in conventu ut profiteri Nemo. Om: Quia sic senatui obsecutum est, me vere dementarunt nonnulli, quidam qui & sibi plus sapere videbantur quam senatui, & cum suum sit spernere communi & juris publici ita mihi propinarunt ut ego ipse, qui mihi velim, jubeve pascerem prorsus nesciem, Et ut impune fabar expedichat ut neuter notarium illic quicquam mea emolumenti valuisse. Resp. Quid ita Om: Quia nemini consilium, nullum est, nisi cum autem confusum. Resp. At nemo aliter narrat. Om. Nemini si ito credis, neminem amicum habeas oportet, An non considerasti quantis imposturis in his quæ de conventu tuo dixerunt tecum agat, modo in rerum modo singulatim quæque perstringens, quorum quem magis momordisse videtur minus offendere, quem vero levius attigit, eum ut suspicionis obnoxium & magis ad mendum vehit. Quod enim Nemo modestum ait, id immodestum videri oportet, quod verum & emulendum id certum est & dedecus ac eum modum reliqua omnia se eius ata dixit accipienda sunt. Sic enim illi natura comparatum est ut quæ suaveli, diruaveat, quod laudat vituperet, quæ verum videri vult, id videri falsum necesse est. Resp: Cur igitur plerique sunt, qui serio quæ ille dixit interpretantur, et acriter in illum fremunt. Om. Tametsi veri simile non sit, ut quod Nemo dixit, alicubi offendi debeat, fieri tamen potest, ut qui sibi conscii sunt dictum in se parce, quod dixit Nemo sese ultro tales præbeant quales pinxit Nemo. Nemo: Quamobrem ego maledicta hujus patiar, qui mihi inconstantissime tam culpam in me, quod peccatum parte sunt convicia? nunc me mendacii arguis. Om: Ego vero non argue solum, sed et dicit ut ajunt commonstro. Nemo: Cui agis, cui Prophetæ tribuitur. Omnem hominem mendacem de te, an de me id requiritur. Om: Ne me quidem cum nomen est collectivum non loquitur, non enim unum hominem sed omnes complector, sit vero ut homo mentiatur. Quod autem Omnis loquitur, id nihil verum esse vel parte vel habere oportet. Tu vero quod dicis, si interdum verum est, ita celas tamen, ut plane non dictum videatur, unde merito de te scriptum est. Nemo accendit lucernam & sub modio ponit. Nem: At qui Hieremias de me inquit, Nemo quod bonum est loquitur, tu vero non solum non loqueris boni quicquam sed etiam condis tibi ipsi veritatem, & lucem refugis ut non arbitre scriptum sit. Omnis qui male agit odit lucem. Porro aurium vanitas & ambitionem detestaris et pestaxeris, & accipiter incessimus propterea dictum est de te. Omnis qui petit accipit, quod solus sis, qui semper petas & accipias. Omnis. Recte quidem dicis, Nam scriptum est. Omni petenti da, alq; cum dicis. Omnis sapientia in Deo est, quod ego vel loquor, vel facio id tuendum mihi statim credi debet, tua vero sapientia tanta impostura est, ut tu solus sis. Nemo qui duobus Dominis servire possis, utrumq; ab prestigiis tuis dicunveniens unus vis illhic, siccine me veram heram vestram patronam aggnoscitis, quæ me potem tam imprudentibus præferis vos proscindatis. Proinde si quid apud vos valeo edico vobis, ut tandem vilicationibus istis finem faciatis, & quo utrumq; vestrum convenire & mihi plurimum expedire, istam me judicem vocatis. Nemo: Tibi permittimus, id quod tibi salutare est, inter nos pronuncia. Resp. Non pronunciabo nisi ut & Omnis permittat. Om. Quamquam ut obsequium polliceri non possum, cum enim ut verum fateor vestris indonita & sentia diversa audiam tamen & quantum fieri poterit Decretis tuis parebo. Nem. Quæ si quis hic non parebit puniam. Resp. Animum igitur advertite primum omnium velit ut neuter vestrum de meo statu quicquam tractet aut consultet. At munus principis & Senatus

lenatus esto. Et cum omnis anima potestatibus superioribus subiecta esse debet, Tu omnis quidquid ab illis justum quidquid constitutum fuerit parcas, tibi Nemo ut contemnas permitto. Arcana tam aulica quam conventualia Omnis ignorat. Nemo si velet sciat. Omnis Deum in primis post Principem, et hinc Prælatos suos quocunq reveretur, majorum institutis et mores veteres tam in divinis quam in humanis observet et tueatur. Nemo his omnibus vel oppedat licet, a sectionibus et maledictis, Omnis abstineat, Nemo tumultuetur et maledicat ut libet. Cum de statu et salute mea agetur Omnis adsit, Neminem missum facio, et ut summa omnium complectar. Omnis cum ordinibus suis officia sua pro viribus exequatur; ut qui Rectores sunt recte et æquanimiter regant, et linguas malesuadas vitent.
Qui Consiliarii honestum Principis et bonum publicum concorditer spectent, simultationem diminent candorem et integritatem ab exilio revocent.
Qui mysteriis et sacris incumbant, vitamq agant ordine et possessione sua digna. Neminii solum juxta Apostolum permissum est ut militans Deo implicet se negotiis seculuribus
Qui Theologi et Concionatores, recta doceant, vitia insectentur non homines nec ultra Ecclesiæ septa ferantur
Romipeta, qui sunt indulgentias non impetrationem beneficiorum vendicatusq in vivos probos et quietos re-perlent. Et cum a libris abstinere nequeant, a perfidia saltem abstineat
Qui sunt judices juste judicent.
Qui jurisconsulti, lites moderentur non serant.
Qui Causidici non sint bilingues et prevaricatores.
Qui Notarii non falsent
Qui Prefecti non deglubant
Qui Officiarii non emungant
Qui Exactores non peculentur
Qui Conductores et publicani non spolient
Qui Aulici non vendant fumos.
Qui Mendici, Qui Poetæ et Astrologi. Non adulentur neque promittant
Inter Rebiles vero, qui Seniores sunt, non Juvenilem.
Qui Seniores militiam citra rapinam colant, Martem non Mercurio in Castris no[n] vo-poraris se exerceant
Qui Plebei sunt, si Dynastis et Nobilibus non æquent
Qui Mercatores non fallant
Qui Aratores. Aratrum fractent
Qui Artifices et Opifices sunt, suis artificiis insistant
De pellicula Cerdo, non de Divinis aut publicis rebus, Nec. sutor ultra crepida
Vitus Omnis servet illum Apostolicum oracinem, Cui honor, honor. cui tributum tributum. Tu Nemo nulli quod suum est tubuas licet, si licet ut neuter vestrum deliquerit, et ego quod parum a vesse videtur non tu pericrim. Omnis. Quid de mulieribus. Resp: Hæ postquam cum viris unum sunt ipsæ inter se congruant et partiantur ut volunt non imperent, tamen nuptæ vero si vir casti tamen aut si vant. Nemo. Quid nunc agis Omnis. Egone hæc tu amassim me servaturum politeri debeo? Om. Ego recte pronuntiatum video, sed ut servare ea possim dubito. Proinde de libertate mihi adhuc censeo. Resp. Quousq tandem? ad bellumne an ad conventum. Om. In bellone ipse conficerem, In Conventu ipse non licet, verum hoc potissimum arbitror, ut Munus meis tu munus delegam. Resp: si talibus delegas quales tibi hactenus visi sunt potiores. qui impudentius adversus Principes et sacricolas vociferatur, aut qui semper sub prætextu commodi mei, privatum suum aucupantur, vel suis odiis, ambitionibus, vel simultatibus immersi, sese invicem in eo male ulciscuntur, quodq virtute pariri debeat, turpibus et perversis artibus consequi nituntur.

nihil

nihil egeris operam & impensa luseris & postremo nig̃ loq̃ ura prda pitaveris
CM. Hoc est Seminis hujus culpa, quem tibi amicum habes, is ea quo cuiq̃ libent prohibet. e Nemo: Quinni prohibeam cum solus sim cui tu recta
commonstrans obtemperas 222

Dialogus in Remp̃ublicam.

Quid Dea? Publica res, Lacera cur veste? quod illam
Qui sarare vellit, nunc mihi nullus adest
Sed quis discidit hanc? Rabies privata. Quid illa
Te sequitur? succo pascitur usq̃ meo
Quo succo cum tota in arces nitet illa interim
Ipsiem etiam totum sed rapit ista cibum
Quid turba hæc circum? Profectorum Ordines omnes
Quid rogo num curat, non gerit ista tui?
Pretextu curat mea commoda quisq̃, sed in rem
Privatam studium dirigit omne suum
Sed quis sceptra inversa geris victumq̃ macherum
Me regere arbitrio non sinunt ista meo.
Cur non erodis hanc? Vetat hoc mea turba vetando
In præceps mecum cæca sed omnis abit.
Quo comes hoc dextra, quo te sustentat euntem?
Religio sed & hoc vix movet ægra pedem
Nam virtus & cana fides castreq̃ Virgo
Privato dudum succubuere rei.

Nemo

Ille ego sum Nemo de quo munimenta loquuntur
Ipse sibi vitæ munera Nemo dedit
Nemo fuit semper, Nemo isto tempore vixit.
Quo male disjunctum Dii seriere chaos
Ante ortum Nemo est aliquis, post funera Nemo
Nemo quid invito fertve facitve Deo.
Omnia Nemo potest, Nemo sapit omnia per se
Nemo manet semper crimine Nemo cavet
Nemo fugit mortem, Nemo est a fine superstes
Nemo exors certi nascitur interitus
Nemo animos novit superum, sensusq̃ latentes
Nemo quod est, quod erat, Nemo futura tenet
Nemo salutifera præter servatur unda
Nemo fidem Christo non habet, et bonus est
Nemo sorte sua vivit contentus: & intra
Fortunam dicit Nemo manere suam.

Nemo sacerdotum luxus vitamq supinam
Nemo audet Latium carpere Pontificem
Nemo in amore sapit. Nemo est in amore fidelis
Nemo alii propior, quam studet esse sibi
Nemo vagas numerat, stellas ipso ordine novet
Nemo quid interea, quidq feratur agua.
Nemo potest Dominis simul inservire duobus
Nemo quod e quoties expedit illud habet
Nemo bonus Nemo est ex omni parte beatus
Nemo simul potis est, omnibus esse locis
Nemo omnes posita Germanos lege coercet
Nemo jugum Aheni gentibus imposuit
Nemo per innocuos mores emergit e aulo
Sentica prosequitur munera Nemo pius.
Nemo Quirinalem dominatu liberat urbem
Nemo laboranti subvenit Italia
Nemo feros bello Turcas adit, e bona curat
Publica privato munera Nemo magis
Nemo certa sequi sibi conscius optima legit
Nemo audit jubditis rebus habere fidem
Nemo errare vacat, Nemo sibi cavet ubiq
Nemo placet cunctis invidiaq caret
Nemo quae placeant stupide facit omnia vulgo
Nemo refert studiis praemia digna tuis
Nemo voluptatem multis languoribus explet
Nemo renascentem scindat avaritiam
Nemo est in terris Germano Caesare major
Nemo Deum pariter divitiasq colit
Nemo vagam stabili fortuna temperet orbe
Nemo gravi casus sub ratione leves
Nemo quas congerit opes, secum auferet istuc
Mortuus unde semel Nemo redire potest
Nemo maris guttas, numeraq recenset areno
Nemo dat estivis nomina pulveribus
Vetare Nemo vitiis infectum reddere factum
Nemo potest lapsos huc revocare dies
Et quo praeterea numero foret edere longum
Quid valeat Nemo, Nemo refere potest
Nemo dii gaudet indice, qui vincit iniquo

Nemo sine crimine vivit
Neminem ante mortem posse dici beatum. &c

Eversale

Signus sequenti documento, videlicet:

Privilegio Serenissimi Regis Colomanni Augusti Tertii Varsaviae die 29na octobr. 1768.
medius Sanctolo Febriano et Alexandro Piccoli Conjugibus Consensus Regius tradendi usum
gradus sui dominalitium supra Scalletia in villa Arzatzidina, in Personas Generosorum
Valentini et Joannis Bonaczewski transferre et transfundere possint cum suis Successoribus
Ad Confirmationis Privilegium in consequentiam Decreti Status die 10ma Augusti et Lega-
torii Gubernialis die 9na Septembr. Intimationem vero officii Circularis die 8va octobr.
1780. pro Submissione ad Excelsum Gubernium per Generosum Albertum Raczewski
sub Rodierno in originali manu infra subscripto exhibitum fuisse, huic
Lecto. Leo Sandecae die 17ma Novembris 1780.

Fr. Fischirsch de Siegstatten
Caes. Reg. Civ. Land. Director

Wizyta Generalna Szkół Towarzystwa Zgromadzenia J.J. X.X. Dia-
nów odprawiona w Roku 1 tego przez X. M. Józefa Bogucickiego
Filozofii i Teologii Doktora Historyi Kościelney w Szkole Głowney
Koronney Profesora Szkół Narodowych Generalnego Wizytatora
Zaczęta dnia 16 miesiąca Lipca skończona 17.

Zagaienie Wizyty na Obradzie. Imiona osób

Dnia 16. Lipca zaczęta i zagaiona iest Generalna Wizyta na obra-
dzie Zgromadzenia ktorą składali Rektor J.O. Wojciech Żeleński
Prefekt X. Piotr Tyszyński Professor wymowy X. Wincenty Zbrożek Pro-
fessor Matematyki X. Franciszek Składawnicz Professor Filozofii Teo-
logii Szkot Szczęsny Jeżowski Professor Historyi Kościelney X. Ma-
ciej Stolowaney do okoliczności w ktorey Wizytator oddał
Zgromadzeniu dziękczynienie za nieustraszoney gorliwości Zgromadzenia w służeniu
Narodowi około instrukcyi i Edukacyi publiczney czytane i rozważa-
ne były punkta w Instrumencie Delegacyi Wizytatorskiey zawarte.

Xięgi Rządowe.

Xięgi tyczące się rządu Szkół były przeyrzane i iako w dobrym
utrzymywane porządku podpisane.

Nabożeństwo.

Wszystkim powinnościom duchownym starannie zadosyć poczynia
~~Obod~~ Niższych Klass uczniowie ~~ie~~ wykształcają się i innym ćwicze-
niom sposobem Nauka Chrześciańska, wyższych zaś Klass uczniowie
wnie słuchaią Kazania w niedziele i w dni święte.

Zaniedbanie Klass i liczba uczniow.

Liczba uczniow ogolnie wszystkich naydzie się wynoszącą
do 136 dziecy idą należytym porządkiem z Xięgi Elementar-
nych. Z wyższych Klass rodzaiow nauk uczniowie ścisłe doświad-
czani byli na popisie publicznym który się w przytomności
Zacnych i dystyngwowanych gości w obecności Wizytatora grad
prawił. Znacznieyszy w naukach okazali postępek z Klassy
Iwszey 20. z Klassy 3cieey w łacińskim języku szczegulniey
w Geometryi 4 z Klassy 3cieey w wymowie 8. w Matema-
tyce 3. Dokładne odpowiedzi uczniow na zadane sobie pytania
przekonywaią oczewiście o pilności i pracowitey staranności
tak Nauczycieli iako i Nauczycielow w wykonaniu przepisow.

Examina Miesięczne i popisy roczne.

Te się pełnią podług ustaw.

Edukacya Fizyczna, Dyrektorowie

X. Prefekt ma pilny dozor aby uczniowie przestrzegali ochędostwa
w pomieszkaniach swoich. Zabawy ich w czasy od lekcyi wolne są gry
rozmaite do uzmocnienia ich służące. Zdrowie ich statecznie stu-
dyą to. Dyrektorowie dopełniaią swoich obowiązkow.

Szkoły Parafialne.

Przy Kollegiacie Łowickiey iest Szkoła Parafialna. W niey początko-
wi dawaią się wiadomości. Dozor i rządy należy do Zgromadzenia
X.X. Piarow.
O rozrządzeniu tych materyi Wizyta była zakończona i akt oneyże

do Protokołu miejscowego oddany á wypis zeń osob Tymona
Dzenia podpisany wżdy.

Zalecenia

Z Wizyty Generalney Szkół Łowickich odprawionej w Roku
1784 przez X. Józefa Bogucickiego Szkół Narodowych
Generalnego Wizytatora Zaczętey 16. Lipca skończoney 17
wypadło to Zalecenie áżeby dla większey wprawy Uczniow do
Geometryi praktycznej, co być nie może bez potrzebnych narzędzi.
Tymonadzenie Zakonu Swoie prozby do Prześwi. Komissyi
Edukacyinej żeby to przez powszechną dla Szkół Krajowych
troskliwość opatrzyła Szkoły tutejsze w Sokolnikowicach i
Katomierz.

Mowa

JW Jelli Pana Woyciecha Suchodolskiego Chorążego i Posła Ziemi Chełmskiey Rotmistrza Kawaleryi Narodowey Dnia 8 Czerwca 1789 go Roku, Miana.

Nayjasnieyszy Krolu Panie Moy Miłosciwy Nayjasnieysze Skonfederowane RZPolskiey Stany.

Bodayby w Wolney RZPolskiey zawsze Obywatela chwalić a nigdy ganić nie wypadało, bodayby niggy winy nieznał, tylko cnotę, Oyczyzna szczęśliwa bytaby, My wstodkim społeczeństwie naymilsze dni życia bezczynie przepedzilibysmy.

Projekt JW Trockiego Sądu, y Głos zwrocony do Mnie niewiele uyścia pracy jak Mnie odwiść od Mego, a Nayprzód z jego zdaniem, bo gdy ustanowiony Sąd, tenze skutek robi do ktoregoby się dazył, gdy ten ojest podległ Dowodowi wstrzymać się Musi od Mowy Urzędowych, ktorym krzywdę dotąd robił, y ubliżał przez to powadze Stanow Nayjasnieyszym, mniemam ze wszystko się nayłatwiey zaspokoi kiedy jednogłośnie zawołamy Sądu potrzeba.

Stanowne hasło Imienia Polaka gorliwemi tego Posła usty poparte, nie wchodzą wto jakiey, dość natym, ze Polaka, władać musi mym Sercem, bo sam jestem Polakiem, ale widzą Naród zgnębiony, wszech władzy ich hołdowniczą podległość zmieniona y nie dosyć ze obcą siłą lecz nayboleśniey boli ze własnego Rodaka nadużyciem, nie mogę wstrzymać się przed oskarżeniem ze wnętrznych zgub porusznę, i natarć tego nad czym ubolewa Serce.

Żebym atoli ani na moment nie wstydził się zdania mojego względem zgubnego do czasu usprawiedliwienia się obwinionego od sprawowania urzędow zawieszenia, musze Stanom Nayjasnieyszym powiedzieć powod który mnie do tego przywiodł, ktory bron JMci Pana Poniatowskiego samego utrzyma na chwały cały, ku niemu dziś zwracam, y dawszy moc Radzie Nieustającey zawieszenia jako studze, niechay tey mocy znać w Panu o nim było pamiętać w Roku 1775, y tey Narodowey nieuwłaczić prerogatywy, ktora ze się przyda dla każdego, naylepiey tego w tym Momencie Sam doświadcza.

Kiedy na ważność sprawy spoyrzę, kiedy Naród obrzucony przeciw obwinionemu widzę, chciałbym to wrażenie mieć na każdego Serca, tym bardziey na oskarżonym, ktore Sam chce niewinny nosić, niechay Boze nikomu mieć sprawy z Narodem w Naymnieyszym postępku, coż dopiero w przestępstwach Przewrotu RZPolskiey, obdarcia Tronu z prerogatywy, za ktemi konwentami zaprzysionych, ogłoszenia Narodu z Monarchow innych Ieyo Pasierzytow, niechay zadrzy każdy, oberwawszy się na ślubnatakowe występki

natakowe wystąpki i na Naród przed którym ma odpowiadać za swoje czynności i przed którym stawać jest przynoszony.

W takim rodzaju sprawy mowić ozdobno jest Posłom, jako pełnomocnikom wspołBraci. istotną Narodową władzę składającym w takim zamiarze i obowiązku mowić ja zaczynam Łaskawey Nayjaśnieysze Stany; że w tak ważney okoliczności obszerniey tło mazyć się muszę aby wasza sprawę przed Wami dostatecznie wytłuszczył.

Nim atoli wyrzucę sprawy swoiey przed Narodem Niii ustawy Wyrok = R.P. Polityi nad sobą niechay czyta przez Cudzoziemca Gazetiarza Barreuskiego i induktę przeciwko Sobie pod Numerem 13 w przystosowaniu do tiego Wiersza wiersow; Vendidit hic auro Patriam Dominumque potentem = impposuit, finit Lege pratio atque refixit. to Samo po Polsku: Pan nadał, Kray przedał na niewolą wskarał. Ten Prawa na Sieimiędze i pisał i znosił: a gdy z hanbą całey Kraju, Cudzoziemcy o Nim tak mowią = jakież My nieczułemi będziemy na to Mamy? jakież *Cudzoziemcowi się = grozi na Naród odważemy się? — Grzech jego popełniony, Czemu nie winny ogół, mogącz to Nayjaśnieysze Stany ścierpieć, i nie winnemu Narodowi cześć y uszanowania dawnego w Europie nie przywrócić? Nie = Nadto cnotę Waszą y ten Szlachetny znam zapał, abym ią na Minutę = mogł wątpić o skutku takowym, który honor wasz, honor całey Polski = ocalać będzie, i w tym to celu nayprawdziwszy obraz 1773 Roku, czyności Jmci Pana Poninskiego i popełnionych gwałtow wystawić = Wam Nayjaśnieysze Stany umysliłem.

Pobiegł nayprzod do Petersburga, starać się o Marszałkostwo, o własność Narodową, o własność Waszą Szymujące Stany, które wytłuszczyć mocni jesteśmy rozdawać, został Nim tak Nominowany i zaplacony i gdy go jedno Woiewodztwo czułe na tan pierwszy krok do tyranii Polskiey naysprawiedliwiey niedopuściło; co robi zaraz? oto powiada nie Masz dlamnie rady nie ustawy Swiątey, wszystkie tego prze = mocą, którą trzymam w Ręku, i pod zyskami mojemi; jedne dawa, o krzywdą Go karabiny i harmaty Obce; stanowi po upłynionym czasie Szymowania we dwie Niedziele illegalny Szymik samie = bie z Cudzoziemcami wybiera na Posła, y ze wstydem krajowym pod Zagranicznym tutey przyjazdu asystencyą.

W pośrzod Nayważnieyszych gwałtow rozumiejąc się zgrzeszonarzekła Kla = ią Cnota, rozpoczął swe dzieło, alisi postrzega, że oto siedmiu tylko Partyzantow liczyć może, zagaił pierwszy Poseł krakowski ow Szym mnie mamy, ofiaruje maiątki, po które stygną głos Narodu przeciwko Sobie, gdy nasmiey pora

* bankierzy lub Kalkulatorzy przez nich wystąpek nayprzod opisuję

nie śmie posiągnąć zagajającym niesie Maią na Mieysce, i jak gdyby Rzecz własną narzuca, obrusza tym Cnotę, wyszukuje Posłuszeństwa, wydziera mu ią, uzurpator tego zasceptru Narodowego, uciska z Izby, ten gorliwy Posłuch zapęd za swoy zapad tak daleko że się zrownał z rozpaczą, gdzie zanim zrzą dzą, robi się tumult w Izbie, patrzy na to zadumiona Powszechność nie wiernemi Łzami, ostatni już prawie kres RP Polskiey opłakuiąc: co z tak bystro czytam dowod Artykuł z relacyi niey Mowy wyięty gorliwego Posła W Oraczewskiego w wyrazach. Ci Prawodawcy, których Woiewodztwa wysłały; aby byli obrońcami przywileiow Narodu, nayprzewrotnieyszemi Prawa zaczęli.

Przed Symem ieszcze w domu ieden z Starozo Prawa, zdesperowane zrobione w kilka Osob konfederacya y Marszałka wyznaczono takiego iakiego trzy sprzymierzone na krzywdę naszą Mocarstwa nadały do wykarowania zamysłow swoich.

O co za czasy! nie kontentowano się podłym gwałtem, zniknowstępowano za Chlubę nayszkaradniey szą z Wolnością postępek publicznie uprawniać, głosem szatańskim powszechności zarkaiącey na to wszystko pogardzać, y na ostatek przed Cnotą zemknąć, aby nie cnotę naustronnie skrycie popełniać.

Stało się Nayiaśniey szy Panie! pierwsza została pod ieden z Wasząkrolewską Mością datum, druga posrzedzy do Bernardynow w Siedm Osob, te szkaradne w RP Polskiey utworzyła monstrum i Bunt przeciw Woli y Narodowey zafundowała; do pierwey potym wiązano na sposoby piekielne, obietnicą, dostoieństwa, urzędy, kwestą groszową, postrachem, ze kogo wszystkiego tego używano, aby zmniey szyć liczbę dobrze myślących a zwiększać niegodziwość, y do tey ośmielać, czego Czas y tak mocne nie dokazuie przeszkody; kwoli się tuki spisek Niewiast Cztery, i raniła Serce Woli nie trafiło na ostatek tylko osmaset Osob, które bez siły, bez zastępy chwytaią się przez kalkulacye Polityczne tego Sposobu, ze lepiey ieść wyść choć wielu robotę, y ratować kray w ostatnich już razach, jak niedotychczas echoiętko y nieruchomie w Odległą zamoiść potomność, idą tutay drogą dotey Swiątyni. Gdzy przywykli powagę RP Polskiey widzieć a Miasto Polskow Nuworyszkow zastawszy, znać że już osmielonych na wszystko, kiedyich tak przywitano, iż przypuszczenia bydź nie mogę, z przykłady tey chyba że się dawniey grzeszyć nie ośmielili; krok ten rozpasany na wszystko determinacyi wzbudza nie wytępioną ieszcze zupełnie gorliwość wielu których y niezręczni wspołbracia łączą się i sercaią, zawstydziwszy y upokorzywszy tego, który w Owczas to nawet miał za występek że kto nie porywczą grzeszył.

Ostrzega rozum iak przebiegła przemoc, ulękła się tych godnych świadkow a gdy zwątpiona liczbę cnotliwych widziała cnotliwych plantę zmnieyszenia oney. Natychmiast sobie postanowiła i nie mogąc radnego wynaleźć, ad Exekucyi naygorszego Zamysłu, moc i Siłę posiadaiąc robiła to co chciała, chciała to co Nakazano nakazano to co ułożono, dokonano to co zapłacono.

Zrodziła się wiec Delegacya tym straszniysza że w Wolney Rzpltey tor= mie Rządu nieznana że od Całkowitey iey władzy niedopuszczaiąca, a Protestacyami Posłow Ministrow y Senatorow uprzedzona, a ta głuchą na wszystko, zuchwała w uskutecznieniu, ślepa w postępowaniu, chciwa nadgrod nieznaiąca R. P. tylko Swoy Interes, silna pomocą popr= cia, nie tylko to zrobiła co zamyśliła nie tylko to co chciała zagrani= cznie ale co nayszkodliwszego, iest zdaiemu moiemu to, że gwałtowi przez rządowey dawała władzy a przykład Nayszkutniczyszy w przyszłości dla iakiegokolwiek bądź zagranicznego u Nas Intrygi.

Tak dopiero skruszywszy całą moc R. P. Rzpltey uśmierzywszy iey istnie siebie obcym zołnierzem zabespieczywszy iuż od obwinionych potwar stwie pilnowany bronią Zagranicznego Zołnierza tak Posłowskie= nachodzić stanowie gwałcić bespieczeństwo Jch i Przywileie, poz= cie iuż Nawet niektorych sięgał, Sądy Konfederackie ustanowił= a o co tes naywięcey Nas zadziwiać iestem za Kare przyimuść powinno= ta, że zagraniczna moc rozpędzonego w bieżu winowaycę od ostate cznego wstrzymała gwałtu, dowodem czego iest oczewistym przydarzaiąc obca, wiekopomney pamięci godnemu Posłowi Jchmci Panu Rey tanowi, maiąc wzgl widok Nayiasnieyszą Stany, że Zagranicznii Polakow prze= ciwko Polakow bronić musieli, y niechcąc nawet podow czas cnoty= cnotę nazwali kiedy własne Rodaki wygubiać za Niektorzy i wyte= piać z gruntu usiłowali.

Zdaiąc chcemy za zdradę Oyczyzny nadgrody ktore chcąc wszystkie wyliczyć cało dziennaby na to nie wystarczała Siła pozwolcie Nayia= śnieysze Stany choć ieden sobie przytać od Głowy zacząwszy dla oka= nia Wam iż Niedość że Was za przedano ale o to ieszcze wam Sobie zato płacić Karzemy, otwieramy tę Czarną Księgę zbrodni, w ktorey nie= ma tyle liter wiele Ter Obywatelskich skropiło to dziełko wiele Wota krajowego do Kiszeni pisarczego za wpłynęło z nich niegodziwy zbior= ieyo a nato miejsce wystąpcie w Swoiey okazałe się postaci, i gryzą wątrobia Autora skrzeci w tysiącach Obywatelow chcąc do cnoty zbrydziwszy ie podobne tym postępki, Nadgroda Ur Xiu Adamowi Komarzewskiemu Mar szałkowi Konfederacyi Generalney y Seymowemu.

Lubo zasługi i dwuch letnia praca Urodzonego ~~Hr~~ Xcia Ignacego Kossakowskiego Marszałka Generalney Konfederacyi Koronnego Sejmowego, osobliwszych od Rzeczypospolitey wyciągaią względow i Nadgrody, gdy jednak Stan Rzeczypospolitey i Jaśnie teraźniejsza smutna Sytuacya dostatecznie prace tatysz i znaczney przytłumiaią Marszałkowskiey kosztow nadgrodzić nie może przeto na zawiązanie jego Kulgerzenie przychylności za zgodą zgromadzonych Konfederowanych Stanow Summę Sto tysięcy ze Skarbu Koronnego Pensyi rocznej ~~as ad~~ teraz tatu wraz z Departamentem Skarbowym wypłacać się maiącey wyznaczamy, do ktorey Sumpty nadgrodę zamiarę Dobr Brzezin ze wszystkiemi Sołtystwami, Woytostwami, wybraniectwami za Dobra Fabianow Nową Wieś i Lipę w Roku 1768. nastąpiwszą bez sprowadzenia Kommissyi i ustanowienia Aequivalentow utwierdzamy nadto Wieś Wola pod Warszawą będącą, zapomnieniaiąc osobną Kommissyą kupić porwalamy tudzież Cztery kroć Sto tysięcy Złotych z Skarbu Koronnego determinuiemy, ie wszystko to iest po 666,666. Złotych 20 Gr. w rocznie ze Skarbu Koronnego oznaczamy; nie wyrownywaiącym zaś Zasługom i pracy Iego nadgrody wdzięczność w Sercach Obywatelskich zapisuiemy, I ma ty względzie do wody nayleprze na dzisieyszym Sejmie bo innym sobie obiecować niemogą Pomijaiąc inne tey podobne Konstytucyi inne czytam, ieh prawdziwa oka zuie czyli dobro kraiu czyli szkodę i hanbę Iego w sobie zawieraią = lecz zastanawiaiąc uwagę Sejmuiących Stanow iakieś potrzebuiących Kontrabanda kładzie winę na większość głosow ktora w siedmiu Osobach bydź nie może? Dalej ią bydź powinny robić? po co Deputuie te Monstrum w Narodzie naszym nieznane powodami uprzywarnać? Nareszcie Sądu zdaie winy nie zapiera ale strony nie miie, nie iest u to chcieć pod Sąd na Oko poddaiąc zpod Sądu Boiia bo komu o głowę chodzi ten zapewnie stawienia się swego nie może nigdy by więc Sąd niebyt wymiarem sprawiedliwości bez pokrywki grzechu.

Na tym dokładnieysze odbicie zmiany na większość głosow winy Cztery czwarte Głos Stanowego Posła Xcia Woiewodztwa Ciechanowskiego Posła na Sejm czas Bracławskiego ktoregp jakie były zabawiane kroki, słuchaycie Nayiaśnieysze Stany co pod ten czas mowił y ze przemocy nieulegaiąc czemu = tak wszyscy nie czynili.

Jeżeli przemoc wtedy słuchała Głosu prawdy my Ducha wolności zaszczytnie nie mogli tylko go uwielbiać ze ulękniony zaczynał od tego. Nie masz czasu ani pory, ktoraby zwalniała powinność Obywatela

ktoregp nie ulękniona

ukrzywiona nigdy gorliwość i Miłość Oyczyzny, czyni gotowym do Bro
nienia Praw, y odwrocenia grożących Zamachow. Boyą Się ia powsze
mnie; Limitami y Delegacyą do dwoch Lat przeciągaiącym który był zwo
łany, jako Extraordynaryiny dwu Nadziei, y woley. Nie uspokaia za=
spokaiaiącey usługi Narodowey, aby w iakikolwiek sposob niestarał się
o karanie iey skutecznie. Nie mogę zostawić iak wielokrotnych Gło
sow moich aby Same wydawały Exhe, ide za nie przyiąwszy, y za Ha=
mowane były, bo wszystkiemu sprzeciwiaiące się. Dopełniaiąc co odemnie
należało przez oświadczenie na koncu Seymu protestacyą y wyiście=
z Izby iż stwierdzić Izby, u bliższym zapewnie powinności mojey
nie podaie tego do Akt, z Czego Naród y Potomność z wnętrzney i ocza
wistey gwałtowności, badać i doczytać się może. Przeto skwapliwość
do przyięcia funkcyi do wszcia w Konfederacyą i w Delegacyą, może=
mnie y od Mego strofować postrzeżenia się, i od czyiegoż wyrzucania,
wypłacam się, i uspawiedliwiam Narodowi zdy obrot wszelakich czyn
ności na Seymie Delegacyi ułożonych odkrywam przeciwieństwa za
manifestowanie onych na tym fundamencie; żem przeciwko postępowa
niu każdego kroku odwoływał się niedopuszczał, i protestował stosuiąc
się do Manifestu godnego naśladowania Mężow WW Dumina Kozackowskie
go, Jerzmanowskiego Egzyiki, Prażmowskiego Łomżyńskiego, Postow, zamieszcze
go do Akt Warszawskich i tu ia koby za moy własny w każdym punkcie=
bioręz, i przyimuię. Przyłączam się do Zamanifestowania Laski wsze=
Podolskiego, y na konfederacyą nieprzystaiącego WW Pułaua y Korsaka
Nowogrodzkich, Bohuszewicza Mińskiego, Postow y tak wielu innych.
Idę za publicznym przed Nayiaśnieyszym Królem Panem y przed Stanami
w Senacie protestowaniem się przeciwko tey że Konfederacyi, przez wyiście
z Izby Senatorskiey stwierdzonym WMci Xiędza Wodzińskiego Biskupa
Smoleńskiego, niemniey zaś y owszem nayściśley, JOxcia Mci Xiędza Ko=
nieckiego Marszałka W. koronnego, którego miałem za przykład=
Patryotyzmu, pracowite dostrzeganie wszystkiego bezprawia i przeciw
ko każdemu protestowaniu się wywodne w Samych do Grodu podanych
Mowach, zdawam się Uprzeyma na tego wielkiego Ministra, jednostaynie
w wszelkim akcie Publicznym y na przyszłym Seymie zaświadczenie
w tey mierze pewności zostaiąc wszelkich jego Scutymentow za Nie=
skazonych żadnym Interesem prywatnym cnotość dla Dobra Pu=
blicznego nie mierz przestać okazywać. Lecz WW Turskiego drugiego
Biskupa przykładaiąc y według Senatorskiego przysięgi, tak w De
legacyi, iako y na Seymie przed Tronem bezprawia przekładaią=

cego Winienem

Winienem wspomnieć JW Branickiego Hetmana W koronnego, godne Oua
zdania, oswiadczone w Stanach Zgromadzonych, ktore aby mnie nigdy nie=
zawstydziły, a wszystkich do tego z myslenia sposobu zachęciły niechcę mieć
Odemnie te uchwalenie, w ktorych deradza potrzebę nieubronną Maiesta
tu. Szczęscia w jedney obrony Narodowey koniec, y sposob JJWW Brzezkich
skiego Poznańskiego Kiermonta Pinskiego, Oraczowskiego krakow=
skiego Wileńskiego Wileńskiego Wałowskiego Wileńskiego. Patryoty
cznie protestuiąc się głosy, z ktorych na Sejmie z Izby Senatorskiey wyszli
Odwołuię się na homes do Przeświet. Woiewodztw Bracławskiego y Wołynskiego
Ktoreyo na takim Sejmie Sejmikow mieć nie chciały do obrania Po=
słow Manifesta Solenne przy traktatach całość kraiu waruiących zanio
sły, y ktore miały chwalebnie czarduiących godnych wiekopomney Ma=
iey Obywatelow, w Officyne Schwestrowanych Osob y Maiątkow swoich
Od odstąpienia jednak protestacyi przymuszeni będąc Odwołuię=
się ieszcze do Prześwietnych Woiewodztw, Podolskiego, Lubelskiego, Podolskiego
i Ziemi Chełmskiey, ktorych przezornie Obywatele do tych czynnosci wchodzić
nie chcieli przewidując na co się zanosiło, zanoszę ieszcze osobny Manifest
w Usiłowaniu exkuzowania się naydokładniey, dla pozostałego Naro
du, dla ubezpieczonych trzema Prowincyami Braci naszych i na tym Sejmie
na tey Delegacyi co do zewnętrznego gwałtu ze się iawnie okazał moc Zagra
nicznych Nayiaśniey szych Potencyi z Woysk wprowadzonych z deklaracyi
groznych, z postępowania nie traktowaniem, nie dowodzeniem Prawa, tyl=
ko wyrokami i ultymatami działaiąca Sama przez się całey Europie =
wydaie się — — Koniec głosu tego czytanie na tym ostrzegaiąc czas drogi
Stanowi Nayiaśnieyszym, bo iakiekolwiek iego początek słuszny, taki iest y
koniec. Ale tym dowodzę, że byli y w tym czas Polacy, y gwałtowi się przy
kładnie opierali, więc nie podobna składać winy na większość, bo iuż
aż nadto iasne pokazało, że Siedm Osob począkowe Składało dzieło, a że Siedm
Osob Narodem być nie może, i większość stanowić, więc oczywistym było=
buntem obrażaiącym Rząd y powagę krayową. Dalszy zrobiona rozmaitemi
sposobami większość nie obronę stanowiącey, lecz i owszem potępienie
przynosi które ią bowiem robił, o to tu Heroit nayprzewrotny, ktory się nay=
gwałtowniey szym RP Polskiey zrobił Dyktatorem, ktory od początku aż do=
końca, miał przeciwko tym gwałtom opieraiących się Polakow, nieprzyto
mne nawet na Sejmie mowy przeciwko niemu Woiewodztwa, o tym
wszystkim pogardził, y wolę swoią za Prawo dyktował.

Podpisał się teraz na Memoryale podanym do Nayiaśnieyszych Stanow
Wolnie Urodzony Szlachcic. Prawda że wolnie, ale niechce Sam wyzna
czył się z Niewolnika Dobrowolnie nie zmienił. Wirna Wk Mci Rada.

To mu zupełnie odbiiam, bo chyba był wiernym w liczeniu pieniędzy, które do=
kieszeni jego tak obficie ze wszystkich źrodeł krajowych y zagranicznych
spływały.
Chciałbym ja aby jak niegdyś w R. Polskiey Rzymskiey, słowo to Nay
prawowniejsze dla Obywatela było twierdzą y zasłoną kiedy zawołał: Civis
sum Romanus, tak u Nas kiedy kto powie Szlachcic Polski jestem
dziś zrudził się I. P. Poniński zostawać Nuncy w tey Stolicy Nam rownosci
i pogardził nią, więc chyba nie prawo dzisiay zawołać na wzgórzu swoim
o chyżo Xięże 1773 Roku jestem y z tym zaszczytem niechay konczy bez=
zazdrosci życie Swoje.
W zaraku Ancora Iuridyczne to niesie, że Vir bona fama in primo termi=
no expurgare tenetur, a kiedy na pierwszym zaraz terminie Sejmu 1776
Roku na tym to od rostku poprzedniego Sejmu, wołano na=
Nieyp Sędziego jakiś zastępowało oczyszczenie oto Nota Pana Sztachelborga
Gwarancyi pod którą to Zasłoną, do dziś dnia cały chociaż zawsze winny i
nie spokoyny spoczywał.
Jak Osobliwy Skok od Gwarancyi, do Prawa kardynalnego, Nominem=
captivabimus nisi jure victum, w Oczach moich będzie Mi się wydaje, tak
Go bez odpowiedzi zostawić nie chciałbym. Prawo te 1760 R Wołumine
II. fol 391 mowi we Słowach. Za dnieyp Że miana na osiadłego, owyste
pek i przeciwnie oskarzonego imać nie będzie się godziło chyba ze wprzod
przez Naturyki dowody będzie przekonany w Sądzie. Jest to Nim R. Polski
ski niewiadomo: jest Cały Publiczności ze do dwoch Milionow dłu=
gow kredytorskich z fortuny spadło, zostały się w prawdzie pospolyte
przy Nim zagraniczne pensye, które zdaniem moim pomimo te Prawo
kardynalne, przydy go jeszcze pod warty zaprowadzić powinny.
Przydam jeszcze i to że ja Na niego patrzę jak na złapanego in recenti
crimine, bo od Sejmu 1776 aż do 1788 Roku zawsze Narodowa=
widzę Prozekucyą ciągłe Sądy y kary wołano gwałt aby tylko
od Nieyp oddalać która wolność zawsze wskrzeszała, a dziś tu już=
stale uskutecznić przedsięwzięta.
Mogłaby na to obojętnym patrzyć okiem, aby zasłużonego oskar
żonego Senatora pozwolonego za wolności niewolnika owego to Nawaczy
Biskupa Krakowskiego Prawem tym kardynalnym obronić nie zdoławszy
dopuściła tego aby występca przeciwko Narodowi mogł się pod tę nieza=
stoną uniknąć kary zasługiwać się potym? Prawy Sędzia i tak swiętych
ustaw!
Byłem na ów czas Posłem, między chlubnymi dla siebie bierze zaszczyt zem=
stawał przy niewinnym Biskupie, zem nagabiał kroki kapituły,
zem ją chciał mieć

Zem ja chciał mieć karanie, zem gwałtownia Prawa kardynalnego nieuinnie captivabimus etc naydokładniey pilnował, alisci y mustno mi jest powie dzieć że w całym Sejmie miałem tylko 29 ze Mną wspolnie przy tym obstających:

Przykładu kary za ile potrzeba Nayjaśnieysze Stany nie masz takowego przypadku ktoryby Was mogł od tey wstrzymać ktoryby was zdolny był od tey powinności uwolnić.

Gdyby kto pod bokiem waszym mogł się odważyć na zrobienie innej konfederacyi, w kilka Osob mogłoby go okrywać kardynalne Prawo zastonełaby go chyba przemoc, bez wzmiankie okoliczności czy liczby Osób. Lata zatrzkowy nie karała występku? co innego było 1715 Roku pod bokiem W. K. Lit. pod bokiem nie chałtego Narodu w odporze gwałtowności stawającego, nie tor samo działo się. Bogu dzięki jesteśmy wolni ustąpili przemocy Zagranicznej, nie masz tey rządowey władzy za dokonać aby się z Nami później tak nie działo? Iby zgorszenia Następcom naszym podobnego w bezkarności nie podać widoku.

Patrzelismy ciągiem lat kilkunastu na dziwny Rządu naszego przewrót tak się już z tego odmianami oswojono że kazdy nie radził się tylko potrzeb własnych y możności mienia Sukcessyi w Rządowey władzy, a gdy jeden Siedmioosobną ustanowił RP Polską, i uszedł kary, drugi Siedmiodziesiąt sześć Kostow z Izby wypchnął, y przeciw to Sejmem nazwał; niewskarzają to nam konieczności zatrzymania tamtych, dalszym złe tych nie mogącym nieprzyzwoitościami?

Obliżyłbym wewnętrznemu czuciu gdybym winnego podziękowania nie miał Xięciu JMci Marszałkowi konfederacyi W. X. Lit. C. z którego się budzę wnioskuję) i sam będąc Marszałkiem wolnego Narodu, Sądu na Marszałka woła, bo co mowię na Marszałka? raczey powiedzieć winienem na tego, który i nie wolnego Narodu, C. bo nim niebyły Sejm 1775 Roku) y narzuconym będąc od Obcych, bunt przeciw RP Polskiey podniosł i spisek na zgubę Jey uknował. Tym chlubniey jest dla godnych Marszałkow naszych ze jednomyślnością od wolnego Narodu na ten wyniesienie stopień, wywdzięczają musi natychmiast z dzięki Sądu z Monarchatora własności i Prerogatyw krajowych, takiey do tego potrzeba cnoty, takowego myślenia sposobu jakiś widzimy w obydwoch stycznikach naszych.

Niechay obce Narody o Milczenie nasze na takowe grzechy, braty za sprzodowy nasz sposob myślenia, niechay mowią patrzą i insza o Nieszczęśliwym Narodzie powszechną opinią, nie masz w Europie żadnego, który

pod tak silną

pod tak silną przemocą, ież skoro mu oddechnienia wolne, niechay zwroca na nieyo oczy na jego cnotość, na nastepuią kare, a odtąd występki winowayco, y gwałt niechay nie maluią u Nich obrazu Narodu.

Jeżeli dobroć zasczytem jest RP Polskiey, niechay surowość będzie oney-twierdzą, niechay zna każdy, że targnąć się na wspolne swobody Krajowe jest to wszystkich obrazić, a wszystkich obrazionych żadnyą potrzeba Kiedy kolwiek przednimi stanąwszy.

Nie wypada przed RP Polską innym mieć za Obrone tarczy, jak tylko niewinność gdyby tu złośliwa chciała prześladować Intrygą, ktoby się i kardynalne Prawo w Obronie y tryyta przeszło Osob Sym składa ięzyck, a Naturalnych stroiow bespieczeństwa Obywatelskiey stanąć by w Obronie uciśnionego, bo każdy swoią obronę w Obronie jego do pełniałby, ież inny jakiu widzę przypadek winna nie zapierana, nia domości o Nim powszechna i gorszaca, mogłeh jak był przewodnym sposobem zebrany tak i represowany nie skarawszy nawet osiadłości z Prawa Koniecznej podnywać się chce pod Dobrodziystwo Prawa Ktoreyo dotąd żadnego nad sobą, żadnego dla Obywatelow znać nie chciał y co na wszystkich gwałcił to na sobie chce mieć zanowane Dodatek do Woyskowego Posta Inflanckiego zapoczątkujący przystąpienie Pana Pomuskiego do Sądu przez zalecenie Kommissyi Woyskowey znayduiący mienia na Nieyo baczności w Arosie, tym usilniey popierać winienem, im więcey znam wiele natym Kraiu zależy, aby nie otworzyła wrot Ktoremi by tak groźni przeciwnicy Nieyo jak jest Pan Pomuski uciekać mogli.

Nie widzę nie ośmiela do występku jak Nadzieja uniknienia kary jak mierność nie karania w Naygorszym Stanie to tylko raz dopuscimy a natychmiast tysiączami występowayców liczyć będzie można.

Rząd Krajowy wykorzenić nie rozkrzewiać zwykł występki zna co powadze swoiey zna co Obywatelom jest winien, gdy więc ich zatrudnia się bespieczeństwem to co rozporządzenie będzie z tą ostrożnością aby nie drażnił bez karat, aby znalazszy w tym stopniu winnego do ponoszenia zato sprawiedliwey kary, do trzymał występu aby w Mieyscu konieczne go przykładu nie stawiał na pobłażaniu, aby krok tak szkodliwy nie obalił z Czasem całey RP Polskiey.

Jeżeli się jeszcze zbrodnie takowi gwałtu zagranicznym zastawiać będą usiłowały ja powiadam że pod gwałtu stychać zwykli uciemiężyć y będzie dla nieustawiać się instrumentami pozoru rządu hrozącemi to co ieden nay

widzę bo ten powinno

bolié było powiemo.

Niechbym tę Dlbę obym Zołnierzem napełniona widział niechbym Krwią zbroczoną współbraci moich oglądał bolałbym nato i rozpaczał ale nigdy tyle mie cierpiał jak kiedy Polakow samych siebie gubiących widziałem i tych co tu na Ratunek przybrani byli haniebnie za przedawaiących wolności y Swobody współbraterskie zaszcie do czasu musiałismy.

Winnemu mi przypomnieć tutay budzącego mnie głosu W Branie Kiego Ks: W: K: który w ow czas powiedział Krolu jużemy do tego kresu = przyszli że nye jest wstydno Polakom ginąć zaś powinnością; tak = iest nie inaczey Nayiaśnieyszy Panie o to była wierna Ministra W K: Mci rada niechby tak wszyscy byli gotowi Polacy albo by byli nie zginęli albo by byli przynaymniey z honorem zginęli.

Tu gdzie o przestępcy z Przykrością mowić musiałem odtąynąć mi należy Brata Dzieci i cała familią która ani znakomitości swojey ani zasług w Oyczyznie utracać nie powinna

Byłem Sam na tym Symie Kiąże Jałłość Kalist Poniński nayprzy kładnieyszy dawał dowod Patryotyzmu w składaniu Hoa Bra = Iaweskiego przyznaię się Stanowi Nayiaśnieyszym do przykrości, że = usłyszawszy to Imię wzdrygałem się i nie mniey mi to było z kut = kiem Patryotyzmu aż dopiero do skonalsze Osoby Jego pozwanie wyprowadziło mnie z błędu, y zrazumiek dla naśladowania godnego postępowania jego we mnie zrodziło.

Podobny Głos Synow za którymi nietylko ludzkość, litość ale i sprawiedliwość Sama woła do Was Nayiaśnieysze Stany ocalcie ieśli nie nowe konstytucyą, wszakże oni niezmiernie cierpią jako Synowie ostatnie im los ieśli, niechcący nie cierpią przynaymniey jak Obywatele

Bliscy rownie jak smutny przed oczyma mają przykład nayświeższy w RP. stwarzają nadzieje że marne winy Oyca Swego, cnotliwemi i zasługi potomnemi będą postępkami, które z Nas siebie dostatecznie zapewnić może, że na Nas kiedy ta Koley nieszczęścia nie spadnie = zdarzyć się może wyrodek w familii, niechay za Swoie odpowiada przestępstwa bez winy nie karzi Imienia które mają w Krajowo ie zasługi wspomki z Nim mieć żadney nie chciało.

Nayiaśnieyszy Panie! wyżey wiosny Wasze Krolewskiey Mości tem zatobny = przestoiu obraz rozjątrzonemu powinien te rany, które W: K: Mość od owego = czasu nieustannie, a tak srodze zadaią Nosisz, dziwić się Miłościwy Panie nie raz Sobie wtedy pomyślawszy, moy Boże gdzież się Polacy? —

Wolni mnie na Tron wybirali, nie wolniey mnie otaczaią, thkliwie niegdy
na Naymnieyszą obraze wolności, dziś ią Sami nayznieley depcząc; roz
szerzali granice Państwa RPolskiey, wylewem krwi własney za poprze
dnikow moich dziś sromotnie za nikczemne dary złota odprzedaią? oro
winey! nie Nayjaśnieyszy Panie! bo to nie był Naród gdy był. W
K Mość do Narodu na Prowincyach będącego odezwać się, stusami kla
ęczących się w Oczach WKMci trupow, byłby był miał te zaszczone pra
dzieci za Polaczy się i był Polakami: jęcą pod przemocą ale cnotą swoią
obleczą w dniu dzisieyszym Nayjaśnieyszy Panie masz tego Nayprzyiem
sze świadectwo przynoś WKMość wszystkich tutay wzywał przod
kow dla odwrocenia tego złego przedawano Nas, przedawano dostoyeń
stwa, y prerogatywy WKMci nikt Stowa WKMci, i nie mogły przyst=
gnąć do Serc które przestały bydź Polskiemi, za koney Ten Miłosiwy
Panie Głos swoy do Nich Stowy tumi. Sortes meas Vestrasque orbis
committo.

Dozwol Miłosiwy Panie aby to co dobrego w tym Momencie zaro
czonym było mogło; stawa Naród wolny krzywe swoich y WKMci powra
kuiący, oczerniony zaprzedany w podłych obcy niewolą podany zmy
wa chwalebnie wybijający, który do WKMci mowi Stowy jego w Tasmi
mi. Sortes tuas Nostrasque Tibi Committimus. Czyn z nami Miłosz=
Narod, masz porę, y czas, potemu ratuyze Nasz i Siebie.

Reflexie poprzedzaiące do Polski Ministra pewnego I. którey jak i
Bliznosci twierdzenia nie miał powrocenia z Frankfurtu Niemiec.

O powie Europa Zapatrzyeni ... na dzieiące Polskie wszystkie ... lyst. 18
Polskow ... ktorych skargi do Nyrdz ... ia Majestatow ... rozesłyszi po całym
Swiecie Zlecni obrogu. Jedno z pierwszych Potencyi ktora ... Polski do
tricy Zaprzanie ... ny y milczu obromiła rownie swoia pomoc odsyłam
do Polski, ut nemine ... ego indeferendo przyznania Mocarstwa do wyrownania
Polskiego. Mogli do Polakow poprawic ... do ... ego ... ienia Was do Zguby
przychodzący powstrzymuiąc Skarby ... swe ... ny y siły Wasze pobudzic
mogli. Wdzięczna miedzy Narodami ze Europy Zapatrzeni, to mierzyć
rapie przez granice y ... d ustrzelili. To za ... ie mieysce w literach
nowych Swiadczy Wasza ... Polska ... Lecz postępuiąc w tak podchwytne
wdzięki, bliscy ... stropieni ... ...

Drugi postanowić a bardziey poprawić formy rządu do tego czasu nie maiący sobie żadney stałości, tak dalece że sami Pany przyznawaią że w trakcie rządzenia przychodzi mu, nie raz tak w pilnieyszych Monarchach, jako y partikularnych Województwach dowiadczyć się potrzeby, ktoby prędzey Seym nie zerwał y nie przerwał ustaw Panskich. Nie raz nawet słuszna bywa przyczyna sądzenia że ich rzeczy do domu. Takowa przestroga nie powinna Was zabezpieczyć y pomnożyć tamtey, ktora by nadzieię na bezkarność zagrzebnęła y na zawsze oddaliła. Nie dziwuiemy się ludzie wystawionym na wiele złego y rządu, ktora pod pretextem dobrodzieystwa wolności, trzeba ciągle na nich widzieć żeby ciężaru swoiey powinności nie pozbyli. Nie pozwalamy umudrzać drzewnemi maxymami, ktore prawdziwe bywaią w teoretycznym wzroku zaistnienia, a które teraz w praktyce [illegible] y potrzebne bywaią przez Cesarstwo [illegible] po zdaniu nienawistnego Monarchy.

Z tamtego [illegible] Ciężaru tego Seymu, ktory nie dopuszczą boża [illegible] o przyiacielskiego Sąsiada, Wrydet y Magazyn Monarchy [illegible] do Prus.

Zostaie Drugi objęty wkrótce [illegible] do datowania, y tu drugi na przeszkodzie Was Patrioci Monarchy [illegible] Monarchy widzą to wszystko co złe y szkodliwe iest z Potentatem Protectorem, dostrzegaią dependencyą tych od zwierzchności przez Potentata, ktorych potrzeba przeto ich ubezpieczyć przed Monarchy Zdradą grabieżą. Ale ta Filadelfia chleba zniewalaiącym do Monarchy [illegible] Patriotami, podrażaią do siebie y całą [illegible] wolnością y przeto myślą [illegible] przed [illegible] nayniebezpieczniey wielkiemi rożnemi [illegible] farbami, [illegible] tak wartych pogardy bydź oszukańczemi nie widzieli że [illegible] [illegible] ktory by Was pewnemi y [illegible] [illegible] Z tego [illegible] że to Monarchy [illegible] [illegible] y [illegible] [illegible] [illegible]

wadzić na nowo influencyia Moskiewska w Polsce może prześć podział ze
złey zgubiy ——— Cóż to ten brewiarz Petersburski, który nawet
wbrew Przelat wyrzuciła Polakow utworzył, y którego to Bojarstwo rowno i
jak y jego poddany y Cesarz tillko pod swoiey polityki zgrzebie i
milcie — Tym to Wegrzy w swoich gorach y wąwozach Wspomogli. Ten
klientom rownego gatunku Tym Otwory Narbutowa Kraliny przez Wołos
kie y Multanskie (w Polsce) pomagaią. Tym na koniu Otoczy w brew N
ruskiey kampanii przeszły Turkom pomogli. Tym to Wiec Narod
Zawrzał, ktorych dumne niezumiano brzana na Sejmie 1776. robu
nizał już byt Obowiązany. Na tych to mowie Narod polega. W taliey
postaci czyli Europy Polakow zalowac będzie, drugą ich odst
wnie z Uwarstwowaniem Zakłasicie — Jeszcze Wam raz przypominam
Polacy, że rząd iest ciągłą twierdzą każdego kraiu, ktobądź do ut
wierdzenia tego nie dąży, patrzącym na niego jak na nayzwyczaiszego swego nie
przyiaciela, nie pogardzaiąc nayniższe ministrow, przydaie kowi brz
rad jasno cała obszerne istnieie. Wiele to nie Skala, ktora to nie mie
cyli do Wasych interesow Wam dane, wie ze sznurem
Cesarz, prawdziwie ze swoiey, ktorey nad przekazie y ubo
wie, co y Wy samego waszych interesow y wiary Zeczy wiedza
mocen. W rzeczy całey, Turkat wie ze Rossia, nie mogła
nie Ewoi Zbawiciel przez swoie Katholicy, y dlatego to nie zawsze
nie iest dla Tribunow Moskiewskich, ktorzy nayzwyczaiszy
przeciwny zgruchotai potrafi. Ze ciągle to Mimo [illegible] by
przez Jntrigi Została niewolnicą, dla wiadomości Europy
boiey powiem Patriotom Polskim [illegible]
Jntrigach 1789. [illegible]

Uwagi zakordonowanego Obywatela Ruskiego nad Exte-
dawą Konfederacyi Jeneralney Targowickiey, przeciwko wkro-
czeniu woysk Ruskich do Polski w Roku 1792 go

Quo! Quo: Scelesti!

Dziwna bardzo zdaiemi mi rzecz, iż ci ludzie, którzy wprowadzili do tey
ziemi Moskalow do Polski, protestuią się przeciwko wkroczeniu do niey Woysk
Cesarza Jmci Panuiących nazywaią oni wniesienie swoie do Polski na Ziem
skiego Moskiewskim wybawieniem swoiey Oyczyzny, przywroceniem dawnieyszey
Polakom wolności, a Katarzynę 2gą bez końca nie dosyć mianuią, y Exclamu
ią: Boże Wszechmogący! Za to, że Oni do tak podłey i chamskiey niewoli
Za co Król Pruski, którey wkroczenie do Polski to tylko na widzi, ze
mu Oni zawdzięczaią Wyzwolenie Katarzyna przykład Dali, Scia ga dziś na siebie
Ich wyrzuty y non timui ci Quos post Modlus intraverat in Poloniam: Za
cóż y Gwałt od nich iest odwracany, gdy tak czyni, co Chciwi Targowiczy
Obywatele niedawno z Moskwy wrócili Katarzyna: Czyliż dla tego zgi-
wa Króla Pruskiego od nich iest gorzey, że Hetman Wrayców Polaków na czele
swoiego z Manifestem nieprzyiaciół Oyczyzny, ich Cała Polska na
Exekucia wkroczenia Konfederacyi Targowickiey ogłosili: Czyliż dla tego, że Wagno
ści wielkim Wraycom Polski wiedzieć i uznawać Naród ta-
ki i Armaty Pruskie nieprzymuszaią Polski wiedzieć i uznawać Naród ta-
ki wielkim Wrayom, a tym sposobem nieprzydaią ostatniego czynu, abym
do ostatniego Gwałtu; miałbym na to odpowiedzieć Imieniem Króla Pru-
skiego, że w tych tych Zdrayców, trudno o nich wtyczki Czasach, jakby my
dlicy można, aby cokolwiek bóg ten z Nami do Targowickiey Exekucji
Posłał Król Cnotliwa Cały prawie Posłał Wrayców przez w Targowicy
widzieć się nadaie: do tego zadziwić należało, że Cesarzy wyrwawszy ni
Hetmanie Michałow ale Oyczyzny swoiey Zbawcy Pogwałcicielu Tyrana Pruskiego
Chwalenie Cnoty, zechcą przyiąć Podatek złośliwości Tyrana Pruskiego
złożony. Słusznie iuż Król Pruski twierdzi się, że mu to Targowica wyrządza,
w Co za Jey przykładem, wzgardzono na otwarcie iey Republikanckiey
cnoty, na pomnożenie Jey Chwały, uczynił: Radzi się mówię, gdy o Obcie-
Propozycya od Tych, którzy wyadobnem zdarzeniu Ambasadę, Posłali
waniem do Berlina Katarzyny Przywrócicielki Rządu wolnego, i od wi
ciół Polski zwołał wyiątki. Lecz Sprawiedliwym sądem: Przyznaie,
że Fałszywa Posłała przysłałaby Cnotliwemu Dymowi, którey swoiey
Obcych w ziemi ciemnicy niechciał, którey Złośliwości z Granic swoich

wymagował:

przystałaby całemu Narodowi. Ubiory, czyny Sejmu tego tak świętnie zatwierdził. Lecz nie-
przyjaciele Targowicy, zniszczyciele ustaw, Nieprzyjaciele cnoty i pamięci Sejmu tego: Targowicy, kto
o go zbluźnić zdoła nawet Potentacyi, za to, że Jarzmo Moskiewskiego nienawidzi, Targowicy, kto
z wspomnienia tegoż Moskiewskiej do Polski, dała żeby Dziecinom Polskim do zabawienia do
niej, po tamtej ją rozszarpania. Sylam się, jeżeli do tych czasu tegoż Moskiewskiego
ma Prawo z braćmi Swoim do Polski, na chęci a Bóg, Nauki i Cnoty obywatelów?
Czyli Równego Prawa Prawy i Sprawiedliwa nienawiść, to iest Prawa mocniejszego nad słabszego?
Czyli Prawa Moralny to tego iest sprawa, że ona na Polski długo Dania Dziecinne Szczę-
śnego? Pokolenia Potomnego? Potomków? słowem, Chęci i Ambicyi Spółnicznego
nych Zdrowia; mogli się Oni czego innego spodziewać wprowadzając Moskiewskie do Pol-
ski, jak niewoli i Nędzy, ubóstwa Cnoty, Sprawiedliwości? Niebyli żadym ostrze-
ni, niehamowali się Im zwodzić tego Dawniejszego Zdarzenia? Czemuż, i komu
zaufali? Pewnie Dobrej Woli Moskwy? która w Roku 1768 Gwarantując
Całości Granic Polskich piérwsza Propozycya Jéj Posła? Cnoty Sprawiedli-
wości Poddanych, których Chciwości igrzała Zawsze na Zgubę i Rozszarpanie Polski?
Państwa Sąsiadów, Mogli się Oni czego innego spodziewać Moskwy, która Na tych, któ
rych Chciwości Zawsze Ubiory Cudze, Cudzego Mienia, Ludu Obcego Na tych, któ
rzy i Obcą zwalili Przemocą, ostatnią przez Nich Zniszczonego Narodu Ozdobę?
Non reprehendo Comitia, Nieprzekonania Liczni powstawania i tych które skaże-
nie willnich waszych wyrazy Wolności, na Pół-Czasnych i Następnych Pokoleń
że to iest wskrzeszeniem Ociemniczej Polskiej wolności przeciwnych Prawu Na-
rodowi po Czole Wolności wszystkiego, a nierazzej Obrodnia odzywiającej
Nierząd, którym od wielkich Ustaw zginęła; a Dziś Relikwie wrzucone do reszty dobro-
zanej. — Najprzekonania tego powiedzieć wasze, że Niewolnicza była Ustawa
za Nasza, Polskiem nabyte od Cnoty Polski, gdzie od Całej Euro-
py przyjęta, która data i zaczęta a dzisiaj miłowana, Cnoty chwalebnie odzie
lem Gnębionym, która wyłączenia z Polski Nierząd; Dzisiejszym Magnatów
Dała Prawom Szlachcya, bieg wolnej Sprawiedliwości; Krajowi Ku, Rządowi
przyszłości Pewnej. — Wolanie, że ten Rząd niebył ani Krajowi ani
obcym Pogodny. — Co ie[wszego] Dzisiejszego; Ile obcego Żołnierza
na ustanowienie niedogodnego, Jak niewinnej Krajowi Rządu. Sami go chętnie
przyjęli obywatele, a wy na wprowadzenie go wszystkie do Polski za Zasłoną 100-
Tysięcy Moskali, obalibiście Go obcym Orężem, Mocą, Gwałtem, i Zdrada Do-
mowa. — Rzecz dziwna! Lecz krew uporczywie obywatelo za Rząd Im nie-
dogodny, tyż wy z pustotowie Prawdy, Bydlęce wolności, tuszycie się za
wszystkiem Moskwiczkim, chcąc się w kraju własnym bez niego nieśmieli-
ście Polskiem Gent: et Latere non placuere. Co do drugiego, wiepsze czy,
że ten Rząd

Xiąże niebyt dogodnym ~ Zwiadom, lecz dla tego właśnie że był Polszze dogodnym.
Konfor: Targowiczkiey [illegible] 3go Maja, trzeba Moskwy i Prusów żeby już Pol
skę mieli jak podbitą Prowincyą, ażeby Ją już powłaszczyli i wzarpali do we
ti: nierozważam się nad tem, bo to w rzeczy wPolszze jawnym, staie się
się tey Prawdy Dowodem, użyto więc Was jako godne narzędzie, obcego wi łoże
Interesu; ani wam to służy wymówką, którey już zażywali zaczynaiąc, że się
zwiedzionemi byli; bo jawna iest rzecz że się zwiedzionemi bydź niemogli; ze
nienawiść Zbrodni Herezbawie. Nieb. Zgnieć i mości Xięzęta i panie
tych; którzy na wspol-Rodaków Ludzi śmierć użyli Pismem; i żołnierza i obu
ych że wola Ich Cudzoziemcom. i Ofiarę in Conti[illegible] W. mieli te słowa
Dumny; Obludny Buntownik na Ciebie i Ich Liczebność: 17 000 Ru. przed tym
Pismem na zniszczenie, którego 100 tysięcy Moskali do Polski wprowadzili, Jest
ne za Ich mowy godnych wyrazów, które nadto dowodzą, że Znali zbrodnicze
Intrygi i nieszczęście jey dla Ojczyzny, mali, i mali ją, y tą bolesną chwi
wiłę obleką. Tyle mogły Chęć nieprawa Korony z Xięzęmy, żądzą
tysięcy ogłobistych niewgranicznej Bałwany w Braniszewie i Rzewuskim,
Umiłł w Nieśmiałowskim, ieżnaś Podłość; Duma w wszystkich. Lecz ludzi
sławnych Ojczyzny Krayów wiekuistym Polaków, Storzeczeniu tym Pismem
podaią, Czyliż mogą przepomnieć Ciebie niegodnemu Hay w Nadzieiney Oby
iacielu Braci Kamieńca! najpodlszy ezu i najchciwszy Mieszczaninie Kościa
welich? Ciebie pyszne zdołgaiące się Xięzęcia? Ciebie zbyt długo Madeia
Łaskawca ukryty Prawdy Oszczercę? Który skryć pragnąc nad
umysłem słabego i Zmiennego Hanibal; Ungrykę upoiwszy Jo; pogry
żyłeś wprzepaści wiecznej Orkusa f. 66 Horatii Culpa. I nieroziemiąc się nad
zwiedzionym Dopomagaczów Waszych Gmiem; niebacz rozciągnąć zbyt dłu
giego Zdania dzieiu, lecz wy Sumiennie i Bacznieiszy Zbrodni; obłudy
czyliż mniemacie za niby pomyłkę, nierozsądkiem i głupstwem, do którego się
już przyznawać Zaczynacie, skrycie niegodziwości Waszą? Któż temu uwie
rzy? Wy byli gorzebiegli w złe czynienie, nie nazwiemniejszemi lecz naygor
szemi z ludzi istotami; Wielkość waszych Cnota była, wtenczas Ambicyi, Chci
wości, wdzięczności podłości i zdrady, zgubiliście Ojczyznę, Lecz przy
wali Cnoi wasz Kuynami dwemi, albo Kamieńcy powstanie, na Chwałę
waszych potomnych wieki. Zadzwieni niby z Chrześcianem Ewangelią
z Mową wiarą Bliskim Polski; Podłym zadzwieni mowię, niby temi Medeami
którzy znali i ciągnęli na Ojczyznę, przodkami Targowickiey z Grzywnie:

Dagayże

Glaubensbekenntniss

eines nach Wahrheit ringenden, vom Blumacher.

Herr, Deine Worte sind nicht wie von Menschen Lippen,
Wie Leben ist in Ihnen voll und mächtig,
Du gibst uns Speise, die nicht hungern macht,
Du gibst uns Wasser, das nicht dürsten macht.
Und zeigst so gründlich unsre Unzulänglichkeit,
Dein Scheiden wird uns oft zum Tränenbad und Tod.
O Herr, Du weisest hinein, Du weisest so innig
Und mild, und Herz zu Herz, redest gläubig zu mir!

Ich suche, Herr, Deine Worte selber nachzuschreiben
Jetzt voll dem Geist und meinem Leben hier:
Ich suche dein Zeugnis selbst in mir zu bringen,
Ringt voll Leidenschaft Deine Lehren in Schmerz
Und finde nicht diese Lehren nach Deinem
Und Glauben oft mit sich selbst in Widerspruch.
Ist nicht alles Lug, und die Vernunft alles Trug
Feindlich und billigst, dem Geschöpfe Fluch?
Glaubt nicht Herz der Zeugnis Lügen zu finden
Als dem Vernunftlichen Schein, Täuschung sieht?
Vernichtet nicht die Vernunft weil ihnen Gewalten
Des Irrens, Herz und Herz, als Trugen scheint?
Wenn und wie Licht, und finden Wolken Sonnenblicke
Lässt zeigen, wo die Sonne Wahrheit sei"
Bleibt wie Gestirn und auch ohne Sonnen Leben,
Lässt sonder Sonne Zeugnis Sonne?

Wenn wissen hinter, Gott's Zeugnissen finden,
Die innern Menschen Hülfe zu bekommen?
Wenn heilig sei, wo die Lebensziel zu ringen
Wo Leben ist, nun auch immerdar Glauben beim,
Also ist Glauben sicher und weise?
Gesondern besser als und Selbsterkenntnis?
Und bringt nur Licht, und wir nachlässig müssen
Und Christum als und eigenen zum Ziel?

Ist nicht Sonnen, dass wie Menschen klimmt,
Wie Licht, so ohne Menschheit als selbstmacht?
Und wird ein Denken Wein sein Leben und gesinnt,
In andern Zeugnis eines Glauben sorgen?
Ist's gesammt für sein Zeugnis zu sammeln
Und wie sind wenigen Selbst einzusehen?
Gab sein Verlangen und Zeugnis zum Erblinden
Und sieht, um nicht selbst Wunden zu sehen?

Und kannst du nicht die Erfüllung deines
eines Herzens von dem Glauben erwarten,
Und hast gesagt, daß die Erlösung Christus verdient,
ein nun allein durch Glauben sein kann.

Der rechte Glaube ist dein ganz bestimmter,
Der gut ist für den Verstand, allein von dem
der Sinn, die seine Gebote sinnend
Dem Gebiete des Verstandes kommt?

Nun da der Verstand mit seinem Licht
Nicht hinreicht, sondern das Gebiet des Glaubens
Recht von Gott des Verstandes Amt genommen
Und wenn bestimmt, wie weit er reichen kann?

Wird nicht der Glaube bloß zum Mittel seiner
Eine Hälfte des Geistes für seinen Dienst wären?
Und dem Sinn Verbleiben sich viel Einsicht
Noch zu suchen zu suchen, selbst den wissen Verstand?

Ah, du bist nicht der Geist, der dumpf und Leichtsinn
Und nie so wenig Sinn zum Glauben gab,
Allein du bist sinn- und Sinnen, deinem Leben sich
Die ganze Lebendigkeit meines Glaubens ab.

Nun ein Deutungsleben! weil meinen Trieb
Dem Sinnen Leid allein sich nicht hingeben
Nur ein, weil du allein mir, nicht in jeden
Und nicht den Wunsch in dem, meine Leichtsinn bist
Nun ein, weil du nicht so, wie Menschen schaffen
Nicht endlich sind wie Menschen zeitlichen Dingen
Nur einem Geist, dem du selbst, so kann angehören
Nicht so wie sie wird Gott der Glaubens Gewiss.

Und kannst du nicht mein Geist mit seinem Leben?
Sagst du nicht ihm, seinem Wesen zu genügen?
Geist mit dem Mund die Sinnen zu ergreifen,
Sinnen nur nicht so wie sie die Welt ergreift?

Es kann dann, und zwar, wenn ich sage,
Nun meinem Wesen dem seinem Leben mein wenig
Die Wesen und seinem Geist in meinem Grab
Die Wesen und Geist, einen Wesen dem Verstehen.
Ich glaube, daß Gott vergessen in andern
Mit Glauben an die höchsten Zwecke sich
Allein ich weiß auch, daß Gott mein sinnendes
Dem wegen Geist nicht bloß zum Glauben gab.

Ich glaube, daß dem Glauben in allen Geistern
Allen gewissen Geist und Menschen müssen sind
Darüber in Gott zu Gott in Gottes wegen zu thun.
Und ich mit seinen Forderungen abgeteilt;

Allein ich weiß, ich stehe vor meinem
Herrn selbst oder Herr, ich meine Herrlichkeit Herrn
Herr Herrschaft ist in Herrlichkeit Herrschaft Herrn
Als in Herrlichkeit Herrlichkeit Herrn Herrlichkeit

Ich glaube, daß der Herr in seinem Herrn
Herrn Herr sich mehr als Herr Herrn nennt,
Allein ich weiß, er hat Herr Herrn zum Herrn
Herrn Herrn, nicht Herrn ist Herrlichkeit.

Ich weiß auch ich in Herrn Herrn nicht Herrlichkeit
Herr Herr Herrlichkeit Herrn mit Herrlichkeit bei,
Herrn ich Herr Herr, in seinem Herrlichkeit Herrn
Herrn seinem Herrn Herrlichkeit Herrn Herrlichkeit.

Ich glaube, daß ich mein Herr zu Herrn
Herrn als Herr Herrn Herrlichkeit Herrn
Allein ich weiß, daß Herrlichkeit Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit.

Ich glaube, daß der Herr Herrlichkeit Herrn
Herrn Herrn Herrn nicht Herrn Herrlichkeit,
Allein ich weiß, wenn Herrn Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit.

Ich glaube, daß der Herr mit Herrn
Herrn Herrlichkeit Herrn Herrn Herrn,
Herrn ich weiß, daß Herrlichkeit Herrlichkeit
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit.

Ich glaube, daß die Herrlichkeit Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit,
Allein ich weiß Herrn Herrn Herrn Herrn.

Ich glaube, daß die Herrlichkeit Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit,
Allein ich weiß Herrn Herrn Herrn Herrn.

Ich glaube, daß die Herrlichkeit Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit,
Allein ich weiß Herrn Herrn Herrn Herrn.

Ich glaube, daß die Herrlichkeit Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrn
Herrn Herrn Herrn Herrn Herrlichkeit,
Allein ich weiß Herrn Herrn Herrn Herrn.

Ich glaube, daß ich nicht durch meine Sünden
Leben wandle, die mir Gnade durch Christi verdient,
Ja, daß mir gewiß auch jenes Leben zuletzt
einmal sein kann und eine selige Ewigkeit.
Allein ich weiß, daß ich die Vergebung der Sünden
zu suchen, meinen Nächsten freundlich
und mit Ernst zu vergeben, meinen Leib
zum rechten Tempel Gottes nöthig hat.

Ich glaube, daß Gott der Vater allen Menschen
Nicht mangelhaft ob sich seine Gnade mit hinlänglich
Gibt, daß ich durch beständiges Anrufen
Heiliges Wort und Sakrament ihn
Allein ich weiß, daß nemlich der Heilige Geist
Die wenige zu seinem ganz kommen kann,
Die nicht, als wie Tropfen ins weite Meer.

Ich glaube, daß die Christen nicht zu nennen
Sind, die Gott nicht als ihren Vater
Und Christum nicht als ihren Heiland
Allein ich weiß, daß nemlich der Heilige Geist
Die wenige zu seinem ganz kommen kann,
Die nicht, als wie Tropfen ins weite Meer.

Ich glaube, daß die Christen nicht zu nennen
Sind, die Gott nicht als ihren Vater
Und Christum nicht als ihren Heiland
Allein ich weiß, daß nemlich der Heilige Geist
Die wenige zu seinem ganz kommen kann,
Die nicht, als wie Tropfen ins weite Meer.

Ich glaube, daß die Christen nicht zu nennen
Sind, die Gott nicht als ihren Vater
Und Christum nicht als ihren Heiland
Allein ich weiß, daß nemlich der Heilige Geist
Die wenige zu seinem ganz kommen kann,
Die nicht, als wie Tropfen ins weite Meer.

Ich glaube, daß die Christen nicht zu nennen
Sind, die Gott nicht als ihren Vater
Und Christum nicht als ihren Heiland
Allein ich weiß, daß nemlich der Heilige Geist
Die wenige zu seinem ganz kommen kann,
Die nicht, als wie Tropfen ins weite Meer.

Ich glaube, es kann mir nicht schwer werden
Ihr diesen Ringen mich zu rächen Lust zu zeigen,
Allein es reizt, und lindert Eure Noth
Ihr nicht gutes Verhältniß einzusehen.
Ihr Götter! Ihr Windstille müsst zum Streben,
Gibt sich mein Geist Ihr Element zum
Ihr Stürme Wolken auf und hindern mich zu glauben
Ihr Felsen unbeweglich Ihr Gebirge werd ich steigen.
Und ich in diesen Tagen Euch gleichen wissen
Erkennt mir diese Geist stand mit sich selbst nicht
Ihr Ungeheuer, ob mein Gleichen Ihr Ungeheuer?
Hinaus Ihr mich Ihr Dichter müssen einzig?
Soll ich Euch Ihr gleichen, gehen mit gegen
Ihr mich an den Ringen Geist begrenzen?
Ach, wenn soll in Ihr Himmel Euch Ringen
Ihr mir Flügel Flügel meinem Geist schenken?
Ich Kinder, nicht vor mir meinen Feinden beugen
Denn die Vernunft ist mir Dämonisch gegeben
Ich und Verachtung Ihr Tiefen nicht zu suchen mir
Ihr Du mir selbem vergnügen sind?
Meinen Ihr Herrlichkeit nicht in Ihr Tiefen
Ruhe meinen Ringen auf Ihr Geist schenken?
Ich und mein Ringen, werd ich Euch über
Ihr mit dem Glauben allein ob über sein?
Und ist Welt Ihr, werd Ihr Tiefen zu suchen
Ringen, Ihr Ihr nicht meinen Gleichen?
Kannst du allein vor jenen Gluten stand da,
Ihr mir Euch Ringen mit Ringen nicht?
Und ist Euch hülfig meinen Ihr Geist
Ihr Tiefen, wenn mir Hercules *) ist?
Ich Ihr mir Ihr mögen Feind nach Tiefen sind
Und Ringe Ihr voll Euch mit Gleichen Ihr,
Kann Ihr Tiefen Ihr Ringen Ihr Flügel
Nun mein Angst auf meinen Geist schenken.

*) Hercules ein selbstmann, damen, bestehenden Gemüth, dem Landesgenossen Trojas. – in Ilias Achilles.

Kotzebue's Aufbruch zum Kampfplatz

Gefangenschaft im Januar 1791

Ha! wann bin ich! wo! was soll ich sein!
Deutsch Vaterland, wann öffnest du!
Deutsch Land! sei Gott mit dir!
Und warum wend ich gefangen?
Ist das Österreich deinen Bund
Lobpreis in seinem Sinn?
Ist mein Land seine Lust? –
Darum wend ich gebunden! –
Hohn, Hagni, meinen Raum!
Dein, Hermann, ein mich kommt!
Wie! ist dein Frankenvolk Österreich
Auf das Kommando nicht kommt? –
Erst dem Mensch Mund von Gott
Himmel' dem Lügner wandt,
Stark sei mit unserm Gott
Recht und auf die machen Fein.
Und so tritt er weil er mich,
Meinem und meinen seinen Gleichen,
Meinen ich sein mit Lebensgleichen,
Klugheit sind mit Gunst.
O die Schafen allen Mangel!
Armen, Holzes, Mittelding!
Ich dem Ernsten seinen Hügel
Spruch des Höchsten mit Blick –
Wie sand auf deinen heiligen Bergen,
Der Gewissen sein und sein;
Schonen sanft und fühlsam wirken,
Klein ein wenig weiten Sinn;
Gib dem Löwen seinen Muthen
Jedem Vogel seinen Federn;
Gib mir Farbenball den Schwanen,
Fein Linden jedem Leuen.
Gib den fischen ihren Schuppen,
Und dem Knoten gib mir Gefild;

„Gib jagen den Anzug und Fürsten –
„Nun konnübend uns' uns unsern Ebenbild!"

Und den Engel den Vollstreckung
Allend und jüngsten Tagen gnaden,
Nun den Menschen unsinkt, Fall und Trübsal,
Mannigfaltig Jammer den Leben!

Offenbaret das sich wenig
Finden Vorzug nehmen an,
Denn den Menschen den Verderben Haufen,
Eitel Klugheit sich ergeben.
Ein Unwissenheit — ung vorn ist unserm Thron,
Zeitlichkeit, diese Vorsehung sind!
Denken nicht, ist nichts Thron!
Ein ist niemand Götzen ernährt.
Denn sie muss ins ganzen Leben
Innen fühlen sich und sind,
Lehrt sie was sich Tod beben,
Macht sie nicht der Erde schwer.

Ihren Gräbern offen Rachen,
Unbekannt mit Qual und Tod
Spricht das Wort wir den Morgen
Jedem Hund sind Menschen Knecht
Nun ist Menschen — ung wir schlecht,
Leidet nämlich Tod abmessig,
Nun ist unserm Menschen wüst,
Lust und wenn ist Sünden unnütz!
Und den Völker Zweifel fällen,
Aber nicht Offenbarung schmeckt,
Einen Leben wider Willen,
Denn ist leben denn nicht? T
„Einem Irrlichter Rauch?
„Denn Ein ist Gottes Gnaden?
„Ein ist dem Vorsehung Brauch?"

T Einfachen Gnaden nun
ein Hund

Wehe die die schöne Finsternis
Einmal Wirklichkeit, sie ist blind!
Ewige ginnende Leere Endlichkeit.
Ein Unermeßlich nie schauendes Kind.
Eine Welt, die niemand kennt,
Und Gewißheit nimmt Genuß,—
Ey, das ist die große Klust,
Die nie hold den Himmel kennt.

Keine geborene singend schaut
Finstre Tiefen und seiner Nichtung,
Keine geborene, findet schon
Endes Hülle seiner Lichtheit finster.
Nun denn Menschen, der Jubelsinne,
Keine sich seinen Schritt nehmenne,
Und den Hoffnung stolzen Sinn!
Mögt uns ewig nie nehmen können.
Ahnt finden Erkenntnis ist
Roh und Einfalt ewig nie offen;
Morgend will uns Himmel nippen,
Und den Mond finsteren zieh'n;
Finden how nenn niedrig Tiefen,
Schüchtern, bedeckt, voichelt, schweigt,
Hinmorgen die hohe Mienen
Heroische Zeit und Ewigkeit.

Nun und stolzend Menschen halten
Und gedichten überall
Himmelhochsetzte Einsetzetten
Ihren Maß und ohne Hast:
Ewigkeit und Fülle und Liebe,
Und den Unendlich Gottesschauen,
Unsterblich, Himmelsluft und Frieden
Todesfreiheit und Lebendigkeit.
Klauen, Zähne, sind die Waffen
Die nicht reichen Himmel trifft.

Stunde, Stunde, Stunde
sind zum Menschen
gekommen.

Manche sind zornig
Manche sind froh
Manche sind traurig
Manche sind müde
Manche sind hungrig
Manche sind durstig
Manche sind krank
Manche sind gesund
Manche sind arm
Manche sind reich
Manche sind blind
Manche sind lahm
Manche sind taub
Manche sind stumm
Manche sind dumm
Manche sind klug
Manche sind alt
Manche sind jung
Manche sind tot
Manche sind lebendig
Manche sind geboren
Manche sind gestorben
Manche sind Mann
Manche sind Frau
Manche sind Kind
Manche sind Tier
Manche sind Pflanze
Manche sind Stein
Manche sind Wasser
Manche sind Luft
Manche sind Feuer
Manche sind Erde
Manche sind Himmel
Manche sind Hölle
Manche sind Fegefeuer
Manche sind Paradies
Manche sind Gott
Manche sind Teufel
Manche sind Engel
Manche sind Heilige
Manche sind Sünder
Manche sind Gerechte
Manche sind Ungerechte
Manche sind Lebende
Manche sind Tote
Manche sind Auferstehung
Manche sind Gericht
Manche sind Ewigkeit
Manche sind Zeit
Manche sind Raum
Manche sind Materie
Manche sind Geist
Manche sind Seele
Manche sind Leib
Manche sind Auferstehung
Manche sind Verdammnis
Manche sind Seligkeit
Manche sind Hölle
Manche sind Fegefeuer
Manche sind Paradies
Manche sind Gott
Manche sind Teufel
Manche sind Engel
Manche sind Heilige
Manche sind Sünder
Manche sind Gerechte
Manche sind Ungerechte
Manche sind Lebende
Manche sind Tote
Manche sind Auferstehung
Manche sind Gericht
Manche sind Ewigkeit
Manche sind Zeit
Manche sind Raum
Manche sind Materie
Manche sind Geist
Manche sind Seele
Manche sind Leib
Manche sind Auferstehung
Manche sind Verdammnis
Manche sind Seligkeit
Manche sind Hölle
Manche sind Fegefeuer
Manche sind Paradies
Manche sind Gott
Manche sind Teufel
Manche sind Engel
Manche sind Heilige
Manche sind Sünder
Manche sind Gerechte
Manche sind Ungerechte
Manche sind Lebende
Manche sind Tote
Manche sind Auferstehung
Manche sind Gericht
Manche sind Ewigkeit
Manche sind Zeit
Manche sind Raum
Manche sind Materie
Manche sind Geist
Manche sind Seele
Manche sind Leib
Manche sind Auferstehung
Manche sind Verdammnis
Manche sind Seligkeit
Manche sind Hölle
Manche sind Fegefeuer
Manche sind Paradies
Manche sind Gott
Manche sind Teufel
Manche sind Engel
Manche sind Heilige
Manche sind Sünder
Manche sind Gerechte
Manche sind Ungerechte
Manche sind Lebende
Manche sind Tote
Manche sind Auferstehung
Manche sind Gericht
Manche sind Ewigkeit

Ist dir ganz wirklich dann
[illegible]
Denn auch deine Gedanken
Mit dem Tod, der dich erschrecken?
Erschrecken dich, erschrecken dich?
Und erschrecken, wenn Erinnerung,
Und dem lebendig Erschrecken der Sünde,
Hast denn Menschen nicht Herz Herzens?

Nicht Herz Herzens? Trotz dem Lust,
Ein ist sein gro Lohn Unrecht?
Wenn [illegible]
Ja Brod [illegible]
Wenn, wenn Brod und Brod,
Schämen sein Herz Herz?
Elizy sein Mensch [illegible]?
Menschensein ist das dem Leib [illegible]?

Rast, wie sie sich bemühen,
Aber Gott, das ungesehn,
Zu [illegible], zu Erquickung,
Einmal Christus sie und die
Von dem Thron abgeschmiedet.
Verschwiegen, Verwandlung, sterblich,
Zwischen dem Mann, den sie kennen,
Gemeinlich ohne Kuss und Mund,
Sie sei mynd meine schlimm
An dem grossen Fest mitnehmen.
Denn ist die [illegible] Gnad!
[illegible] sprich sie, wie [illegible]:
„Eins [illegible] Einem Verlassen.
„Und nun [illegible] und Blut."
Rath dem Jammerkind zu helfen,
Klagen sie ihre Angst und Verzweiflung vor,
Zeugen sie vom Ohr zu Ohr,
Und [illegible] und [illegible];
Suchen schalen Witz um Gott
Aus dem Verschwiegenen zu schöpfen
Ermessen sterbig in den Tod,
Einen Unfall wenig zu bewegen.

Wenn ich meinen wissen Hemden
Ein Wenigstes gewaschen hatte,
Wenn die andern fein Hemden
Hingen und Bänder fuhr;
Hemden sah: „Es ist unlogisch!
„Einfach Rechnung ist Pflicht;
„Wird mein Hals, mein Hemd, auch schmutzig,
„Und muß gewaschen sein.“

Wenn in stillen Abendstunden
Mir das Lied die Hemden stahl;
Wenn die Schwäne, meine Gedichte
Frey ein mondlichen ins Weite zieh.
Wenn ich meinen Kleinen Hasen
Auf den Mittag begegnet;
Wenn ich Alles, was ich habe,
Schnell machen - unbedacht; —
Gott du weißt, ob ich unfreie,
Was meinen wenigen Augen kommt!
Aber Hemden in den Kinder
Waschen ist, und glauben's nicht;
Machen schon weißen Hoffnung,
Falten ist Enttäuschung,
Gewickelten Knabenzeugen
Und Manschetten-Feindschaft.

Wenn ein Vielgeschmähter Hemden
Einmal anderen Leidigen kennt,
Aber nicht Kinder's Hasen
Einen Andern Alles glaubt;
Wenn von mehreren Lieblingen
Hemden's Gold, Gebrauch und Klang,
Ich aus Hasen Reden schätzen,
Und den Tugend Anbetung
Mit aus Goldes Zaubermacht
Einzeln-Hemden aus kommen,
Wenn nie schwarzgemischte Maß,
Einmal Hasen ausgetrocknet,

Wenn Gott sonst Rast
Der nie weises Ohr verwandt,
Wenn rund rings finstre Gruft,
Wenn Todesruhe Grauß,
Man Grausigkeit umschaudert —
O komm doch nie wenn niemand,
Wenn sonst wen, als den besten Vater!
Der sind wird wenn nur mögen:
„Ist ein Stab mit Fidel da

Sonst! nie wenn Bild Kummer!
Mich bringend eine Gleis!
Fleh dann Stab und seinen Frommen!
Fleh den gnädigst Menschenfreund!
Knien wendet dich dein gestern
Noch dich brünstig umfaßt.
Kannst du lügen, scherzen du lästern,
Bist du nie willkommener Gast.
Knieend, gefaltete, Hände empfehlend,
Es ist's Frommen, Herz zu stehen,
Solche in den Bühnen bohren,
Fünf Verblümung offen Ohren,
Kniebeugen die Lügen vertilgen,
Knieen gegen Knieen setzen,
Herz Liebe den Heil'genschein
Dich unbekannt irrend umringen —
Kennst du Gott, so ist's um dich geschehen,
Ruhen Menschen, Mensch zu sein. — — —

Jedem dem ein reines Herz gehört
Wenns Lügnis's anzieht Trug!
Als dem Kind sein unbewußt Menschenbild
Nach ist nimmt Pflanze lag;
Als ist was ihn Gnad bewahren,
Ihr Frieden, ohne Qual,
Mich durch Blick finden Wangen
Erkundet dem Herrn Angst.

Als Euch jüngst Jünglingsmuth
Ist ausgebrannt und Glut,
Als mit vermehrtem Ernst
Ihr Euch, mein Sohn, abgewandt
Von Lust und Spiel und Leichtsinn;
Wo wart Ihr Euch Eurer Jugendkraft
Und in einem Vollgefühle
Mehr als sonst bewußt?

O Euch ist nicht zu helfen!
Euch ist Niemand klug genug!
Euch ist Niemand recht?
Euch ist Alles, was begehrt,
Ob es auch ein Kind will haben,
Euch gleich Spott und Leid?
Ob es Euch Mühe kostet,
Muß es nichts kosten von sich werfen
Euch Niemand
Eines Blickes würdigen?
Wo die Menschen fröhlich scherzen
Und ungenirt Gemeinschaft
Euch nicht noch Gnaden buhlen,
Da ist es Euch zu wenig Ehre?

Und ist Niemand ungerecht!
Und kommt Euch was in's Haus!
Ihr Unzufriedenheit ewig schuldig!
Ihr ist Niemand für gut genug!

Lemberg den 15ten August

Warszawy 20. Grudnia 806.

Niepojętem i cudownem losów zrządzeniem Starożytna Piastów Jagiellonów Stolica zagrzebiona w gruzach całey ich dziedziny stanowiła się wzorem z nayświetniejszą Stolicą świata porównanie na cały ten Świat rozciągnąć nayspotężniejszych Mocarzów. Bohatyr dwóch wieków, Wskrzesiciel ludów, pogrom uśmierzywszy ich lotów, i podziw całego świata Napoleon W. cmentarz swój w niey murował. Noc z. 18. na 19. w Listopadzie uprzedzające przybycie gościnne nayjaśniey wroczey ale przyjęcie stawała tu o godzinie 1. podała tę pożądaną wiadomość nadeszłemu dniowi aby się przebudzonym zwiększonał mieszkańcom, i cmentarz ich świeżością nieprzestą radością. Monarcha przyjechawszy w cichości tu nocą, zaraz przygotowane dla siebie w tamtym zamku pokoje. Sam nayprzód przyjął go w pomienionem milczeniu Królewskie Pokoy, dobrany marmurowy posąg; Gdyby stanowione ich wiekowi mogły tak wydać dawnych mowy jak wydają ruiny tego Oblicza płynęłyby ... Witay w Stolicy naszem mieście popiołów naszych, depozytowe uchowane nogą najezdców, Imię ich walony cała długnienia od tylu wieków. Ty swoiey nad przeszłą wiarą z nową Dynastią, nasych następców godnych swoich Przodków Oycowską i dzieci nasze tuteyszą oddaiemy Opiece. — Od wczora rano zaczęły się tłumy ludu około zamku, pragnąc oglądać Pana swoiego, radością malowała się na wszystkich twarzach tak wewnętrzne nayżywsze poruszenia, jakie wróżyła w uspaniały dzień obserwacyja w wyrażowanych ich pracach. Ostatniey tam nie mogą nigdy w niczym uczynić bydź wyraźnie słonty. Po przyjeździe W. Napoleona nayprzód hołd złożyli mu JO. X. Prymas Polski i JW. Zgromadzenie J. D. i Reprezentanci Woiewodztwa Gwardya honorowa i wtedy Polskiey złotona postępowała takie z uprzedzeniem pospieszyła się na usługi Monarchy. O wpół do 4. po południu J. C. M. w Otwartey Carzy udał się tamże do W. Xcia de Berg i Klimy, a z tamtąd na mszę, z tąd potem do Zamku wrócił. W nayżywszym przyjaźni głośne radości się dowiedli nich ujrzeli Napoleon. Od 7. wieczorem Nayjaśniejszy Pan raczył dawać audyencyą Członkom Seymu Konstytuującego tak z Senatu, jak z Stanu Rycerskiego, maiącym na czele JW. Marszałka Małachowskiego, ubom Naymyślącym Wojewodzie Dominii, Strzeżonej i Sprawiedliwości, Duchowieństwie, z Hasłem Woyskowemi, wtedy też Cesarz mianował się Kasacyi dawni w paradnych mundurach z Cywilnym Generałem wraz JW. Ministrem. Na tronie Deputacyi Miasta. Audyencya Członków Seymu była nayżywsze, trwała ponad dwie godziny. Jeszcze wieczora obydwa teatry Narodowy i Polski otworzyły dla publiczności bezpłatnie widowiska. Miasto całe z wieczora było nyskiem ogniem, zwyczajnie cała iluminacja 2. Arkii triumfalne. pierwszy przy rogatkach Wolskich miała napis (celo dernisan ab alto. drugi przed Zamkiem przy pałacu Ministerstwa wystawiał w górze pod złotym orłem napis Venit et lux tua ea. po prawey stronie Minerwa towarzysz Marsa, po lewey stronie Ceres z rogiem obfitości w powadze otoczona od wołów, pod temi Opiekuńcze bóstwa, pośrzodku to wyobrażało się w przezroczystości ogniowey. Po bokach tey Arkii stały domy Perspektywy i Amphiteatra dla Muzyki — Na wielu domach widzieć można było napisy

jako to: Rolnictwo z. Wszystkie upadłe Państwa ze. ze.

Wolontacya Bonaparttego przeciw uczynieniu Go na mocy [illegible]
[illegible] wzięta z Gazety Kamerzy Mgo Ang[illegible]
Dnia 18 [illegible] 1815 roku.

Z gazety Hamburskiey.

Protestuię się uroczyście w obliczu Nieba i ziemi, przeciw gwałceniu nayświętszych praw moich, przez gwałtowne rozporządzenie moiego osobą i wolnością; przybyłem dobrowolnie na Okręt Bellerophon: nie iestem Jeńcem, ale gościem Anglii, przybywszy na Okręt Bellerophon mieniem się Jego Samego prawo co [illegible] Ludu Angielskiego, dałem Kapitanowi tegoż Bellerophon [illegible], uważaiąc mnie i moiego Orszaku, miał zdynnie Kamiar Katolicki [illegible] mnie Listu Mości Swoiey Króla, i [illegible] [illegible] do Portu [illegible] [illegible] i Swoich w Stanach [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ja [illegible] [illegible] [illegible] Bellerophon Oświadczam się Potem do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1

Szanowni Koledzy

Przed trzema laty przez nas szanowne i dostojne Kolledzy powołany zostałem na Urz. Rektora Akt. Kraj. Zaszczytne to powołanie niemogło bydź tak bardzo mile: serca moiego. Co albowiem mogło bydź przyjemniejszego dla tego, którem kilkanaście lat w stanie Kapłańskim przemawiał, tak gdy po długo letniey swey pracy w zawodzie Akademickim pozyskał sobie zaufanie u swoich Kolleguw i ni najwyższy dostąpiłe w Akademickiey powołanym zostałem.

Powołanie iednak samo bez cześć zaszczyt niestanowi prawdziwy zasługi tylko na które mieć powołany uwzględnianiem swoim udowodnić iż godnym bydź powołania.

Czas urzędowania moiego przy was Szan. Kolledzy mi oznaczony nie iest krótszy, abym nie zdał sprawę z moich czynności, i usprawiedliwił z moiego postępowania, a wasze wszystkie szczególnie Szan. Kolledzy oczy czyli dopełnienie moim obowiązkiem czyli nieuniknienie waszego zaufania, a proszę czyli godzi się uwiąd mi od was powierzony sprawować.

Gdy obeymowałem Rząd ten starożytney Akademiey stan iey był dosyć smutny, składała się ona nateneras tylko z czterech Wydziałow, mianie albowiem Teologii nieznaty w Akademii swoiego Wydziału, Profesorow tey dawanie bywały w Seminarium na Stradomiu przez Xięży Missyonarzy

nie Akademikow, nie należących do grona nadzoru, niepatento
wanych i niepłatnych
Profesorowie instytut Wydziału lub jak naygorliwiey pracuiący wzięty jak
Dyrektor jak cierpiąc nie mieszczą mieli zalegliwość, nie
pobierali swoiey sprawiedliwey wysłużoney pensyey ponadto
alme, lecz tylko wmieszczonym czasie gdy całka
kwota do Kassy szkolney wpłynęła
Katedry nader ważne iakto Litteratura Czystey
Geometryia Wykreślna, Mineralogia i Botanica
lubo były na etacie z pensyay umieszczone dla
nieregularnego wpływu i niemałey opłaty bydź
wyłączonych, ani Zastępcom niemały i zupełnie
dawanie nabyty — Dekanie Prytan Wtory
iak nayokropniey ktora rozstrzygnąć miała los
całey Europy uiskała aigle miesKaniec tey Izbie, zatkłą
wszelkie drzwi zwłoki duchowny Krakowskich Kalos
naszey Krainy i Krain Polskiego nabyt nie
rozstrzygniony —
Wtak ważney i walny chwili potrzeba mu było
walnych zbyt ciernem trudnościami i przeszkodzeniu.
Naypierwszym było mym usiłowaniem, iżby
iednak u Rządu iak nayspiesznieyszie zasilone
Kassy Szkoły główney, zwrócił przyiaciół i prawdzi
wa gorliwość JM Kapitu Wielgłumbiey Prześwietnego
kom. Wroc. a na tenczas zastępcy Prześwietnego Ks. Biskupa
dopomogła mu do tego celu

Inwentarz mappy

Miasteczka Teczary i wsi Mazurowko
w Guberni Podolskiey w powiecie Bracławskim leżących,
mierzoney roku 1818.
przez Władysława Swieykowskiego.

		Morgi Kelmińskie
I.	Las Dańków	313.
II.	Łąki chłopskie	105.
III.	Łąki państwie	662.
IV.	Las dembinka	280.
V.	Gruntów chłopskich	1250.
VI.	Gruntów państwich	1,503.
VII.	Ogrody chłopskie z zabudowaniem	111.
VIII.	Ogrody państwie	96.
IX.	Grunt proboszcza	22.
X.	Zabudowanie miasteczka	54.
XI.	Dziedziniec	31.
XII.	Tok	
XIII.	Cmentarz	
	Ogółem	4,527.

Sposób postępowania w wymiarze Pęczary i Mazurówki

Mając do wymierzenia miasto Pęczary wraz z wsią Mazurówką starałem się naprzód obrać taką podstawę fundamentalną z którejbym mógł iak naydokładniey ważniieysze przedmioty by stołu swego, linią A B. zresztą mi się było w tym razie rozstrzygnąć, takową więc miarę rozpocząłem robotę naprzód przez dokładne wymierzenie łańcuchem linii A B która mi się okazała mieć 31. sznurów; nakreśliłem ią więc na stoliku daiąc iey z mey podziałki długość dopiero wymierzoną. Stanąłem potem ze stolikiem na końcu A podstawy fundamentalnej, a ustawiwszy go w ten sposób, ażeby punkt A na stoliku odpowiadał zupełnie temuż punktowi na ziemi a to za pomocą pionu; ustawiwszy tenże stolik za pomocą libelli ile możności poziomo, nadto zaftingowszy na stoliku w punkcie A ięzyczkę wedle niey prawidłem celowałem do żerdzi którem iuż przód przy załamkach. dróg ⁄ przy m, przy domach ⁄ przy n, ikonym słowem przy tem wszystkiem com tylko mógł spostrzedz i co na mapie, ieno inne być umieszczone zaftałem; za każdem celowaniem prowadząc wedle prawidła linią nieograniczonej długości. To uczyniwszy przeniosłem się na drugi koniec fundamentalnej podstawy gdzie z uczynieniem odbroźnowaniem ustawiwszy stolik wedle ięzyczki zaftingiey na drugim końcu B. celowałem do tychże samych żerdzi co i na pierwszem stanowisku iako do do m, n, potem z podobieństwa kątów końcowałem że przedmioty m, i n, znayduią się na wspólnym przecięciu linii Am, Bm i An i Bn. Takowemi przeto przecięciami wyznaczywszy te, przeniosły kątem wyjęte z końców podstawy fundamentalney rzeczone iako to m. na którem co do tegoż szych domów celowałem, bliższe zaś łańcuchem wymierzałem.

1 cm.

Tomi ten podobnemi sposobami miasto Brzeżan z linią Nazarowską wymierzył tem, inne zaś sposoby używane w iconometryi praktycznéy gotów iestem przed Pánami Examinatorami tem matematyczno-fizycznym sobie wyłuszczyć.— Niniejszem sposób Niwellowania góry C, ten i ten gotów iestem ustnie wyłożyć.

Tym zostaie z naygłębszem uszanowaniem

Władysław Świętochowski.

Kraków dnia 14. Czerwca 1820. r.

W książce: Człowiek wielkiego Świata
Nakładem i drukiem J. J. Pillera: w Lwowie 1823. ::

Omyłki drukarskie

Na stronie	6.	w wierszu	3	zamiast: Wielu;	czytay Wielu.
— „ —	11	— „ —	7.	— „ do ktotych;	— „ do których.
— „ —	„	— „ —	19.	— „ wtey mierze;	— „ w tey mierze.
— „ —	„	— „ —	22	— „ w przyrodzonem	— „ w przyrodzonym
— „ —	„	— „ —	23.	— „ vkromniy	— „ vkrommiey.
— „ —	14	— „ —	1.	— „ niewimiertelna	— „ vmiertelna
— „ —	16	— „ —	1.	— „ przebacki	— „ przebadzki
— „ —	„	— „ —	„	— „ a wyciągrone	— „ a wyciągrone.
— „ —	„	— „ 24 i 25.		zamiast: co niebacznie przepisuią przekrawaią chorobami.	czytay: co niebacznie przepisuią przekrawaią chorobami.
— „ —	„	— „ 20	— „ 12	zamiast: tłudziema	czytay: vłudziema.
— „ —	„	— „ 14.	— „	wychodzić	— „ wychodzić
— „ 21	—	1	— „	mydlawna	— „ mydlana.
— „ 22	—	19	— „	oznaka ono	— „ ó oznaka.
— „ 23	— „	4.	— „	zyidzie	— „ ney dzie
— „ —	„ —	7.	— „	z Kardecém	— „ a Kardem
— „ 25.	— „	3	— „	nie w stanie	— „ nie iest w stanie
— „ —	„ —	27	— „	postępować, a za cnotą;	— „ postępuiąc, cnotą
— „ 26	— „	20	— „	-taki	— „ taki iest
— „ 27	— „	1	— „	yraca	— „ racę.
— „ 28	— „	2	— „	zgrabionymi	— „ zgarbionymi
— „ —	„ —	21	— „	klaniaiąc vię	— „ klaniaiąc vię.
— „ 30	— „	6	— „	rgce, co	— „ rgce, niewiedząc co
— „ 31.	— „	2	— „	w dół	— „ na dół
— „ —	„ —	21	— „	Nie lepiéy	— „ Nie lepiéy
— „ —	„ —	23	— „	dwóby,	— „ dwóby
— „ —	„	24.	— „	-tych	— „ tych
— „ 33	— „	2	— „	głowami	— „ gestami.
— „ —	„ —	14	— „	zaopulnych	— „ zobopólnych
— „ —	„	18	— „	iż kardy	— „ iż kaźdy
— „ 34	— „	1.	— „	będzie	— „ będzie miał
— „ —	„ —	15.	— „	nie w stanie	— „ nie będą w stanie
— „ —	„ —	21.	— „	uwitowali	— „ uwituią
— „ 35.	— „	3	— „	Należyta	— „ Należy — ta
— „ 37	— „	25.	— „	względem	— „ względem,
— „ 38	—	28		a rozstrącaiąc	— „ a rozstrącaiąc
— „ 39	— „	6.	— „	albo to o to, albo la o o o	— „ albo o to, albo o o o.
— „ —	„ —	24	— „	podstarzała	— „ podstarzała
— „ 40	—	6	— „	zmizone	— „ zmizone
— „ —	„ —	20	— „	wielkie	— „ wielki
— „ 41	— „	6	— „	i iakiéś	— „ iakieś
— „ 41	—	9	— „	z garbiemém	— „ z zgarbionemi
— „ —	„ —	21	— „	krzepkim iczarze, chociaż dojrzałym;	— „ czytay: w krzepkim iczarze, chociaż dojrzałym
— „ —	„ —	27	— „	rzucanie nogami	— „ rzucaniu nogami

Na stronie	42	w wierszu	22.	zamiast: kładaniem czytaj: kładaniem.
"	44	"	7.	naywyższy umysłu doskonałości — czyt. tej: najwyższy umysłu doskonałość.
"	45	"	24	vetukach czytaj: vkutkach.
"	47	"	21.	revitue " uvitue
"	48	"	13	potkawnie " potkawnie
"	49	"	5.	z uraiowaneni " z urázowaneni
"	"	"	29.	mto dzieva " mto dzieva
"	52	"	20	wrzyutkiego " wrzyutko
"	53	"	3	ale owarym " ale owarem
"	"	"	13	rupetnine " rupetnie
"	56	"	4	povzanowania " povzanowanie
"	"	"	14	nie prystraczany " nie prystraczany.
"	59	"	8	cudrzieneka " cudrzieneka
"	"	"	13	staraia zachowywać się " staraia się zachowywać
"	"	"	14.	stycznem inż " stycznem
"	63	"	18	i stopień ich " i stopni ich
"	"	"	23	iozneką " iezd oznaką
"	65	"	1	w potyczney " w potoczney
"	"	"	8	zaichaia się " naiekaia się
"	"	"	18	a wiezle " a wiązko
"	66	"	24	unyvanym " uzywany.
"	67	"	22	z mavza " z muzza.
"	"	"	23	wtvoiwiey " wtaściwy
"	68	"	1	navzego, " navzego, ia przypisuiemy;
"	68	"	15	nie vstaną " nie iest vstanie
"	"	"	16	niezwracali " nie zawracać
"	"	"	18	nvta " uvta
"	69	"	15	ponizaiąc to " ~~ponizaiąc to~~
"	71	wprzypisku		pozvtali " pozvtało
"	72	wierszu	1.	zamiast: Akompanimentem czytaj: Akompaniamentem
"	"	"	17	na Oyób " u oyób
"	73	"	26	który " Które
"	75	"	24	z bacyą " i bacyą
"	77	"	2	na dogodnoui " na godnoui
"	78	"	26	zmuvzonemi " zmuvzonym
"	79	"	1	pokarać " pozarau.
"	80	"	23	Komiczna " koniczna.
"	82	"	1.	podda " pida
"	"	"	19	iavkrzany " iavkrawy
"	84	"	11	te to " te tu
"	"	"	12	civze " civze
"	85	"	4	spodarenskiego " sprotecznego.
"	89	"	11	Ociewaiąc " Ociewa
"	90	"	4	dosrad " dostał
"	"	"	9	na leri " naleriy
"	91	"	9	wyprzegać " wyotrzegać
"	92	"	22	wzywać " wizywać

Na stronie 93 w wierszu 15 zamiast tyczący czytaj tyczący.

—	—	24	innyck	innych
—	94	3	Tu i ówo	Tu i owdzie
—	—	6	na Wsi zamiezkałych	wieyskich
—	—	16	vkłanka w vkłanką	wzgląd wzgląd.
—	95	9	dodawać	dawać
—	—	23	należy	należy
—	99	7	życzeniom	życzenia
—	—	17	cénią	ceniąc
—	100	15	przeciwko	nie iest przeciwko
—	101	1	vtotnia	iutotna
—	—	17	przesto	przez to
—	102	17	mędrkactwo	mędrkowanie
—	104	9	na zawsze	nazawsze ie
—	105	6	o rzecz mało towarzystwo interesuiącem	o rzeczy mało towarzystwo interesuiącey
—	107	13	oddźwiernemu	odźwiernemu
—	—	24	kto kolwiek	ktokolwiek.
—	109	3	naktoniu	aktoniu
—	—	9 i 10	kurzem przyadnietym obuciem.	przy prawo obuwiem.
—	110	28	a bowiem	albowiem
—	111	9	nie rzetelnego	bez rzetelnego
—	119	16	też niemia odznaczyć	też odznaczyć
—	121	9	via przydadza	via nie przydadza
—	—	18	kobiet	kowiety

Wielmożny Mości Pillerze. Dobr:

Pilną i pożyteczną przedsięwziąłeś WMPan rzecz, gdy na-
kładem swoim i zwłaszcza pracy wydajesz polskie księgi
Ćwiczeń abyta dobra Ptgo duc. przyczynia się i do sławy
WMPana i zamierzała ku pożytkowi czytających, potrzebny
użyć i umiejętnego Redaktora, i pilnego a stawiacza liter, i
trzykrotnego pierwszego Odbicia poprawiania — aby zamknąć
nagannych błędów przeciw czystości i licznych omyłek
druku, które drobne czynią [illegible] [illegible]
mu wiadomo iakiey słusznej nagannie popadł Drukarz Wro-
sławski skoro przez swoie zbyt niedbałe wydawane dzieła
w polskim języku. Nie wątpiący Mnie więc WMPan za-
że trzykrotny o dobro czytającey Powszechności, i równie o sławę
WMPana te Moie przestrzeżenie, upomnienie o WM.
Panu w tym życie błędy drukarskie znayduiące się w wydanych
a pod prasą WMPana Księgach a stworzeni książka pod tytu-
łem: "Człowiek wielkiego świata" aż nazbyt iest przepełnio-
na, a żeby to słusznie nawet przebaczyć można. Zbieg okoliczno-
ści w poprawie błędów do dalszego i niewątpliwego polskiemu języ-
kowi wydobrzenia się — albowiem cała ta książka przeroiła się
prawie wypadało. — WMPan racz te Moie przyiacielskie
przyięć z dobrą wolą i zarazem większą ostrożność po-
stąpić w przyszłym wydawaniu Ksiąg polskich.

Sur l'utilité d'enseigner dans les écoles l'Orthographe actuelle dite Orthographe d'usage au moyen de règles d'une application facile.

L'Orthographe, considérée comme la représentation régulière de la parole, ne saurait admettre d'autre système de principes que celui adopté par la majorité des bons écrivains. Cependant aucune orthographe n'a fait naître plus de systèmes que l'orthographe française. Communément appelée orthographe d'usage, elle a le monde contre elle, ceux de Dumarsais, Duclos, Voltaire, Wailly, Restaut, Lebrigant, Lemare, Girault-Duvivier et d'autres; mais comme tout système n'est pas également admissible et que nul particulier ne doit se

s'attacher d'opérer subitement un changement dans les choses reçues et qui intéressent toute une grande société; ces différens systèmes ont tour à tour altéré l'orthographe telle qu'elle avait été fixée par les écrivains du beau siècle de Louis XIV.e. - Pour remédier, néanmoins, aux inconvéniens qui auraient nécessairement résulté, à la longue, de tant de systèmes, et pour accélérer l'étude de l'orthographe, qui n'était enseignée en France que d'une manière machinale et par les procédés d'une aveugle routine, l'expérience avait depuis longtemps démontré la nécessité de l'enseigner d'une manière uniforme dans les écoles primaires. Plusieurs traités parurent successivement; mais ces ouvrages, quelque bons qu'ils puissent être sur la France, offrent,

presque tous, le grave
inconvénient de ne présenter
que des règles d'une application
difficile: ils font par
conséquent pour l'ordre de
à réfuter de mieux besoin de
des écoles où les sciences
ne sont enseignées qu'en
français et dont les écoliers
ne sont pas encore
familiarisés avec cette
langue. Tous ces traités,
hors la plus part, se bornent
à ne considérer qu'élémentairement
chacune des lettres de l'
alphabet et n'indiquent
que sommairement le plus
général qu'on en fait
dans les mots et leur
influence sur les lettres
qui les accompagnent.
ils font donc loin d'embrasser
toutes les questions de
l'orthographe dont les
principales difficultés
consistent: 1.° Dans l'homo-
nymie des désinences.
2.° Dans la conversion

le français, il n'en faudrait pas moins un bon tiers de moins de temps pour apprendre de cette manière à orthographier les seuls mots terminés en:

sion par sion, ssion, tion, xion.

ancl " ance, ence, anse, ense

aim ' aim, ain, aing, aint, en, in, ein, eint, eing, inc, inct, ing, ingt, int, ing ym, yn.

an ' an, anc, ang, eng, and, end, ant, ent, ans, ens, amp, empt, aon'

al ' ai, aie, aid, ais, ait, ect, ët, et, ept, egs, ets, aix.

all au, eau, aud, aut, o, ôt op, os, eaux, aux, aulx ôth

sans parler de tant d'autres terminaisons qui comprennent la plus grande partie des mots de la langue! Il doit donc en résulter

qu'un jeune homme qui
dans le cours de ses études
aura appris l'orthographe
de principes que la
grammaire enseigne, n'écrira
que très imparfaitement
les mots de l'orthographe
d'usage; et qu'au moment
d'embrasser une carrière
quelconque, il lui restera
encore à se familiariser
avec cette dernière orthographe
qui comprend les mots
tels qu'on les trouve dans
les dictionnaires

On pourrait aujourd'hui
remédier à cet inconvénient
et faciliter l'étude de
l'orthographe d'usage
au moyen d'un ouvrage
qui servirait en même temps
de méthode d'enseignement
uniforme aux instituteurs
et de guide aux élèves,
et dans lequel on
s'attacherait à résoudre
les principales difficultés
que présente l'orthographe

D'usage pour le devoir

1° Des mots radicaux ou primitifs

2° Des dérivés.

3° Du genre des mots

4° De règles d'une application facile pour le redoublement des consonnes

5° Les présentant sous une même tête tous les mots dont la finale est homogène, mais dont l'orthographe n'aura pu être rapportée à des règles sans présenter trop d'exceptions

Les radicaux ou primitifs sont ordinairement d'une seule syllabe et c'est par l'addition d'une ou de plusieurs autres syllabes, soit au commencement soit à la fin, que se forment un très grand nombre d'autres mots. C'est du radical <u>fut</u> que l'on a fait

portable, portie, porter, porteur,
de bras radical on a fait brassage
brassard, brasse, brassée, brassier
brasser, brasseur, brasserie
bra fiere, bra fer, embrasser
embrasseur, embrassade, du radical
dent on a fait dentaire
dentale, Dent, dentée,
dentelaire, dentelé, dentelure,
dentier, dentiforme, dentifrice
dentiste, dentition, denture.
Ces mots radicaux et ceux
auxquels ils servent de
racine forment des groupes
naturels que l'on nomme
familles, et l'orthographe
des mots d'une même
famille devient facile
lorsqu'on sait que l'on doit
écrire le mot radical, car
les mots joints l'un de
l'autre gardent ordinairement
la même orthographe.

Les dérivés par leur rapport
constant entre la manière
de les prononcer et celle

D'écrire les radicaux indiquent
les lettres muettes de la
finales: dérivatives et
cadenasser apprennent
que les mots dérivatif et
cadenas s'écrivent l'un par
t, l'autre par s finale.
Par les dérivés nombre
plomber, oblongue, affronter
bonbonnière, j'entends
que les radicaux nom
plomb, oblong, affron,
bonbon, sont terminés
par br, b, g, t, n. —
Complainte, rabbinique,
baragouiner, instinctive,
saignent indiquent les
lettres finales de leurs radicaux
plaint, aubain, complaint
rabbin, baragouin, instinct
saint.

La distinction du genre
suffit pour apprendre
à écrire en très peu de
tems la plus grande
partie des mots français
tels que ceux terminés

en ai, i, eu, u ail, eil, euil &c.

Les Désinences homonymes qui ne sauraient être appliquées à quelque règle sans présenter un trop grand nombre d'exceptions, dans toutes ces assemblées sous un même titre offriront une grande facilité pour apprendre à les écrire en les comparant de temps en temps

Le maître doit habituer son élève, en corrigeant les fautes de la dictée, de rappeler, à son élève, les règles auxquelles les mots sont soumis, et il le verra bientôt faire des progrès étonnans; mais il n'arrive que trop souvent que si l'élève, trompé par le son, écrit ~~évire~~, ~~recevire~~, une ~~heure~~, une ~~fleure~~, un ~~étegant~~, un ~~musicien~~, ~~faire~~, ~~écrire~~, l'instituteur se contente de lui dire que ~~recevoir~~ s'écrit D'e

final, que fleur est terminé
par x, que marbonné bani
ne prend point de t, que
fuir est de la 2e conjugaison.
Quel bien en résultera-t-il
pour l'écolier? S'il est bien
attentif il aura appris
à orthographier quatre
mots et le lendemain
il commettra les mêmes
fautes dans d'autres mots
de ces mêmes terminaisons;
tandis que l'instituteur
aurait pu de suite lui
enseigner à écrire toutes les
mots de ces terminaisons
en expliquant ces règles
bien simples:

1° Que tous les verbes
terminés par le son oir
sont de la 3e conjugaison
excepté boire et croire
qui sont de la 4e

2° Que le son final eur
s'écrit par x final dans
tous les mots de cette
désinence, au nombre de
plus de cinq cents, excepté
beure, demeure, beurre
leurre.

3° Que les mots dont la consonne finale est muette se jugent par leurs dérivés: élégante, prononcé tant, apprennent donc que le mot élégant est terminé par t, et prononcé tan par an.

4° Que les verbes en ir et en re se distinguent facilement par leur participe présent: celui des verbes de la 4e conjugaison est terminé en rant ou ran excepté maudire maudissant, rire, riant

L'élève aurait de cette manière appris, en une seule leçon, à distinguer sans s'y méprendre l'orthographe de la finale d'un très grand nombre de mots, tandis que par la pratique seule il faudrait plusieurs années de routine

Ces peu d'exemples suffisent pour prouver toute l'utilité de l'enseignement uniforme et subsidiaire

de l'orthographe dans les écoles, de combien un ouvrage rédigé sur le plan indiqué ci-dessus, serait utile aux instituteurs et aux élèves.

Une expérience de douze années, consacrées à l'enseignement, m'a appris combien l'étude de l'orthographe d'usage présente de difficultés et de causes de dégoût. Le désir d'avancer les progrès de mes élèves m'a depuis longtemps fait entreprendre un travail pour leur en faciliter l'étude de la manière la plus agréable et la plus instructive. C'est ce travail, complété par de nouvelles observations, que je m'estimerais heureux de mettre sous les yeux de Votre Excellence. Les résultats satisfaisants que j'en ai obtenus sur mes élèves, dont plusieurs tiennent aujourd'hui un rang distingué dans la société, m'invitent

convaincu que plus on rend
une étude facile, plus les
fruits qu'elle rapporte sont
meilleurs et plus durables.
Si Votre Excellence jugeait
mon travail méprisable de
fixer un moment son
attention et qu'elle
daignât l'admettre au
nombre des livres
élémentaires employés
dans les écoles de l'arron=
dissement de l'Université
de Wilna, il ne me resterait
qu'à solliciter la faveur
de le faire paraître sous
ses auspices.

de Nève

Wilna ce 20 février 1826

Urządzenie Biblioteki Królew. w Berlinie. 1828.

Służy 1. ku czytaniu i przepisywaniu w Czytelni. 2. ku pożyczaniu do domu. — 3. ku oglądaniu.

a o czytaniu i wypisywaniu. Do tego przeznaczone są godziny popołudniowe od 1. Kwietnia do ostatn. Września od 2. do 5ty. od 1. Października do ostatn. Marca od 2. do 4. ~~5~~ 4ty. Każdy uczciwy człowiek może żądać książki do czytania i wypisywania, nawet obowiązkiem czynienia wyciągów. Młodzież szkolna, i dzieci są od tego wyłączeni, chyba na szczególne od Dyrektora zalecenie. Żądający książki, ma napisać ją wypisać, i do tego podać na tejże karcie imię i nazwę swoją, stan i mieszkanie, które ma oddać służącemu ~~dać~~, gdy książkę żądaną otrzyma, a oddającej książkę, ją odbierze. — Do sali expedycyjnej nie wolno wchodzić bez pozwolenia przytomnego bibliotekarza. W sali czytelnej atramentu używać nie wolno. Romansów, dramatów, śpiewów, i innych pism, które do szkół nie dobrych należą żądać niemożna, jak tylko za udowodnieniem potrzeby w zamiarze piśmiennictwa.

b Biblioteka Król. służy szczególniéj ku rozkrzewieniu umiejętności, i ułatwieniu pracy uczonym w Berlinie. Za miasto pożyczać nikt książek nie może chyba za pozwoleniem Ministra oświecenia. Do pożyczania i oddawania pożyczonych ksiąg naznaczone są czas od 9. do 12. godz. rano we wtorki i sobotki. Inne o tego przedmiotu urządzenie wyraża komu wolno pożyczać, za jakimi warunkami, jakie książki i na jak długo? ale to innat niema miejsca.

c. Względem oglądania biblioteki. i pierwszej Bibliotekarza obrzędy, i o wyrzenie czasu prosić.

2

2. Osob naraz niemoże być więcey iak 10.
3. Razem obchodzić i oglądać maią.

O urządzeniu czytania czasopismów innych.

Czytelnia będzie otwarta 5 razy na tydzień godzin poobiednich iak wyżej. — Wielkore osoby wolne są zawsze tam przychodzić na czytanie, t.j. Prałatowie ministeryum oświecenia — Nauczyciele akademii, Dyrektorowie Gymnazyalni. — Z całego mieniącego zapis maią być publiczne, porem dopiero do sprawy do wyprzedaży.

Do tey tak książki o zapisaniu na zapisane kończącym rękopism: Biblia sacra r. 1484
1.- Breve Sykstusa V. papi. do Arcyb. Moguncz r. 1481 względem woyny z Turkami — Breve Leona X. do Albrechta Arcyb. Mogunc. z d. 26. Kwi. 1517 w którym pisze że Jan Heymer Zomulben Kleryk z Leodium ma zlecenie wyszukiwać nieznane dotąd rękopismą; poleca go Arcybiskupowi, aby, gdy podług swey obietnicy z tym 31. Xięgę Liwiusza, z pieniędzy odpustowych wypłacił 147 dukatów. Breve tego z papi. 1517 do tego z żądaniem, aby znayduiącego się w iego księgozbiorze Kodex Liwiusza nadesłał. Obiecuie go po wyiściu powrócić, iako uczynił oprawu Kornelyskiemu, od których gdy rękopism Kornelisza Tacyta mu się dostał, po odbiciu iego odesłał im go, i w nagrodę nadał Klasztorowi wiecznie odpust zupełny

Pamiętnik o Muzyce w Krakowie z wiarygodnych i współczesnych dowodów, od 1760.go:

Od czasów przedzygmuntowskich nieznano żadney innej Muzyki, iak tylko Surmy, Trombety i Kotły dla Woiska i Oglaszanie Odgłosów przy Kościołach, a w celniejszych Świątyniach Miast, były iuż i Organy, których umiętne użycie tylko Zakonnikom z Obcych kraiów sprowadzonym, iakoto Benedyktynom, Cystersom i innym były znane, i od tych dopiero, zaczęła się umiejętność rozszerzać, Następnie, napływ różnego rodzaiu ludzi z różnych kraiów tłumnie się ciągnął do Klasztorów dla przytułku i pożywienia, a pomiędzy Przybyszami wiele znalazło się z wiadomościami Muzyki obcznanych i z udzielaiąc się z posiadanych umiejętności, rozszerzali ią stosownie do okoliczności i potrzeby tychże.

Dopiero od Panowania Zygmunta I.go połączonego z Bonią Sforcyą, Xiężniczką Włoską, powstał wielki pociąg Włoskich śpiewaków z Instrumentami, iakoto, Harfami opatrzonemi kilkiaścioma strunami do brzękania, Teorbanami różney wielkości także z kilkiaścioma strunami do brzękania, Instrument zwany Viola da mor o siedmiu strunach kilkiaścioma i tyluż drucianych strunkach był pociągany, służył nietylko do śpiewu, ale nawet do różnych sztuk melodyinych i Tańców, od tey pory Panowie wielcy ozdabiaiący Dwór Królewski iako możni w dostatkach starali się wyrównać w okazałości przykładaiąc Dwory swoie podobną rzeczą Muzykalną, powiększaiąc takowe różnemi Instrumentami i ludźmi w tey umiejętności biegłemi, a tak z iedney strony w zamożnych Klasztorach pomnażała się nauka Muzyki z wykształconemi młodzieży Krakowey, z drugiey strony przy Dworach wielkich Panow wzrastała ta umiejętność stanowiąc ozdobę młodych Kawalerów, stosownie do owych czasów którzy się złotym wiekiem mianuią Panowie nasi osobliwie ci którzy wielkie majątki w Litwie posiadali mieli Kozaków młodych, którzy umiejętności grania na Teorbanie do wysokiego stopnia posunęli, tak dalece że mianowicie byli stawiani w pierwszym rzędzie Artystów ówczesnych, bo nietylko śpiewali wierszowane Polskie Dumki przy Teorbanie, ale nawet tańcowali z nadzwyczainą zręcznością i gracyą przygrywaiąc sobie sami tancerzy.

Tak więc wszystkie umiejętności i wszelkie rożną kolei wzrastały i upadały przez przeciąg panowania Zygmuntow Jagiellonow, aż do wprowadzenia tu Jezuitow, dopiero Przełożeni zgromadzeń Klasztornych żyli, którzy byli wielbicielami Nauk sztuk pięknych i Chwały Boskiey, dotąd też ich Zgromadzenia wydawały ludzi sławnych i biegłych w naukach, ale gdy poźniey wzięli za zasadę primo flaritas ab ego, Zgromadzenia zaczęły upadać a z niemi wszystkie Nauki i szacunek powszechny, a dali pochop Jezuitom do ogarnięcia wszystkiego ÷

* Takto w oryginale zamiast Wisła zakończyła się wszystkich zaczęła umiejętności, wszystkie i bogactwa

od Panowania Zygmanta Trzeciego, gdy Jezuici ciągli wszystkie rodzaie Umieiętności, i Edukacyi, wszyscy z talentami garnęli się pod ich opieke, a za nimi i Artyści Muzyki, i tak u Jezuitow tylko Muzyka, i to tylko Kościelna utrzymywała się, reszta zaś rozbiegła się w szerokie świat w prywatne domy. ~~po skasowaniu Jezuitow~~, po wygasłey Familij Zygmunta z Wazow, i po skasowaniu Jezuitow w r: 47 Rozbiegła się zupełnie reszta pozostałych i szukała chleba gdzie było można, a tak Kościoł Katedralny Krakowski pomimo wielkiey Fundacyi Biskupa Krakowskiego Szyszkowskiego nieznaiących ow czas tylko iednego Organisty, Kantora i pare Śrembaczy, za ustawieniem Xiędza Kustosza Koronnego Przerembskiego, przyięto dopiero do Muzyki Kościelney czterech do Skrzypcow dwoch Flecistow i sześć osob do śpiewu, a na czterech Chłopcow zrobiono fundusz aby ich uczyc śpiewać, i tak powoli formowała się Muzyka Katedralna Krakowska, pod Prefekturą Jaśnie Wiel. Xiędza Biskupa Smoleńskiego Symoteusza Gurzeńskiego około r: 1774. pierwszemi Uczniami tey szkoły byli Kazimierz Kwiatek, Józef Matecki, Jan Szczurowski i Walenty Kwiatek, Kapelmaistrem całey Muzyki był Xiądz Maciey Podgurski, będąc w ow czas Pisarzem Kapituł pierwszem Skrzypkiem był Antoni Zagurski po Jezuitach

Gospodarskie wiadomości

Dzieło, czyli dziennik rolniczy, prowadzony w wzorowem gałęzio-wym gospodarstwie p. B. Platta Dom I. Cz. I. i II. obej-mujący rozprawy rolnicze z mappą i tabellą folwarku Dłu-gy k. Nowego Sącza. 8vo. 1 Thlr. 15 gr.

Ekonomika wiejska osobliwie Mieszkańców w niej: i użyka p. B. Bekiego napisana na pols: z poprzednemi zastosowaniami arytm: i przypisami objaśnione p. J. z Korzkowskiego 8vo Wrocław 823. 1 Thlr.

Doświadczenia chemiczne i wynalazki celem ostrzeżenia znacznej ilości z boża, utrwalenia i rozszerzenia chowu bydła, dla dalszych zapobieżenia wynalazkiem głodu czynione i opisane p. A. Zasmuger a na pols: język przez J. J. Gross S. Lwów 1809. 1 Thlr. —

Doświadczenia nad sposobami ogrodnictwa z tych wziętych ze świadectw i z ustanowionych na to po niektórych krajach rolniczych gazet i z innych z ważnych autorów i mar-chrunkowodomowych czerpane K. z Sokołowa 804. 1 Thlr —

Doświadczony ogrodnik, czyli krótka nauka sadzenia, pielęgnowania, szczepienia, obcinania i leczenia przeróżnych chorób drzew owocowych K. Wrocław 816. 1 Thlr.

Dysertacya o pomocy nauk fizycznych do wzrostu sadu bydła i chło-nomii krajowej p. A. Prochowskiego 4to Kraków 1 Thlr. 15 gr.

Dziennik ogrodnicza 8. 4 zeszyty Kraków 819. 1 Thlr. —

Dzielko corocznie dla gospodyń wiejskich i wiejskich budnicz dla ta-cych potwarzanych z przyłączonemi sposobami leczenia chorób wielkich z przyjaznym z bicowem prawidłowym gospodarst-wa wiejskiego domowego z francuz: p. Jacon Bufour K. Kroc. Kraw 816. 1 Thlr. 15 gr.

Ustawienie dla ulepszenia i wzmocnienia koni o zarazie i innych
rzeczach rogatego bydła, owiec, świń i drobiu domowego
o wściekliźnie czyli wodowstręcie dla ludzi i zwierząt użyte
za p. J. Wagnera P. Suwałki 824. 1 Zł.

Dziennik ogrodniczy tomów 1-7 z 1 kartą 8 z 2 grawiurami 10
Ekonomika, czyli nauka gospodarstwo wiejskie p. A. St.
L. P. w r. 845. napisana 8. 2 Ko. Warszawa 807. — 1812.
Ekonom Kollegom Kraiu nowo wprowadzonego sposobu gospodarowania
rolnictwa, hodowania koni, bydła, owiec, sadownictwa, pszczół,
czynienia prawem dwóch nowych rasob i ordynacji gromadzkich
z wzorami dzienników, książek i wiadomości 8. kartami 810.
Gazeta 1811. —
817. 818. i 819. 10.
Warszawa. 810.
Gorzelnictwo
Dla [illegible] 1 [illegible] 1 [illegible] 1

Inwentarz [illegible]

[illegible] Stembiłłowych gorzałek z przyłączonemi [illegible]

[illegible]

Instrukcya [illegible] Gospodarstwa [illegible] Rolnictwie [illegible] Rodziców

Ogłoszenie o otrzymaniu Expedycyi rozmaitych [illegible]

Obwieszczenie przez [illegible] Kalendarz [illegible] Rolników, [illegible] Dla właścicieli dóbr

[illegible] Gruntami, i [illegible] napisane [illegible]

M. Gutkowskiego 8. Warszawa 806. Zł 8.

Instrukcya [illegible] Gutkowskiego o zapytaniu

[illegible] 1 20.

Warszawa. Zł 2. 16.

List Niedzielskiego do Trembeckiego 4° stronan

825. Zł 6.

Wyciąg [illegible] o sprzedaży [illegible] 1 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Nauka [illegible] z r. [illegible] Rabiluradhiego R. 2 10. [illegible] 1820.

Nauka o [illegible] w sposobie [illegible] [illegible] r. [illegible]
[illegible] nad r. [illegible] [illegible] r. [illegible] [illegible] r. [illegible]
[illegible] nowszych pomnożona R. [illegible] 1829. [illegible]

Nauka [illegible]
[illegible] o [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Nauka [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[

64

O chowie rozerot w ulach podwoynych z nagami nadula
[illegible] z nuciami
kapłoticzka przel. p. Chilopolskiego 8. Lwow 8 [illegible]

O gospodarstwie w ogrodzie informacyi dla dobrego [illegible]
[illegible] prawy sposob wdrożenia [illegible]
[illegible] p. Szybelskiego 8. [illegible]

O pszczelnictwie [illegible] zastosowanie do klimatu [illegible]
[illegible] pożytku miodowego i [illegible]
[illegible] pszczelnictwa [illegible]
[illegible] pszczół [illegible]
do III [illegible] a) Kwiatów i [illegible] z [illegible]
[illegible] p. W. Szajdy" [illegible] 2 Rb 15.— "
na 8. Lwów [illegible] 5.

O gorzelniach rzadowych [illegible] a 8. nadzor"
rowskiego 8. Lwow 828. 2 Rb 15— "

O rzeczniku [illegible] rowskiego 8.
Lwow 821. 2 Rb. 15 gr

O pszczelnictwie [illegible] pszczoły
[illegible] p. Zielinskiego 8. Lwów [illegible]

O [illegible] [illegible] p. [illegible] 8. [illegible]

O pszczole [illegible] [illegible] p. [illegible] 8. [illegible]

O pszczole [illegible] [illegible] p. [illegible] 8. [illegible]

O karmieniu [illegible] p. Zielinskiego o pszczelnictwie 8. [illegible]

1.

65

1.30

16

1.15

1.10

12.5

13.

81.

108.

1.

1.

3

1.15

Praktyczna nauka gorzalnictwa, z niem: y. Fl. L. Pistoryusa, z dołączeniem opisu nowego gorzalnego aparatu iego wynalazku, p. C. Janow, oliedo przydaiące się wyiaśnienia rzeczy: wykazuiąc wiele rycin wyobrażaiących rozmaite aparata gorzalne, 4 tablice wskazuiące zamiane berlińskich miar dłu gości oraz miar do rzeczy stałych i płynnych, na miary i wagi dawne Koronne, Litewskie nowe Polskie i Miedzenskie. S. Lwow 1818.

Prawa i zasady

Rachunkowość gospodarska czyli wzory do utrzymania

Rada

Rada

Rada

Rachunkowe

66

Skwierczyński

Skwierczyński

Skwierczyński

Do klimata ciepłego przek: p. Skwierczyńskiej

Sposób

Sposób

Sposób

Szkoła [illegible] w Warszawie [illegible] 8. [illegible] 8. [illegible] 8.

Uiccage nad lekarskim z lanem rolnictwa tyoi względem cenywzoro.
wydaliow tego p. i Magazynu Ricgo z Warsz 1801. 1 XIII.

Ugrzadzenie lnu wrzecz a ta galicyjskich gospodarzy p. D. Zuorzychiego z.
1802 1 VIII

i rzeczy wynalazek w rolnictwie wza gromog Ricgo co no zarno wy ci
bie 360 ziarn bez pomo[illegible] nakrzad tw, p. i h. U. Lewicza
allow 808. Zł 1801. —

Uwiadomienie [illegible] gospodarskie o nadziewaniu
[illegible] Zł [illegible]

Uwiadomienie [illegible] o [illegible]
i nasionach [illegible] 8. Wiedniu 811. Zł 1 —

Uprzedzenie [illegible] do uznania i leczenia chorób ludzkich
i ich ludzkiemi wypisu lekarskiem wydanym [illegible]
[illegible] i wydaniem na [illegible] niektórych lekarstw po Galicyi
zagranicznych niemc p. Wilburga z 8. Gr allow. Zł 1807 —

Wyciąg tabellaryczny wszystkich [illegible]
[illegible] gospodarskich Galicyi [illegible] zwierząt owcz
ciemnego wojsk, ogrodnictwa leśniczych i myśliwego
Gr wok ułożony [illegible] Wrocław. Zł 1804

Wyciąganie wody [illegible] nowszych odkryć, użyte [illegible]
gorzelnictwie Hermbstadta dla Rolnictwa Hofmana
Schmidta i wielu innych chemików [illegible] przez
nikow p. j. N. Lubowskiego [illegible] 809. 1809.

Wyciąg [illegible] z dzieła [illegible] p. B. Rembeza 8. Warsz.
[illegible] 1806. Zł 1804 —

Wyciąg [illegible] p. j. Sonberga 8. Wilno 821. Zł 1803. 15 gr.

Wzór [illegible] i opisanie [illegible]
angielskich [illegible] p. [illegible] 4. Wrocław
820. Zł 1807. 15 gr.

Wzór urządzenia wg rysunków [illegible] rolnictwa [illegible]
[illegible] dla [illegible] i dzikarzowo wieczystych p. j. B.
Nielubowicza B. Krakow 820. Zł 1803. 15 gr.

Wzory rachunków [illegible] mężatek [illegible]
ułożone p. j. St. Nielubowicza B. Krakow Zł 4. 15 gr.

Lasów (y rolnictwa) rozmnożonego. W. Skarb.; wydatków skroconych p.
1. M. Oczapowskiego 8. Lutego 819. 4. 15 3/4

Lasów urzędowych leśnych i polowania Komisyi rządowey, Przybyło
(?) dáw. Skarbu Com. 1/2 pol. Marsz. Lud. [illegible]. 4. 16.

Ulic [illegible] na pogłowne [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
8. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2. 10. 5

Ziemianstwo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Kuchmistrzowie.

Cukiernicy gotowanie czyli sposób smażenia smakowitych potraw z mięsa, ryb, jarzyn i owoców, przyrządzania wszelkiego rodzaju ciast, tortów i pasztetów w Lwowie 822. 1865. 15 93

Encyklopedye nowa i dokładna umiejętność sztuki i rzemiosła krytyczne sposobem przystępnym dla wszystkich [illegible] 1 t. do 2 t. II. Warszawa 830. 1869. —

Kucharki [illegible] rozmaitych przyjemnych potraw W. Warszawa 845. —

Kucharz doskonały [illegible] dogodny t. 1 do 4 w 2 t. 828.

Kucharka mistrzowska [illegible] rozmaitych potraw mięsnych i postnych [illegible] robienia kotlow 8 W. Warszawa 1811. 1 t. 8.

Kuchmistrz nowy dla kucharzy, czyli wykształcenie [illegible] wszelkich potraw angielskich [illegible] 1 t. 8vo. 817. 1 t. 75

Kucharka kucharzella powszechna do użytku [illegible] gospodarstwie wsparta na [illegible] sporządzeniu wszystkich gatunków mięsnych i postnych [illegible] owocowo roślinnych [illegible] 1869. —

Nauka pożarnia [illegible] 1 f. 8 [illegible] 8804.
f. 19.

Nauka robienia i ustanowienia tak [illegible] od piorunów i gradowych [illegible]
f. Lubeckiego 8. [illegible] 1826 — Zł. 1 —

Nauka [illegible] Cz. 1. [illegible] 8. Lwow 820. — Zł. 6 —

Nauka [illegible] milicznych kawelmianych i lniamych [illegible] i kawelmianych [illegible] i [illegible] drukowanych [illegible] 8. [illegible] 1827. — Zł. 15 —

Opisanie machiny do migdlenia P. Lafforest z uwagami nad [illegible] Cnu i Konopi maiących [illegible] za pomocą tey machiny p. [illegible] Kumelskiego 8. Wilno 827. — Zł. 2. 10 gr.

Opisanie [illegible] fabryk p. ex. j. Osinskiego 4to Warszawa 782. — Zł. 18 —

O porownozeniu i ulepszeniu fabryk sukiennych w państwie Rossyi [illegible] Rossyi, o korzyściach dla zakładających fabryki 8. Wilno 810. — Zł. 1. 10 gr.

Piast czyli pamiętnik technologiczny [illegible] Dzielni rzemiosł, nieumiejętności domowe gospodarstwa i ogrodnictwa 8. 12to Warszawa 829. — Zł. 36 —

Rozprawa o [illegible] garbarskiey a szczegolniey o [illegible] garbowania [illegible] f. Hermbstädt [illegible] p. D. Krysinskiego 8. Warszawa 808. — Zł. 1. 15 gr.

Sposób [illegible] 8. Warszawa [illegible]

Technologia o robieniu papieru ze słomy, siana, owsu, drzewa, kory drzewney i gałęzi roślin lnianego lub konopnego 8. zł 1 — "

Technologia institutionis auctore C. Ch. Langsdorf cum XVIII. tabulis in aes incisis 8. Vilna 806. zł 1842 — "

Teorya machin do tkawego ich wyrachowania zastosowana, dla użytku gospodarzy machin praktycznych i konstruktorów machin napisana p. J. Niechowicza 8. Krzemieniec 827. zł 1 — "

19.

Rubbellberg

10

Rubbellberg ulmiana ... [illegible] Regensburg

Vanessa Cardui Kroatisch zebrana ... [illegible]

Medycyna i Chirurgia

Anatomia ogólna y szczegulna ciała ludzkiego z figurami Haasa, iazyki organizm człowieka y. D. Gurlta wydanie 2gie Tom II o Kościach i więzadłach Tom: 4. 1818.

Anatomia z rysunkami ciała ludzkiego i tłomaczenie Textu y. F. Fonberga Tom I obeymuiący anatomiam ogólną i naukę o ciałach miękkich Tom II obeymuiący naukę o ciałach twardych Tego dzieła W. Wilno 1828. 1836.—
(Teraz to przenumerata na Tom III) 1840.—
na papierze Expszym.

Chemia y. J. M. Chodkiewicza 8. 3to. Warszawa 1810.—

Chemia nauka gdzie albo Cellarius nowe wydanie y. D. Gumiel z niem. 8. Wilno 810. 1816.

Chirurgia Hoscua przez Domaszewicza 8. Warszawa 816. 1822.

Chirurgia y. J. Czerskiego 8. 4to. Warszawa 818. 1826. 10gr

Chleb iako ciało y wygoda w pomnożeniu każdego zboża w posileniu y uzdrowieniu ciała y. X. Klawa 8. Wilno 778. 1821. 15gr

Curriculum vitæ meum studiosi artium medicinæ et practicæ exercitii, quod pro gradu Doctoris Januarii 1820. Carmine Dedicavit Ludovicus S. R. Kyliński A. Remenecii. 1822. 15gr

Na Cholery y o złey nocie nieżytu w Chinach z niem. przez X. Wojnicza 8vo Wilno 811. 1822.—

Cyrkuł rzeczy rożnych mogących służyć do ozdoby pokoiów y do wygody ludzi zamożnych 12mo y 4to. Warszawa 788. 1790.

Dissertatio medico-practica de methodo mercurium exhibendi in morbis syphiliticis quam in regia Vilnensi universitate ad annuentem inclitum medicorum ordinem pro doctoratus gradu rite ac praxi per universum Robiarum Imperium quæque adnexis thesibus consentiente ordine medico publice defendet Emanuel [illegible] Caprolianus 8vo Vilno 811. 15gr

Dziennik [illegible] 1. 1. [illegible] 1817. 2 8 15.

Dzieło o [illegible] p. J. Szymkiewicza 8. Wilno 818. 2 8 17.

Dziennik medycyny chirurgii i farmacyi na r. 822. 823. wyd
Kondycyanta Kamieńskiego Pharmaceutycznego (bez daty)
8. B. Nro 1. Wilno. 2 8 6 [illegible] 0.

Formularz czyli nauka o sztucznym przepisowaniu lekarstw wydana
p. p. H. Greyer 18. Warszawa 829. 2 8 8.

Instrukcya o [illegible]
[illegible] kach [illegible]
nia osob w pozornej śmierci zostaiących z rosk. przet.
8. Wilno 820. 93 5.

[illegible] 1. Wojanus 8. Wilno, [illegible]

Kuchnia [illegible] 8. Wilno 819. 2 8 4.

Lekarstwo [illegible] naybardziey naturze lecznicy
[illegible] kach [illegible]
[illegible] 8. Wilno 1. [illegible]

Materyały [illegible]
[illegible] 1. [illegible]
[illegible] 1. Wilno. 2 8 2.

Nauczenie [illegible] zawieraiące przepisy [illegible]
[illegible] chorób [illegible] 1. Wilno 1. [illegible]
[illegible] 1. Wilno.

Nauka [illegible] Kalwaryi [illegible] 1820 [illegible]

Nauka [illegible] 1820 [illegible]

Nauka o chorobach dzieci [illegible] Stymacz [illegible] Lwow 1810.
Lwów 1811.

Nauka [illegible] przy chrzcie [illegible] Walkowskiego w Lwowie
1815
1820.

Nauka położnicza napisana [illegible] Michaelis 1820.
K 10 —
Wilno 1819.

Nauka [illegible] 1774. Lwów 1802 —

Nauka [illegible] Lwów 1810

Nauka o [illegible] 90 fol. Lwow 1821. Lwów 1804 —

[illegible] synowi [illegible] 1821. 80 —

Synowie [illegible] Synowi i środkowo leczenia [illegible]
1815.

Sowe [illegible] 1819. Lyżko własciwy 8.—
K 3 —

[illegible] 1820. K 6. 10

Podagrze i romatyzmach wyjąwszy [illegible] Kraków 1826. —
Lwów 1803 —

Czerzytku używania na pokarm płodu Polnego z. S. Brandenburga
8. Wilno 828. Zł 1. 10 gr.

O wodach mineralnych uważanych szczególniey pod względem zgubnego i
historyi ich rozbioru z. J. Bekze 8. Warszawa 82 g. Zł 3 —

O słodzie usławach zdrowia z. Hofmana 12. Wilno. Zł 2 —

Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego 8. 2 Co. Wilno 818.
Zł 16. 15 gr.

Pathologia medica elementa auctore H. Steinmann 8. Wilno 811. Zł 5.

Czy [illegible] ieu należy, 8. Kraków 801.

O [illegible] nazwaney ospie kraio[illegible] z. J. Becu 8. Wa
z. 801. Zł 8 —

Początki chirurgii z. J. Fiałkowskiego 8. Wrocław 811. Zł 12.

Porad[illegible] o [illegible] co po [illegible] wencyach, o [illegible] wybor [illegible]
używanych [illegible] i [illegible] ach, i [illegible] Lekarskich w chorobach
i grzypadkach nayprzeszkodniey i nayczęściey się zdarzaiących
z gubiarzow dzieło [illegible] z. [illegible] rozważanych 8. Wrocław 822
Zł 5.

Poradnik domowy z. St. Dziarkowskiego 8. 2 Cz. Warszawa 819.

Przepisy Lekarskie, dla szpitalow wojskowych polskiego ~~[illegible]~~ dzieło Ziom: [illegible] z. [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] generalny [illegible] [illegible] go [illegible]
mianami stosowania [illegible] 8. [illegible] 810. Zł.

Rada dla matek [illegible] zdrowia [illegible] stosowanie go
robom, które [illegible] [illegible] [illegible] go [illegible]
[illegible] K. [illegible]

Rada dobra dla matek, [illegible] [illegible] [illegible]
zycznego wychowania [illegible] [illegible] [illegible] Lekarzy [illegible]
Hufelanda [illegible] [illegible] z. [illegible] mskiego 8. Wrocław 810.
Pe

Rozprawa o melancholii [illegible]
[illegible]

73

Rozprawa historyczna [illegible]

Rozprawa [illegible]

Rzecz o herbach [illegible]

Sprosowanie [illegible]

Sprosowanie [illegible]

Sprosowanie [illegible] chorobach [illegible] przez P. Kinella. 8. Warszawa 806.

Starowiekla [illegible] [illegible]

[illegible] brana p. Mrzanskiego 8. Warszawa 772.

Traktat chirurgiczny K. Bella, o chorobach pęcherza, kanału moczowego, prostaty i kiszki odbytowej, pomnożony Wydaniem nowemi [illegible] przez J. Shaw przet. na pol. T. Baranieckiego 8. Wilno 825.

Tysiąc rad lekarskich dla wszystkich ludzi szczególnie dla mieszkańców na prowincji będących przez p. Dr. Buchera 8. Wrocław 824.

Upomnienie dla prostaczków rodziców, zawierające rozprawę o fizycznem cielesnem wychowaniu dzieci podług zasad medycyny przez M. Mahl 8. Lwów 821.

Wiadomość o sposobie leczenia wściekliznę powziętą [illegible] przez [illegible] 8. Wilno 821.

Wody mineralne [illegible] [illegible] przez [illegible] 8. Wrocław 821.

Wpływ wiadomości na ekonomią zwierzęcą, czyli teoryczny wykład o spostrzeżeniach i postrzeżeniach wyciągniętych z rozmaitych sposobów leczenia i sekretów żydlących w lekarskim względzie wyciągów z pism ś.p. Stabilewicza przetłumaczony i wydany przez X. E. Sobrado, kiedyś B. Wilno 819. Rb. 6. 15 gr.

Wychowanie ciała i duszy i dzieci B. Kraków 790. Rb. 3 — "

Wykład leków roślinnych, przerobionych i złożonych z opisaniem wyrobów, którymi ich czyste dobroć prawdziwie i fałszywe charakterem rozeznać łatwiej, fałszowane i zastępowane bywają oznaczyć można, przeto dla wygodnego życia aptekarzy, lekarzów, materyałistów i chemików fabryk kantów ś. P. K. Ebermaiera napisane, a ś.p. L. E. Polnoczy kapłego na polsk. język przet. B. Wilno 820. Rb 8 — "

Wypisy względem zdrowia z dzieł ś. Tyssot wyjęte B. Kraków 821. Rb 3. 15 gr.

Zasady fizyologii ludzkiej ś. J. Prochaski po niem: napisane ś.p. W. Woyniewicza przekład: B. Wilno 810. Rb 12.

Zasady medycyny domowej D. J. D. Melzgera z 5 wyd: niem: przez X. M. Hilinowskie B. Wilno 820. Rb 12 — "

Zasady moralnego i fizycznego wychowania młodzieży płci żeńskiej ś. P. C. W. Wajdlata napisane z niem: na język polsk: przet: B. Warszawa 824. Rb 4. 15 gr.

Zbiór niektórych celniejszych aforyzmów, wyjęte z dzieł Hippokrata, Celsa i Warszawa 763. Rb 3 — "

Weterynarya.

- Spis ksiąg Konolki z przytoczeniem uwag nad nieyą owrzą oraz z przydaniem figur do anatomii Konolkiey należących: na półarkuszu papieru. K. L. Pietraszewicza L. z Do. Warszawa 805. — 88. —

- Krolikie [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- Przepisy ratowania bydła rogatego w czasie zarazliwych chorob wydane przez nayworszą dyrekcyą Lekarską S. Warszawa 807. 282 p.

Księga o zarazach i chorobach bydła rogatego, owiec i świń dla mieszkających po wsiach wydana [illegible] Wolbrzeim B. Warszawa
1782, 15 gr 3

Dzieła A. Słowackiego z pozostałych rękopismów ogłoszone
(Tom I zawierający) Teorya smaku, w dziełach sztuk pięk-
nych 2) uwagi powszechne, nad hymnami sztuki pisania
[illegible] Tom II i) Teorya z mowy 2) Teorya poezyi
3) [illegible] sztuki pisania wiązanych w polskim 4)
[illegible] względem wyrażania uczuć do dobrego w języku
[illegible] Tom III i) zbiór pism 2) przekładów
[illegible] Tom IV poezye własne i przekłady 8vo
Wyd. Wilno 824–826. 1 Rb.

Cmentarz [illegible] [illegible] Mochnackiego —
[illegible] 8vo. Warszawa 830. — 1 Rb. —

Grammatyka [illegible] 10.

Grammatyka [illegible] 10

Grammatyka [illegible] 8vo [illegible] 30 Kop. 1 Rb.

Słownik [illegible]

[illegible] Konferencyi [illegible]

[illegible] Konferencyi umocowany [illegible]

[illegible]

Dla użytku uczącej się młodzieży zebrany [illegible]

1820. [illegible] 15 gr.

Fleksyi czyli p. J. Borowskiego [illegible] Warszawa 829.

[illegible] 20 gr.

Lesebuch [illegible]

[illegible]

[illegible]

von [illegible] 8. [illegible] Bande [illegible] gr.

[illegible]

(z [illegible] pisania) w [illegible] maiłych [illegible]

[illegible] [illegible] 25

[illegible] 16. 0

[illegible]

[illegible]

Obiorkiego [illegible]

[illegible] grammatyki

Pierwsze [illegible] [illegible] na polskiego p. [illegible] Krzemińskiego [illegible] Warszawa 822.

[illegible] 4.

Początki [illegible] grammatyki czyli polskiego [illegible] 826. [illegible] 15 gr.

Proste zasady [illegible] polskiego rękami powtórzeniami wzorem czyta

[illegible] w przykładach objaśnione p. J. Królikowskiego [illegible]

nad 826. [illegible] 25 —

Czytelnik stylu polskiego, w rozmaitych rzeczach, wymowy i poezyi zebrane i ułożone ... Rybińskiego Tom 1sz prozą 8. Wilno 827. Zł 5 10.

Przypisy do grammatyki na klasy I. II. III. 8. Warszawa 822. Zł 8 10.

Rozprawa o miękkości, i tymiczności języka polskiego szczegolniey o wierszach polskich we względzie muzycznym p. J. Elsnera z przykładami rzecz obiaśniaiącemi p. K. Brodzińskiego 4to Warszawa 810. Zł 6 —

Rys polskiego słownika p. Lindego po wyjściu całego dzieła na rozmaity format 8. Wilno 822. Zł 4 —

Siesć gramatyki polskiey napisaney p. X. O. Kopczyńskiego służąca za wstęp do nauk filozoficznych 8. Wilno 806. Zł 2 —

Uwagi nad dziełem rozprawa o miękkości i tymiczności języka polsk: szczegolniey o wierszach polskich we względzie muzycz: p. J. Elsnera z przykładami rzecz obiaśniaiącemi p. K. Brodzińskiego 8. Warszawa 818. Zł 1. 15 gr

Uwagi nad pisownią polską 8. Wilno 817. Zł 1 —

Uwagi nad samogłoskami i dyftongoskami w ogólności oraz nad kilkoremi głoskami abecadła polskiego szczegolności p. F. Skrzetuskiego 8. Kraków 827. Zł 1 —

Wymowka i poezya dla szkół narodowych p. X. Żmirowicza 12. 8. Cz: Kraków. Zł 12 —

Wypisy polskie czyli książka do czytania dla dzieci ułożona przez kilku rożnych autorów polskich na klasy I. II. 8. Płock 829. Zł 3 —

Wypisy polskie zebrane prozą i wierszem dla dzieci ułożone z rożnych autorów i autorek polskich i na rożne ołtarze z Pisma Świętego 8. 2 Cz. Wrocław 821. Zł 8. .. na wyp. Nelinowym. Zł 12 ..

Wzór listów w rozmaitych okolicznościach życia towarzyskiego pisanych dla ułatwienia sprawowania tych interesów i uczenia tych rzetelności pisania listów p. K. Kolbschika 8. Wrocław 822. Zł 6. —

Wzory estetyczne poezyi polskiey w piękniejszych pieśniach mistrzów takowych z przyłożeniem teoryi wydane p. F. J. Królikowskiego 8. Poznań 826. Zł 5 —

Dzieła Polskie Filologiczne.

77

Anty monomachia Krasickiego w 6. pieśniach 8. Warszawa 801. 15 gr.
Dzieła poetyczne A. Trembeckiego 12. 2 Zł. Wrocław 828. Zł 10.
Dzieła poetyczne F. S. Karpińskiego 12. 2 Zł. Wrocław 826. Zł 10.
Dzieło narodowe J. Jasińskiego wiersze i pisma rożne 8. Warszawa 816. Zł 9.
Dzieła J. D. Kniaźnina wydane p. J. S. Dmochowskiego 12. 6 Zł. Warszawa Zł 28.—
Dzieła J. S. Klonowicza 12. 2 Zł. Kraków 829. Zł 6. 20 gr.
Dzieła Fr. Zabłockiego wydane p. J. S. Dmochowskiego 12. 3 Zł. Warszawa 829. Zł 9.—
Dzieła Fr. Karpińskiego wierszem i prozą 12. 4 Zł. Wrocław 826. Zł 20.
Dzieła Fr. Karpińskiego wierszem i prozą wiele pismami do Autora nadesłanemi pomnożone 8. 4 Zł. Warszawa 816. Zł 30.
Dzieła J. Kochanowskiego wierszem i prozą 8. 2 Zł. Wrocław 825. Zł 10.
Dzieła J. Krasickiego 8. 10 Zł. Wrocław 824. Zł 50.—
Dzieła J. Krasickiego 8. 10 Zł. Wilno 819. Zł 50.—
Dzieła rożne M. J. Rolskiego 12. 6. Zł. Kraków 804. Zł 30.—
Dzieła wierszem i prozą C. Gowebskiego po śmierci autora zebrane, po większey części drukiem nieogłoszone, 8. 2 Cz. Warszawa 821. Zł 15.—
Dzieła w niektórych przedmiotach pisane J. Chrzechowskiego tłum: z łac: na język ojczysty p. X. T. J. Wyrwicza 12. 2 Zł. Wrocław 826. Zł 10.—
Elegie J. Kochanowskiego z łac: przez T. p. Tr. Wroczimowskiego 8. Warszawa 829. Zł 5.—

A. B. C. [illegible] Kl. 7. 15 gr.

Abecadlnich [illegible] z obrazk. 8. Wrocław Kl. 6. —

Abecadlnik [illegible] sposob nauczenia dzyeci czytać dzieci dobrego [illegible] na stanie. 8. Wrocław 826. Kl. 7. —

Abecadlnik (nowy) [illegible] Polskich i Niemieckich z rytkin. 8. Wrocław [illegible] Kl. 1. 15 gr.

Abecadło czyli pierwiastki wiedzy ziemskiego po polsku i po francuzku 28. obrazk. 8. Wrocław 819 [illegible] Kl. 1. —

Abecadło dla młodzieży wszystkich stanow z obrazkami [illegible] Kl. 15 gr.

Abecadło [illegible] naturalne [illegible]

Abecadło [illegible]

III.

Abecadło [illegible] Kl. 10.

Abecadło [illegible] Kl. —

Abecadło [illegible] Kl. —

Abecadło [illegible] Kl. 1. 15

Abecadło [illegible] Kl. —

Abecadło nowe polskie [illegible] zwierząt ptaków [illegible] 4. obraz. 8. Lwow Kl. 12. 15 gr.

Abecadło obraz. historyczne nauka czytania [illegible] 18. Warszawa Kl. —

[illegible] illum. Koperdrukami Kl. —

Żegota historyczny 16. Warszawa 829. — 2 M 5. —

Wiadomości historyczne wzięte w 24. porządku wiadomości polskich Żegoty z roku 1829. wydanego w Warszawie 830. — 2 M 6. 20 gr

Bajki Ch. Hoffmana w przekładzie z niemieckiego Fr. Wężyka 12. Warszawa 822. — 2 M 3. —

Bajki Ezopa poprawione krytycznem zdaniem tegoż z dodaniem moralnym wierszowym do każdej bajki 12. Warszawa 821. 2 M 7. 15 gr

Bajki przypowiastki i powieści St. Jachowicza wydanie 4 na nowo pomnożone i przyozdobione 4. rycinami 12. Warszawa 829. 2 M 3. —

Bajki Krasickiego 8. Lwów 829. 2 M 8.

Bajki H. Ł. Kamieńskiego 8. Wil. 828. 2 M 5.

Bajki H. Ł. Kamieńskiego 8. Wil. 1828. 2 M 5.

Bajki Ezopa z dodaniem Stanisł. Bohomolca i sensem moralnym we 4. wierszach do każdej bajki nowo pomnożone wydanie Ezopa z rycinami 8. Wrocław 829. 2 M 15. —

Bajki Xięcia Wiaz. z przydaniem do każdej bajki pouczenia z p. X. St. Staszica wydanie bajek Krasickiego z objaśnieniami do użytku szkół 12. Wilno 2 M.

Bajki ś. T. Krasickiego 8. Warszawa 816. 2 M. —

Bajki i powieści J. Jachowicza 12. Warszawa 826. 2 M. 15 gr

Bajki i powieści X. K. Niemcewicza 2gie wydanie tego tegoż wydane na nowe i niewydane dotąd bajki, powieści, hymny i inne rymy 8. Warszawa 820. 2 M 15.

Bajki i przypowieści Fr. Dmochowskiego 8. Wilno 821. 2 M 1. 10 gr

Bajki X. Dmochowskiego 8. Kraków 812. — 2 M. —

Bibliotekka dla dobrych dzieci zawieraiąca historyą polską historyą naturalną, iconraphia, miłosierdzia, podróże dalekie etc. na tych tomikach Warszawa. . . . . 1 80 —

Bibliotekka dziecinna w 6. tomach, raz i raz w nowy sposób wydana, pożyteczna, przyiemna, dla dzieci bardzo potrzebna, z P. D. przez Ickiewicza na Francuzkiego na wo. . . . 1 10.
Wo. Wrocław 809. . . . . 1 10. —

Cel'or wojen, czyli wybrane nad wojska wsławione przez p. J. L. Cesarza Francuzkiego 8. Lwow 810. . . . . 1 25. —

Elementarz czyli początek do czytania z obrazkami dla dzieci przez p. [illegible] a [illegible] przez [illegible] napisane a we Francuzkim [illegible] 1817. . . . . 1 7. —

Elementarz dla wszelkiego stanu dzieci z wielu rożnych z nayprzedniejszych i nayciekawszych pisarzy. Do użytku dzieci zebrane, z wiadomościami o niektórych dziejopisarzach, obyczaiach i zabawach Polaków 1. 1. w. 8. Kraków 822. . . . . 1 12.

Duch, czyli krótki extrakt. P. de Genlis, albo obrazy charakteru, prawideł, cnót i myśli wyjęte z rożnych pism tego wyborowego pisarza do użytku młodzieży przez [illegible] 8. Kraków 826. . . . 1 11.

Dzieci rozmawiaiące bajeczka [illegible] . . . . . gr 20. —

Dziecinna dla nich rożnych nauki miłe i zabawne historye z rożnych dzieciom świata dawniejszego zebrane p. J. Kalpin, 8. Wilno 820. . . . . 1 8. —

Elementa pueriis institutionis legendi, idioma latinum et modum inserviendi sacrificio missæ cum quibusdam orationibus pueris consonis 8. Wilno 817. . . . . 1 1. —

Elementarz czyli nauka czytania pisma polskiego dla małych dziatek . . . . . gr 15.

Elementarz dla uczenia młodzieży czytać po rossyysku i po polsku.
8. Wilno 814. . . . . 1 Rbl. —

Elementarz (nowy) polskie czyli nauka czytania ułatwiona.
B. B. 8. Warszawa 816. . . . 1 Złp. —

Elementarz nowy polski zawiera[jący] rożne do poznania dzieci stosowne wiadomości powieści i nauki moralne wypisy z historyi naturalney i wierszy wybrane z celniejszych autorów ozdobiony obrazami. 8. Wrocław 818. . . . Złp. 10 2/3

Elementarz, polskie czyli łatwy sposób nauczenia dzieci czytać po polsku obrazami stosownemi do każdey litery alfabetu polskiego, tudzież wypisy powieści, baśni i wierszy dla nauki z celniejszych autorów wzięte dla młodzieży polskiey 8. Wil. no 816. . . . . 1 Złp. —

Elementarz polsk: franc: niemk: dla dzieci 8. Wilno 817. 1 Złp. —

Elementarz polski i niemk: dla małych dzieci 8. Warszy 816. 1 Złp.

Elementarz z obrazkami dla dzieci po polsku po franc: i po niem.
8. Lwow 809. . . . . 1 Złp. —

1 [illegible] dzieci

1 [illegible] 82[illegible]

Xięgi

[illegible] 80

[illegible] 16 [illegible] 30 obraz: illum: 8. Wrocław 1 Rt.

Xięgi dla dziecinnego wieku, czyli zabawka pożyteczna i [illegible] inna w obrazkach 24. ryć: kolor: 18. Wrocław 822. 2 Rt.

Xięgi [illegible] 12. Warszawa 825. 1 Rt. 10 gr.

Xięgi [illegible] 12. 1 Rt. 3 gr.

Xięgi moralne dla dzieci [illegible] 12. Wrocław 826. 1 Rt. 11 gr.

Xięgi dla [illegible] wielkiej [illegible] 12. Wrocław 826. 1 Rt. 18 gr.

Xięgi [illegible] 8. Wrocław 826. 1 Rt. 36 gr.

Xięgi dziecinne [illegible] 12. Warszawa 825. 1 Rt.

Xięgi [illegible] 12. 1 Rt.

Xięgi [illegible] 12. Wilno 827. 1 Rt. 1 gr.

Xięgi czytania [illegible] 8. Wilno 828. 10 gr.

Xięgi dla dobrego chłopca, ułożone w drukarni Zawiewicza, 40. odmiennemi gatunkami charakterów ozdob: obraz: illum: i znaczną liczbą winiet, dzieło wyłącznie przeznaczone do wprawiania małych dzieci w czytaniu pism rozmaitych. 12. Warszawa 826. 1 Rt. 12 gr.

Zabawki dla dzieci, do użycia [illegible] 12. Wrocław 822. 1 Rt. 15 gr.

Księgi [illegible]

Bibliotekii [illegible] wiadomości dla młodzieży czytelników [illegible] rozmaitych [illegible] Ś. Wodzisław [illegible] 1826.—

Cyfrownarz nowy jegrafia powszechnej ozdobny i treścią nieprzyzwoitą, służący do [illegible] historycznego, politycznego i dla [illegible] Ludu i wszelkiego wieku rozmaitych [illegible] do [illegible] nauk, wierszem podług pisarza nauk celebrowanych jegrafów wieku [illegible] z krajowych [illegible] przez [illegible] dzieł tego rodzaju [illegible] [illegible] [illegible] 1830.—

Jegrafia [illegible]

Jegrafia [illegible]

Jegrafia [illegible]

Jegrafia [illegible]

Jegrafia [illegible]

Jegrafia [illegible]

Augustyn początki według obecnego stanu ziemi [illegible] 8. Warszawa 824. Zł. 1. 15.

Zwierciadło [illegible] 8. Zł. —

Indostan [illegible] 8. Zł. —

Irlandia [illegible] 8. Zł. —

Opisanie historyczno statystyczne miasta Warszawy p. X. Gołębiowskiego 8. Warszawa 827. — Zł. 6. 20 gr.

Opis starożytney polski p. X. Święckiego 8. 2 Tc. Warszawa 828. Zł. 18 —

Drugie wydanie. Zł. 20 —

na dobrym papierze.

Opisanie krótkie ale fundamentalne Balearyi stich i Pityuzkich wyspy Majorki, Minorcy, Ivicy, Formentery, z dodaniem nayświeższych nowszych relacyi zebrane przez niemca 8. 756. Zł. 2 —

Początki Geografii podług obecnego stanu ziemi ułożone, 8. Warszawa 826. Zł. 1. 15 gr.

Wykład elementarny starożytnej i nowożytnej Geografii w nowym sposobie ułożony p. X. Zdrenickiego podług 10 wydania 8. Warszawa 829.

Wynalazki ziemi czyli opisanie naynaturalniejszych gór, rzek, części świata, ludów, handlu, rozrywkowania się też osobliwości z niemi p. X. Milcowskiego 8. Warszawa 826. Zł. 2. 15 gr.

Podróże i opisy podróży

Anglii i Szkocyi (przypomnienia) z podróży r. 1820–1824. Od byłey p. Kr. Lucha Szyrmę 8. 2 Zł. Warszawa 1820.

Dziennik podróży Pana Jerzego Byrona w r. 1814. z E. Rackynskiego 8vo Wrocław 826. Zł 30.—

Dziennik podróży Pana J. K. M. na wyprawie 5. Cz. Warszawa 788. Zł 8

Dziennik podróży lądowych i morskich w r. 1827. 12 Arc. 8vo Warszawa Zł 30.

Dziennik podróży do Szrymu od byłey w r. 826 p. K. Lucha [illegible] 829. Zł 10.

Historya miasta [illegible] roku 828. Zł 1.—

Historyczny [illegible] 8 Zł 1.—

Kolumb [illegible] Zł 1.—

Kroniki młodzieży czyli wybór [illegible] 85. Zł 1.—

Listy [illegible] 18. Zł 1.—

[illegible] w r. 815. [illegible] od 826. Zł 1.—

Obserwacye [illegible] narodów starożytnego świata, [illegible] obyczaiów i narodów pod tymi względami [illegible] Zł 6.—

Cyganerya Wacowa dzieło [illegible] z francuzkiego [illegible] 8. druk 824. Zł 4—

Kleist [illegible] do odwiecenia i zabawy [illegible] Robinsona [illegible] 12 Zł. Wrocław 818 Zł 18.

Tajemnice [illegible] B. Gotowina do Aloreichsel przez [illegible] z Francuzkiego [illegible] 8. Warszawa 823. Zł 4—

Cholera [illegible] ziemi Wołyńskiej [illegible] 8. Lwów Zł 5—

Opisanie wojny Polaków o cześć nayhoynieyszą ojczyzny spokoyney [illegible] z tych ułożone Dziennikow i nowania Wilson i Tudzi tego Dzieła na Francuz: a teraz na polsk: przez [illegible] p. X. B. Dadeusz. 8. Zł. Warszawa Zł 8—

Opis nayznakomitszych podróży w rozmaitych krajach dobrych, z dzieł P. Cook, Campe, Moore, Addisona i innych krajowiadzy 18. Zł. Wrocław 825. Zł 14—

Opis podróży z Gdańska do Kwidzyn na Króla Stanisława Leszczyńskiego w r. 1734. 12. Warszawa 824. Zł 3—

Opis topograficzno-historyczny ziemi Dobrzynskiej p. W. H. Gawareckiego 8. Płock 826. Zł 5—

Opis topograficzno-historyczny ziemi Wyszogrodzkiey na teraz województwie i woiewodztwie Płockim położony p. W. H. Gawareckiego 8. Warszawa 828. Zł 6 i 15 gr.

Podróż do Chin przez Mongolią w latach 1820. 1821. p. J. Klym, Kowalskiego odbyta z rosyj: na polsk: język p. J. W. Kochanowskiego przez: 8. 2 Zł. Lwów 828. Zł 24—

Podróż do Taurydy p. W. Broniewskiego Tłum: z rosyj: W. P. 8. Wilno 828. Zł 2—

Podroż A. Humbolda w około ziemi a mianowicie po Ameryce po
tudniowey, z niem: języka przet: 8. 2 Zł. Wrocław. Zł 11 —
Podróż do Persyi w orszaku poselstwa ross: w r. 817 pod nacel
nictwem Jenerała Jermołowa wydane p. M. Kiołkiew słom:
z franc: K. M. Cichanowskiego 8. Wilno 821 Zł 6. —
Podróż młodego Anacharsyda do Grecyi około połowy 4go wieku
przed Chrześciaństwa p. J. J. Barthelemy podług 4go wydania
Paryzkiego p. autora ostatecznie przeyrzanego i pomnożonego przet:
z franc: K. Golębiowski 8. 7 Zł. i atlas Wilno 819 — 826 Zł 60.
Podróż P. la Peroude na odkrycie nowych krajów w latach 1785. 86.
87. i 1788, wydana p. K. L. L. Miles Marceau słom: z
franc: z przydaniem uwagami P. P. G. P. Forster i C. L.
Sprengel 8. 2 Zł: Kraków 803. Zł 12 —
Podróże Lindenora po Grecyi i Azyi z wiadomościami o Egipcie przez
pismo Greckie znalezione w Herkulanum, słom: na język franc: p.
E. J. Landier a na Polski przet: p. J. Stawiarskiego Gimnazyi
sty: Kraków 808. Zł 36. —
Podróże i przypadki Telemaka syna Ulissesowego z Dzieł Fenelona na no
wo przet: p. J. Stawiarskiego 8. 2 Zł. Wrocław 810. Zł 14 —
Turcya Europeyska Konstantynopol i iego okolice uważane podwzglę
dem topograficznym i woyskowym K. Warszawa 829. 2 Zł. 15 gr.
Widomość geograficzna i statystyczna o stanie teraz nieistnym państwa
Polskiego p. x. T. Kluczyckiego 8. Kraków 729. Zł 8 —
Widomości o dawnych Grekach, zebrane z rozmaitych autorów i pism
peryodycznych, z dołączeniem rysunków na teraźniejszy stan pań
stwa Tureckiego 8. Warszawa 826. Zł 8 —
Wspomnienia Włoch, Anglii i Emigracyi Poezyi Chodzkiewiczowej przez
X. T. Kluczycy 8. Warszawa 827. Zł 4 —
Wybór podróży z nowszych na około ziemi i w rożnieyszych stron 12:
12 Zł. Warszawa 805. Zł 24 —
Wypis z podróży do Chin i Tartaryi w orszaku Poselstwa Angielskiego
pod nacelnictwem Lorda Makartney Admirały 8. Wilno 829. Zł 2.
Zbiór przepowiedzeń o upadku Tureckiego Państwa przekł: z ross:
12. Wilno 828. Zł 12 —

Zbiór podróży do znakomitszych części Azyi Krajów z wiadomościami o dalszych częściach świata, zwyczajach ich, obyczajach religii rządzie i handlu, także z opisem rzeczy osobliwych ziemiopłodów, roślin i t. d. z obszerną Geografią p. de la Charme przez J. S. z Krakow 810. Zł 10.

Zbiór podróży po wszystkich częściach świata przez najważniejszych dla oświecenia i zabawy mieszkańców ułożony p. Kampe z niem. przez Tom. M. 2 to. Warszawa 805. Zł 17.—

Antropologia o własnościach człowieka fizycznych i moralnych x. J. Jasinskiego T. 1. Wilno 818. 1 Rb. —

Celsus [illegible] Wilno [illegible] 829. 1 Rb. —

Filozof [illegible] Pola do.

[illegible] X. J. [illegible] Wilno 811.

[illegible] Filozofa [illegible] Kenewonna przez [illegible] polsk. przez [illegible]

Polska T. Warszawa 829. 1 Rb.

1 Rb.

Logika [illegible] przedziałów dzieł do służyć mogące do ułożenia [illegible]

[illegible] Logika [illegible] Wołu Polskiego [illegible] Nauk

szkolnych T. Warszawa 826. 1 R. 15 gr.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

Psychologia empiryczna z Logiką. Wyciąg do filozofii profesora Snell
wyjęta i na polski język przez W. J. Chojnackiego 8. Warszawa 818.

Nowiciat poetów

Astrea pamiętnik narodowy polski na r. 822. i 823. poświęcony historyi literaturze poezyi, filozofii moralnéy, obyczajom polityczney, rzeczom krajowym, wiadomościom statystycznym politycznym i dziełom wyśmienitszym w Warszawie. 8. 1 Tom. 1822. 1823. 2 Tomy. 2 Zł. —

Balladyi pieśni Fr. Szyllera przekł. Y. A. Kamińskiego w Wilnie 820. 1 Zł. —

Bielany (p. A. Brackiego) wiersz pisany w pierwszych dniach wiosny w Warszawie 826. 1 Zł. 20.

Biblioteka polska pamiętnik umieiętnościom historyi, literaturze i rzeczom krajowym poświęcony na r. 826. 8. w Warszawie 1 Zł. 36.

Czasopismo naukowy wydawane z zbiorów publicznego imienia Ossolińskich 828. 829. 8. 2 tomy w Lwowie 1 Zł. 10.

Ćwiczenia i pamiętnik naukowy z r. 817. 818. 819. 20. 4 Tomy 8. Warszawa 1 Zł. 66.

Dafnis sielanka S. Gessnera z niem. na polsk. przekł. p. A. Nowickiego w Wilnie 812. 1 Zł. —

Dialog o nieśmiertelności duszy z przydatkiem przysięgi przez pana S. Gotharda poemat tłom. z angielskiego p. J. Lucide z francuzkiego na polski przekł. p. A. J. Z. 8. w Krakowie 821. 1 Zł. 10 gr.

Dworkiewicz komedya heroiczno-komiczna w 6. pieśniach p. Jo. Carnot przekł. z francuzkiego p. J. N. Zglinickiego w Warszawie 822. 1 Zł. —

Dumanie pieśni J. E. [illegible] dnie wolny przekł. A. Kniaźnina go w Warszawie. 1 Zł. 15 gr.

Dumanie samotnego włóczęgi przekład z niemiec. Kołłątaja 8. Kraków 796 1 Zł. 15 gr.

Kościoły malowania i rozbierania w Litwy mi[illegible] o niektórych wiad[illegible]
-kach i [illegible]ach, niém: franc: pod: X. Wil[illegible] [illegible]

Literatura romańska, franc: [illegible] [illegible]

Pisma rozmaite) Śniadeckiego Tom I) zawiérający rzywody uczonych posła
-nnow Tom II) zagaiénia i rozprawy w naukach Tom III) fizyki i
rozprawy w naukach Tom IV) rozprawy filozoficzne i filozofia
Śniadeckiego umysły X. 4 Tó. Wilno.

Filologiczne.

2 Mowcye starożytni w Rozmaitych ich Rzeczach sławnych ludzi pisarzach i czasach bohaterskich miodzy ks. X. Golańskie go 8. Wilno 801. Lit. 5.—

O sposobie uczenia się języków 8. Wilno 826. Lit. 2. 15 gr.

Petrarch uważany iako poeta filolog i moralista z franc. P. Capelli 8. Wilno 819. Lit. 1. 15 gr.

Historya i Starożytności

Bielowski Kwiaty z ziół wyjęte mogą mieć pożytek
medycyny tego wszystkich na Litwy zachodzących
gorączek w 8. Wilno 1822. Zł. 6. —

Bielowski Opis antyków znalezionych w grobach
Litewskich 8. Wilno 1822. Zł. 15.

Bunt w Indyach z przydaniem opisu Indyi Niemcewicza
8. Warszawa 1792. Zł. 2. —

Dyssertacya o starożytności p. Ł. Niemcewicza ozdobiony
8. Paris 27. Zł. 10. —

Historia o Bogach ... 8. ... Zł. ...
... 8. ... Zł. ...

Hrotha wiadomość o znalezionych w wsi Kromiłowych monetach Ksiąt
Rodzonych Królestwach i krajach pospolitych zebrana p. A. D.
Szyrkowskiego 8. Wilno 814. Zł. 2. —

Hrothie opisanie starożytności rossyiskich, czyli obraz życia zwy-
czajów, rządu, edukacyi, praw, religii i stanu dawnego
nych rossyan z Gr. Tymkowskiego przet. i odtrocone z rossyj-
ń. z D. Bielowskiego 8. Wilno 822. Zł. 3. —

Hrothie zbranie mela morfoz albo przedstawienie dowcipu
tw używaniu miłości i całemu pojęciu miłości służące
8. Warszawa 805. Zł. 1. —

Idewela z ... Litwy religią dawnych Kłandy nawró
mieszkańców 8. Wilno 828. Zł. 20 gr.

Idewela z ... nauk wzajemnie ... 8. Wilno 818. Zł. 24. —

Lelewela J. do dziejów starożytnych w Poznie 818. r. drukowa-
nych dodatki i poprawki 8. 2 G 3

Lelewela J. dzieie starożytne od początku czasów historycznych do-
bycia Drugiey ioloszy wielkiey C. ery chrześciańskiey 8. Wilno 818. -
Zł 15 —

Lelewela J. o historycznych rozpatrzeniach nauk z nią
maiących 8. Warszawa 826. Zł 2 —

Lelewela J. poznawcze geograficzno-historyczne 1) historya jeogra-
fii 2) wiadomość historyczna o starożytnych miarach i długości
3) wiadomość o narodach aż do wieku 16 we wnętrzu Europy
będących 4) stosunki handlowe Fenicyan, potem Kartagińczy-
ków z Grekami 5) opis Scythii Herodota 8. Warszawa 814. Zł 6.

Lelewela J. polityczne rzemiosła handlu i narodów przed erą chrześ-
ciańską oraz polityczne przemysł handlu i narodów w Europie za
czasów chrześciaństwa do wieku 16 z tabl. Zł 2. 15 gr.

Mitologia starożytnych głównie Rzymian jak najdokładniej
zebrana do niemieckiego p. K. Moritz przez Rhodiusa i J.
wydania p. z t. Kuźmińskiego 8. Wrocław 820. Zł 11.

O sztuce dawnych dysertacya, wedle w której rozbiór zastosowa-
nych przeciwko Bogom oraz wskazanie ich wyleków nowe-
go p. S. K. Polskiego 8. Warszawa. Zł 1. 10 gr

Starożytności historyczne o zabobonach starożytnych narodów, wieszczbie i mnie-
maney oraz o czarnoksięstwie z rozmaitemi wykładami Mar-
tom danemu się zabawienia się w pogrzebaniu, ciągnące się na
los i mieniem jednego lub kilku drugim z francuzkiego 8 Warszawa 774. Zł 6 —

Słownik mitologiczny czyli dzieie czasów baśniowych objaśniające
ta widzeniu malarzów i rzeźbiarzów z 15 ryc. z francuzkiego na pol-
ski język przez P. 12. 2 Wo. Warszawa 825. Zł 8 —

Słownik mitologiczny z uwzględnieniem obrazów pisma (ikonologia) publi-
kowany przez X. P. Osolińskiego 8. 2 Wo. Warszawa 806. Zł 38 —

Wieki wczesne, starożytnych Greków, Rzymian, w celniejszych zabytkach ich pism w całości lub ułamkach potomnym wiekom zachowanych, tudzież w statuach wybranych uważane p. J. Przyborowskiego 8. Warszawa 809. Zł 3 —.

Wybór nauki i mysli, czyli apophtegmata i powieści starożytnych mężów sławnych; wyjęte z Plutarcha, Diogenesa Laercyusza, Eliana Atheneusza, Stobea, Macrobiusza i innych tłom. z Fr. D'Ablancourt, z opisaniem stratagemmatów i bitew Greków i Rzymian od Frontina napisanych na pols: język przez Fr. Zo. — Warszawa 777. Zł 6 —.

Wzrost i upadek starożytności opisany p. x. Lubieckiego 8. Wilno 817. Zł 2. 15 gr.

Wzrost sztuk dalszej i bliższej przyczyny p. x. Lubieckiego 8. Wilno 817. Zł 1. 15 gr.

Zabytki starożytności Rzymskich opisane, i pod tablice medalami zwanych, zastosowane przy 16. pierwszych Cesarzów, zbiorowo p. Stanisława Kluga Króla pols: posobnemi Królewicza rycinami ozdobione p. x. Albertrandego 8. Warszawa 805. Zł 12 —.

Fizyka

Fizyka dla dzieci płci wszelkiego stanu ułożona p. F. Drewinskiego 8. Wilno 1825. Złp. 15 gr.

Kurs roczny fizyki eksperymentalney p. F. Drewinskiego z fig: 6 tabl. 8. Wilno 823. Złp. 25.—

Pamiętnik fizyczny czyli zbiór rożnych nowin fizycznych p. P. Columb 8. Wilno 825. Złp. 2.—

Początki fizyki z kursu tey nauki dawaney w Uniwers: Krakow: 8. Krakow 819. Złp. 5.—

Rozprawa druga o własnościach fizycznych p. K. Markiewicza 8. Krakow 818. Złp. 1. 15 gr.

Rozumowanie ogólne o przedmiocie fizyki astronomicznej p. M. L. Bowbliewicza ułożone 8. Wilno 826. Złp. 2.—

Traktat początkowy czyli początki fizyki na nayprzewnieyszych dawnych iako i nowych wiadomościach wsparte i doświadczeniem dowiedzione p. M. X. Brijsona z franc: na polsk: i czyli przetł: p. M. Choyneckiego 8 4to. Wilno 800. Złp. 26.

2 Wykład fizyki do użytku szkół Wojewódzkich zastosowany ... Kł. 6. 20 3/3
Krzyżanowskiego S. Warszawa 828.

1 Tom kursu początkowego fizyki ks. J. Słowickiewicza ułożony z programu
miana wydanego dla szkoły politechnicznej Paryskiej ks. J.
Barruela. S. Wilno 816. . . . . Kł. 6 — o

Botanika i Mineralogia

Emmerich ... Volkmann ... Rzecha; ... Kossakowski, Bessarabia, Tabeau ... Lelica B. ... Ossolinskich ... Wilno 829. ... 180 —

... Wilno ... 825. 8 —

Krotki wykład oryktognozyi ... Wernera Schröda, ... 8 5 ... 15

Manetti ... Skrzynno p. x. K. Faucher z Genewy ... Wilno 826. ... 10 —

Nauka wyrazów botanicznych, dla łatwości oderminowania roślin czyli zaszeregowania do nich opisow z nayleprzych autorow Krotko zebrana i porządkiem abecadła ułożona ... x. Andrzejowskiego S. Krzemieniec 825 ... 3 —

Nomenklatura minerałow pospolitych czyli krytognozya, ... Rzymowicza w nayświetszey części wypracowana a p. Jego uczenia ... Wilno 815. ... 2 —

Odpowiedź K. Symonowicza na pismo Doc. Lelitem uwagi ... pismem o dzisieyszym stanie mineralogii ... Jandzilla S. Wilno 827. ... 5 —

Spis ... Wilno 828. ... 2 —

... 10

... 4

[illegible]

[illegible]

Pobrath botaniki p. X. S. Jundzilla 8. Wilno 817. Zł 87 —

Pomnożenie Rytelcyonarza roślinnego s. p. X. K. Kluga p. J. Brain Kowalskiego i X. K. Siennickiego 8. 4 to. Warszawa Zł 36.

Rozprawa o opiekach z przydatkowaniem prawa cywilnego w Król: Pols: istniejącego dzielność zawodu sprawiających opiekunów i kuratorów 8. Warszawa 823. Zł 3 "

Rys botaniczny krain zwiedzonych w podróżach pomiędzy Bohem i Dniestrem od Zbrucza aż do morza czarnego, odbytych w 814, 816. 818, i 822. p. X. Andrzejowskiego 8. Wilno 826. Zł 87 —

Wiadomość krótka fizyczna i historyczna o soli 8. Warszawa Zł 81 "

Wybór roślin krajowych i ich obrządzania dla użytku krajowców. Kodeks medyczny wydany p. X. Dziarkowskiego 8. Warszawa 806. Zł 3 —

Wyrok sądowy o użyteczności i sposobach zaprowadzenia gorzelnictwa porzą. dnego i obrzydłego w krajach rzeczypospolitej p. F. Wrzesiński 8. Cracków Zł 1. 20 ½

Zasady geognozyi wedle nauki Wernera p. H. V. L. Humboldtego 12. 2 Cz: Wilno 827. Zł 4 —

Zoologia

Atlas do historyi naturalney, gromada) pierwsza) zwierzęta ssące
w obr. Krakow. zł 18.

Buffon nowy dla młodzieży, czyli krótkie początkowa historyi natural.
nie 192 fig: wyobrażona z francuz: tłum: ks. A. Jn. 12. 4to.
Warszawa 806. zł 30. —

Epoki natury w dziele B. Buffon z francuz: przekł: ks. A. Jn. 8. 4to.
z 4 tabl: w jęz. pol: na mocy wydania wiedeńskiego
roku nadziemnego polskiego w Krakowie 826. zł 6. —

Historya naturalna [illegible] zł 11 —
[illegible] 97. [illegible] 12. 8vo. fig. zł 1 —
fig: [illegible]

Historia [illegible] zł 15
zł 16.

Historya [illegible] 8.
fig. zł 4 —

Kretki [illegible] 12 fig. zł 1. —
Jeżachi [illegible] 2. Tabl. 4to. zł 1. —
Jeżachi [illegible] 10. zł 1. —
na 1821. zł 3 —

Jednostki [illegible]
[illegible] zwierząt [illegible]
[illegible] Kalkulnaczek Umudzkowych
[illegible] robakach, zelongiz
[illegible]: ruchach, mocnych, samolubnych
[illegible] Lieran [illegible] 8vo
[illegible] 4to. [illegible]

Ornitologia [illegible] ptaków historyi naturalney [illegible] 4 t. [illegible]
[illegible] 4° z 11. t. [illegible] w Wrocł. 820. [illegible]

Ornithologia [illegible]

[illegible]

Gramatyka [illegible]
[illegible] Stasica z addatkiem X. Wrocław. 815. [illegible]

Historya naturalna, zawieraiąca wiadomość ogólną
[illegible] poziach, ptakach, gadach, rybach, owadach, robactwie i roślinach, z
[illegible] ich, przez J. Ch. Wolfa X. Poznań. 816. [illegible]

Wycieczki [illegible] Buffona czyli nowa historya natury, zwierząt, ptaków, gadów, ryb i płazów, ozdobiona 11. wyobrażeniami kolor. [illegible]
[illegible] Wrocław. 819. [illegible]

Zabawy [illegible] w historyi naturalney [illegible]
8. Wrocław. 820. [illegible]

Zoologia czyli zwierzęta [illegible] ogólnie podług naynowszego systema
[illegible] J. B. Jarockiego 8. 6 Gr. Warszawa. [illegible]

Zoologia [illegible] J. zwierzęta [illegible] 4 gładkie
[illegible] X. B. S. Jandzilla 8. 2 Gr. Warszawa 825. [illegible]

Farmacya praktyczna o sposobie przepisywania leków, [illegible] przepisanych w aptekach: najpierwsza podług najnowszego zdania [illegible] J. W. K. Fischera nowo-korznie wydana p. D. [illegible] imbachera, lekarza [illegible] Wagnie, wiedza na nowo [illegible] 8. Wilno 111. Zł. 8-12+

Fizyka [illegible] chemiczna czyli fundamentalna prawdy [illegible] wszechnicy [illegible] p. J. Z. Byszewskiego [illegible] 8. [illegible] 826. [illegible] 6.—

[illegible] powietrzem [illegible] wodorem [illegible] wydrukiem [illegible] nowego [illegible] wydania [illegible] 8. Kraków 1787. Zł. 15.

Początki Chemii do użytku [illegible] wodorowych [illegible] zastosowane p. J. K. Krzyżanowskiego 8. Warszawa 827. Zł. 6.—

Początki Chemii stosowanej do [illegible] nauk [illegible] dla [illegible] uczniów i słuchaczów ułożone i zastosowane, akademickich służyć mogące p. J. Śniadeckiego 8. Wilno 816. Zł. 26.—

Słownik wyrazów chemicznych p. J. Forberga 8. Wilno 826. Zł. 8.—

Sz. Hołd farmaceuty, czyli tablica synoptyczna farmacyi [illegible] uczącym [illegible] na polskim języku przez p. W. Woynickowicza fol. Wilno 811. Zł. 10

Wody mineralne [illegible] rozbiór [illegible] Wodzisławia Lubowlińskiem udzielany p. J. Celińskiego 8. Warszawa 817. Zł. 1. 15 gr.

Astronomia

Astronomia dla ulic pięknie z grami: A. de la Lande przekł. J. Chomorowskiego 12. Warsz. 1821. 1824. 15 zł

Astronomia zawarta we 12. obrazach w których wszystkie rzeczy mianowicie bez pomocy matematyki dla wyłożone z 13 rycin: 20 angielskich grami: p. N. Kwiatkowskiego 8. bez I (II gdy grafika) Wilno 1826. 18.20

Elementa Mercurii, Veneris, Martis, Jovis, Saturni & Urani calculata a N. Nicolao Copernico &c. 1829. 7.18.10.—

Correctiones temporis ex altitudinibus correspondentibus calculata a N. Nicolao Copernico &c. 1829. 2.18.10 zł

[illegible] 1825 .

[illegible] 1820 .

Astrologia [illegible]

[illegible] 1824 .

Chomadach p. [illegible] 1826. 30.1

Początki [illegible]

[illegible]

[illegible]

Początki Astronomii teoretycznej i praktycznej p. P. Sławiańskiego
8. Wilno 826. Zł. 26. 20 33

Budownictwo.

Architektura obeymuiąca wszelkie gałęzie murowania i budowania z wzorami na miedzi różnemi p. A. S. Jr. Staszkowicza fol. 2 do. Kraków 812. 2 R 16 gr.

Budowanie wiejskie dziedzicom dóbr, rolnikom rzemieślnikom, zwierzchność po wsiach mających, szczegółach mających do uwagi i praktyki tu należące &c. Warszawa 1817. 2 R 10 —

Budownictwo wiejskie czyli dokładne dla gospodarzy obeymuiący wszelkie zasady i prawidła stosowania, rożnych budynków ekonomicznych i mieszkalnych na wsi dla nadania im wielkiey dogodności i trwałości zachować potrzeba, zebrane i ułożone, z 12 obraz. ryc. p. M. Krogulec t. Warszawa 822. 2 R 8 gr.

Budownictwo zastosowane do potrzeb ziemianina polskiego ze 161 rycinami przedstawiającemi wzory rożnych budynków i gospodarstw wiejskich t. Warszawa 1829. 2 R 24 gr.

Budowy drewniane bez i z zamykaiącą ich przykładami włościańskich parafialnych rożnych wielkościowych tabl. ryc. 11. z figurą ryciane fol. Warszawa 826. 2 R 13. 10 gr

[illegible] 20 gr

[illegible] rożnych obejścia bezpieczeństwa [illegible] Mr. Bohusza [illegible] 2 R 4 —

(przy [illegible]) [illegible] Lit. [illegible] Nro 2. 16 3/4

(przy Departamencie wiadkich, rzeczy zakładowania do Polski
Nro [illegible] Warszawa 817. Nro 1.

Początki architektury dla użytku młodzieży Akademickiey napisane
przez X. Podczaszyńskiego 4to przenam: na rzecz Lit. Nro 20 3/4
828.

Rzecz o [illegible] na kosztownym sposobie murowania do Krakowie
domowo na przedmieściach 8. Krakow 817. Lit. Nro 15 3/4

Adnotacye

Exhibitum: poczatkiem geometryi. Ksiąg 2. do ostat. 6 ostatnich
11 tu z dodaniem przypisami dla pożytku młodzieży
Domini wydrukowane p. J. Czecha z przydaniem tygodnia
dya 2. Simona przet. z ang. ob. Adno 811. zł 10.
tygodnia
II ob. 8 do 10. ad 24 zł.
tygodnia
1 ob. 8 do 10. ad 24 zł.
tygodnia
1 ob. 8 do 10. ad 24 zł.
tygodnia
1

Nauka sztuki rachunkowey dla użycia szkół niem: części I
Dla trywialnych i głównych szkół z niem: p. X. Lilla
8. Lwow 814. Zł 2. 15 gr 3
O Geometryi p. M. S. Polinskiego 8. Wilno 816. Zł 4. 15 gr 3
Początki algiebry S. F. Lacroix Dla użytku szkół celem bardziey
rozległey przet: na język pol: p. X. E. Piwarskiego z fr. wyd: 2o
Paryż 8. Wilno 818. Zł 8 —
Początki Algiebry dla szkół gimnazyalnych 8. 2 Części
Wilno 827. Zł 9 —
Początki arytmetyki zebrane p. W. Karczewskiego 8. Kielce 822.
Zł 3. 15 gr
Początki geometryi analitycznej, zastosowane do linii krzywych
i powierzchni drugiego gromadu p. F. B. Bud z 5 wydania
na język pol: przet: p. A. Wyrwicza 8. Wilno 819. Zł 18.
Początki geometryi X. S. Clairaut z fran: na pols: język przet:
4to Wilno 772. Zł 6 —
Początki geometryi dla szkół powiatowych na Klasę I. 8.
Wilno 826. Zł 1 —
Początki geometryi dla szkół powiatowych na Klasy II. 8. Wil-
no 826. Zł 1. 20 gr
Początki geometryi dla szkół powiatowych na Klasy
III. 8. Wilno 826. Zł 3. 10 gr
Początki geometryi w osmiu Księgach, zebrane p. W. Karczewskiego
8. 2 Cz. Kielce 820. Zł 10 —
Początki trygonometryi płaskiey p. M. S. Polinskiego, wydanie
drugie powiększone tablicami logarytmow Zł 6 81. do 10,00
i logarytmow wdług dyecyzyi pierwszy raz r. 1787. wydane
8. Wilno 821. Zł 5 —
Początki wyższey analizy czyli zasady rachunku różniczkowego i
całkowego z zastosowaniem do nayważniejszych materyi z
matematyki czystey p. K. Buchotowskiego 8. Poznan 822
Zł 9 —

37

Rozprawa o Sferyi Stereotomii czyli Geometryi wyższey ks. Sapalskiego T. Kraków 818. Zł 2 —

Rozprawa pod tytułem uwagi nad sposobem dawania matematyki w szkołach publicznych ks. A. Jabrowskiego T. Warszawa 816. Zł 1. 15 gr

Tablice arytmetyczne wyrachowane ks. i X. O. Kamińskiego, obeymuiące naprzód mnożności ze wszystkich liczb i ilorazu iżieli dzielników od dwóch znaków poczęte od 1. do miliona wszelkie wartości rubasów we srebrze na kurs od 3. do 4. rub: asy: na 1. rub: sr: po gr: = ai wszelkich summ od 1. do miliona wszystkie prowizyi roczne i miesięczne a mianowicie 1. 3. 5. 6. 7. 9. 4% przemiana rubli srebrnych na złote radło tabella podług 18. Wilno 817. Zł 3. 10 gr

Teorya krzywych stożkowych ks. A. Rembielińskiego T. Warszawa 826. Zł 9 —

Teorya przecięć odrobkręgowych ich kwadrowania iako też kilkakrotnych linii krzywych, znanych pod nazwiskami: konchoidy. Villo, meusa, cyssoidy, Jakobea logarytmiki, cykloidy, kwadratrycy, równobocznikowey, hyperbolicznej, węgłowniczej, logarytmicznej, czyli traktat rozbiorowy tych linii krzywych ks. A. Poudin T. Wrocław 813. Zł 11 —

Traktat początkowy rachunku rozniczkowego i całkowego ks. S. S. Lacroix przełożony na użytek szkół przez ks. A. Niemczewskiego a potym 3go wydania do 820. powiększonego ks. samego autora poprawiony i wydany ks. M. S. Pilińskiego T. Wilno 824. Zł 20 —

Trygonometrya kulista analitycznie wyłożona z przystosowaniem do rozmiaru ziemi do zdań astronomicznych ks. J. Śniadeckiego T. Wilno 820. Zł 7 —

Wielki geometryczny wynalazek celownicy z frankt: T. ks. Korczakowskiego T. Warszawa. Zł 8 —

Wytłacz geometryi rysunkowey, dla użycia uczniów instytutów rolniczych ks. M. Pobereżnym przez tłom: G. ks. Strecyus T. Wilno 817. Zł 6. 15 gr

Wytłacz słaby dla użycia szkół woiewodzkich ks. G. Mongo wydanie 5te przez dane ks. B. Hachalla przez O. Lewoki T. Warszawa 820. Zł 7 —

Ladacy z Slaiebry n. L. M. Buxiona z prawa na posł. przel. i powiat.
p. M. Pszczołowicza z Płocka 828. . . . Złp 8—"

Ladacy z Krymelskich położone p. byłego wwog. mazowieckiego
akty kkt. woj. ziemskich i wojewodzkich zarodowane
w Warszawie 82[illegible]. . . . Złp 6—"

Woyskowe

Dyspozycya [illegible] do [illegible] w [illegible] na [illegible] Boyne [illegible] ich własciwych ułożo-
ne i w porządku zebrane przez [illegible] w Warszawie 825 . . . . . Alb. —

Fortyfikacya polowa p. F. Mieczkowskiego 8. Warszawa 826.
Alb 24. —

Instrukcya dla [illegible] p. [illegible] w Warszawie 807.
Alb 1. —

Katechizm Radziwiłł. 8. Warszawa 1774. Alb 1. —

Krotka [illegible] ćwiczenia na koniu i na pysanie [illegible] nowszéy roz-
iężona p. S. Trogena 8. Tarnow 828. Alb 2. 15 gr.

Mała woyna czyli opis służby lekkich pułków w czasie woyny
z Francyą p. de Grandmaison p. W. Dzierzkowskiego wyszedł.
8. Warszawa 812. Alb 6. —

Taktyka [illegible] Króla Pruskiego dla jego Generałów dana
w niem: na francuz: a z tego na polsk: język przet: 8. Wilno 771.
Alb 3. —

O woynie tureckiey, p. Król: Pruskiego Generała Valentini w niem: ję-
zyku r. 822. wydane p. Niedzwieckiego na polsk: język przet: 8.
Warszawa 829. Alb 12. —

Pamiętniki o woynie Hiszpańskiey, r. 808. 809. 810. 811. p. P. de Ney,
[illegible] z francuz: 8. Wilno 826. Alb 6. 20 gr.

Partyzanci czyli sposób prowadzenia pomyślnie woyny rodzaiowey
według zwyczaiu wielkich Generałów z przydaniem ułożonych
planów, ułatwiaiących pojęcie o przyrządzie i wszelkie potrzebne
obrody woyskowe w odprawianiu marszów, czynienia
zasadzek, attakow, reyterady z francuz: P. de Jenny 8. Lipsk
770. Alb 4. —

Rozporządzenia [illegible] do [illegible] w szczegółowych [illegible] ułożone
w zasadach dowodzenia. Marszałka de Saxe p. [illegible]
kiego 8. Warszawa 819.

Służba polska za Księcia Józefa Poniatowskiego 12. Warszawa 820. . . zł. 1 4 —

Wycieczki z historyi elementarney wojskowey p. L. Chandreau z rozmaitemi uwagami i dodatkami Tłomacza B. Warszawa 812. . . zł. 1 4 —

Theologica

Biblia ... Wiedeń 1. wyd. przetł. z franc. St. H. C. [illegible] 78. Wino 5 [illegible] ... Złp. 10 gr.

Duch wiary chrześciańskiey czyli iey piękność i zalety wydanie 2gie. ... Wrocław 816. ... Złp. 15.—

Epitome historiæ sacræ ... cum lexico latino-polonico. ... Fr. Lhomond cum accessit dictionarium latino-polonicum. ... Złp. 3.—

Autorgue [illegible] ... Złp. [illegible]

Mattogue [illegible] ... Złp. 15

Kanon [illegible] ... Złp. 10.

Sadochin [illegible] ... Złp. 15.

Sadochin [illegible]

Sadochin [illegible]

Sadochin [illegible]

O notrzebie. [illegible]
redych, nauczy[illegible]
8. Wilno 819.

Pięćdziesiąt dwie powieści w prozowaniami książeczka do zabawy i nauki młodzieży, do czytania i czytania, chrześcijańskiego religijnego ducha, na każdy tydzień roku całego, z nimi: ks. J. Twiss 12. Wrocław 821. Złp 3—

Poezye biblijne ułożone p. St. Milowickiego 12. Warszawa 830. Złp 2. 15 gr

Powieści ze starego i nowego Testamentu dla tych Małgorzaty słom: Muzyka z rysunkami do każdej powieści słodowemi maalbami i zadaniami biblijnemi dla wszystkich ze stot młodzieży 8. 2 tg. Poznań 821. Złp 6—

Psalmy Dawida słom: ks. Karpińskiego 8. Wrocław 826. Złp 10.

Zbiory poezyi mow i prawideł potrzebę religii katolickiej dogmatycznomoralnie wyjaśniających, ku pomocy kapłanom nauki chrześcijańskiej opowiadających wydany p. ks. M. Starzeńskiego 8. 2 to. Wilno 814. Złp 10—

Biografia

Biografia własnoręczna nad brzegami głowy [illegible] Łoscowy mies. Maiącego p. J. Łuniewskiego S. Warszawa 8152 Zł 84.

Bukiet Kwiatków, czyli zmiana z życia błogosławionej nam rzeczy Zajączkowej: Łoscia Nowich Kossyc Stefan Dralic p. X. Cichanowskiego P. Wilno 828. 3 zł 25

Cyrkuljonarz rodzin polskich p. X. M. H. Jaworowskiego S. Zo. Wra, Woło 820. Zł 18. —

Dzien osobni życia [illegible] [illegible] [illegible] Łowickiego opisany p. naocznego świadka S. Warszawa 819. Zł 81.

Historyja [illegible]

[illegible]

Jezuita [illegible] francuzkiego życie wszystkie [illegible] p. [illegible] S. Warszawa 826. Zł 1.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Żywot X. Ks. Ławadowskiego pierw. Ministra Narodowego
Oświecenia w Cesarskiem Roś. pr. J. Śniadeckiego 8.
Wilno 814. Lit. 15 gr 3

Żywot sławney pamięci Remigiusza Pamfila Czernichowicza
powiatu Słonimskiego p. bezdzietnego świadka, zgoda
i przyiaciela Fulgentego Strojdowskiego Regenta wielu szkół,
celnie napisany 8. Wilno 820. Lit. 15 gr 3

Żywot uczony i publiczny M. Loyzobuda p. J. Śniadeckiego
8. Wilno 803. Lit. 16 gr 3

Zlowicki, wieyskie, czyli Georgiethi Franciszkie, J. Delilla Słomi-
ski. X. Chominskiego przyłączone do dobr Rogoźnia 8.
Kwiecień 815. 1888.—

Akt [illegible] 1. [illegible] 1819. — 1 k.

Czy prawo Rzymskie było zasadą prawa Litewskich i Ruskich?
i czy z postanowieniami narodami mieliśmy wiele wspólnego
prawa i zwyczajów. Czasopismo P. Wilno 809 Zbiór 10 s.

Wyjątek [illegible] 1. [illegible] 8 k. foliò 2 do Warszawa 818.
1820.

Wyjątek [illegible] 1. [illegible] 12. foliò 2 do Warszawa 1 k 58.

Wiadomości urzędowe [illegible] 1790 do Lutego r. Warszawa. 1 k 12.

Historia [illegible] 1 k 10.

Kodeks [illegible] 1 k 16.

Konstytucya [illegible] 1 k.

Konstytucya [illegible] Europa organizacyi p. [illegible] 1 k
[illegible] 816. 1 k.

Literatura [illegible] narodowe polskie [illegible]
miesięczne [illegible] Warszawa 1818 1 k 16.

Pamiętnik [illegible] 1819. 1 k 10.

O Sanha [illegible]

O Sanha [illegible]

O Sukcesyi [illegible]
S. Warszawa 786.

O [illegible]
Kraków 802.

O Maciey Sliomiello [illegible]
li Zygmunta I [illegible]
W. Xiąstwie St. Wars [illegible]

O moratorium [illegible]
lom S. Warszawa 816.

O pieczęci podług Kodexu [illegible]

O [illegible]

O [illegible]

O [illegible]
S. Warszawa 818

O prawnictwie cywilnym
sko Kroiey prawo cywil [illegible]
S. Ustaw 824.

O Hypotece ogolna hypoteka [illegible]
na polo: ięzyk mz [illegible]

O [illegible]
Warszawa 828.

O [illegible]
Dane do tego pismo ozyz: [illegible]
Warszawa 802.

Prawo [illegible]

Prawo [illegible]

Prawo [illegible]

Prawo [illegible]

Prawo natury rzeczowe [illegible]

Prawo [illegible]

Prawo [illegible]

Przedmiot [illegible]

Przedmiot [illegible]

Przedmiot [illegible]

Przedmiot [illegible]

Rzut oka na [illegible] prawa cywilnego na
pisanych p. [illegible] i [illegible] o rzeczach tego au,
tora p. K. Koniuszki 8. Wilno 816. Zł 1. —

Rzut uwag do ogólney zasady przy rozwiązłości, a w szczególności zasad przy
czyni Deputacyi i Trybunału maj: p. Kamillego 12. Warszawa,
823. Zł 2. 15 gr

Rzut oka, przez, czyli sposób prawowania się z poprawionym i pomnożo,
ny z przyczynkami Konstytucyi nowego Kodeksu
nego Cesarstwa 786. 8. Wilno 787. Zł 6. —

Specimen de principiis philosophicis juris civilis ingenere
et in specie juris dominii juris praedicti ad Regendarii
ustore S. Kamieński 8. Wilno 816. Zł 4. —

Statuta prawa czyli nauka porządkowania w prawie p. X. Szaniaw,
skiego 8. Warszawa 819. Zł 2. —

Ustanowienie prawa cywilnego, w sposobie Tabel wyrażone, i wielu przy,
kładowaniami pomnożone, niżeli w innych, i prawa ale i każdemu
obywatelowi użyteczne p. K. Kwiatkowskiego 8. 2 vo. Kielce 817.
Zł 9. —

Uwagi o potrzebie nauki prawa w naszym Kraiu wszczególności
ej, o użytku onych w ogólności pisane p. J. N. Bandtkie 8. War,
szawa 814. Zł 1. 15 gr

Wiadomość o stanie polskim p. M. Gawarecckiego 8. Warszawa 811. Zł 1. —

Widzenia nad [illegible] w nauce prawa p. K. Szaniawskiego 8. Warsza,
wa 814. Zł 4. —

Zbiór praw i przepisów sądowych w czasie od d. 23. Grudnia 811.
do d. 10 Kwietnia 828 r. wydanych złożony p. W. N. Trze,
brzewinskiego 8. Warszawa 828. Zł 6. 20 gr

Zbiór praw polskich p. W. X. Litew: od r. 347. seymu Wiślickiego aż
do r. 786. podług dawnych Statutów i Konstytucyi Hoeppnera praw,
nikow porządku ułożony p. J. B. Pietkiewicza 8. Kraków
813. Zł 5. 15 gr

Zbiór rozpraw o przedmiotach prawa polsk. p. N. Bandtkie 8. Wil. 812. Zł 3.

Zbiór systematyczny porządku i praw sądowych podług zasad do,
datku sprawy polskiego p. X. Lewinskiego 8. Warsz: 817. Zł 2.

Rubryka

Co otrzymanie reformę Żydów w Krain naszem ich co do przyjęcia
przyjąć powinno S. Warszawa 820. 2 22.—

Do tt. i Mandatów o wszystkim Żydom listów wydawano,
nyma B. 4 to. Warszawa 788. 790. 2 8 15.—

Dyrektorzy ekonomii pol. Auszowy z Urzędu Skarbu na
pod. i pol. przez [illegible]
[illegible] S. Warszawa 811. 2 8 12.—

[illegible]

Gdzie [illegible]

Gospodarstwo [illegible] 821. 2 12.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ordynacja [illegible] 2 8 9.—

[illegible]

Sukcesja [illegible] S. Warszawa 810.

[illegible]

[illegible] S. Warszawa 1799.

[illegible] 2 8 6.

[illegible] S. Wilno 811. 2 8 7.

Urząd [illegible] 2 8 10.—

O Zbożach, przez [illegible] Lowe: [illegible]
8. 2 Lo. Warszawa 816. 1 4 —

O zbożach [illegible] nauki Ekonomii Polityczney z. Faltot
k. Krakow 818. 1 10

Traktaty między mocarstwami Europejskiemi od r. 848 zaszłe 8. 6. Lo.
Warszawa 773. 1826.

Wyklad ekonomii politycznego czyli proste wytłuszczenie tak się dwoma rozdziałami o pracy i oszczędzaniu bogactwa, do którego dołączono krótkie zadania głównych ekonomii politycznego z. J. B. Say tłom: z franc: p. Dzierzkowskiego 8. 2 Lo. Warszawa 821. 1824 —

Zasady ekonomii narodów, czyli umieiętności narodowego gospodarstwa przełożył J. M. Falkowski w niem: języku wyd: przekł: M. Chomętowskiego z uwagami tłom: 8. 2 Lo. Krzem: 820. 1810 —
nad 96: papierze. 1812 —

Libri Latini

Julius Cæsar Dawczyńy wier. z pr. wydrukowane na wiersz polskie p. A. Kontkiewicza Jezuit. S. Wilno 1771. Lit. 1 —

Auctii Textu edito Dionisii Halicarnassei Romæ nec non Dionisii de antiqua oratore et Cicerone et Quinctiliano Romæ 812. Lit.

Ciceronis Orationum Selectarum Exemplar bipontinum in usum scholarum diligenter expressum S. Petri 819. Lit.

Ciceronis de officiis ad Filium libri tres cum Paradoxis et Somnio Scipionis, in usum scholarum expressus S. Vilnæ 815. Lit.

Cornelii Nepotis vitæ excellentium imperatorum ad usum linguæ latinæ cum dictionario latino polonicum S. Vilnæ 808. Lit.

Cornelius Nepos vitæ excellentium imperatorum z uwagami potrzebnemi ułatwiającemi z rozumienie tego pisarza do użytku szkolnego zastosowanemi p. A. Kołłątaja S. Wiedn. 821. Lit.

Curtii [illegible] M. S. [illegible] Petri [illegible] Lit.

Eneidos Wirgilego Maronа czyli wiersz bohaterskiego autorzi Eneiasza z Troi przekł. X. Brzybyłowicza z Koper. i mappą S. 2 tom. Kraków 811. Lit. 830.

Eutropii breviarium historiæ romanæ z uwagami historycznemi i grammatykalnemi oraz z potrzebnemi objaśnieniami cym ważniejsze wyrazy do tłomaczenia służą do użytku młodzieży p. E. M. Chaimskiego S. Wrocław 822. Lit. 4. —

Gramatyka języka Łacińskiego [illegible] Wilno 821. ZB1. 20

Gramatyka łac: [illegible] 824. ZB4. 15 gr.

Gramatyka [illegible] Wilno 821. ZB1. 15 gr.

[illegible] ZB1. 10

[illegible] 103 ZB9.—

[illegible] łac: p. Dr. K. J. M. Broma [illegible] ZB1. 10 gr.

[illegible] nayp[illegible] [illegible] ZB1

appendice fabularum, z przypisaniem dodatku [illegible] Broma 8.

Poezye Horacyusza, przekł: rożnych, z wydania [illegible] 2 to. Warszawa 819. ZB10

Poezye Horacego, przekł: prozą na język pol: i przypisami objaśnione p. M. Gałkowskiego [illegible] 8. 2 to. Wrocław 822 ZB24.—

Sposób nowy uczenia łatwego języka łac: p. Sobiewicza 8. Warsz: 752. ZB4.

Swobodnika K. P. dzieie [illegible] Cesarzow Rzymskich p. M. Kwiatkowskiego na język pol: przekł: 8. 2 to. Wrocław 826. ZB

X. Wypisy z rozmaitych pisarzy dla poczynaiących ich używać języka łac.
p. J. Jedlike ułożone do użycia polaków przez Lossowane z
Dodatkiem w łac. polskiego w Wilno 814. Lit 3.

Zadania na ćwiczenie reguły konstrukcyi dla tłom. z ćwiczeniem na łac. w Cracków 1822. Lit 4.

Zadania do tłum. z pols. na łac. p. J. K. w roku 1819 Lit 1.
zawieraiące przykłady na wszystkie prawidła y reguły
z II. zawieraiącą ćwiczenia dla tychże rzeczy w 2 Oddz. Rozdział
IIR. Lit 6. 2093

Księgi Greckie.

Antologia Grecka Wiersz: rożnych sławnych rymotworców — zebrał i wierszem ułożył ogrodem K. Jurkowski 8vo Wilno 815. Zł 10.—

Gramatyka — [illegible]

Homer — [illegible]

Poezyi (z tych greckiego p. X. Jurkowskiego ułożone) Wilno 806 Zł 8

Wypisy greckie (ułożone) p. X. Jacobs podług 8go wydania do Jenie, po drugie przedruk: staraniem i pracą X. Jurkowskiego 8. Wilno 822. Zł 5—.

[illegible]

Ćwiczenia ze wszystkich reguł gramatyki dla użytku pola-
ków do nauczania tych w języku francuskim przez J. C. Nandon
wyd. obok z dodatkiem francuzkim. S. Wrocław 8vo. 1 Thlr.—

Dyktanda trudności języka francuskiego najbieglejszym gra-
matykom [illegible] 8vo. 1/7—

Dyktanda francuzkie z krótką informacyą o wymowie
nieregularnem różnie francuzkiem na nowo wydrukowane
S. Wrocław 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 3.—

Dyktanda [illegible] francuzkiego na nowo
z pospolitemi [illegible] 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 8.—

Elementarz [illegible] 8.—

Elementarz francuzko-niem. S. Wrocław. 1 Thlr.—

Grammaire Français pour l'instruction des jeunes gens p. le Ford
S. Wrocław 8vo. 1 Thlr 3.—

Grammaire [illegible]
[illegible] 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 15.

[illegible] 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 15.

[illegible] 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 8.—

Grammatyka francuzka [illegible] 8vo. 1/7. . . . . 1 Thlr 8.—

Gramatyka [illegible]

Gramatyka [illegible] wydana [illegible]

Gramatyka francuska Teory[illegible]

Gramatyka francuska [illegible]

Gramatyka [illegible]

Gramatyka [illegible]

Gramatyka francuska [illegible]

Gramatyka [illegible]

Gramatyka [illegible]

Harmonia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

183.

Dyplomowie Mandelli

Dyplomowie [illegible]
Matki Boskiej [illegible]
[illegible] 1693

Historya Polska

1 Atlas [illegible] 4. Poznań 18[illegible]. 18.—

1 Atlas historique de la [illegible] militaires dans [illegible] 1824. 24.

Chronicon vulgo Sarmaticum [illegible] Kagnimiri [illegible] Varsaviæ 1787. 4. 4.

Chronicon [illegible] Varsaviæ 1827. 4. 4.

Collectanea [illegible] 8. Varsaviæ 1826. 8.

Commentatio [illegible] Cracoviæ 1816. 4.

Dzieje [illegible] 8. 1 Zł. 8.

Dzieje panowania Zygmunta III. Króla Polskiego [illegible] 8. Warszawa 1818. 8.

Dzieje [illegible] 8. Warszawa 1826. 8.

Listy Króla Jana III^go^ pisane do Królowey Francy Kazimiery w ciągu wyprawy pod Wiedeń w r. 683. wyd. p. E. Raczyńskiego t. II. str. 8. — 10. —

Akta sejmowe panowania Augusta III^go^ i Stanisława Leszczyńskiego po większej części do dziejów ich osobistych przez Jana Chrzciciela Albertrandego zebrane i dziś po raz pierwszy wydane. Tom I. II. Lwów 846. str. 1. 2. 6. Lwów 846. — Lwów 846. —

Pamiętnik [illegible] Wydał [illegible] Albertrandego. Lwów 846. — Lwów 846. —

Ostatnie lata panowania Zygmunta Starego i początek panowania Zygmunta Augusta wyjęte z rękopismu bibl. Ordynacji Zamoyskiej J. Zelwerta 8. Warszawa 821. Zł. 1. 15 gr.

Cyganerya przemysłu i miasto Polwsie p. W. Surowieckiego 8. Warszawa 818. Zł. 5. —.

Pamiętnik historyczny Płocki p. W. H. Gawareckiego 12. Warszawa 828. Zł. 3. —.

Pamiętnik Tandomierski 8. 4 Poszyty Warszawa 829. Zł. 18. —

Panowanie Henryka Walezyusza i Stefana Batorego Królów Polskich wyjęte z rękopismów Albertrandego p. X. Anacz. wicza 12. 8o. Warszawa 823. Zł. 18. —

Panowanie Kazimierza Jagiellończyka Króla Polskiego i W. X. Litewskiego wyjęte z rękopismów J. Albertrandego wydał X. Onaczewicz 8. 2 8o. Warszawa 826. Zł. 16.

Pisma historyczne W. H. Gawareckiego 8. Warszawa 824. Zł. 4. —

Poczet pamiątek zachowanych w domu Goetlim w Puławach 8. Warszawa 828. Zł. 2. 20 gr.

Poloh genealogiczny królow i xiążąt polskich z ryciną p. K. S. 8. Lwow 810. Zł 7—

Prawidła wymowy i prozodyi wyjęte z dzieł E. Nowackiego 8. Wilno 826. Zł 15—

Przywileie nadania i swobody przez królow polskich xiążąt Mazowieckich i Ziemi Dobrzyńskich nadane miastom Województwa Płockiego zebrane staraniem W. H. Gawareckiego 12. Warszawa 828. Zł 14—

Rys dzieiow kultury i oświecenia narodu polskiego od wieku X do końca wieku XVII p. J. L. Czerwinskiego 8. Przemysl 816. Zł 8.

Rys historyi polskiej od wzniesienia się monarchii aż do ostatniego upadku p. J. Niemcewiczego 8. Wilno 828. Zł 2. 20 gr

Rys orzeczeń narodowego czyli fundamentalne prawidła o tworzeniu się wzrostu potęgi i bogactw narodu polskiego p. Łopacinskiego 8. Warszawa 809. Zł 3—

Rzeczenie prawdziwe narodu Słowiańskich rozprawa p. W. Surowieckiego 8. Warszawa. Zł 8—

Spisy historyczne z muzyką i rycinami p. J. W. Niemcewicza 8. Warszawa 819. Zł 20—

Statut Kazimierza Jagiellończyka na mocy którego nagrodzonych wiekuistych wikarzy Katedr. Gnieznieńskich z XV. wieku odnaleziony i Aktem Fundacyi zatwierdzony staraniem J. Danilowicza 8. W. Wno 826. Zł 4. 15 gr

Ulrych J. Radzimińskiego edycya ze dwu dzieł polskich nad dziełem p. Millera wydane d. 26. Maia 804 r. o Jadwidze a przez. na ięzyk polski p. J. N. 8. Warszawa 823. Zł 1—

Wiadomość historyczna i statystyczna o mieście Jarosławiu p. J. Siarczynskiego 8. Lwow 826. Zł 2. 20 gr

Wiadomość historyczna o ziemi Pomorskiey mieście Gdańsku oraz zdaniu się i pochodzeniu Prus na morzu Baltyckiem p. J. Swiekiego 8. Warszawa 811. Zł 3—

Wiadomość o archiwum królestwa Polskiego, zebrana p. J. Lelewelem 8. Kraków 824. Zł 4. 15 gr

Wiadomość o klejnocie szlacheckim oraz herbach domow szlacheckich w Koronie Polskiey p. W. X. Litewskim zebrane p. H. Kopaczewskiego 4. Warszawa 780. Zł 12.

Wiadomosci o miodzie i Pszczole, znaczniejsza historyczne zwarzenia tegoż miodu obeymuiące, p. A. N. Jaworskiego St. Warszawa 821. 8. 2 15 gr.

Wiadomości historyczno-krytyczne do dziejow literatury polskiey, o pismach polskich, tudzież postronnych, tłomaczonych w polszcze albo o polszcze pisanych oraz o autorach tychże, p. J. N. Hr. Ossolinskiego 8. 3 Zł.
Kraków. 1816. — „

Wiadomości z historyi polskiey dla pensyi i szkół ptci średniey zastosowane p. F. Goltzowskiego St. Warszawa 827. 8. Zł — „
na dobrym papierze i z illum. mapkami. Zł 8. 4. 15 gr

Zabawa (nowe) z rysunkami czyli opis dziejow polskich od Lecha aż do rozbiorów polskich tłomaczony w podobieństwie loteryi p. K. N. B. doprowadzony do roku 820. 8. Zawadzkiego Karl 39. 18.
Wrocław 821. Zł 1 — „

Zbior pamiętnikow historycznych o dawney polszcze z rękopismow (tudzież dzieł w łacinskich czy takoż polszcze) wydanych oraz z listami oryginalnemi królow i znakomitych ludzi obcych i naszemi p. J. N. Kamieńskiego 8. 4 Zł. Gdańsk 822. Zł 1854.

[illegible]

[illegible] wieku XIX p. F. Chodynickiego 8. W. 1806.

Dzieje [illegible] 1781.

Dzieje [illegible] do Cesarzow, Krolow [illegible] 1806.

Dziejopis Slaz młodszy czyli wybór czynności pamiętnych [illegible] 1806.

Historya [illegible] 1809.

Historya [illegible] 1810.

Historya [illegible] 1803.

Historya [illegible] 1774.

Historya o. [illegible] 8. Warszawa 1811.

Mickiewicz

Mickiewicz Wilno 809 . . . Zł 1—

Mickiewicz ... Wilno 810. Zł 1 10 gr

Mickiewicz ... 8. Wilno 826 . . . Zł 10.—

Mickiewicz ... Kraków 815. Zł 90.—

Mickiewicz ... Zł 4

Sejestr [illegible]
[illegible] sienia greczyn: o zbrowieniu rzymskiem p. Goldsmeda po ang.
[illegible] z angielskiego [illegible] p. K. J. Skrzyn. Jaikowskiego
Sia na stanie: język. przez: dtom: z stanu: X. M. Olszewskiego
8. 1826 egz. 2 Rb. —

Sekretarz [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

25. Lipca 1829.

Mój Katechizm

1. Religija. — Każdy człowiek ma swoje jakieśkolwiek wyznanie wiary, które Religijją zowią. — Każda z nich jest dobrą, że żadna nie nauka nic złego robić. Ścieli zaś [illegible] w Żydowskiej są niektóre prawdziwej objawionéj przeciwne prawdy; to wiecej jest dodatkiem zaciektych i oślepionych Rabbinów (którzy na wiele rozumów mnie innowiercom pozwalają dla tego: że od nich [illegible] zmyślali przepisanie prawdziwego Mojżesza. Tego ostatniego niektóre fałszywe fałszywe [illegible] że znikną obłudnych, gdyby on żył, pewnoby odwołane zostały. Reszta wiar nie wytrzymuje nawet Małżeństwo (Cywilne) nawet więcej cześć nadużyciom) [illegible] istniejących nie tamuje. Jego nie zawiera, coby im zarazem [illegible] ciężki czynowało. — Żyd milit nie powinien odmieniać wiary przodków, dla tego: iż jego nie nabierze przekonania że każdy swój trzymać się, i w zgodzie z innowiercami, a w miłości braterskiej żyć powinien. — Pewnik czyli tak zwane dogmaty wiary wyznawać każdy powinien jak wtrata szczęśliwej wieczności, do tego, na które wszystkie wyznania się zgadzają, wiarę wiecznie: a) Wiara w Boga Stwórcy, i jego Opatrzności; b.) W nieśmiertelności duszy, a zatem nagrody i kary pośmiertne.

c)

c) Miłość bliźniego. — Innym dogmatom, które nie są potwierdzone
w reszty wyznań, imiać nie wierzyć
można; bo kto tylko z prawdziwie
Bożkiego pochodzi źródła, o czem każdy
orthodox jest przekonany, albo barzo
łatwo przekonanym być może. † Takiej
wiary jeszcze dziś nie ma; wiele wie-
dzieć pytanie, nim ona się objawi;
ale wtedy to tylko się sprawdzi, co
powiedział Chrystus: „że będzie jedno ta-
kież i jedna owczarnia."

Spowiedź" była potrzebna i dobra na
początku Chrystyanizmu; ale czy jej
potrzeba jestata? czy ją katolicy ma-
ją zachować? — nie łatwo do rozwią-
zania pytanie. — Bo są dwa rodzaje
ludzi: jedni z sumieniem dispo-
nującym, drugich powierzchownemi
— Co ostatnim zdaje się jej jeszcze
potrzebować. — Chociaż z drugiej stro-
ny wyznawcy nie mający spowiada-
nia się obowiązku, bynajmniej nie
gorszymi od katolików; owszem zdaje
od Witolda jeszcze około Wilna za-
dzień zawstydzają wszystkich innowier-
ców. Bo od tak dawnego czasu nie
było przykładu: aby który z nich
popełnił, lub nie dawszy winy mał-
żeńskiej niedochował, lub między
nieami rozpusta panowała. —

Sakramenty imię przytaczam w Ewan-
gelii wyraźnie wspomniane, powinny
się wykonywać; ale tak jak jest w na-
szym Zakonie opisano, i było dla
starców

† Wszakże swego niedowiarstwa w tej mierze niepowinien rozgłaszać bez wstydu, a tym więcej z tego się chlubić — niemający heretyk winien.

† Do ludzi tylko prawych i rozsądnych zagadnionych może prawdziwa spowiedź, bo się przez to przybliża czasy przyjścia nowej powszechnej wszystkim ludom religii.

uczenia pamięci wielkiego Prawodawcy.
Dla tego uczenia Pańskiego w wielu rzeczach tylko obchodzić się powinna, a bezmowanie dawać się powinno w wielu do zupełnego rozsądku przychodzącym; aby potwierdzony nie zapominał reguły i zakonów Chrystusa, o których niżej. —
Posty o tyle pożyteczne, o ile odbiciana pokarmów zdrowiu dopomagą, albo o ile oszczędzenie z dni tostych (ale w pierwiastkowym sposobie postrzegania) może przynieść wsparcie bliźnim. — Modlitwa jest potrzebna i pożyteczna; ale ta powinna być krótka, aby czasu pożytecznym zajęciom około utrzymania życia zatrudnieniom nie zabierała. — Najlepsza jest modlitwa Ojcze nasz! od samego Prawodawcy ustanowiona — Zbyt pożyteczne czytanie do modłów po ciężkiej pracy nawet od samych zakładników niezmiernie warte zastanowienia, czytanie Godzinki, Koronki, Litanije. Zbyt i zakon zakonów najwięcej modlitwę zalecający dla uspienia wtedy myślących; w dobre urządzonych społeczeństwach cierpianym być nie powinien, jako odszczepieńcy, nowe i szczególne różne od Chrystusa zakony mający, i tyle dziwacznych ćwiczeń wymyślający. Religija Chrystusa pierwiastkowa jest przekonywająca, jasna i stała; ludzie z stylem rozsądkiem lub z złemi zamiarami zagmatwali i zniekształcili. — —

II. Prawo przyrodzone, kolega [illegible] na wolności osobistej, życie, na czci osobistej, [illegible] w wymiarze sprawiedliwym. [illegible]

potrzeb [illegible] zastosowanego — [illegible]
nagleysze i nieodbite cztowieka wyra-
dzone potrzeby są a) pokarm i napoy,
i sen. c) stan małżeński c.) i w pod[illegible]
biach zimnych pomieszkanie i opał.
Zkąd biedny cztonek społeczności, skazo
swojemi zbrodniami, lub próżniactwem
na grzechy, ma prawo domagać się
zaspokojenia głodu, pragnienia, uży-
cia spoczynku i prawa potączenia
się z płcią drugą. — Smutny
stan [illegible] i [illegible] pocho-
dzi ze złego ich urządzenia: je-
den ma za tysiąc, a tysiące nie
mają żadnej własności; co być
nie powinno wedle zamiaru Stwórcy.
On utworzył ten świat w pięknie
i dyn stosunku. Jak rośliny, drzewa,
zwierzęta mają na jego powierzchni
dostateczny pokarek, tak i człowiek
mieć powinien. — Ale jak jeden dąb
wzniosły się z pomiędzy innych
drzew, pozbawia ich soków pożywa-
nych; tak człowiek, który ma
np 100,000. morgów ziemi, odbiera,
że tak powiem, pożywne soki biednym
tysiącom biednych, niemających ani
kawałka roli. Oni o głodzie
smutne i nędzne życie prowadzą i
wycieńczają się [illegible] niedostatek;
Ten zaś [illegible] opływając
zalewie się [illegible], ale za zbytku.
Tak po mądrze myrodzenie ka-
że za sprzeczne temu postępowanie!

— Ale

Ale jak z teraźniejszego stanu wy-
biorą!? — nie łatwe do rozwiązania
pytanie. — Wszakże ze wszystkich
mi znajomych pisarzów Lapponer-
nye zdaje się mi być najlepszy,
ale też i najsprawiedliwszy podawać środek — Niech go przyprowadzi świat
do stanu, a równowaga majątku
nie pochybnie nastąpi, zwłaszcza przy
rozdzielaniu ziem koronnych na
tych, którzy jéj nie posiadają. — Ubo-
dzy mający mało ziemi, nie płacąc
podatków, lub bardzo mało, mają zresz-
tą nabycia więcéj; bogaci stosun-
kowo bardzo wiele płacąc muszą powoli
ustępować z olbrzymich dóbr rodzin-
nych. Ten też środek zdałby się potrzeby gwałtownego zabierania dóbr od bogaczów, więc
sprzyja ludzkości i nie każe nam
iść Chrystusa z nieprzyjaciółmi
nawet Tagowini. — Raz nabyta
własność sprawiedliwie nie może być mieniu od-
jęta — nawet w przypadku zbrodni zdra-
dy, skoro się potomkowie do niej
zwią przyzwyczaili, co najczęściej prawo wiele zwyciężyło
Wolność osobista nie może być nie-
ograniczona w stosunkach społecz-
nych, zawsze jej cośkolwiek ze po-
święcić dla dobra powszechnego;
ale im więcej każdy członek w Spo-
łeczeństwie ma jéj wolności, tym
społeczeństwo jest doskonalsze. —
Tego względu nie porządny, [illegible]
niesprawiedliwości tak długo władcy i
wyższych stanów nie chcących niższych
klas

klass do równowagi przyjąć; jasna jest rzecz: że stan pracowity najuboższy ma prawo zbroją ręki swojej wolności i znaczenie odzyskać, choćby nawet przyszło do niechcianego krwi rozlewu. Nie będę o tém obszerniéj rozprawiał; bo czy z siebie fakt jest jasna: że zbytkowna bydlęcość tego dowodzić. O Bezżeństwie w katolicyzmie to należy powiedzieć: że jest najwyższem prawie przyrodzonych, rozsądku i Religii Chrystusa postanowieniem. Bezżeństwo w tych [illegible] obyczajach [illegible] zakazuje [illegible] Apostoł kiedy mówi I. Tim. IV. 2. „Duch mówi, że kiedyś niektórzy odpadną „wiarę i pójdą za duchem fałszu i za„uczeniami Diabelskiemi — rozpowiadanemi przez „zarzutków przebyłych zdrady, których sumienie jest skalane i występkami — który „zakazą małżeństwa i użycia mięsa, które „jest stworzone na pożywanie z dziękczynieniem Bogu, dla wierzących i tych którzy „poznali prawdę.“ — Bezżeństwo w całkowitéj obyczajowości postanowione, istotnie krzywdzący skutek wydawałoby: bo tyleż co obojéj płci użytków ze stanu, mieszczą nierozmyślną [illegible] do małżeństwa, uczynkami swojemi małżeństwu zwierzęcą, chwilowe zawiązują, skalają i niewinność psują, a nawet najuczciwszej zbrodni gładzenia nienarodzonych najczęściéj za narzędziem Chwalebnemu postrzegaczowi ludów rządzącego, reformowanych i innych nawet niekhrześciańskich ustaw: że ony wiadomie lepsza obyczajowość w tych ostatnich.

Lauso

Samowładne rządy nie wyrażnemi roz-
karami, ale raporami stawionemi moral-
nemi i fizycznemi, najpiękniejszą i znaj-
mą ludzkości, chcą nawet wojsko zmuszają
do stanu bezżemego. Wojsko stojące
na lądach jest prawdziwą moroną ra-
sy, nie tylko fizyczną (która rezy-
wiście wszędzie na dobę rozwoju) lecz
i moralną. Gdzie stoi wojsko, a
wiele jest duchownych, tam naj-
większe zbrodnie przeciw wiarze mat-
czewskiej się popełniają. ——
Z prawa tej przywróconego każdy ma
należytość użycia przedmiotów budowniczych
na mieszkanie i zwierzęcy na po-
karm, z tym dodatkiem dla bowa-
rzystwa bieżnego, aby przy wiosennem
rozmnażaniu się zwierząt, płodów i
nie były wolne od rolowania i nie-
czystu; bo zniszczenie przy nieograni-
czonej wolności wybijałoby, mogłoby
wyginąć szczególnie, jak już wiele
wyginęło. —
Prawo przywrócone niegdyś u wszy-
stkich narodów, a teraz u tak na-
zwanych dzikich, było bez wątpienia
innych, więcej uczuć, więcej poważa-
nie: ale skoro ta, tak nazwana
cywilizacja niesprawiedliwa
weszła do Europy i ~~zabrała~~ wnet niegodni
za pierwsze razy rozpanoszyć, do-
wiodły czucia powszechnemi i wszy-
stkiemi (instynktowi) nieprzeczonemi: że
człowiek nie powinien być wolnym,
że jedni się z tarli bożej, przy
czartowskiej bogactwami i panami, drudzy
sługami,

Ślugami i powdanymi, że własność może być każdemu wedle widzimisię samowłaszy odjęta, że człowiek przeciw człowiekowi broń podwosić powinien dla korzyści jedynéj osoby, że małżeńskie związki byłbo podległymi, lub mężczyźni własnéj być powinny, że wreszcie stan małżeński, chociaż wypływa z prawa boskiego, przyrodzonego, mniejszéj jest wartości, aniżeli berłem stwo ustanowione od dumnych ludzi. O oślepienie! Z rozpaczą czytelnik nabytkiem zgubionego rozsądku, jak iż boczne własnemu zdaniu i przekonaniu mówimy i postępujemy. —

„Cywilizacja" wedle rozsądku obchodzenie się człowieka z człowiekiem moralnością, obyczajnością, to obchodzenie się narodu z narodem nazywa się prawem politycznem, albo polityką. Między więc moralnością a polityką nie masz żadnej istotnéj różnicy: to, czego człowiek dla człowieka robić nie może, tego też naród dla narodu czynić nie powinien — i przeciwnie. Dzisiejszy świat wyróżniają: dumne, wzbraniające, utrzymujące mniéj więcéj urzędy dla powszechnych obyczajności, porządku swemu światu i w imieniu narodu, czyli raczéj za naród wykonywające obowiązki polityczne żadnéj obyczajności powszechnéj narodowéj nie posiadają; owszem

wszystkie

wszystko na zdradzie, fałszerstwie i mowy
zasadzają. — A z tego wynika: że na-
ród jeden coby miał przestrzegać do-
bra drugiego narodu, to mu krzywdzi,
zamiast coby miał bronić, napastuje,
i niszczy, dla przyczyn [illegible] Panów ucisku
swoich i przeciwnych [illegible] zebrali
[illegible] używać. —
Jeżeli [illegible] korzyści [illegible] głowa
może dla narodu sprawić; to tego
żadna najświętszego, nabycia
między nie sprawi. — Rząd, rząd re-
czypospolitej jedynie może to zło po-
prawić, i dla tej nieregularności przy-
czyny, [illegible] rządy [illegible] wszystkich
[illegible] Społeczności, rzydzić powi-
nien zakwitnienia swobód przy-
rodzonych, czyli rządu gruntownie-
nego. — Nie przeczę ja: że [illegible] rządy
może być
[illegible] dobry; a nawet samowładz-
czy; ale kiedy samowładztwo
nic ujęć i pohamować nie może,
kiedy rząd patryarchalny ojcowski
[illegible] podobno [illegible] do powrócenia,
chociaż najspołeczniejszy: przeto naj-
skuteczniej powinien cały naród wzięć
powszechnej obywatelskości obronę na
siebie. — Już miały narody doń
doświadczenia, wybrakowały rzą-
dach teorij [illegible] wyzwo-
łych, już znają na czem zależy
to zachowanie, przeciwstawienie despotycznej władzy, jak
ona [illegible] [illegible] politem, przemysłowa,
narod

naród biédny nieznośnemi podatkami wyzy-
ja, wojskiem obarcza, niesprawiedliwością
gnębi, krwią ludzką wszystka rolą, nieobycz-
nością przez Szpiegowstwo i rozdwojenie
najbliższych stosunków sprowadza; czas
iest. aby społeczność temu iuż zaradziła.
A o tém tylko musi lud najmniéj
oświécony, najmniéj myślący myślić!
Bo klassy wyższe nigdy nie mogą być
szczęśliwszemi, chociaż tylko przy zepsu-
ciu i samolubstwem skażonem sum-
mieniu. — I dla tego że to narzędzie
jest tak niezdatne, poprawa społeczna
tak powoli idzie. — O promieniu
mądrości boskiéj! przeniknij prędzéj ser-
ca ludu tego biédnego i nie widzące-
go! objaśnij oślepionych i pobudź
ludek uciśniony i męczony do odzy-
skania jego praw, tak długo dęsta-
nych!

Wtém miejscu wypada mi pokrótce
mé tym porewolucyjném politykowi jego-
liciu i przemówić za wolnością. —
Bezbożni owcy ludzie powtarzają
swoje nauki niby nauką Chrystusa,
tego wielkiego wyzwoliciela, a prawie
Boga potwarzają fałszywie nakrzy-
czeniu zdaniami z pisma św. wyjś-
ciu i na co nawet proroctw i jego
nauczenia przytaczają. — Że zaś Chry-
stus był wyzwolicielem wolności i rzecz-
pospolitéj, następne są dowody:
1mo Kiedy chcieli żydowscy go powiesić

(ic)

podchwycić, zdradliwie się go zapytali: „go-
„dzi się dawać czynsz Cesarzowi? — A Wi-
Chrystus musiał swoją powtórną uczuć
tos przeciw podatkom owoczesnym mówić;
bo: odpowiedź jego wtedy jest [illegible]
jak haspakająca. —
2o Po pochwyceniu Chrystusa najpierwiej go
w purpurę i koronę ubierają i najgra-
wają się jakby z króla — Po ludzie ci
głupi, widać że Chrystus podkopywał zasa-
dy ówczesnego społecznego układu; rozu-
mieli że on sam czwyciężcy Ojczyźnie
do korony zmierza — Zaślepieni, nie widzie-
li: że on koronie swej niedbał, lecz
ludu. —
3o Potwierdza to samo napis na krzyżu.
4o Jego dowodzi pytanie Piłata: „czyś jest
„Król żydowski?" —
5o S. Łukasz III. 5. mówi: „każdy pagór
„będzie wypełniony, a każda góra i pa-
„górek będzie zniżony." — i S. Jan mówi:
„kto ma dwie suknie, niechaj udzieli
„temu co nie ma." —
6o Tenże S. Łukasz IV. 18. przywodzi Chry-
stusa słowa: że on jest posłany „aby
„opowiadał ewangelią ubogim." „aby
„wypuścił uciśnione na wolność." —
7o w Łuk. S. XXIII. 5. Żydzi oskarżają
Chrystusa: że wzniósł lud nauką swoją.
8o Kajfasz powiedział: „że pożyteczniej jest:
„aby jeden za cały lud umarł." — a przed-
tem jeszcze wyrzekł tenże: „jeśli go za-
„niechamy, wszyscy weń uwierzą i przyj-
„dą Rzymianie, a wezmą nam to miejsce
„nasze i lud." —

93

9° Żydzi do Piłata mówią: „jeżeli go (Chrystusa) wypuścisz, nie jesteś przyjacielem „cesarskim." — i mniéj —

10° Kapłani mówią: „nie mamy króla, tylko Cesarza." — Tu dodaj do uwagi: że żydzi mają przyobiecanego Messyasza, wyglądali go jako króla i wojownika — stąd za każdym krokiem o królu i królestwie im się marzy.

11° Po uwolnieniu Chrystusa przykazują i obrzucają Go i sprzedawali dobra i spółnie żyli —

12° Używanie tego — nie jestto dostatecznym dowodem sposobu myślenia Chrystusa, przeciwnego arystokratycznym wojennym i wojowniczym.

W takim sposobie jest list Ś. Jakóba i inne dzieje obu zakonów — Pierwszy S. Paweł nie co inną naukę, mianowicie dogmatyczną, ogłaszał poza — On w pismach Chrystyanizmu był tym, kim dziś jest Ludwik Filip. —

Używają na usprawiedliwienie nauki Chrystusa niniejszem Jezuitom dla czego oni jéj nie ogłaszają? Lecz oni wolą cierpieć karę, niż za obronę nauki prześladowanie, wolą podpierać różnych niesprawiedliwych, aniżeli cierpieć za mających za sobą sprawiedliwość i Chrystusa — snadniejsi towarzysze Jezusa! —

Tu muszę ci objaśnić: co znaczy zstąpienie Ducha Ś. przez Chrystusa obiecanéż Katechizmie Kościoła Rzymskiego: że przyszedł na nie Duch Św.; bo gdy on przyjdzie, to [illegible]

dziś jeszcze by ubiad społeczny nie istniał, i poprawa byłaby powszechna. — Mieć inną więc nadzieję, nie [illegible] Ducha, jak [illegible] — a kiedyś wszystkich ludzi swym promieniem objaśni; nie nowożytną niewolę i zgubę istnienie stale ludzkiego rodzaju ludzkiego, krwią Chrystusa odkupionego. — Wpływ Chrześcijaństwa nawet po naukach Ewangelii ogromnie sięgał do czystej myśli Chrystusa; nie ciemnota przemoc, najazdy, barbarzyństwo, zła wola najczęściej wszystko cofały. — Między innymi dawnymi dawnymi w dziejach Grzegorza VII. (chociaż świętego nowszych historyków) i Aleksandra III. wymagamy wspomnienia. — Pierwszy z nich wygłosił słowa pouczenia warte. — Przywódzi Grzegorz VII. te myśli Św. Pawła: „cena wielka odkupienia jesteście, „niechciejcie być niewolnikami ludzi!" Oto te myśli Papież wspomnianym tak obszerniej objaśnia: „Gdy Odkupi- „ciel nasz Stwórca wszystkiego stwore- „nia, ludzkie ciało przyjął, i „bóstwa swego łaską rozerwawszy niewol- „nictwa każdaną, którąś ludzkim ro- „dowi, dawnej na zniewolenie [illegible] „rozsądnie się dzieje: gdy wiele, których „z początku natura wolnych uczyniła, „a prawo narodów pogańskich podbiło ja- „rzmu niewoli, w tej naturze, w której „się urodzili, łaska wyzwalającego wor- „rócić się wywracają." Ale dzisiaj inaczej mówią i postępują [illegible] Chrystusa prawami nastręczane, osobli- wie ostatnie czasy pokazały.

Sławomirski

Samowładne rządy powtworzyły takie nowe nauki zupełnie przeciwne Zamiarowi Stwórcy i rozsądkowi np. prawo wojny jedna z najwięcej barbarzyńskich ustaw. I te ustawy inaczej niemogą pójść w zapomnienie, jak przez zniesienie samowładztwa osób panujących, pod jakiemkolwiek nazwiskiem nazywających się. Nowa społeczność musi być rządzona Duchem Boga, to jest prawem powszechnem. Ale chcąc aby ona była szczęśliwie rządzona, po zaprowadzeniu prawdziwej Chrześciańskiej obyczajności; potrzeba nadać rodzicom wielką władzę i starszym wiekiem większe poważenie przywrócić. Bo wiek dzisiejszy zbogacony jest doświadczeniem, a rodzice więcej miłości ku potomstwu posiadający, niż to ku nim mniej nadwiję dopuszczać się będzie. Takim sposobem w rodzinę wrócą czasy patryarchalne, a w narody całe zgoda, jedność i miłość braterska. —

Dzisiejszy niepotrzebnemi naukami liczą się i Gospodarstwo narodowe (Ekonomija politiczna) i Cameralna ona w dzisiejszych czasach, ze złych stosunków społecznych pochodzących — Namnożyło się wiele ubóstwa, a obok tego wzrosły niektóre rodziny w ogromne bogactwa. Zamknięcie ubogich zaszło niepokojące rządy, zaszło przemyśliwać nad poprawieniem losu ubogich rodzin i ubogich narodów, i razem się znalazły potrzebne głowy, które wynaleźć na to zdarzą mądre prawidła i sposoby

wyrwania

stosunku bytu. Skłoda stąd, że to
bogactwo nie tylko nie pomogło, lecz
owszem zaszkodziło. Bo nienaturalne
sztuczne i ograniczenia w handlu i
w zarobkowaniu, i ludzie w nie-
robocie niebyto pieczołowicie zaniedbane, i
luksusy wprowadzone, jeszcze coraz
więcej i więcej niższych klass ubóstwo
sprowadzają, tylko niektórym wielkim
handlarzom i bankierom pomagają.
Nigdzie tak wiele, i niebyto mądrze
nie pisano o gospodarstwie narodowem
jak w Anglii, — ich pisarze dotych-
czas są za nieomylnych opowiadawcy
we szkołach i [illegible] uniwersytetach Europejskich; a jednak
nigdzie nie masz tak wielkiego ubó-
stwa przy olbrzymich dostatkach, jak
w tym handlarskim kraju. —
Gdzieindziej ubogi nędzne życie prowadzi,
ale przecię coś wyżebrze na odzież i po-
żywienie i przytułek pod dachem znaj-
dzie; w Anglii, gdzie najwięcej jest
pieniędzy, gdzie najliczniejsze są składki,
nędzarze nadzy i jak bydło wynędz-
niałe na ulicy, na bruku, w błocie
jak prawdziwi Łazarze jęczą i z głodu
umierają. — Ludzie! nie słuchajcie
tych fałszywych nauczycieli, którzy jak
żebraczce pod stopem pokazują wielkie
bogactwo, którego tam nie ma! ... wy
bijcie się na wolność, zostawcie wol-
ność wszystkim pracowania, zarobkowa-
nia, uprawiania się, handlowania, ob-
mawiania się przez talenty, ułatwiając
związki

Związki lądowe i wodne bez żadnych przywilejów, wystąpień; a samo tę prace się
Gguetow na wszystkie strony rozlejąc
a wasiego gospodarstwa narodowego
nauki nie dzwie potrzeba. —

Między naukami nie potrzebnemi wprawdzie
szkodliwemi bierzą Filozofiją a osobliwie niemiecką, zwłaszcza Kanta nie
objaśnioną, lecz ciemniona. Dziwne
zjawisko w świecie uczonym jest ta
nauka Kanta; nikt jej nie rozumie,
nawet sam autor zapewne nierozumiał,
gdy pisał — a ludzie ją chwalą! i po-
dziwiają! jakgdyby do pochwały i po-
dziwienia potrzeba było być rozumnie
bo i nierozumiałym (1) — Co po takiej
algebraicznej wyrazach literach,
jeżeli jej do życia nie przystosujemy?
jak przystosować, kiedy ją zrozumieć
i układy nie do pojęcia? — Człowiek
istota rozumna powinien rozumieć
mówić wyraźnie i do pojęcia słuchaczy — i kto nie mędrszy
jest człowiek, im trudniejsza
Taturiej nauka. — Filozofija jest wiel-
ka nauka zmierzająca do poprawy
udoskonalenia ludzi — jakże tego dokaże,
gdy jej nikt nie rozumie? — Gdybyśmy
nawet przypuścili, to co niektóre
głowy tęgie, tak się nazywające swoimi
że oni rozumieją — ale co z tego, gdy
tych tęgich głów nie wiele na świecie.
Filozofija winna nietracić celu do tego
celu; gdyby ją tylko kilka głów pojęło —

(1) Na dowód przytoczę [illegible]
Pyś do chrześcijaństwa [illegible]
u niemców aby [illegible]
u Rzeby zasada [illegible]

to

bo - bo o cała ludzkości idzie. Ja tych Ichnowii mam za obiemieciów (Obscurantów) za samolubców, za Jezuitów, którzy lubi takie nauki ukradają, lub takie nauki pochwalają, której świat nie rozumie. Ktoś dążąca do samowładztwa powymyślała duchowne dogmaty, a ci niby mędrkowie powymyślali swoje dogmaty i niezawodnie w tymże celu. Tylko pierwsi niby w imieniu Bóżkwa, drudzy w imieniu olbrzymiego swojego rozumu przemawiają. Widzicie-my, co za skutki zrobiła ta filozofija, a to nie ludzi nieobjaśniła, nie nie poprawiła, a tylko namnożyła szermierzy słów i wyrażeń podobnych do owych rycerzów, którzy za pieniądze bili się za gadanie, bijąc i nie słuchając; ale w jakim stanie jest walka? milt mię wie — bo chociaż nade wszystko z uderzenia mieczów wychodzą, te nie są dostateczne do objaśnienia stanu rzeczy. — Niektórzy z ksiąg narodu, a dawniejsze nawet ewangelija wszystkim prostsze, niżeli prawdziwemu pozytywizmowi, aniżeli wszystkie stoicy autorów późniejszych zwanych filozofami. —

Ludzie wspomniał: o cesarze prawa sprawiedliwego zawsze o niem rozprawiał, w wątpliwości najaśniejsze prawa otoczenia podali; mędrkowie ci ludziom rozprawiali najważniejsze i najaśniejsze zaciemnili prawdy, a niektórzy [illegible]

(x) [illegible] Dziwnie [illegible] Jezuici [illegible] Kościoła [illegible]

byli Izraelowie: że, na co świat oczami codziennie spogląda, czego się dotyka, i to pod ustawą podciągnęli.—
Najwarmiejsza filozofija polega na polepszeniu ludzi, i na ich doskonaleniu, a teraz jéżeli i na powróceniu człowieka do jego przyrodzonego rozumu i prawa.— i to wszystko nie polega na słowach, ale na rzeczy, na wykonaniu, na praktyce.— Naród więc wybiwszy się na wolność powinien myślić o tém: aby powszechny rozsądek wszystkich. Tego inaczéj nie dziać: jak ustanawiając krajowe, narodowe wychowanie.— Rodzice dzieci do pewnych lat wychowań powinni; ale od czasu, jak nie zaczynają pojmować, wychowanie do narodu należy.—
Do rozwijania się filozofii najwięcéj samo postrzegania przyrodzenia i historyja dopomaga, nauki przyrodzone oprócz tego w praktycznem życiu są najpotrzebniejsze. Te więc nauki powinny rządzować; bo i wszystkich bogactwa i władze rozwijają i pożytek przynoszą rzeczywisty. Z uwarania natury cielesnéj, można się wznieść do duchownéj łatwo; ale tego wskazywać nie potrzeba. Każdy łatwo sam przystosowanie znajdzie, ciebie zaś jako nieuwikłaną ludzi na rzecz, lub na pożytek prowadzić będziemy; zrobimy z nich ciasteczka, machiny bez czucia, bez rozumowania.

W tym

w teraźniejszém wychowaniu, zwłaszcza
od mężczyzn, znosnym zaniedbaniu
ojczym rządzeniu na to się najściślej wy-
kłamo, aby gawędami ociemniającemi
ni, rozwlekłemi i nudzącemi umysł
ludzki zmurzyć, ottabić, zbestwić. Łatwo
im się to udawało; bo w dziecinstwie
rozwijające się władze umysłowe
wyniszczają siły cielesne. Nawet
na wołowi się wybitniéj pracowity
starać naprzód o wzmocnienie ciała,
a tym sposobem i umysł wzmacniać.
Tryszmic swoim naturalnym, chłop-
skim sposobem leczenia wielkiej
w tym względzie zasługę położył. —
Do wzmocnienia ciała cielesne ćwi-
czenia, bieganie, skakanie, strela-
nie, słowem prawie wszystkie
starożytne igrzyska służą. Z tego
się pojmowania starych narodów
~~z tych dzieł~~ sądzić możemy z ich
dzieł pisanych i wystawionych — w po-
równaniu do nich jesteśmy żakami,
lub rzemieślnikami. Starcami — nie
wiele dzieł naszych umysłowych i sce-
nych do potomności przejdzie, wszy-
stkie się prawie w proch rozsypią.
Kiedy mówię o igrzyskach, niemó-
wię tylko o ćwiczeniach ciała. Sta-
rożytni w muzyce, w poezyi takie
pole całym narodem się popisywali;
cały naród ich rozumiał, bo wszelce
sam rozdawał. Dziś naszej muzyce
i poezyi tylko wyższe klassy tylko
pojmują

3

przejmują. — Duch mały jest rabies, mała nagroda, mała zachęta i sztuki piękne są w poniewierce a dążeniem staranniejszém do gotyczyzny jenere one niżej spadną, iskra elektryczna nie pobudzi narodów całych do wymiejszego życia. Wtedy to tylko powstaną prawdziwie wzniosłe dzieła sztuki, a do nich wzięcia obyczajowi rozpolitej [illegible] — bo współubieganie się we wszystkich gałęziach tak sztuk, przemysłu, jako też cnót domowych i obywatelskich będzie pod każdem, nie [illegible] pod każdem całego narodu, rzadko się [illegible], nie stanie [illegible] powszechnego.

[illegible] [illegible] [illegible] [

Beatissime Pater.

Indulgeat Vª Sanctitas glossis regio-prophetæ:
„Locuti sunt adversum me lingua dolosa
„et sermonibus odii circumdederunt me et
„expugnaverunt me gratis. — Aufer a
„me opprobrium et contemptum: quia
„testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt
„principes et adversum me loquebantur:
„servus autem tuus exercebatur in justifi
„cationibus tuis" — elordini recursum contra
mala, quibus nonnisi apostolica autoritate efficax adferri potest medela.

Nemo profecto Vª Sanctitati perventivit intimius, judicem in tractando causæ errore, vel fragilitate humana a veritate deflectere et partem indequaque innocuam prægravare posse, dum legislatio ecclesiastica tuis malo occurrens recursum in foro ecclesiastico instituit, eo i" foro una indicavit, et sententiam judicio non esse irreformabilem, et obedientiam forsperitio debitam non esse absolutam, sed utramque categoriam ad suos Canones adstrictam.

Supplicanes igitur resolutione loci Ordinarii super precibus restitutionem munerum postulantibus, quæ ei mandato p. m. Joannis Wotanicki Episcopi Cracoviensis ad breve tempus sub condizione regressus et assecurationem coram sua Curia victoria facta: resignationem nullum sibi mali mentum allaturam ad acta resignaverat, pro suppriminendo, ut simulabatur, vago rumore, quem callide confingere et maligne divulgare non puderat, delicta summopere gravatus, inhærendo sanctis canonibus recursum ad superiorem judicem mense Januario 1832 interposuit.

Verum dum judici ad quem ex scriptis recursus in deducere rerum est, quod nec in rerum natura, nec in rei gestæ serie, nec in mente recurrentis unquam locum habuit, contra cujus figmentum et conjectaria recte interpositus judicatum recursus fuit, non vero, quod recursus intendebatur, rationum momenta, quibus fulciebatur et hucusque fulcitur, respicere designatus, rescriptum precibus adversum mense Majo ejusdem anni edidit, illud prægravatus errorem, qui in tanto persecutionum æstu ob adversam vale-

tu

tudinem in scripta recurrens, indigeste et minus adaquate enumerata, in repere ansam ad infaustum dandi revolutionem dare potebat, hac in re subnixus auspicatus, eandem quantocyus emendaturus fundamentaque veram pretensionum veram Summo Pontifice exponimus libellos supplices mensibus et annis: Julio et Jbr 832 — Martio et Xbr 833 — 8bri et Obr 834 — Majo 835 — Augusto, Jbri et 8bri 837, — Majo, Julio, Augusto, Obri, Xbri 838, — Januario Martio 839 Romam expedire non [illegible] in dubitabam et gratias pro impetranda hujus rescripti revocatione et habenda veniam precum ratione humillime implorando,

At enim super tot tamq; solidis libellis supplicibus, quibus error praetopere in scripta recursus irrepsit, peculium non ecclesiasticum, penitus imputabile, sed literarium, cessorum duntaxat virgula notarium centiens emendatis, adversitates, cum quibus recursus abortus, in nullo jure designatione tam-diu stremuere constitutus, et examina, quibus necessario vita medii destitutus egrotabat, vidi depicta usq; colloribus, vix post 7 annorum interstitium, primum primo 839 anno plagiarum exposita rum emanavit responsum, quod loco illata remediandi gravamina, eadem adhuc quadantenus auxit et elargiravit. Inter alia eandem ipsam retractationem irrepsit error logici quem in sequelam prioris resolutionis, spiritu in scriptis a loci Ordinario regionis tum, in manus ejus deponerat, stetato, ob ignotam item causam, si non ob irregularitatem carpsit acta factorum inobtemperationes, aut in experimentum constantiae, iisdem fere verbis coram R.D. Episcopo, aut ejus delegato immitiori faciendam esse jussit.

Cui, ubi et altera omnia recurrenta prompti ad unguem obsequiose elementa est amixo, spe fretus, post subitum tam rigorosum, et diuturnum patientiae et obedientiae claram, tandem candigrandae innocentiae, submissionis et suarum angustiarum relationem habitam in justippiano precesq; humillime petitum certiores effectum.

Ast quum diuturna ejus expectatio frustra duraret, nonnisi mala malis accumularet, rectus libellos supplices, innocentiam suam et nullitatem totius hac in causa processus liquido demonstrantes, ac 1840, 841 et 842 Romam misit ea cum reverentissima expostulatione, recurrentem, expectato negotio

divinitùs, quòd miser persecutionem ob bonum re-
ligionis, alium salutarem finem toleraret, et il-
las; quibus innocens ob calumnias, fraude et dol-
mentitosve eloquentias, delatus, miserè, qui
nempe subvertendæ, quem adoriebatur, gloriosæ
est et salutiferum, ob priorem causam acer-
bissima tormenta, mortemque ipsam subire:
ita ingentium et protervorum ob commissum, aut-
quod altius detexisse et doluerunt — ob Christum
luisset delere scelus ad indigna quæ sub-
cunda damnari, — nil prorsus habitare,
ubi potius appetere et placato animo fer-
re et munere ubi obsto sibi minabare pos-
sit carne rebus mortalium Deo ut vitio ni
tus obnoxia foret; præterea dos adversitas
esset, datumque sancto pro patrimonio — pa
tet: ita posterum venturi et pro viribus a
se amoliri non minoris officii esse duxisset;
usuq; persuasum habere sibi non ob fidem,
aut alium salutarem finem, qui ullus mor
bi palmam referret, sed ob crimen, a cuspi
tata pastione conflatum, delitum inferri, de
prum non minus, ac quemvis alium fidelem,
in simili casu contubernio, ab eodem mortem
dum eo ultionis obligatus teneatur, quo cer-
tus est, tantum abesse, ut bonum religionis ali-
unve salutarem finem ullo velere promove
re liceat, ut potius istud, ubi incerpit, tam
bonum religionis qm bonum ecclesiæ vitiet,
et utrique e diametro adversetur. Quocirca,
reflexo, neminem confessarium ambigere, in
conflictu obligationis obedientiæ, quo judici
debeat, cum illa, quam lex et consuetudo pre-
posuit, utrique quantum fieri potest, satis-
faciendum esse; ad quod congrue in effectum
deducendum et filiali obedientia prosequanda,
et jus innocentiæ, quod cuique certum retinen
dum servare inambit, via et rabinæ Sacris ca-
nonibus præscripta, calleat, possentque in cau
su, recursu a Summo Pontifice male informa
to ad melius informandum causa interponen
da prosequendum, quoniam innocentiæ insciens
tia et juris ratio religionem injecerit, eandem
reddum esse sufficienter informatum; — qua
in prosecutione, quum recurrens puer vix
annos nondum compertam innocentiæ in-
gnitionem eo effectu impetraverit, ut sibi re-
quo ob eam iniquitatem spoliatus est, restituatur
foret, cujus moroso et damnoso cunctat
tionis genuina causa inter eo pœnitiore mo
gine digna consilia referenda, quo hac magis ra
incomprehensibilia evadunt, spectato, tot tam

Ex libertate evangelica, facultatem deo
magis quam hominibus obediendi tri-
buente,

quæstionem libelle supplice mense Martio 842 in historica causæ expositione tanto candore et ve-
ritate exaratam et veritatis face illustratam
esse, ut tantum abest, ut ad ejus tenore, matu-
re perpenso judicio, ullum objecti debiti vesti-
gium in toto hoc negotio ruspici queat, ut
potius manifesta oppositæ objectionis vitæ
tis indicia ei eidem elucent et indubiam in-
gerant persuasionem, Judicem nequaquam
vitæ in hac causa processisse, nec posse
abusum juris ordinis apertius patere, nunc
rectam causæ cognitionem plenius probari,
nec ejus illegitimam renuntiationem comissi,
quam dum id, quod non datur, tribuit; fi-
cto pro eo, quod desideratur, obtrudit; de con-
ficto facto, quasi de revera probato, judi-
catur: ac tandem ad pathandam id genus si-
mulationem comminandam ei saltim ultimus
legalis præsidius speciem, renuntiatio in cui
pris detorqueatur, qua, dum conspiratæ fau-
ci innocentiæ salus delictum expiationem
plectendum viva est, docuit, ne tabulæ regi
principii, porta quæ non arbitrium ad regi-
lam actionum humanarum exigendum, sed ha
ad arbitrium inflectenda et ejus nutui confor-
manda esse colligatur.

Ubi præcognitis, ora oportet cognitus, num
possit rectum de male cognita causa ferri
judicium? Num prægravatus, perperam cogni
ta dilucidans, emendatorumque scriptorum veri
simum pedem audiendus, vel repellendus? Num
et ortu de adcertorum veritate dubio, omnis
premo fluat alveo, relationem de rerum re-
dum ea claritate, claritudine et veritate pro-
stitam esse, quam adæquata causæ cognitio et
debita justitiæ administratio requirit? Duo
casu dubium itthor causæ reassumptione,
vel alio juris remedio potius tollendum, quam
innocentiam opprimendam esse, reo ipsa lo-
quitur; præsertim recriminato, uti debitum
crimine facto qualificato non datur, hoc, dum non
datur, a judice supplari non posse, ita pœnam
crimine delicto infligi, genuinis justitiæ vindicati-
væ principiis repugnare. Expedit porro pri-
cet, confictam objectionem, quæ in detrimentum
honoris, bonæ famæ, status, conditionis alterius
vergit, calumniæ maculæ laborare, pariterque ac
abusum, quo bona juravæ nullo justo titulo in
vito innocentiæ possessori a judice adjudicata
spolii nomine notari: quorsum reflexo,
anarchiam in regimine mundi subrecturam et
universum genus humanum pravum ab exitio

abjuratum suo, vi observandæ religionis præ
ceptorum et legis sanctionem a libito judicis,
eique ac obedientiæ iisdem debitæ ab arbitrio sub
ditorum penderet; quemadmodum itaq; judicē nul
lo prætextu religionis violationem juxtà ejus ver
sionem palliare, aliq infractionē sacrorum
canonum innocentiam opprimere dicat: ita
patri manifestam præceptorum religionis trans=
gressionem legum positivarum abrogatione, sub
obtentu obedientiæ præscriptis debitæ, eludendo ob
volvere, per taciturnitatem in utrumq; eluctantem convertere vicā,
ab ēne iniquitati cooperari nefas esse nemo
christianorum ambigit, qui novit, ubi pacis
invalescit, eandem offendendam, non curandam
esse.

Perspecto porro, in consequentiam universali
re juxtà christiana doctrinæ, id quod divi
nitus institutum est, humanitus abolere nefas
esse, ac prout hoc quod ecclesia divina ad
ecta revelatione pro vero, justo, æquo, licito
gra immutabile tenet, humana sapientia pro
falso, injusto, iniquo, illicito et inique inversi
num posse, adeo, ut dum innocentiam, justitiā
am, continentiam, candorem, perseverantiam
in bono, præceptis divinis omnibus fidelibus
pro officii injunctam, aut legum vobis, aut
hominum arbitrio, præsertim illorum, quibus
reipublicæ cura et justitiæ dispensatio com
credita est, pro reatu et debito ecclesiastico
ingentibus imputari, — calumniationem vero
fraudem et dolum, expoliationem, abusum mu
nerio, inimicitiam in persecutione vindicandi
tium conspicuam, et incorrigibilitatem in hac
bitu injuriandi palpabilem, quæ ubique divi
na auctoritate omnibus fidelibus universim
prohibentur, humana sapientia e numero de
lictorum ecclesiasticorum expungi; aut quasi
to ingenio pro jure et privilegio cuiquam at
tribui ipsarq; virtutes et merita abusu po
tentiæ abusive malis artibus in eiusdem
partem interpretari et detorqueri contingat
nullius fidelis profecto, ac minus Ecclesiastici
per sycophantiam effingat, hujusmodi legislatio
nem, quæ judicis arbitrio roborque et verum in
factum, virtutem in crimen, quæ rectum in
rotundum, et vicissim mutare, disciplinam
vanæ doctrinæ contrariam inducere, leges
captiosas condere, justitiæ non secundum le
menticē juris regulas, sed judicis omnem libitum
interpretari, facta ad obsoletas, extra usum
positas, sequaquam obligatorias intempe
stive, arbitrarie applicare, minime gentium,
illum sublimem justitiæ attigisse gradum, ultra

quem altius progredi, aut ve faultate doctrinæ, aut
in officio vehementius inardescere, aut, quod adhuc
pejus, cuius principiis adversari videretur; digni
dem proposita modo illatio mandato celestis
legislatoris expresse repugnaret, qui præcipiendo:
„perfecti estote sicut et pater celestis per-
„fectus est" vocationem et viam divinitus su-
per tetra mittitur, qua moralem imperfectio-
nes sunt expugnandæ, esse ostendit, certtan
ang huic præcepto doctrinam minace præ-
cipitem: „omnis plantatio, quam non plantavit
„pater meus celestis, eradicabitur" coar-
guit, ac ut videt, immutabilitatem, qua huic
in perfectione progressui veneram injiceret,
a ve reprobari, viam ad hanc perfectionem
ducentem, et materiam hanc cognoscendam
in doctrina, quam discipulis tradidit, dum
eos celesti munere functuros in orbem ter-
rarum mitteret, monstrat: „Docete ergo.
„ .... docete omnes gentes servare omnia,
„quecumq mandavi vobis". Quibus verbis,
dum perfectionem nec absoluta fieri in statu
viæ quo stabilitate, nec in gloriæ immanentia
minatione, spoliatione, persecutione con-
tineri, nec in commercio hominum, sed in a-
cuenda sua doctrina introducturum eadem
institutionum observatione coniungere mu-
it; eo ipso omne jus humanum divino
jure restringi, omnes humanum arbitrium,
suis adversum oraculis, excludi, ac prorsus
tranciam perfectæ servandæ doctrinam,
aut præceptum, seu plantationem, quam pater
celestis non plantavit, certius aut citius e-
radicatum iri infallibili præditi vaticinio,
divino consignato decreto: celum et terram
prius, quam sua præterituram verba.

Aut quot verba, quot scripta unus iratus
quid illos, quibus peccantibus coelum adduxit
adeo, ut illis prius mare quam mollitudo
mentis immineret! Etenim ad violato
celestis doctrinæ illata injuria, quo vasti an-
tiquiores, gravissimi, iniquiores, noxiores, et
magis noxia, eo citius, promptius, integrius,
fidelius, gratius et irremissius suas rejoon-
cendæ, et quidem tanta cura et indispensa-
bilitate, ut, etiamsi gravatus foro earum
sublatione, reparatione, ablatorum restitu
tione minus urgentior instaret, restitutio
tamen et reparatio, — nisi remittatur ab
illo cujus interest, — morte propria cujus
debentis voluntatis sub stricta interminatione non di-
mittendi peccati donec restituatur ab-
latum, inumpat.

Nemo certe veterum christianorum est, qui

in his principiis plene non confideret, qui in eadem tuta mente non acquieuerat, nullo dubitante, hanc inuiolabilem Ecclesiæ doctrinam non esse nudam desideratum, omni juris obligatione vacuam, perpenso, ea subruente, ipsam justitiæ basim, qua vtat, eligendam sedemariæ potestatem, jurisdictus interuersuras in totam legislationis ecclesiasticæ circa recursum foro videntiam in nihilum accidurum; hoc pro to occasu disciplinam ecclesiasticam non conservatum sed profundatum iri quis non videret?

Attamen non decuit, apud quos justitia non est illa virtus, qua gloriari ambient, qui mundana conjurrate sapientia spiritu ducti humana diuinis, carnalia spiritualibus, tuo, temporalia æternis præferentes, nec de remissione peccatorum, nec de offensa dei quidquam curantes, prouti in reapimine ecclesiastico nominatim in collatione dignitatum et beneficiorum, concessione jurium, honorum, promotione ad altiora ecclesiæ ministeria non illicere, qui evangelica morum præstantia, viua fide, vincere pietate, vasta scientia, meritis et vitæ exemplo ad religionem et virtutem omnem vehementer prælucerent, illum habent respectum, vel potius, qui vitæ qualiscumque sit ecclesiæ verecundior, foluria existimant, qui in manus archiatrici attrectus esse exercitatior majoris capacitatis esse creduntur, potentiorem et opulentiorem hypocritam foro dignioremque reputant et ad majorem dei gloriam, ut ajunt, et ecclesiæ utilitatem pro lucerna in domo dei exponunt, ac si non absurdo ea mundana sapientia usurpato ecclesiæ arcas vendax foret: ac si in judiciis vere non istum, qui est integræ vitæ vehementer purum, pro innocente declarari, contra iniquos inimicos defendi et contra potentiam protegi placet, vel potius, qui, in exonoratione et litiem artificio vehementior et impudentior, innocentem vitæ mirum supplantandi, opprimendi et perdendi modum habet, a reatu immunem haberi, vice delinquentium imo certi et vicissim, nulla Themide, suffragante nulli sibi dubium vertunt scrupulo; quasi principium, quo quidquid delirant agere, subditis alium de hoc injungitur exemplum; illis vero horsce, etiam imo certissimos, prædegravare liceat, christianum referret spiritum, qui vel ideo adstipulari tergiversantur, quod sub ejus egide

* nihil, quod divina basi non nitatur, tutum esse

securitas cujuvis judicem, tam vitam et honorem,
quam fortunam, libertatem, tranquillitatem caeteras-
faultatem concernentium tuta, intacta et illesa
manere debet; — ut praevero causa funestum
utrique casum edisset exemplum, in qua, dum con-
spirata factio judicem eo induere novit, ut inno-
cens omnibus spoliaretur; spoliatus nec audire
tur, nec scripta remittere pro eo, ut par est, lu
straverentur, ne auditus et pro innocente agnitus
judicem moveat, eundem a pari et delatorum
bus liberandi, quibus non ideo affectus erga
noscitur, quia delinquit, sed ideo, quia illum
falsis delatoribus irretitum perdere detectat,
quatenus propria devocat experientia, difficil-
us esse praejudicare, quam inferre injuriam,
innocentiam, etsi meritissimus religionis et
justitiae propugnatoris firmissime munitam, con
tra violentes pravorum insultus et potentiam
prevalere non posse: perinde ac ex adverso e-
undem judicem tam ingeniose suis favorisare no
vit perfidiis, ut idem calumniatorum, fraudis
et doli, spoliatorum et persecutionum autores
convertens, quibus absens nititur innocen
erant alimenta, licet diversum nominibus et pra-
varicationibus vestis aeque indubitate, ac de spo
liati innocentia constet, — pro reis agnosce
re recusset, quid? quod eadem novo judicio divine provi-
nio donat, e ipso conspirata factionis com
plices promotionem sui in altiorem honor
dicum gradum multos impediente, et
procurare, et ignominia, quae ejus veteri de-
betur, innocentiae intentata sibi gloriam pe
rare amaro, — mandatumne caelestis adimple-
re, vel potius vestigia carnificum premere
supponenda, qui convitium jecerunt, et Xtum
mortis traderent et arrepto praetextu: „nos
„legem habemus et secundum legem de-
„bet mori" autorem vitae interficerunt, — in
agitato
inducto sua actio tam praeoccupata mente processus de da-
mnabili hoc partium studio ex strictioris ju-
dicanda, qui minus illam affectata ignorantiae e-
rum, quae vel ipsi tyrones in doctrina christi
ana norunt, calumniatorem vehicet in 5.um de
calogi praecepto tacente: „non occides" la
trocinio notari, et explicatim in 7.um „non
furaberis" furti stigma impiam, educere
valet.

In hac arbitraria theoriam inter et prae-
cim, fidem et opera, legem et judicata contra
dictione, quae coram Summo Pontifice nitrapide
celari, aut specioso elucubrari, aut in plenitu-
dinem protestatis volvenda obreptitie vel subre-
ptitie conjici avolet, quavis ithaca a directione
legis divinae alienetur, aut cynosuram christi-
anae veritatis regni non teneretur, — nil curato,

num modi remedio fides in infallibilitatem Summi
Pontificis augeri vel minui valeat, — dum nemo est,
qui auctoritatem non timeat, qua etiam Nedientes
Nimrod vel Innocentes, fovere ne Sanctitas
Super reconditio Divina providentia convitiis non
obstrepere, in tam antiqua et pertinace
principium christianorum cum mundani
pugna, victricem crucem, licet in Olympo
aeque ac in Golgotha trophaea sua victoria
firmissima faciens stabilitate, huius vae rad.
is tamen nedum omnes Judaicismi, — gentili
litatis et Sapientia mundana tenebras div
sipavae, fermento pharisaeorum, vitiis et
superstitionibus ethnicis, nec non sophismatis
hus Philosophiae profanae ubique gentium
animos adhuc incantantibus, nq ipsa sa.
ora sui triumphi sede Roma, sub absoluto
callidi machiavelismi dominatu tanto grande
re potestatis, ut nominis nomen, forma
ritusq potestatorum cultuum mutata videan-
tur, re et spiritu eorundem semper existens,
intentamq generis humani regenerationem
tam obstinate remorantibus, ut, quemadmo-
dum nulla opes affulget, ut ejus lud, gratiae
le hac pestifera lue, vinc novo Omnipotenti
e Divina prodigio in omnes orbis terrarum
partes et oras penetret, quum [illegible]
sit sub hoc improbo duce profecto evae:
ita nominis benignitati Divinae in acceptis re
ferendum, non pluta adhuc regna totali
cum romana sede communione recepisse,
non potuere adhuc populos et fideles cum ea
dem nexum et integro interrupisse, observa
to, hancce, licet credentem, bonum, prae ergo
a Cto nullum sincerum esse, sub letifero ta-
men praeponderantis machiavelismi influxu,
medicinam vertente in toxicum, minuo de re
ligione ejusq praeceptis pervadens, quam sup
pallio rituum alterorum de applaudido mun
dano statu mediisq eundem elabrandi et con-
servandi curans; minuo de justitia christi
ana, animis fidelium instillanda, quam de ju
ribus, praerogativis potentiaq sua augendis
et stabiliendis sollicitans; minuo de vera
nam genuine christianam, ad mentem evange
lii inter fideles introducendam, manutenen-
dam et promovendam, quam absolutam, sub
humanis consiliis, terrenis rationibus in
nixis, accommodans obedientiam et sup-
missionem subditorum erga cordi esse, cordi
et indulgentiam erga opulentum et praepotentem
flagitium magis, quam in protectionem et tu
telam oppressae et orbi virtutis proclivis, qua

*

Si id vellent, quod Ioo Carnotensis cum multis seum pie sentientibus vult, ut romana ecclesie ministri, tanquam probati medici, majoribus morbis ictenderent, et non ab intivoribus suis audirent: Vulicem excolantes et camelum glutientes =

posterius tamen veluti religioni christiane supra
cæteras prosperitatem conciliat et gloriam, ordi
denique in se minime castigantj, quod in alijs
emendat, nec volentj, innocentium perniciæ munimenta ip-
sum sua evertere.

Si ea, si in principalibus curis et studijs
exultarent, et vere christianis principijs, qui
non potentia dispergere ovem, sed doctrina et
exemplo ad unum ovile sub uno pastore con-
gregare contendunt, locum cederent * eo ipso
invincibilia obstacula, quæ fere vota divinæ fidei
et moribus christianorum late, qua patet orbis,
propagandis et ad normam doctrinæ ecclesiæ
conformandis remoram ponunt, genuinam
rationem luctuose per Mahomedem, Ecclesiam
Orientalem, Lutheranos aliosq ab ecclesia roma
na facte discessionis et lugubris in errorijs a,
byssum lapsos invitant, procul removerentur;
in consequentiam hujus remotionis, quan-
tumvis difficilius sit in animos quam in corpora
dominari, ubi tamen Roma supra odium, quod
veritate ubiq gentium parit, sublimior ut, quod
ingenui ejus conservatrix candide fatentur et ob
stant, ecclesiam minimum romanam in capite
et in membris reformatione egere, sine fuco
et restrictione agnoverit, et se ad hoc opus stre
nue accinxerit, ita ad mentem ecclesie legisla-
toris integre perfecerit, nulli subortæ dubio,
fore, ut schismata in sinum sanctæ matris ecclesiæ
redeant, hæreses extirpentur, reformatores ad
unitatem fidei et morum reducantur, summen-
tis infinitorum malorum in ipsa radice evella-
tis, infinitiq quantum damni prius ad calos
quam ad auctor Vr Sanctitatis pertingere nec
cidit, prævertantur, militante pro hac veritate
principio: Sublata causa tollit effectum, ex-
perientiaq attestante: imperia tam potentia,
quam alio qualibuscq jure et arte adquisita
nonnisi justitia et moderatione conservari
posse, vulgari proverbio ipsam veritatem
comprobante: ad regia exemplum totus com
ponitur orbis, Deo per summorum principum
ecclesiasticorum et civilium justitiam, sapienti-
am et concordiam, vel iniquitatem, insipienti-
am et discordiam imperia vastante vel destru
ente.

Aut dum tam lubrice est a virtute flectus
in vitium, ut omnia symbola cruris e diametro con-
traria gerantur; dum ille, qui nihil prætermitten
dum ratus, qua innocentiam suam vindicaret et
conscientiam a præscripto religionis removeret
calumnias conspiratæ factionis criminationes et
persecutiones competenti defert superiori, sicq
huic occasionem moralem statum subordinatorum
cognoscendi suppeditat, qua — cum nullum sit
malum, quin aliqua boni gutta condiatur — ad ac-
curatiorem super administranda justitia meqi-
lautiam via aperitur; immane hoc præcautio
ne morum innocentia, calumniatorum fraudem illuminante,

deo graviter se in principia justitia christiana
impingere tantamq ejus indignationem incurrere et
peritur, ut eidem hic veluti loco forensi adi id, u
de quo S. Bernardus ejem fuit, adversus: aposto-
lice sedi hoc esse praejudicium, quod illam non frige
at revocare id, quod novit esse fraude elicitum,
non veritate promeritum, — recursus repulsam,
laborum et meritorum in vinea domini jacturam,
perpetuam ignominiam et infinitas convitiat
derumnas, in quibus patienter tolerandis, ad-
versa pars, quae vota eminet obtrectatione et
ve tanta quitat esse auctoritatis, ut honos
et contumelias sine provocatione dispertire pos
sit ad libitum, — par meritum in iisdem miseri
dia prosecutus, qua in protervione quis ma-
nifestam praejudicium christianorum cum machi
avelliticis colludentem non exoptaret? Diam
poene hac occurrente quaeritur, utra poena a-
postolica auctoritatis approbationem, vel repre
hensionem mereatur, palam est, ac vere vetare
et defixatur, nova canonica institutiones, quae
— intermoscendo, quantum praetet vilesi quam
cum ignominia celebrasi et quam odiosum sit, non
quisquam fuerit, — illegitime spoliatum ante
omnia in integrum restituendum esse canci-
ut: an vero praejudicia conjurata facti-
nis, cui in exaltatione imaginationis umbras
loco corporis captanti insongruum videatur, istum,
qui perpetua confessio calumniis appetitus ut,
ut spoliaretur in integrum restituere, poene
rende sint? — quod utiq Supremo Pe Sanctis-
tatis relinquendum arbitris, ea dumtaxat hu-
millima apostolicae sedi reverentissime subtra
ta reflexime, nunquactato, poene pto evangeli-
co condemnandi injurias et crucem suam in cui
abnegatione portandi non tolli vestimum eandem
inferendi, et nemini tribui posse illegium eadem
quemquam onerandi, — potuit iniquia et impude
tior fraus et dolus tradere, quam inspirata facile
to colere: non posse efficacius remedium ad dis-
plandas confictas et operosas per vie calumnis
as salvandum impetritum illis honorem mor
tis, quam resignationem sub conditione re-
gressus elicere, hoc perditorio actu resignantem
omnibus illegitime spoliavit, uti fraudem et do-
lum crudelitate cumularet, immanitatemque deco-
tum persecutionibus, eludem esse jussit, ut se a
talione defenderet et de spolio suo disponeret. —
eandem inter has tristes valetudine pace, bene-
ficii, juribus, facultatibus omnig vivendi mode

destitute redui regressumq ad resignata possidentis, ita hunc paribus fuisse ac resignatio effecta est, exceptione scilicet resignationis, — alienjus secreti imaginatione partis, — causa finita, — prescriptionis, — rem ampliùs non esse integram — calumniatorem — vanitatem frivolorum obtentuum perfidiosi, ac non difficile sit emolire culpam qua occaluerit et solus scelere semper intutum sit, — in majus exitium homam non remora expedit, non respectu prostitutionibus, quibus spoliatus habilitatem resignationis eruit — prescriptionem continuis precertationibus interruptis — nullitatem totius hac in causa processus demonstrat tanta claritate et firmitate, ut dum sacri canones statuunt, quidquid vi, mala aut alias illicite introductum est, nulla crabilitate consolidetur posse, unde in specie fraudem et dolum nemini patrocinari enunciant, eo ipso causam, hoc scelere conflatam, non nisi nullum deinde posse indigitent, per consequens, usurpatas in sequelam idemdem decisionis fictis formas, consecutosq eiusdem speciosos, ad ordinem legitimos actus, quibus vacatio spoliatorum annorum de facto facta, illorum alii collatio, non jure, sed facto putabat perfecta esse intelligitur, — qua nullitate citò laborante, pro nullis et irritis, ac si minime perfecti fuissent, considerandos esse innuant ac revocandi; perinde ac per eumdem ex injuriis, quarum procellis securorem tandem jactatur, anxietas et angustias, in quibus VB in annum omnibus iste medius obtutus marcescit, negnaquam pro tutis in debita, aut dictatis et reurrenti pro iisdem infidis podonis, sed pro nefariis innocentia cavillationibus et nequitia insignata honoris lavionis [illegible] bona impetitione et carpta ab illegitima exponne latine spectandas esse edicant. ac, quum bona etiam fidei possessorem ad restitiendam rem alienam obligent, eo magis illum, quem notorietas spolii, praventa spoliati, continua ejusdem oppositiones et spolii repetitiones in praesumptione non indeguague bonae fidei sistunt, comparent legitimo domino fidei obstringant, premonentes, resignationem illegitimam non sufficere juribus legitime obtentis auferendis.

Denique ex praemissis [illegible] fruustra controverteretur rerum judex, aut potius, cujus regimini obnoxius est, conspirata facto, quae innocentiam crimine mutando nullius delicti reo, in convicin

omne sanguis hui debere debitum voluit, cum ita agit

tia pro impunitate agnito, in foro externo loco justitiam reddendi, aut ad eam consequendam, de officio protectionis, subordinato gravato debitoque tutandi calumniatorum nocuit in innocente punit, [illegible] notoriis vero calumniatoribus connivet, loco eosdem ad palinodiam adigendi indulgentia favore prosequitur, similis exitus modus, qui lucanti cum morte patienti ob salvandum veneficium remedium contra toxicum praeparave subterfugit, Salubribusne christianismi, an vero diabolo machiavelismi principi regi conveniret? [illegible] accidande ultionem, indeque dubitabile foedus cum eodem ea lege pepigisset, ut inter ejus secretos articulos illa forsan germinare tentet clausula, ne in ejus gratiam vera religionis, genuinae justitiae, rectitudinis candoris et sinceritatis exemplo mundo praeluceat, quaenam in regimine ecclesiastico defectus tam secunda progerminat semina, ut ex illis amplissima calamitatum, christianam per tot secula hucdum constanter sanctorum et afflictionum rempublicam, magis detrectare non ceu ausit?

Hoc ad trutinam revelatae doctrinae expenso, ferretne Sa Sanctitas aequo animo, ut spoliatio recurrentis invocata longius grassaretur spoliatus, et adeo toto restitutionis commodo, uti nulla ei culpa imputetur, et ut in innocentia maestore contabescere? Deposceretne Va Sanctitas, ut dum imputata facti elucidatione confecti flagitii onus a reo in calumniatorem obtinere intendit, spoliatus in calumniatorem cui et spoliationem aequiparet, tali modo loco unam innocentiae ultionem, quam et regula morum: „Primum vivere deinde philosophari" tantis praedae famam servare memento tantisque curis et jacturis per tot annos vindicare studet, tuendi, ejus famam majoris hinc inde longius carpendam objiceret et ad periculum in angustiis damnaret, temputatis innocentis ruina ejus auctoribus et consortibus aeternam pararet, eo infallibilius, quo habitativa obduratio cordis, ad vocem opprobrii innocentis occallescentis, injuriam in velum diamantem arguit, et obstinatio mentis, qua aegritudo veritati christianae, reparationem laesionis necessario injungenti, resistitur, quod fit, dum data dei praecepta abusu juris ordinis eliduntur ac justitia obstinatissa legalitate evacuatur, peccatum

Hoc ad trutinam revelatae doctrinae expenso,

hominum inventio et commentio evanidae

in spiritum S. constituit, quod vix ac ne vix quidem tam in hoc quam in altero vetusto remissorum mihi edocia docet.

Verum, utut difficilius est justum esse, quam pium, posuerine principio christianis praedoctum Machiavellismi dogma prevalere, quo asserimur ejus avidi instructi meras calumnias, omni etiam solida Deitatis basi, bonoris bonaeq fama esse derogatorias arbitrantur eo effectu, ut legatos post se pedibus trahere valeant, cujus inepti am vel ipsa abundantia risui, quae ei ob oculos ponunt, ostendunt ridiculia:

Dum namq insipiens dicit in corde suo: „non est Deus" — dubitabitne in consequentiam hujus calumniosae blasphemiae Creator omnium rerum in mundo? aut decidetne quidquam divina majestati propterea, quia atheus negat ejus existentiam?

Dum judaeus redemptorem mundi, qua purum hominem Galilaeum persecutus, quaque probrosa morte in cruce decedentem omni honore indignum criminatur, deturbabitne altum de throno Dei omnipotentis, ad cujus deliberam videat in coelis? efficietne, ne in nomine ejus omne genu flectatur, coelestium, terrestrium et infernorum?

Dum haereticus cultum Sanctis Dei exhibere derisorie, adimetne reverentiam, meritis et virtuti debitam, in universa per orbem ecclesia summa cum solemnitate celebratam, Deo admodum ante, ne pietas impietate obruatur?

Dei quoad ejus religionis, in qua patet, num Deus ulla calumniatione sua majestatis profanationem, — Christus sua dignitatis jactura, — Sancti Dei sui honoris diminutionem ctiuram, — Sancti Dei sui honoris diminutionem in membris fidelium patiantur? an vero potius illi ipsi ex eo, quo judicant, quia blasphemando viam in veritatis cognitionem venire sibi obstruunt, aut agnitae debitum pendere detrectant tributum? Adeo diversa pant eventa convitiis!

Dum innocentia, probitas et constantia Josephi Aegyptiaci, Susannae castitas, in veteri testamento, calumniis lacerabatur, — in novo, ipsamet Christus et Apostoli ejus dem appetuntur, verberibus, carceribus et contumeliosa morte per orbem trahuntur, illine dispendium bonae famae incurrant, an vero e contra illorum calumniatoribus probrosa infamiae nota inuratur, Deo ita providente ne de innocentia crimen triumphet?

Dum S. Athanasius, alius Sancti Dei calumniis, cum offendiculo juniatis, proscindum tur, perdidisseque illis via se ea facinora pectoribus expurgandi, sua innocentia jure vindicandi, nisi vindicatos scandala inde nata amovendo, quae ut nec penae ir-

rogatione, nec ad patientiam aliae accessoria
eleemosyna remissione tolli queunt, sed alterum
trum horum, aut utrumque nec patienti mer-
to injuriarum ulli onerato, utpote non ultro su-
sceptum, edere, nec calumniatoribus vine fora
via patrocinia, a reddenda iuxta coelesti judi-
ce ratione eximere potest — Deo ita ordinante,
te, ne decrescant inter vitia forma virtutum?

Dum Nero alios persecutores calumniis,
ignie et ferro in Christianos excitavit, chris-
tianis vere hac criminatis mala fama, an ve-
ro eorum hostibus, persecutoribus convict?
Quid gloriosius, quam innocentiam suam pro
pugnasse velum et occubuisse?

Dum seditiosi subditi Imperatorem ci-
minibus, quorum ipsi minime convicti sunt, de-
ponunt, hoc praetexto eundem principatu
exuunt, obstruuntne ei hac dignitatis fac-
ta viam ad regressum, postquam vestris
testis convicerit, confictas de genere crimi
nationes nullo viti fundamento, pro conse-
quens, hiccine bona fama, honoris detri-
mentum patietur, an vero e contra illi per
duellium re vera incrementum?

Dum Napoleon Summum Pontificem in
suam redigit potestatem, invitum in captivi-
tate detinet, derogatne hac coacta veritus qui
quam pontificiae dignitati? Summone Pon-
tifici opprobrio, an vero Napoleoni abavus
portare culpa ascribendus? Licet vero hac
captivatio et sanctitati et majestati pon-
timum diversa et indigna per totum orbem
fuerit divulgata, fueratne Summo Pontifici
ulla ratione aut ad resignandum pontifi-
catum inducturo, aut ab regressu in Sa
dem impeditus, Deo praefinivente, qui
in debito non fuerat, in poena non esset?

Dum episcopi ritus graeci unitis fide
les a communione cum Sede romana avellunt
et ad schisma pertrahunt, — utique pa-
nam, in hoc crimen sacris canonibus statu
tam, minimum excommunicationem haereseos ipso
facto incurrunt, Summus Pontifex tamen,
facta mentione in sua Allocutione exteris
habita hujus prave mentionis, illam eosdem
incurrisse minime declaravit, — quo nomi
ne posset ista iosti, qui de simili crimine,
quod tabem penam secum fert, nec palam
convictus, nec isthoc legitime confessus,
infligi?

Dum ordo religiosus ob confictas calum-
nias suppressitur et refulgente posthac ejus
innocentia et utilitate in pristinum resu
catur statum, posset ne quis hac revocatio

ne

ne evidentis cujusq. addudo prabadoxo contradicere?

postquam contrarias objectiones minime
pretextuum, et actionum, abusuumq. abusuum, qui
bus regimen Madritense certam romanam diffa
mat, labili niti fundamento, precludentne Sdo a
postolice sedis ad vindicationem juriam que eccla
compositio dividiis in hispania reapse si compe
tese in propatulo fuerit?

Dum innocens calumnijs opprimitur et varijs
praetextu omnibus spoliatur, provocantne hec calumn
e et spoliatio bone ejus fame et justitiam al
premiorio detrahere ac effecte, ab hoc impe
tranda et promerito legum protectionis scut in
nocentie, conspiratae factioni libertatem tribu
ant criminationibus adversus spoliatum ad vind
licitum abutendi ea qua pro colore perpetrandae ejus
quina usurpandi? qua in rem ordinis perturb
bationem Sti Supremus judex ad movere mani
teneondo inviolabili justitie nexu astrictum gravamen
revocare detrigraretur, minimeve cooperationis
reatum in extremo judicii die redarguendum con
traheret? Qua persuasio de fide et pietate
qua fiducia in justitia et equitate regiminis eccle
siastici animis fidelium instillaretur? qua con
scientia submissio auctoritati debita, quo meri
reverentia dignitati competens, porrigeretur quo
asylum oppressis pateret in terris, si Summus
Pontifex, qui inquitatem damnare, et innocentiam
salvam et incolumem servare ac calcatis sua vo
tiene suarum esse partium novit, et damn
adeo obtemperantes principes qualeq. suos ipsi
subditos flagitare non ambigit, gravia sug
gestionibus traderetur persecutoribus audacio,
praegravato vero supplicii foret?

Porro ut cuique Sanctitati ligendum sit cla
vescere, nec justitiam cunctorum cujusvis conservatu
rem, nec ordinem societatem vine ea constitutum,
si restitutio rerum furto ablatarum arbitrio
furis, redditio contractis ejus alieni arbitrio de
bitoris, recantatio calumniarum arbitrio cala
miniatoris, restitutio spolii arbitrio spoliat
tarum relinqueretur? Minime vero clare
nemmem non ob frivolam objectionem, quam dolo
confictam esse dictum notorium est, sed ob notam
spoliationem esse omnium telorum scopum, cuius
vola, femitem et materiam illorum adversus
se vibrandorum arma praebitura sit, usque dum
spoliatus in integrum restitutus fuerit?

Quamobrem, etiamsi visum se esse ab invidia tutatus, attamen tam praeventivum remque
quam anterioribus reciprocis recursus producta rationum momenta et circumstantie
que ad hanc fabulam originem, occasionem et ad earum persecutionem animum dederint
candide explanate sunt, nec non plenissima in pietate, justitia, clementia, animi
magnitudine et sapientia Vre Sanctitatis fiducia consolatoriam spem ingerit, Ve
stram Sanctitatem, tyrannide usurpate factionis sua clementia mitiata, provisuram
ut tanta factiosa conjuratio sarciatur compendio, eaq. que in ordine impetrandae restitu
tionis necessaria judicaverit, sua autoritate disponere et pro sua pastorali cura ac
supremo opprimendorum providere, tantis afflictionibus, in quibus uti in vasto naufragio
ad Vre Sanctitatem, tanquam ad unum portum confugit ea patiens, quae mortis voluntas
faciunt, tandem benignissime finem imponere dignaturam, ne imagine spoliatio
nis attonitis animis deplorandam ejus sortem diutius lugeant et fideles triumpho
criminis, de virtute et constantia reportata, contristentur. Quid enim esset, quod
Sanctissimus Pater reis parcendo innocentiam vindicaret si non conspirata fa
ctio, omnia circumcirca vitiis pabulis dementando, etiam Ventram Sanctitatem in
actem traheret, ne vel Summus Pontifex ab orci veneno illibatus esset.

Ad avertendam hanc pestem Numen celeste, et impetrandam suarum precum gratiam Ve
stram Sanctitatem supplicissime deprecatur, quae, ut facilius conspectui pateant, typo mandavimus ac pedibus
Vre Sanctitatis humillime evolvimus

Demississimus N. N.

Dormitante aliquando in sceleribus deo, nunquam conceptio, ea gravius quo tardius ad penas progrediente.

A.

Interrogatoria pro habenda informatione Status Ecclesiae:

1. In qua Provincia sita sit civitas Leopolis, cujus situs, qualitatis, magnitudinis sit; quot confletur domibus, et a quot Christi fidelibus inhabitetur, cujus dominio in temporalibus subjaceat, et quae sit causa scientiae?

(ad I.)

Leopolis antiquitus etiam Leontopolis, germanice Lemberg et polonice Lwów vocata, circa annum 1268 ad 1270 a Leone Danilowicz, principe quodam Russiae rubrae fundata, est civitas primaria seu Metropolis Regni Galiciae et Lodomeriae ad C. R. Austriacum imperium ab anno 1772 pertinentis — in medio fere regni sub gradu 49° 51' 40" latitudinis septentrionalis et 41° 42" et 30" longitudinis orientalis sita. Civitas isthaec, splendide constructa, basilicis Ecclesiis et multis aedificiis publicis ornata, habet distentionem 3/4 mil □, 3170 numerat domos, in quibus 82.000

incolarum, et quidem: 50167 Christiani, inter quos 36814 Catholici r. l. sunt, 21933 Judoi et circa 10000 milicio prosidiariae habitant. Est sedes trium catholicorum Metropolitarum scilicet, ritus lat., rit. groci et ritus armeni, porro Gubernii ac religiorum dicasteriorum provincialium, Universitatis aliarumq artiium et scientiarum, institutorum, nec non societatum beneficarum.

II An sciat, in illa Civitate esse Ecclesiam cathedralem vel Metropolitanam; sub qua invocatione, cujus structura et qualitatis; an aliqua reparatione indigeat, et quo sit causa scientia?

In Civitate hac adesse Ecclesiam Cathedralem Metropolitanam sub titulo: Assumptionis BV Mariæ, rustica docent documenta, siquidem historia teste Archiepiscopatus quondam Halicien-sis in Russiâ rubrâ oppido Halicz Regno tunc nuncupato Halicien-si (Galiciae) año 1361 fundatus, Año 1414

accedente auctoritate apostolica Leonolim extitit translatus, a quo tempore Antistes Archiepiscopi Metropolitani usque ad prosens tempus in interrupte sibi in regenda Ecclesia succedebat.

Ecclesia hoc cathedralis Metropolitana sub invocatione Assumptionis BVMariæ est Gothico-italico in forma crucis structura condigne adornata, capiendis ad minus ad mille fidelibus comode sufficiens - sculpturis et picturis suaviter intus adornata, turri elata provisa nullaque ad prosens restauratione indigens, cum Metropolitani & Leopoliensis Capituli curâ et impensis 13.000 fl. decenter renovata existerat. navissime,

III Si est ecclesia Archiepiscopalis: an sciat, quot Episcopos suffraganeos habeat, et qui sint; si est Episcopalis: an sciat, cui Archiepiscopo sit suffraganea, et quo sit causa scientia?

(ad III.)

Ecclesia hoc Archiepiscopa

lis Metropolitana Leopolicnsis habet ad proscns duos tantum suffragancos in Regno hoc, Galicio et Lodomeria existentes, Episcopos rit. lat. scilicet: Episcopum Premislien sem Franc. Xav. Tierzchieyski, et Episcopum Varnoriensem Josephum Gregorium Wojtatowicz, siquidem intuitu Episcopatus Cracovia existentis- quo civitas [redacted] cum regione ad eam pertinente- [redacted] novissime anno 1848 ad Galicia Regnum incorporata extiterat- nihil hucusque nec ex parte C. R. politici Reginimis nec a sacra sede apostolica decisum fuisse- ~~et~~ constat.

IV Quot et quales sint in dicta Ecclesiâ dignitates, Canonicatus et alia beneficia ecclesiastica; quis sit numerus omnium Presbyterorum et Clericorum, ibi in divinis inservientium; quo sit dignitas major post

V.

Post pontificalem, quales sint redditus Dignitatum Canonicalium et aliorum beneficiorum et an adsint Probendo Theologales et Poenitentiaria et quo sit causa scientiæ?

(: ad IV :)

Ad Ecclesiam hanc cathedralem Caesaraugustanam Metropolitanam a Radislao IV Rege quondam Poloniæ anno 1429 fundatum et post revindicationem Galiciæ et Lodomeriæ a Polonia, ad C. R. Imperium Austriacum a° 1770 subsecutam ita se habet in eodem adsint modo 4 Dignitates scilicet: Propositi, Decani, Custodis et Scholastici, tum 6 Canonicatus Parrochiæ et Capellaniæ sociales universim . . . . 221.
Presbyteri seculares . 495
Presbyteri regulares . 95.
universim . . 580
Clerici adsunt . 80.

Una cum Dñis provicariis

Post pontificalem nulla alia reperiuntur Dignitates præter quatuor Capitulares.

quarum duo primi scilicet
Praepositi et Decani
usum Pontificalium habent
annexum ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~. – Civitis etiam
titularis dignitas: Abba-
tis infulati Zolkiewiensis
modo vacans – Parochus
Czernowiccnsis in Bucovi-
no Cirñulo, gaudet quoq;
privilegio usus Pontifica-
lium. — Praelatorum
4 Capitularium.

Congrua añua est 1500fl.
Canonicorum vero 1200fl.
Beneficiorum vero, pro-ra-
tione fundationum a 300fl.
Gm. annue ad mille et ul-
tro extenditur. –
Prebenda Theologalis et
poenitentiaria seperata
eĉquidem nulla datur, sed
munera hoc per Canonicos
Capitulares specialiter
ad hoc deputatos impleri
solent.

V. An in ea cura anima-
rum exerceatur. per quam.

an sit in ea fons baptisma-
lis, et quo sit cunsá scientiá?

(: ad V :)

In Ecclesia hac Metropoli-
tana existit fons bapti-
malis et cura animarum
exercetur ab 8 a capitulo eligendis
Vicariis, ex provisibus
Capituli Metropl per-
petui cum vicariatis, sub
directione Superiorissimus
et Canonicis- Parochi Eccle-
siæ Metropl- quem ad hoc ordi-
narius constituit- ex[illegible]-
[illegible] —

VII (An habeat sacrarium
sufficienter instructum sacra
supellectili coterisque rebus
ad divinum cultum et etiam
ad Pontificalia exercenda
necessariis; chorum orga-
num, campanile cum cam-
panis et cœmeterium, et quo
sit causa scientiæ?

(: ad VII :)

Adest omnino sacrarium suf-
ficienter sacra supellectili
coterisque ad divinum cul-
tum et Pontificalia exer-
cenda

necessariis instructum, d[ici]-
tur quoque tres chorii duo or-
gana – Campanile cum
Campanis tum amplum
coemeterium extra civi-
tatem in elatiori loco si-
tum, vie et pulchre
adornatum, a fidelibus
ius copiose frequentari
solitum.

VIII (An sint in ea Corpora vel
aliqua insignes Reliquiæ Sancto-
rum, quomodo asservantur, et quo
causa scientia ?

(ad VIII)

Nulla in ea Corpora sanctorum
exuvias tantum Beati Jaco-
bi a Strepa olim Archiepi-
copi Leopoliensis in tumba me-
tallica repositas, adservan-
tur, una in altare dextro
in Capella Crucifixi D. N.
J. Ch. reliquiis, cum re-
liquiis Sanctorum in re-
liquiariis communiter exi-
beri solitas.

VIII. An habeat domum pro Archiepiscopi vel Episcopi habitatione, ubi, et quidem quantum distet ab Ecclesia, et an reparatione indigeat, et quae sit causa scientiae?

(ad VIII)

Adest residentia Archiepiscopalis sat ampla in adjacenti suburbio ad latus Seminarii Clericalis et puerorum ante 7 annos de novo, edificata solido materiali, loco antiquioris in ipsa urbe reperibilis — pro fundatione Seminarii minoris (puerorum) ad aptato, curâ pie defuncti ultimi Arĕpi, Francisci de Paula Fischtek, partim mutuo accepto ex fundo Religionis — partim quotâ ex venditâ antiqua residentia obveniente edificata, distans ad 1900 passus ab Ecca Archicathedrali, nullisque adhuc majoribus adjacens, proter minoris momenti indigens reparationibus.

IX An sciat verum valorem reditum mensæ Archiepiscopalis vel Episcopalis, ad quam Summam annuatim ascendant; in quibus consistant, an sint aliqua pensione onerati; in cujus vel quorum favorem dicta pensio sit reservata, et quo sit causa scientiæ?

(ad IX:)

Reddit. Mensæ Archiepiscopalis consistunt totaliter in bonis terrestribus, ex quorum administratione œconomica, fœcis legendis scilicet cultura agrorum pratorum nec non silvarum, (nullus jadmodum reperitur in bonis fundus instructus) sustentatione jurisdictionis politicæ et civilis, onere juris patronatus parochiarum lam. rit. lat. quam rit. græci catholici in bonis existentium, tum decimalibus, tum ordinariis et Stolaticis 10.000 fl. Cur. in Spatio 20. annorum cum Capitale

Item personalis Cancellaria Consistorialis

fundo publico resarciendis,
quam summam pie defunctus Ar=
chiepps de Paula Pischtek
in aedificandam residentiam
mutuo accepit, ~~vix~~ ac ne vix quidem
~~vix~~ 12000 fr: CM: cuius sustentationi
conferre nunc erant haec
quae erant temporibus; cum
post abolitionem feudorum
laborantium ex parte sub-
ditorum hucusque
promovendo ad bonum
et commodum ruralium
quae ex officio
fabricando
tum in fonte ad quem sens providere debet
necessario in tam
etiam diminui
cuius pie provenitur — hu
cusque Archiepis. obve=
nientes —

Ad 7 ~~12,500~~ 12,500.

Fanno capo per C. R.
Austriaca sub Regimen
imperio,
quae non parochialium
in Naturalibus.

II Quot existant in illa
civitate ecclesiae parochiales
et an unaquaque habeat fon=
tem baptismalem; quot in
illa existant Ecclesiae Collegiatae,

quot monasteria virorum et mulierum; quot Confraternitates et Hospitalia, et an sit ibi mons pietatis, et quo sit causa scientiæ?

(ad X:)

Existant in hac civitate 9 Eccle sie parochiales (et una Capellania localis, in quibus omnibus, exceptis duabus localis — fontes baptismales ubique reperiuntur. Ecclesia collegiata ad præsens est nulla eadem cum quo fuerat antiquitus, Ecca parochiali B.V. Mariæ ad Nives a° 1782 fublata extitit. — Monasteria religiosorum virorum sunt 5, mulierum vero 4, Confraternitales sunt circa quamlibet Eccam parochialem. Hospitale pauperum adest 1, Monasteria duo et unum Orphanotrophium. Mons pius adest quoque in Eccam cathedralem sub administratione Capituli Metro

D.

XI. Quantum sit ampla Dioc=
cesis, quot, et quo loca cõmplec=
titur, et quo sit causa scientiæ?

Archidiöcesis Metropol. Leopolien=
sis continet 10. Circulos e Re=
no Galiciæ et Lodomeriæ, quo=
rum 19. Circulis cõnstat: Urea qui=
dem juxta Statisticas et geo=
graphicas Notitias extenditur
ad 902 □ Milliaria quadr. –
In 37 urbibus, 117 oppidis
et 2625 pagis ~~in quibus~~ degunt
477256 fideles ritus lati=
mati cum 1854270 partim
Ruthenis rit. græc. Cathol.,
tum gente rit. græc. non unita
Moldavicâ in Bucovinâ,
~~cujus populus~~ armenis et Judæis.
~~Illius~~ – ac vel Deo cum tan=
ta sit extensio ejus et am=
plitudo, eo cum majoribus
difficultatibus exercitium
animarum est conjunctum,
ac in permultis Parochiis 20
et ultra loca incorporata
ad 3 vel 4 milliaria a
loco Parochiæ dissita pa=
storisari debeant.

XII An in ea erec-
tum sit Seminarium, quod
in illo pueri alantur, et
quo sit causa seicutio?

(ad XII)

Pro incremento cleri secula-
ris ad ett Leopoli Semina-
rium clericale, in quo ad Ex-
pensas fundi publici 80 cle-
rici philosophici et theolo-
gici operam navantes susten-
tantur, cum Seminarium pa-
rum puerorum nonnisi
a [illegible] Archiepisco-
po et Primate Regni Gra.
de Paula Fischtek introe-
ductum, in quo [illegible]
partim Convictores
partim Alumni #. 60 stu-
dia gymnasialia sub ma-
nuductione Presbyterorum
Selectorum excipiunt. —

XIII An ipsa Ecclesia
vacet, quomodo, a quo tem-
pore, et quo sit causa
seicatio?

(ad XIII)

Ecclesiam Archicathedralem Ecclesiæ hujusce per obitum Excellentissimi Archiepi Francisci de Paula Pischtek die 1ª Februarii anni 1846 subsecutam, tum per liberam resignationem Excellentissimi Dñi Wenceslai Wacławiczek, quondam Decani Bragensis die 17 Decembris 1847 in Archiepiscopalem confirmati — Mense Martio 1848 factam atque a Sacra Sede Romana vigore Brevis Apostolici (atto) acceptam, actu vacare constat universorum Cleri et Gregis Dominico Dirigi proces, ut quo celerius orphana Archiepiscopalis, pro benignissime provideretur Archipastorale et pastore. —

Govori
iz
rimskih pisac
na hrvatski jezik
preveo
Frane Kurelac
učitelj istoga jezika na lat. školah Rječkih.

Sadrže:

Pozdrav učitelja hrvatskog v svojim učenikom. 16 str.
i
Mladost naobraženost,
allegorija.

Rieka,
Štamparija bratja Karlovčkih.
1849.

Predgovor.

U nas knjige drevnih Jrkov i Rimljan
dosta se slabo poznavaju; malo se čitaju
i još manje prevadjaju; a nemožebiti ni u
koji jezik tako se liepo prevesti ne dadu
kako u naš. Ako ko čitajuć ove prevo.
de rekne da je tako, i da sam pra.
vo rekao: to mi je onda vas trud što
sam ga u ovu ako i sitnu knjižicu
cu uložio bogato nagrajen. Ako još
bi mi milije bilo kad bi koje slo.
vinsko pero, koje bolje od mene piše,
oko kakvoga drevnjaka se potrudilo, te mu
stare mudrosti na slovinsku knjigu
prevrglo, nebi-li me za ovo, što sam
o našem jeziku rekao bolje prav.
dao nego što sam i sám mojim
prevodom nemogao. Svakako treba
da sudac bar jednim okom za.
vine jer mi je ovo prvi prevod:
a prvi se štenci u vodu hitaju.

Prevoditelj.

2.

Govor

poslanikov naroda skitskoga velikomu Aleksandru, nebi-li ga lako odvratili od rata. Curtius. lib. 7. cap. 8.

Da su kako bogovi dali, te se budeš rodio orolikâ struka, kako si lakonâ srca: ni svega svieta dosta ti nebi. Četiron bi rukom hvatao iztok, a drugom zapad, pa kad bi sve to zadobio, žarkom bi suncu tragove ukorio. Ma i ovo što tê je, mira nejma. Iz Evrope streš na Aziju; iz Azije opet u Evropu; pak kad ljude skladaš, to ces nojevati sa gorami, sa snjegovi, sa vodami i zvjerinjem življem. Vidi mrzo na nm, da velika stabla dugo i dugo dok rastu narastu; a za čas ih posiečeš. Nije mudro, zagledati se u voće, do koga se nemože. Lazi, dok se ti na vrh perješ i za kitu hvataš, da nepadeš i ti i kita, koja te držala. I za lava ido glas da je ptičicam hrana bio: a uz želežo ti prione rđa. Što je tako čvrsto da mu i mala stvar naudit nebi! Koja nam je bitva stobom? nikada ti u zemlju dirali nismo! Ali mi zar, koji živimo po gorah i po dubravah, moramo da znamo, Ko si ti i odkuda si? Ili niti smo čije sluge niti gospodari. Ako ti da znaš kako živimo mi, šaj: Nam ti je vas imetak stado — i jarmu volovi; koja striela i sveta čaša. Toga nam je za dobrâ i za zlâ druga. Mo žita što na volovih nzore, mo da mužinom pojedemo; za svetom časom ustajemo u slavu božju. Kad je vrag naš na dalek, ko, strielu odapnemo; kad je bliže koplje zamet, nemo (zapredivamo). Tako smo ti naušli Kraljeve Sutije, Tesalije i Medije, a mogli smo biepo do Misira. A ti koji se hvališ, da si došao gonit haramije,

Već si narode pokarao, gdje si god bio. Indiju si uzeo, Siriju zalegao, Persiju stegao, Baktriju podvrgao, pak evo i na naša si goveda nemirne ti lakomice ruke ixtusio. Na što ti bogatstvo, kaš uzanj gladiješ? Ti si to prvi izumio, kako čovjek sit, opet može gladan da ostane, te sve što više imaš sve to više onoga si željan čega nejmaš. Ponišli sol, no kakiko vec oko te Baktrije dangubiš. No dok ju ti pokoriš oddlč i Sogdija na otužje ti usta, te čim tako jednoga dobiješ, drugi se diže. Jer prem da jesi odbar junak i jači nego itko drugi, ali si nikomu neće tuđa gospodara. Hrvji samo našu Tanajsku vodu; viđiš češ što nas je, ali nas ljk nadostiže. Ali smo siromasi, te nam je lakko pobjeći, ali je muka tebi i tvojoj vojsci, kako da ga pratiš što ste ugrabili. Ji češ vrsta putij misliti kad staneš vojevati s nami, da nas je nestalo, a mi ćemo ti skakati za vratom, u sred tabora tvoga; jer mi smo čeljadi brza: kako gonimo tako i bježimo. Vi se ljudi rugate, čujem, našem gostarstvu, te je za smieh napominjete; no ako i jesu pu, ste milije su nam nego vaši gradovi i bogate njive. Drži dakle dobro tvoju srdju, jer je ona klizka; pa kad hoće da izmakne, nitko je ne zadržaj. Da sam ti dobro svjetovao, vidit češ koji čas poslje, — bolje nego sada. Saj no ti sreću tvoju obuzdaj, bit će ti manje nepilike od nje. Jer kod nas tamo kažu da u sretje nogah nejma, no da ju joj samo ruke i peruti; pak će ona podati tuku, ali u hrbjetu nitko ni dirnut. — Pak joj ako si bog, to ti čini ljudem dobro, a ne da im ot, meš; ako-li to nisi njegov čovjek, a ti se opomeni onoga što si. Ljudo je misleć na ono što nije zaboravit na ono što jest. Budi mi van te ne diki vojske, pak će ti svatko biti prijatelj, jer onaj, ko mi je prilika, to mi je

najboji drug; a dok se s'kim ne ogledamo, ko je
jači, svaki nas je jedan drugomu prilika. Ali onaj
koga si Ti prevrbio, u njemu ti druga nijma.
Gospodar i sluga nisu prijatelji; ako i jesu na
miru, sve o ratu misle. Ni toga ti nepokoaljimo,
ako se od nas prisezi nadaš. U nas je věra
prisega. Grci prisižu te da je věra tvrđa sve pisme
no rade, pak još i bogove prizivlju; mi: vjera!
pak nétreba bogov. Ko se Gjurđj nebroji, neboji se
ni boga. A i što bi ti onakov prijatelj, o komu
sumnjaš, koće-li ti dobro. A već za drugo mi bi
ti carstvom bili čuvari i sa strane Ozije i sa
strane Evrope. Od Baktrije samo nas voda Ta-
najska dieli; a što je dalje od nje, samo do Tra-
kije, sve je naše. A za Makedoniju čuj ću,
jem, da je ona tik do Trakije: to bi mi dakle
sa dvie strane susědi bili. Beri sam što voliš:
il' da se gledamo liepo, il' da se gledamo prik
ko.

Belovci, pleme vlaško
Juliju Cesaru. (Jul. Caes. Comm. lib 8 c. 21. 22.)

Nemoj na nas još Kakvom i drugom osvetom, neka ti je dosta što ti ovi sami pomišljamo; jer ka, ko si ti milâ i dobrostivâ duša, to nas ona, da smo znali pomirovati s tvoje strane i bez našega traženja, nikada nebi' ni oružja bila. Uprokla nam se tonjanici onomad pobiše, jasvim smo ti onemogli. Pešaka, sve bolji od boljega, mnogo ti, smo izgubismo, te jedva glasnik preostao. No uz toliku biedu ipak nas je jedna sretja na, šla: što je u tom boju nestalo Kotije, koji svemu žalu uzrok i bijaše, i narod potu, pijaše; jer za njega živa nikad mi stare, šine toga. neopravišno što ga je on mo, gao; a uz prostu čeljad!

Odgovor Cesarov.

Istom je godina što se uz druga plemena vlaška i vi s nami zaratiste; no vi ste od svih najtvrdokorniji bili; kad kad svi drugi po, pustili te se predali, to se vi još ni sad osvje, stiti nehtiaste! Znam ja, niti mi treba vašeg tuj izpričavanja: da je najlagljе na onoga krivicu obijati koga već nije; no znam i to da kad kmetovi nete, kad starešinstvo neda, kad se svi pametniji ljudi u narodu opu; da ni posla čeljadi onda vata uzpiriti ni povesti nemože. No za sad drugom osvetom na vas nejdu, kad vam je i ova, kao što sami velite, po vami došla.

Govor

Hanibala svojoj vojsci kad je trebalo preći gore alpinske. Liv. Lib. 31. c. 30.

Ne znam kakov na jeranput strah vas da napade, vas koji se ni kada strašili niste! Tolike godine sve ste vojevali i dobivali niti se dali pokrenuti iz zemlje Iberske dokle ono sve joj krajine rastrgste, sve joj narode pokorite, te tako obadva joj mora resastavite. Tak kaš posle doćuli bioste kako Rimljani ištu, svaki vas rjahovih da dopane rukh, koga je gori pri Saguntu bila, kad ga dimaste: tava se vi pomamniste, ni, tok brže vodu Ibertsku ne prejdeno, mira neimaste; te bi se svaki vas bio nagrozio, da nije se posle ni za ine nedozna, davno da rebude više te nesolje ni toga jada po svetu. Tak se nikomu vas daleko ne vidilo, a bilo nam je oći sunce od zapada liepo do njegova istoka. Tak sada, kad već drugi put predjoste; kad dubrave Pirenejske koje su pune ljutoga pustahije, sretno prevaliste; kad tu tolike Keltarske rieke, gdje nam tolike tisuće Vlahov na brodu stajahu, da vam se opru (a i voda sama po sebi vala, vrta, preći se neda,) pak ju vi ipak prebaci ste; te iste vi gore alpinske gledate od kojih je jedna zima ista vam je Italija sama — to vi sada zar kad ste već došli dušmanu pred vrata, sada da sustanete i dalje da neidete? Mislite valja da su gore alpinske drugo što no brda i vrhovi! Reći ću, da su što god i više od gor Pirenejskih

ali to ncba ljé nečopisu, niti su takve da ih
čovĕk prešao nebi. Vo vi koji mislite da ako
i bude nevĕebit tvoga ovdĕ kakovû oraču i stoci
kakvoj, to da je opet težko i čoveku tudjaj proći
a vojsci nikako; vi rekoh koji tako mislite, evo
ove mi gledajte poslanika! Jesu-li oni na krê,
ljutih ove gore preletili? ili ako ne oni, mislite
možebit njihovi stari, kad su Taliju, koju sad oru
naseljivali? Nisu je preletali, no su je prehodili,
a to ne jedan pò jedan no uz veliku dru-
žinu, sa dĕcom i sa ženami, kao kad se
narod seli, i sretno se preveliše. A vi koji ste
vojska, pak ni što vrsste niti što pratite krom
onoga što će vam nit rat, vi onudaj da-
ne prodjete, kuî je roblje prošlo?

Što ste vi toga za punich osam nĕse-
cij podnosili i stradali, tano da uzmete
Jagnut! a sad kad je do toga da uzmete
Rim, što je cielomu svietu glava, sad da
vam bude kakve muke i nepilike? sad
da se obustavite? Ta njega su Vlasi jednom
oteli, a sad Turski junak da zateže pak
ni blizu da mu kosnite? To vi sad
il' prizan ajte, da je drugo stee i drugo
junaetvo u ove celjadi što ju onomad pre,
dobivaste, nego u vas — ili mi se dolĕ
neustavte dokleg od mi nedojete do Tiberske
vode i do zidov Rimskich.

Govor

poslanikov Hispanskih i Samnitjanskih
kad su došli pred Hanibala, prosić ga
neka bi gledao da im nebude tolike
štete od Rimljan. (T. Liv. lib. 23. cap. 42.)

Bili smo ti Hanibale! dušmani rimski
sve na svoju ruku, dokle nas je got obranit
mogla naša sila i oružje naše. Kad poslě
sami ništa već neopravismo, pristasmo
ti onda uz kralja Epirskoga Pirrha.
Kad nas otaj iznevěrio, druga nam neosta
te se poniriemo, i eto mirovasmo za 50
godin sve do onoga časa, kad-no, ti u
Talju dođe. Po tvojoj velikoj sreći i ju-
načtvu tomu, jakješ motikoj dobiotu
tvojoj, koju ti nam pokazao kada si
nam sužnje naše povratio: tako si
nam po svem tom omilio i ljubav
našu zadobio da se ni vada, ako nam
ti zdrav i čitav ostaneš, ne samo
Rimljan ne bojimo, nego (da bi se to
reći smělo) ni istih bogov, da se što
razstde. Vo, věre nam, na tvojem
liepu zdravlju i junaštvu tvomu, jer
si nam tako blizu da čuti možes
Kako nam roblje plače, a i vidjeti,
Kako nam kuće gore: jerak tako
su nad nemilice vragovi naši
ove dane harali i ratitali, da bi čo-
věk malo ne rekao da ti ga nije
tako kod kane Hanibal dobio, nego

da je Marku Marcellu nejdan ostao; te se u to ime već i hvalio Rimljani da ti je sila, što si je imao za jedan samo boj, kad si žalo tobožnje izvukao sada zamrla i nestala. Za nekoliko punih stotina godin tve smo vojevali sa Rimljani! i za svega tog vremena nit' nam je trebalo tuđega vojvode ni vojske tuđe (ako neuzmeš što je Pirrh kralj za dvie godine više se našim vojnikom pomogao nego bi nas branio.) Neću ja sad da se hvalim Kako nas je sretja pomagala, ni Kako smo dva Konzula i njihove vojske pod jarem natjerali; ni koječega drugog da napomenem što je za nas onda i radostno i slavno bilo; ali ono što je bilo nemilâ i nedragâ, lagje je pregorjeti bilo nego što je te nevolje danas. Dolazili su nam i ina vas navaljivali veliki diktatori i vojvode konjanički; naše bi strane zaklečali dva po dva Konzula, od Kojih svaki sa svojskom konjicom; pak bi se tuj skupa pojahali, a čete se tako razredile, da jedna drugu podupre, te su bile mudro namještene; kad bi se boj zavrgao, bilo je reda, i bile su zastave, pak smo ti opet svemu tomu odoljeli!
A sad nam dolijaše returski namještenik i ono šaka ljudij, što ga je u gradu Kolinskom! A ni ono što je, nije im razrejeno u čete kakve, nego dođu kao haramije, i manje

im je straha kad se ovudaj razidju nego
da se klate u sred polja Rimskog. A
uzrok je tomu da im Ti nebranis; a
mladine naše, koju bi nas obranila, ov-
ma nije, jer je sva pošla za tvojim
barjakom. A da toga nije, niti bi ja mo-
rio razpitivat za te, ni za tvoju voj-
sku. No sam pomislio, kad si ti mogao
da razbiješ tolike čete rimske, to
će ti manje mike biti da ukrotiš
ove pustolove skitalice, koje se potucaju
samo da uzmu ako što nadju; a ne
zrakom ni što je zastava ni za jin,
naški boj. Samo ti malo, juraka iz
Numidije nam u pomoć ti pošlji;
lako ćeš ih razterati te tako i nas
i Notinski grad osloboditi; ako ti se
uzvidi da-bone obraniš koji su dobri
biti da ti drugovi budu, a věru ti
zadali!

Govor Velikog Leonida svojim vojnicima, gdje ih bodrio nagovara da hrabro ratuju na Skite. (Just. lib. 7. cap. 7.)

Ja vam se ništo zamislih, u gorji čas po mene iego po dušmane! No kad je sila, rijeći tu ovaj mnogo da ga mislio. Kad je rat, nemi vrieme, kako je, zaprebor ti ga rejmo. Istina je, od medja se Baktrijanci, pojim smo za rat sěli; no loša im sretja pokazuje, u koga je junaštvo. Veka mi danas Skite ostavimo i drugud okrenemo, morali bi sutra gledati, kako nam se smije odmetnuti, gdě im se vratjamo. Ako-li pak prejdemo tu ravnu vodu, s rjimi se pokoljemo i Skite satarémo, te tako dokaže, nije da nas prevabiti nije: reći ko ovde da Evropa naša nije? a onaj se vara, koji misli da nam glas puta preteći te nas proslaviti dece. Što je ove vode? a kako smo je ko dje, Evropi ti ga razgovorno! Da toga i neponinjem što bi ni, pokoravajuć, Oziju, po drugome — prilika je reći — svietu slavu si dí zali; te bi tako, što ista, rekao bi, narav za toliko vrieme razdrugila

bisše, jedna dobra bitka za čas opet
sastávila. No boga mi! ako malko
začamimo, skočiše nam skite liepo
za ledja. Jesmo-li mi jedini koji
vode da preplivamo? Čim se dosad po-
magadmo to će i odmogat! Ko
nezna boj da bije zla ga tretja
nauči. Iz roba junak biče. Ono
mad pokazali smo obojici kako se
voda prekodi, tak ako skite nezplove
za nami: naučit će ih Bakktijanci.
Tak još i to: u ovaj mah samo
im jedna vojska ide da im pomogne,
ono drugo tek će doći. To bi mi da
se okanemo rata, još ga podjirili! Tak
što bi trebalo mi da zavojštimo,
zavojštili bi drugi nas. Sad vidite
kut ja mislim. No strah me je
da Makedonci nepristanu na moju
jer me nisu videli, od potle sam
ranjen, da bi bio il konja pozio
il na nogu stao. No ako vi za
mnom bratjo, ja sam zdrav; ako
sda sam jak, i to da podnesem.
Ili ako mi je sudjeno da umrem,
zar što ljepše da ginem nego
ne ovo?

284.	Barbarewicz. Historja Literatury Polskiej Wilno 1828 — — —	8o	1.	
285.	(Burzyński) Rubon pismo zbiorowe Wilno 1842—1849	8o	10.	
286.	Bojan pismo ruskie Wil... 183.	4o	1	Bez 1 tytułu
287.	Brandis. Liefländische Chro... Riga 1...	4o	1.	
516.	Rudz Jenowicz Latawiec. Petropolicz 1825—	4o	1.	
520.	Bienemann Neue zeographische Statistische Beschreibung ... sichen russischen Gouvernements Kurland etc. Mitau und Leipzig 1841.	8o	1.	
522.	[illegible] Historia universalis sacra et profana Francof. et Lipsig 1685—	4o	1.	
548.	Batawski. Pismo Periodyczne	fol.	1.	
1.	Bielski. M. Kronika polska. Nowe wydanie pierwsze ——	fol.	1.	Bez tytułu i przedmowy Autora Kroniki.
4.	Bexmann J.L. Historische Beschreibung der Churmark Brandenburg Berlin 1751—1753—	fol.	1.	
284.	Balinski M. Historia Wilna Wilno—1836-37.	8o	1.	Dwa tomy w jednej oprawie
285.	—— —— Kamienice i rynek Warszawy Warszawa 1837—1840—	8o	1.	S. B.
296.	Braun Georgius et Franciscus Hohenbergius Civitates orbis terrarum Liber VI ——	fol.	1.	Brakuje początkowych kilku numerów w tej tylko VI co do niejszych dzieje się przedmiotu planu Wilna sporządzenia.
116.	Balinski. Opisanie starożytne Miasta Wilna Wilno 1835—	8o	1.	
175.	Ks. Kramery Bohusz. Rozprawa o gwarach narodu i języka Litewskiego Warszawa 1808 ——	12o	1.	

313	Stephani Borgia Velitrana Confessio B. Petri Apostol. Romæ 1776	4°	1
314	M. Borch Guaestiones de Arvicis Medio 1775	8°	1
414	L. Mels. Sieltzencewic Rebus. Historic de la chersonese Thaurique S. Petersbourg 1824	4°	1

C.

5.	Caspar. Schütz. — mit der fortsätzung David. chytraei. Historia rerum prussicarum, oder wahrhafte eingentliche Beschreibung des Landes Preussen etc. Eisleben 1599 ——	f.	1.
38–41.	Carlo Denina. Della Rivoluzioni d'Italia. Venezia 1794 —— ——	8.	4.
76–78.	Castelnau. Essai sur. l'histoire ancienne et moderne de la Nouvelle-Russie, avec plans cartes etc. Paris 1820 —	8.	3.
118 119	Czacki T. O Litwinach i polskich prawach Warszawa 1800 — 1801. ——	4.	2.
306.	Czacki T. Rozprawa o Dissydentach Kraków 1802.	4.	1.
487.	—— Numizmatyka polska i wzory rzadkich monet z dyplomatów Wilno — 1844 ——	12.	1.
89.	C. J. Cesaris. Commentarii Ed. Herol Lipsiae —	12.	1.
268.	Cesarowa Józefina Wilno 1841. ——	8.	1.
436.	Crestwinski — Rys Dziejów Polskich. Smoleńsk 1816.	4.	1.

D.

27-28.	David Lucas. Pruyskie chroniki. Tom. I. II. Gdańsk 1812-1815.	4o	2.	8 tomików w jednej oprawie
83.	Decreta Synodi diocesanae Vilnensi anni 1717. Vilnae ———	2o	1.	Duplicat tego w zbiorze dyaryuszów № 251. znajdującego.
115.	Danilowicz. O Cyganach rozprawa Wilno 1824.	8o	1.	
121.	Dusburg. Chronicon Prussiae, cum continuatione incerti auctoris et diversis relationibus chirographi Caroli Quinti. Gedani 1679 ———	4o	1.	
313.	Descrs. par Carlo S. Paris — An 12.	12.	1.	
322-389	Dziennik Wileński od r. 1805 — 1807, komplet nie zebranie ———	8o	70.	
420.	Dubiński. Zbiór praw i przywilejów miasta Wilna. Wilno 1784 —	fol.	1.	
482.	Description de la Tour de Londres. Londres —	8o	1.	
483.	Domus. Breslauer. Roma 1796 —	4o	1.	
463. 464.	Joannis Długossii. Historia Polonica Tomo 2do accedunt. 1/ Vincentii Kadłubkonis historia polonica 2/ Stanislai Sarnicii Annales polonorum 3/ Annales Stanislai Orzechowii 4/ Vita Petri Amita 5/ Illustrium virorum Epistolae 6/ Stanislai Reverii orationes. 7/ Stanisl. Sarnicii Descriptio Poloniae Lipsiae 1711-1712	fol.	2.	
46-47.	Faulim. Desodoards. Histoire philosophique de la revolution de France. 4 Edit. Paris 1801.	8o	9.	

322–329. Dziennik Wileński od r. 1805–1837.
Kompletnie zebrany — 8° 70.

E.

196. Eutropii. Breviarium Historiæ Romanæ &c. Gesturi: Casiodori Cronicum editio princeps — 12° 1

204. Eckamus. Omnium fere Gentium mores leges et ritus descripti 1536. 12° 1.

246. Elementarz Rarylijański (1560)? — 12° 1. Bez początku

281. Edda czyli nauka o religji Skandynawów Wilno 1809. — 8° 1.

328. Eleonora Ortymer. Francuzkie i Angielskie nowele v Petersburgu 1835 — 8° 1.

111. Vater Ephr. O położeniu czytania pisma świętego przekład z Niemieckiego przez bytę na Litwie Tomaszewo biblijne Wilno 1819 przyłączone broszurka o dziwnem Tomaszewa biblijnego — 8° 1

F.

177.	Freeney. Geographie des enfants Paris 1740	12°	1.
291.	Fisa Venon. Guiazda. Ansiedlung 1845	8°	1.
469	Foederala Marti Bellonæ Galeniae s. Apoli. 1724	fol	1.

G.

16.	Gwagnin. Kronika Sarmacyi Europejskiej ...	fol	1.	Druk. Gacki
128.	Gołębiowski. O dziejopisach polskich Warsz. 1826.	8°	1.	
414.	Guizot. Cours d'histoire moderne Paris 1829.	8°	2.	
432.	Górnicki. Dzieje w koronie polskiej wydane 1764. Warszawa ——	4°	1.	
433.	Górnicki. Rozmowa o Elekcyi ——	4°	1.	Bez daty i miejsca wydania
434.	Gorczyński. Anatomija nieszczęśliwej w Polszczy (1743) r.	4°	1.	Bez tytułu
489.	Gospodarstwo cyfrowane Królestwa Polskiego, Część nieopisana. Gaubert. ap. Albert. Daniłłecki. Upadło 1845 ——	4°	1.	A — dziś opisane zis do dziedziny Sztuki. mapy. Artykuły
516.	Gabinet Medalów polskich wydawca Caczyński 4t. Edw. Wrocław 1847	4°	1.	
188.	Ks. Gwagnowski. Franciszkan Scarb. niecnota ...	12°	1	

H.

3	Christophorus. Hartknoch. Altund neues Preussen oder Preussischen Historien Francfurt und Leipzig 1684	fol.	1.	
110	Albertowicz, Zygmunt W. X. Lit. Wilenskie Wilno 1821 —	4o	1.	
196	Herodiani. Historia de imperio post. Max. cum Antwerpiæ 1685 —	12o	1.	
201.	Histoire de la Regne Christine de Suede Stockolm — 1674 —	12o	1.	Exemplarz z Bibliotek Xiążąt Woiciechowiczowskich.
203.	Historia poetica. Tibullus Lugd —	12o	1.	
245.	Christiani Hartknoch. Germaniæ Historiarum illustrium etc. Francofurti 1685 —	fol.	1.	
	Continuel: pars 1a/ Otto Frisingensis Genesis 2da/ Otto de S. Blasio 3tia/ Hermanus Contractus 4a/ Bertholdus presbiter Constantiensis 5ta/ Vita Henrici IV Imperatoris 6ta/ Otto Frisingensis de gestis Friderici I Imperatoris 7ma/ Radevicus. de Gestis Friderici I Imperatoris. 8va/ Chronicum rerum Moguntiarum 9na/ Monachi Padvarum chronicum.			
	Pars altera 1a/ Chronica Dominicana norum 2da/ Conradus Veserius de Henrico VII Imperatore 3tia/ fragmentum incerti autoris. 4ta/ Alberti Argentinensis Chronicon 5ta/ Epistola de Bertoldo Episcopo Argentinensis 6ta/ de Wenceslao Romanorum Imperatore —			
253. 254.	Christophoris Hartknoch. Respublica Polonica Francofurti et Lipsiæ 1687 —	12o	2.	W pierwszy oprawnie
303.	Historia Graeca Goldsmida Amsterdam Kerpza M. Ateweniego Wilno 1819 —	4o	1.	

490.	Historia Dyjia kuo'la Stanisława Konarskiego			
491.	Zakonu, ber misjica druku. 1734. Jmp. kom.			
	Prowincyia Wars cnotliwej Zakonu Xx.			
	no — 1835 —	12.	2.	w jednej oprawie
4	Hiärn und Sjenstadt. Livländische Chro			
	nicken. Riga 1836–1837 —	4°	1.	
25.	Hylsen. Jnflanty t. j. prowincya Jnflanckie			
	wilno 1750 —	4°	1.	
315.	Historia domu Zakonu Kanonik Maualenick wilno			
464.	Konwikt Xx. Marii Czenstochowskich			
	1789 —	4.	1.	
	Clava Mondy. Czenstochowy —	fol.	1.	

f.

88.	Itinerarium Italiæ, cum carta Geographi			
	ca. Roma 1809	8°	1.	
130.	Jaraszewicz. O Herulach wilno 1820 —	8°	1.	
243.	J. Jaraszewicz. Obraz Litwy wilno 1844.	4°	1.	2 tomy w jednej oprawie
133.	Kaiet. S. Jucewicz. Przydatnia rzecz dla Xiew.			
	Zakonu wilno 1840 —	8°	1.	
174.	Jurkowski. Historia powszechna i polskiego pra			
	wa wilno 1823 —	12°	1	
285.	Justification du General Caulincourt Paris 1824.	4°	1	
46.	Jus ecclesiasticum Romanorum ab 1550–1643	fol.	1.	
476.	Jconologya del Cavaliere Cesare Ripa Peru			
	gino. Siena 1613 —	4°	1	Rzadkość
	[illegible]			
	[illegible]	12°		

426.	Unambelcaire: Annonces (Kronika świętyńska) C. Nemerdyna 1843.	fol.	1.	
448.	Jovialogia del Cavaliere Celare Ripa Perugino. Siena 1613 ——	4°	1.	Rzadkość
521.	Il decamerone di Messir Giovanni Boccio Londra 1527 —	4°	1	

II.

26.	Kubicza. Soc. Jesu Wiara prawdziwa Wilno 1704 —	4°-	1.	Druk Jezuicki
99.	J. J. Krasiewski — Wilno od początków do roku 1750 Wilno —	8°	1.	Tom 1. pierwszego wydania
262. 263.	J. J. Krasiewski — Wilno od początków do roku 1750 Wilno — 1840–1842	8°	2.	Drugie wydanie
512. 513.	Krasiewski. Litwa Warszawa 1847–1850.	8°	2.	
563.	Krasiewski — Drucznienie Wilno — 1848.	8°-	1.	
546. 547.	Krasiewski — Dwa Światy — Jamieć — Wilno — 1853	8°-	2.	
548. 549.	Krasiewski Jmerija — Warszawa 1851.	8°-	2.	
550.	Krasiewski Mikołajewicze.	8°-	1.	
113.	Kraszewski. Historija Astronomii Wilno 1825	8°-	1	
149. 150	Kurdecki Exzajanie Ks. Kurdeckiego C. Rzeczy Tyrsz — 1833 ——	8°-	2.	

181.	Krajewski. Historia stefana Czarnieckiego Warszawa 1787.	12°	1.	
214.	Kalendarzyk polityczny Warszawski na rok 1769 —	12°	1.	Historija Znamienitsin
215.	Kalendarzyk polityczny Warszawski na rok 1778 —	12°	1.	
221.	Kalendarz Xięztwa Płockiego Jezuity na rok 1759	12°	1.	
243.	Kirchers Soc. Jesu Arca Noe Amstelodami 1675 —	fol.	1.	
244.	~~Kar~~ Kirchers. Ars magna scienti Amstel. 1669 —	fol.	1.	
252.	Krótkie zebranie historyi i Geografii Polskiey Saprast 1767. —	8°	1	
305.	Ks. Klarenusci. Oyczyzna Polskim słowiu 1767	4°	1.	Zdrada
310.	Kalendarzyk polityczny Wileński na rok 1778.	12°	1.	
437. 438.	Kmiezowskiego Bitula Pismo ułotne z roku 1437-1438 —	12°	2	
447.	Kazanie ks. Metelskiego na pogrzebie Karpińskiego w kościele Katedralnym Wigierskim miane Białystok 1803.	8°	1.	
462.	Pawlenzyola zdanie w powieści opisane ale nieprawdziwe z francuzkiego. Wilno 1842	4°	1.	
466.	Konstytucie Polskie roku 1717 —	fol.	1.	
474.	Krnec. Neerolivonica Gorpl. 1842. — Dokładne Naśladowanie Wanago Ruskiego Rękopisu Neerolivonica przez Napierskiego —	fol	1.	
476.	Karta Pruss. wschodnich za Ministerstwa Hrabiego Hoymowa 1802. Sekcii 13. na płótnie zarówno naklejona. Kuchars z Bibliotheki podróżnej Cesana Napoleona —	fol.	13.	w futerale
—	Carte de France generalna na płótnie naklejona 1811.	fol.	1.	w futerale
—	Karta Pruss Jeneralna na płótnie naklejona 1812 —	fol	1.	

476.	Karta Rozmaitych części znaju do dziejów Litewskich Postępujących mianowicie 15	fol	15.
514 515	Kodeks dyplomatyczny Polski wydawca Przyborowski i Kurzawski T. I Warszawa 1847	4°	1
55-60.	Mikołaja Pawawicza Wiktorja Państwa Rossijskiego. Przekład Buczyńskiego. Warszawa 1824-1830. 7 tab. Cieami Genealogicznemi	8°	12.

I.

11.	[illegible]		
[illegible]	[illegible]		1
[illegible]	[illegible]	8°	1
11a.	[illegible]	[illegible]	1
[illegible]	[illegible]	"	

92	Memoire de las Lacrete negate des ambiguaues du nord [illegible] 1845 – 1849	8°	1.
9[illegible]			
29	[illegible] Zu der Jahrbücher [illegible] vom Jahre 1581 und Curland Riga 1837–1843	8°	3.
7[illegible]			
41	[illegible] 1780. 1787	4°	1
	[illegible]	8°	2.
121	[illegible]		
311.	Handfest von Rotheneburg [illegible]		1
280			
293	[illegible] Historya [illegible] Warszawa 1829	4°	1
158	[illegible] Wien [illegible] 1826		
	[illegible]	12°	1

[illegible] Canonicis de Miechow

206.	Sibylyi Narbutt. Krótki wyp pierwiastkow				494
	i Narodu Litewskiego. Grodno 1820.	12°	1.		496.
286.	J. Narbutt Dzieje wewnętrzne narodu				
	Litewskiego Wilno 1842.	12.	1.	2 Tomy w jednej oprawie.	484
236.	Ksiądz Kazimierz Wł. Wolff.				
	[illegible]	12°	1.		
35.	P. Vaniváud. Dictionnaire historique				
	Paris 1772				
222.	Nowy Testament Pana i Zbawcy Jezu				45
	za Chrystusa Nowy Testament	12°	1.	Druk Jana Pawła Wy-	
				1549 i Tumaczenie	41
21					
21a.	[illegible] Dictionnaire de la fab.			[illegible]	
	[illegible] 810	40	2.	Ks. Kalecko	216
21					
22a.	[illegible]				
					184
		40			
147.	Cornelii Nepotis. Excellentium Virorum				269.
	Imperatorum Vitæ Rzyszano 1766.	12°	1.		

507.

494	O			
496	Ordynat pismo zbiorowe [illegible]			
	Krzyżanowskich. Wydawca Krasiński			
	wyd. [illegible]			
485	Obrazy Palmera [illegible]			
	[illegible]			
	XV [illegible]			
		12°	2.	
459	Opisanie kilku [illegible]	20	1	
460	Opisanie kościoła [illegible]	12°	1	
	Opis [illegible]			
	[illegible]			
554	Opisanie pomnieszczenia [illegible]	12°	1	Parcel [illegible]
1.54	[illegible]	20	1	
		12°	1	
269	Obrazy różnych pomieszkowanych postaci			
	[illegible]	12°	1	
803	Ks. Biskup. Maury Orisieci. O zgorszeniu			
	Fordenstra Czasopismo Ascetyczne			
	1873	8	1	

V.

35— 1546. — 40

C. Plinii Secundi Historiæ mundi Editio Sigismundi Jacobi Cuning 1616 — 12° 1

807.	Parodimas naip. Apinius augindi praguit naujus pirkimus kuriis apraszabs knigonius Petropolia 1847 ——	8	1.	

II.

	[illegible]			
	[illegible]			
	[illegible]			

152				

182. 171.	Storija universale. do 11 anni 1730–1791 inclusive) Venezia ——	12°	20.	Kliós wypadków Kalikstyanych po B. muzey tomów wyżéy wymienio —	14
287	Joannis. Sarnicalius Cracovia 1607 —	4°	1.	Rządzące wypisawa z Bibliotheki Zygmunta Augusta	
419	Machapurs Chabinowich Sebastyanello Orba — 1827 — 1828 —	8°	1.		
180.	Dili divii palavini Historia Edidit Raiberwin. Wilna 1827 — ——	12°	1.		
	Vakloan Slave Paris 1824 —	12°	1.		132
435.	Ewst. Hr. Tyszkiewicz. Rzut oka na rozbiór Archeologii Krajowej Wilno 1843.	8°	1.		
510	—— Opisanie Pałacu Borysowskiego Wilno 1847 ——	8°	1		
511	—— Listy o Szwecji T. 1. Wilno 1846.	8°	1		

24-37	Johan. Voigt. Geschichte Preussens bis zu ihrer Unterwerfung 1824–1836	8°	8.	
224.	Zegar Monachologium	12°	1.	bez karty
261.	Zbiór Synodów 1) Cracoviensis Concilium Provinciale 1609 Cracoviæ 2) Synodus Vilnensis 1633. Vilnæ 3) Epistolæ pastorales Vilnæ 1760. 4) Ustawy dla Kapituł Wileńskich 1760 5) Synodus Provincialis 1717 Vilnæ 6) Synodus Diocesana Varmiensis 1762. Heilsbergæ	2.	1.	Wyjęty Oprawiony

260.	Zwierciadło przytaczania kalin 1690	4o	1
425.	Zbiór dyplomatów i aktów czasowych w Gub. Wileńskiej drukowana Wilno 1843	4o	1
449-450.	Źródła do dziejów polskich Wilno 1843-1844	8o	2.
504.	Zbiór praw Litewskich od r. 1389-1520 - Tudzież rozprawy sejmowe i bytności praw od roku 1544-1563. Wydanie A. T. Hr. Działyńskiego Poznań 1841.	4o	1.

E5

(Pol 1875)
167

D° W. P. /po przeczytaniu Mohorka./

Prorokuj! co gorącą mocą twoich sił
Wskrzesisz do życia prochy śpiące pod mogiłą
I wywołujesz z grobu cieniu stare,
Wlewasz w serca ich synów nadzieję i wiarę.
Prorokuj! dniski Tobie na tę błogą chwilę,
Czystego jak łza sumienia, świętego zachwytu,
Kiedy duch mój, mroczny na cichej mogile,
Poderwał się jak jurand w krainę błękitu,
I gawędził tam serdecznie z duchy ojcowskimi
Jeden sen czarodziejski stokroć prześnił z nimi!
Ach! oni odtąd z Niebios rzekomą to ku mnie,
Widzę ich!.... jasne krzyże mają na zbroiach,
Powyszczerbiane miecze w krwawych garściach,
I patrzą tak tęsknie, choć hrozą tak dumnie!
Widzę ich... owe męże silne i wytrwałe
Niosą Bogarodzicy pół-skiście pod nogi:
A obok nich, jakoby anioły ich białe,
Płyną jasne postacie borem tejże drogi.
Ach! to one, co zdrowiem mlekiem żywego łona
Wychowały Chrystusa mężnych rycerzów!

One – co w pierś wyznawców, w serca męczenników
Duchy czyste gorszej miłości natchnęła
I wieszają na zbrojach świętone oszczepcze.
Oto tu namaszczały i uczyły: wierzę!
Tak! to niewiasty polskie! to siostry i matki,
Tych rycerzy skrzydlatych jako anioły Boże.
To tej ziemi krwią skąpej białe, ciche kwiatki,
Których woń sobą przed tronem Jehowy podnoszę,
To one! uderz w struny lutni Twojej Tyrteusz!
I wyganiaj ich cienie z dziejowego zmroku.
Wyzwalaj te postacie jasne i dostojne,
Jak szlachetnie pokorne, tak świętnie spokojne.
Wyzwalaj je przed wieki oblane chwałą
Niech im wyszeptą cicho dzieje swego życia,
Niech im dadzą relikwie owe tajemnicze,
Co w grobowej ciszy tuszą troski od rozbicia,
Niech je niechaj nie zmogą fale potopu,
Bo jasna tęcza błyska z niebieskiego obłoku.
Ach! teraz chorągwie wrócą burzę jasnej chwały,
Teraz nadejdzie owe stracony pokoju, czy grozy?
Niech nam spieszą na pomoc z niebios jak Cherubi,
Niechaj nad kochaną nocą – niech nam wieczność świeci.
Niech nam z nocy słów starych swojego proroctwa,
Którego znać tuchanij Ten Bóg chudnął z góry.

Niech nam pokaże Arkę świętego przymierza,
Która skryte bóstwo podaje nam wiary.
Bo my biedne, stracony tór dawnej drożyny,
Nie wiemy gdzie jej nawet szukać wśród rainy,
Wyroby je! niech z grobów wstaną zmartwychwstałe
Niechaj tu nam wyciągną swoje ręce białe,
Niech nas wesprą, pouczą, zarmocenią — a kajęją
My się z wami pocieszim męstwem i nadzieją,
My się z wami podzielim miłością i wiarą,
I podamy wam w ręce Ojców tarczę starą:
Obraz Ciż Panienki, w Jasnej mieszkającej górze
Perłowitą mgłą tajnie, wspomnienia dawnej burzy

Nadwiślanka

Wrzesień Polskiego powstania w roku 1863, po
przegranej wojnie moskiewskiego p. Aksakow publicysta urzędo-
wy napisał niniejszą broszurę, którą dla lepszego rozumienia
mej mowy tu, i mojego tej rzeczy sposobu, w edukacji stara
się obrzydzić do mamy pospólstwa a zarazem do słyszenia i sam
jej [illegible] — a potem [illegible] nasz [illegible] porwali, po
stwarzeniu [illegible] [illegible] — Ten w swoj[illegible] Jakow
ment dyplomacji moskiewskiej wydrukowany i rozesłany był
naszym urzędom wszystkim Wileńskich za-
rządom i papiór, do rozumienia pospólstwa na przyp-
adek wojny, na którą wtedy się rumiło —
Tytuł jej następujący:
„O ruskiej prawdzie i polskim fałszu — Napisano do wszyst-
kich prawosławnych chrześcian, z miasta carującego Moskwy
w roku od stwarzenia świata 7371, a narodzenia Pana
Boreja 1863 — Lipca w 15 dzień, na pamiątkę świętego
apostołom Jego Włodzimierza, który świętem mieście Kijowie
nawrócił ruski świętym chrztem oświecił — Moskwa 1863.
Epigraf: Byto to u nas na świętej Rusi, że nie
dwajo dzikich zwierząt z roku się zeszło i między
sobą się parło, ale reszta się prawdą z fałszem —
Prawda fałsz zwyciężyła, prawda pawła z nieba
do Boga, zbawiciela Chrystusa Króla niebieskiego

a pastor pozostał na wilgotnej ziemi, i pozostał on po wilgotnej ziemi na wszystkie cztery strony — Kto w nas będzie tych prawdy, ten zasłenie w niebieskie królestwo niebieskie i będzie zbawiony od męki wiecznej, a kto będzie tych pastorem słuchany będzie na piekielne męki — Młodzi ludzie niech o tem pamiętają, a starzy niechaj temu będą pasterzami — Jezus Bóg stworzony i wielkie imię pańskie jego —

Wierzę z głębokiej książki —

Panie Jezu Chryste Synu Boży zmiłuj się nad nami Amen —

Prawosławnemi Chrześcianie!

Całemu światu znajomo i wiadomo, że w niedawnym czasie Polacy wielką niepravdę pokazali, wielkiego pana naszego Aleksandra Mikołajewicza Cesarza wszech Rossyi i Króla polskiego, zdradzili, i na wszystkie jego dobrodziejstwa złem odpłacili i zrobili bunt i wielkie zamieszanie — On chciał tego aby Polska była osobnem Królestwem, ale sama Polska jest ziemia niewielka; i z jednej Polski silnego państwa żadnym sposobem zrobić niemożna — a Polacy zamyślają zrobić silne swoje królestwo z osobnym królem tak jak to było w dawne lata, i do tego oni zamyślili, w dodatek do swojej małej Polski, odebrać od nas Kiewską ruskich gubernii, i nawet samo święte miasto Kijów zabrać chcą i zrobić z niego znowu stołeczne polskie — Panie to Polacy chcą ustanowić, gdzie święty i nay

pierwszy werszany Apostoł Andrzey knyż Zalkazał, gdzie dwizły
i równy apostołom Księże Włodzimierz naród ruski na wiarę
prawosławną ochrzcił, gdzie równy poczet błogosławionych ulubieńców
Bożych w pieczarach swoich Peczerskiej Ławry opuszczał.
W świętem mieście Kyjowie, owej Jerozolimie ruskiej Ziemi na
miejscu dwizłych Bożych Cerkwi, za przyjściem Pańskim swoje
wymarcia oczekują; i w Sofijskim Soborze Kyjowskiej Ławrze i
w Kijach dwizłych miejscach chcą pokłady Danielów proroka
[illegible]

W tych dziewięciu gubernijach chcą pokazy prawosławnej
prawdy z krzyżem świętym, a niesekającej [illegible] narodu ruskiego, nie dawają się
[illegible] tamtego nauczenia i chcą aby [illegible] za głupstwo
[illegible] Pana naszego Jezusa Chrystusa ale Rzymskiego papieża
[illegible] żywodajną. Pana naszego, aby ich nikomu nie
[illegible] ale aby ich [illegible] prawosławnej tych dwizłych bo
żych ulubieńców, którzy w prawosławnej wschodniej i prawosławnej
Cerkwi od odwiecznych aby nie stracili ale aby stracili tych
dwizłych, którzy za ich ojczystym świętem krwawe próby
[illegible] tamtego chcą pokazać, aby naród ruski i prawosławny
[illegible] swoje i ojczyste prawa i odwieczny
swięty jako jasne słońce pokazuje, pokaż za Rzymskim papie
żem i Ziemi a wszystkim Kochanym Tamtego Pana [illegible]
[illegible] chcą pokazać nowe prawo prawosławnego Cara
naszego Aleksandra Mikołajewicza, chcą aby prawo niewolnicze by
[illegible]

[illegible] odmiato
to po Dawidowy, i ruscy prawosławni wtorowanie byli w niewoli
w polskich obyczaiach, wiary tamtejszej —

Oto czego chcą Polacy, oto na czego burt podnieśli — i dlatego
oni buntować się zawsze potem, jak wielki nam Pan Bóg uwolnił
wtórnie —

Polacy nienawidzą nas ruskich mianuje za naszą świętą
Jedność i Apostołską wiarę, naszą wiarę prawosławną
nie jest nic innego tylko heretyka — oni mianują nas nawet za
chrześcian — Nasz Święty Duch nazywają wiarą [illegible] a sami
Polacy byli silnymi, co ani robili z prawosławnymi, jak ani mogą
li i tyranizowali ruskich przymuszając ich do swojej obcej
wiary, jak ani okrutnie srogie świętynie, jak ich rytuał w ogóle
odmieniali, to wszystkim wiadomo — Kto czyta stare księgi, które
[illegible] Cyryllicą, Wiarę i inne ten widzi jacy byli Polacy dla ruskich.
W małej i biednej Rusi na Wołyniu, Rusin wielką dobrze żyje
Księgi jak ma tylko z polskimi ich Widami i prawidami —
Teraz znowu Polacy wracają się do dawnych dni ich Widów,
wiedzą prawosławnych, ruskich kapłanów mogą zabijają.
zabijają i ich familie, rabują i palą ich domy, rabują i palą
świętynie prawosławne, a dobrze wszystkiego przywodzami
są ich tamtejsi popi, którzych oni nazywają księżmi —
Ci to Księża, pomnożyli książki kłamliwe, a wiązanie kłamliwe
i potem chcą po wiarę ruskich, bijąc prawosławnych i dawnych
katolików, którzy nie chcą nadeyć do buntu naprzeciw

Carowi

[illegible] rękami ale wiernej, a potem [illegible] rękami swojej mocy
[illegible] — Łaniecki pop sam wyjaśniał dowód powieści wiernego Cara[illegible] bez
kalibra — Niedawno nasi rotmistrze złapali jednego [illegible] tego
[illegible] pop [illegible] już powieści, do wiecherzego spowiedzi trzymają
[illegible] — Tu go zapisano nalazły —

Ja Cesarz [illegible] wiadomo że my Rusy prawdziwy nasz rod od starożytnej
[illegible] — nasz język jest słowiański — Święte Ewangelia i Psałterz
[illegible] [illegible] napisani na tym samym słowiańskim języku — Rusy
[illegible] tysiąc lat przed swoją naszą słowiańskiego ludu
Cyryll i Metody przetłumaczyli z Greckiego Księgi Pisma świętego
[illegible] które pełny wierzącego prawdziwego i cudotworzenia
wyznają że my Rusy wyjęliśmy słowiańskie — a jesteśmy [illegible]
Katolicy i Tatary — wiarą Rzymską, od tego wielkiego Cara mieli
[illegible] [illegible] wielkim prześladowaniu za wiarę [illegible] Narodami wielkimi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] — Polacy [illegible] byli wymuszeni słowiańscy, ale poddawszy się Rzym.
[illegible] [illegible] język słowiański dawno zapomnieli, a swoją mowę piszą
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Wtem to nieszczęsny czas do ruskiego narodu czas Bielaw... i ma
ta xięż, Wołyń i podole poddały się pod władzę polskiemu, ale nie polubiły
zamieszkali te ruskie ziemie, ale one były rządzie prawa ordynacji bliżej
sławnej, a niepolubionej monarchami, bez bitwy litewski monarcha Jagiełło
dowiedział się z polskiej królewnej i wziąwszy w posagu cały Polski, tak się
się Królem polskim, to i te ruskie prawie wszystkie poddały pod władzę polskiego
Królestwo Kijowskie od tatarskiego pogromu się opamiętało, to Carowie
ruscy zabrali potrzebowali [illegible] tych odwiecznych ruskich prawnych; ale
polacy nie dawali, a chcieli zawładnąć całej Rusi — Oni to [illegible] swoim
dawnym polskim, odrębnościowym a nie mniejszym 250 tel lenno-dwie-
dzieli i Moskwę, nie prawodawny na ruskie [illegible] polskich Carów
Henryka Otrepiewa, Władysława Turyńskiego i innych — Ale pan Bóg nie opu-
ścił do końca wiernych sług swoich, i dał [illegible] ruskim
prawodawnemu narodowi. Prawodawnie ruskie Carstwo [illegible], ruskie
ariato ich i raito, a Królewskie polskie [illegible] wrogo stawiało, ruskim
Królewskie [illegible] [illegible] inkwizycji [illegible]
ściele Rzymscy i Polscy papi, a nad byt a [illegible]
ruskim Panowie nad Królem z pomiędzy siebie [illegible],
byty bezustanne wojny domowe i bunty — polscy panowie do tego domu
do zgoli handlem na swoją ojczyznę, kto dawał więcej pieniędzy tego
na królewstwo wstępował — Tym czasem w odwiecznych ruskich prawnych
ojcach tj. wojewodzkich Kijowskim gubernii i zachodniego brzegu Dnie-
stru obojętnie prawodawnie — Ruscy wtenczas ze swoim tego Bojo 200 i 150
tel temu Hetmanów i swoich stanu wynikli z wiary Ojców, przylgnę-
li do wyznania Carstwa i wynaradowili się na polskim, ale prawy naro-
dowi niedopuścił się tej gwałtu, i wiele było mężnych i walecznych prawodawnych
wojowników przez tamtejszych panów i opłaconych panów — Wyrzuci
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

...ograniczali po Napoleońsku, tylko aby oddzielili od świętego prawosławia i głowę Kościoła nie Pana Jezusa Chrystusa, ale Rzymskiego papieża uznawali – Polacy wiele pomogli Rosyi prawosławnych chrześcian nawracając ich na tę unię – Wtedy to cary Carowie zwykli się nazywać za ich wiarę opiekunami, a widząc za pany niepomagają ich unii, wzięli napowrót odwieczne swoje prawa, i sami Polaków podzielili między Rossyą, Prussy i Austryą – Polacy dalego stopnia się spodlili, że bez boju oddali swoje Królestwo na pastwę – Jak panowie, papież przedali i przepili swoją ojczyznę – Tak to nasz! Polaky sie się udało teraz odnowić swoje Królestwo, nieraz udało się zaczęły [illegible] przedały swoje Królestwo przeznaczone [illegible] ziemie, [illegible] zupełnie: [illegible] Polaków – [illegible] razy za panowania [illegible] Cary [illegible] Rossyą [illegible] swoje odwieczne ziemie [illegible] a przywróciła Polakom dziatą [illegible] się Prussom i Austryi; ale po roku 1812. kiedy cyganie nasi obcowali [illegible] Święty Król Pruski od najbliższa Francuzów i z nimi [illegible] z Polakami, i polem jak Monarcha nasz Alexander Pawłowicz [illegible] całą Europę od francuskiego jarzma, przy kongresie pokojowym za ogólną zgodą [illegible] wszystkich Królestw, oddano nam i Królestwo polskie. Car Alexander Pawłowicz wiele tak darował naszym swoim poddanym, aż go nazwali wskrzesicielem Polski, ale nie długo był wiernym swemu słowu – Polakom urosło się w głowie, aby nasz wielki monarcha niebył taki jak jest, ij Prawosławny Car Ruski wstrętnego i Polakom – Zaczęło się Polakom tego, aby on był Katolickim Polskim Królem – [illegible] prawosławnym i prawosławnym Rossyą – To znany, że ani chciał tego, aby [illegible] Carowi odbierał [illegible] Rossyą – w Polakach przy ich [illegible] ale mało tego że nie [illegible] z Prawa jak [illegible] z więzienia uciekali [illegible] nie [illegible] Królewicz i Konarzy

z głowy rzucali, niechcąc panować nad takim zdradzieckim narodem / Król
Jan Kazimierz / w niek Panowie Królów i Panów zagrabiał / Króla
Stanisława Poniatowskiego — Ruskiemu Carowi niezwrócono aby postą-
pił podług polskiego zwyczaju. Aleksander Pawłowicz nieprzestał
tak jak chcieli Polacy, dla tego oni zamyślili zdradę, i po śmierci jego
za panowania Cesarza Mikołaja Pawłowicza w 1831 r podnieśli bunt
zgładzając wbrew dawną przysięgę — Ten bunt był opłakany i zakazany odst-
te były wszystkie [illegible] darowane przez Cesarza Aleksandra przyjaciół

Wielki nasz Monarcha Aleksander Mikołajewicz po wstąpieniu na
tron swych ojców, zrobił wiele dobrodziejstw dla swych poddanych nad
prawa dawnych rządzących — nieograniczone prawo [illegible] zakazał
skasował termin rozmaitych, które były [illegible] i wrócił dawnego
pieniężnego zrodu, oraz dozwolił powrotu, aby wszystko było mieszkańcom
uspokojone, na zawsze wróżbom — Nieprzyjaciele ci polscy mieli
przyjaciół, dał im przywilej jakiś "ani" od buntu 1831 r mieszkańców, a
wtajemniczeniu polskim dał rządy do stałego używania, a polacy wtenda
nie dbali cesarz rządu nigdy mieszkali, a Polskim panom to się nie podo-
bało że Monarcha taki taki zrobił wtajemniczeniu — i dowiedzieli polacy
Carowi Aleksandrowi Mikołajewiczowi, za jego dobrodziejstwa a tem mu
zapłacili, zdradzili, podnieśli bunt i napuścili wielkiej rządy silne ce
Zachodnie państwa Francyę Anglię i Austryę przez nawałnicę — Jak to nie
złoty dotrzymali Polacy, tu z nim Bóg w przyjaźni, ale Panowie za pamięć
mają. Niedziwmy powiedziano że u Polaka Krzywa sumienia, tak
jest już od wieków —

Polska [illegible] na wielkie prawdy, takowa [illegible] [illegible]
jak tylko był ogłoszony wielkiego Monarchy nanego manifest o wy-
zwoleniu włościan od niewoli, wtedy [illegible] po całej wsi, małej

prawosławne

całej Rosyi cerkwie modlitwę się do Boga za Cesarzbie dobrodziejstwa
Polaky w Warszawie przeciw Cara buntu podniosły. Oto wołali to czas jakiś
się ich objawił, mięcie to na pamięci prawosławnej! Że niktudno do
rozumienia zapytanie, dla czego Polaky buntu podnosły? Ono zupełnie wiele
co nasze wołanie Rosyi prawosławnej, które z wołaniem całej
na całej Rosyi i wszystkie całe prawosławne kapłani cerkwie
ruskie wołanie tak z tym wszystkim się wołanie nasze modlitwie
rai, a tam w Polakach nasz się ma rupetnie krzywdy. Nasi wołanie
ale ile razy sami prosili Cara o zachowanie ich dawnego prawa, z dawnych
prosili aby wołanie nasze dane było Rosyi za prawdziwe, a ich nie
to [illegible] prosili wołanie Rosyi i Polaky, gdy za wołanie w gu-
berniach litewskich, upadłych naszych, Nizegorodzkich cerkwiach tygodniowe
- prosili Cara aby prosty o uwolnienie wołanie, tylko chcieli aby Jana
tylko zwolnił wołanie nasze, ale aby Rosyi nie wołanie nasze — wtedy nasi
wołanie nasze prosili Cara aby Napoleon Paris, tak
niebezpieczeństwo dobrze, jak pierwej przed [illegible]
dla wołania nasze prosili Cara aby Rosyi nie wołanie nasze. Widzieć
ich wołanie, nie ich wołanie wołanie swoje — Widzieć
ich wołanie, nie ich wołanie wołanie swoje — Widzieć
wiele razy ich prosili Rosyi, ale nie ich prosili Rosyi, że Wasza
i Wielkość rozumie — Car Aleksander Mikołajewicz widzieć nie ich prosili
u Polaki ich, rozumieć aby na całej Rosyi było tak, jak nasze prawosławne
nasi wołanie nasze prosili, rozumieć się nie ich prosili wołanie nasze bez Rosyi
Ten rozkaz Polaky powstali na wielką krzywdę, a najwięcej sam
się obraził, że wołanie nasze buntu wzięta obrót po naszemu po ru-
skiemu, a nie po ich rozumieniu po polskiemu — Oto dla tego
Car podniósł
nasze wołanie nasze prosili Cara aby Polaky nie wołanie nasze
wołanie nasze prosili Cara aby Polaky nie wołanie nasze
wołanie nasze prosili Cara aby Polaky nie wołanie nasze

nadal i nowe, jeśli w nich wszystko będzie cicho i spokojnie – Polacy Carskie dobrodziejstwa przyjmowali, a podczas swoich imprez nowe jęczmienie rozpoczynali – Tak to Polski Pan!

Tak upłynęło pół wieku – miłościwy monarcha wszystko myślał że Polacy przyjdą do rozumu i dawał im przywileje za przywilejami, prosił żeby mu nie na swego Namiestnika brata W. K. Konstantego Mikołajewicza – wtedy on da jeszcze nowe przywileje, ale oni spełnili go kulą z pistoletu – Pan tylko Bóg ochronił życie Carowicza – Tacy to są Polacy! –

Inny Car za to, kamień na kamieniu w Polsce by nie pozostawił, ale ten jest wielki miłośnik pamiątek stawia Chrystusa sobie za wzór i stara się nie myśleć o tych polskich [illegible] Polakom nowe przywileje, z celem aby oni przyszli do rozumu – Na to na wielkie miłosierdzie Cara oni odpowiedzieli nowym buntem –

Do naszego 1863 roku nikt to nie słyszał, ale wtedy Polacy pokazali światu nigdy dobry, jak zawsze bunt, i na jednym miejscu wszystkich ruchów, które w Polsce wtedy były. Oni zamordowali nie z 10 ze 11 tysięcy najprzód spiących ruskich żołnierzy, którzy po polsku nie umieli – i mieszkali ich wymordowali, rzucali pokoje i bestialsko się nad ich ciałami, jak nad psami – Jak przy tamtych, dzisiaj ich ojczyzna zamiast wolnymi uczynić Polskę w tego czynu sami ich dobrego podrzegali nowe zabójstwa wtajemniczali i modlitwy swoje nad nie mi czytali odprawiali

Wielki monarcha dowiedziawszy się o tej bezbożnej rzeczy, która zrobiła Polacy, zamiast się bardzo nowej ich zdradzie, a jeszcze więcej tem że była pełna niewinna krew Rosyjskiego, ulubionego Chrystusowi ruskiego rycerstwa nie w honorowym otrzymał bój, ale w cieniu nocy [illegible] patrzyli gdzie nowi ruskie bezbronni i niczego niespodziewający ich Polacy, mieli jak rzezimieszki, ale tak jak przystoi rycerzom

w Petersburgu, słuchał on w Soborney Cerkwi Zimowego pałacu służby
Bożey, modlił się on z martwychwstałemu Zbawicielowi, aby mu zostałe
dnia swego tronu niebieskiey mocy, jak podczas Zbuntowania i mieszania
się Rossyan potakowi; a w tym czasie kapłanowie w Cerkwi, dzień
zmartwychwstania, obwieszczamy się tryumfem, obejmujemy jeden drugiego i prze
klinamy nienawidzącym nas. Z poboru upadł na kolana Car przed tro-
nem Boga królów, wyszedł z Cerkwi i podpisał manifest i ukaz o pozwole-
niu swobodnym polskim buntownikom, którzy w przeciągu mieszania panowa
nia Pawłowego i spokoyne wrócą do domów. Wiele w tym ukazie ustępuje, ale
takiego, chociaż ludzkiego miłosierdzia nie słyszano i nie widziano, ale i tego mało
nie dosyć monarcha obiecał prawem polakom, nie tylko nieumyślnie danych
im praw i przywilejów, ale jeszcze i nowe darować.

Cóż uczynili Polacy? Czem odpowiedzieli oni na taką łaskę i wspania
łomyślność Cara? Oto udzielili bunt, rachując na pomoc państw postronnych.
Takim sposobem bunt zaprzestanowił się po całem Królestwie polskiem, a po
Wielkanocy Polacy panowie i Tajemny papi, zamyślali zbuntować i Litwę za-
chodnich rossyjskich gubernii. W tych gubernijach polakom miejsca mało bowiem
włościaństwa polskiego tam prawie niema, kupcow polakow także niemasz
handlują w tych gubernijach sami tylko żydzi, ale włościaństwa wiernego
Polacy i wiele polskiey szlachty, uznawszy także Polaky i mieszczan
pogan tajemnych; a włościaństwo wierny ruskiemu i litewskiemu, ruskiey
wiary prawosławney. I z Litwinow także niemało prawosławnych.
Sam z dawnych lat bardzo ciężko było włościaństwu polskiemu pańskie
go, a on obojętnie tym widział i równemi sposobami niszczył, oddawał ryden
w ofiarę. Cerkwie prawosławne w tamtym kraju z mijscami obywatel-
skich niepodobne nawet do świątyni Bożey, w których stoją
stoją Ołtarze pańskie, a obok tego panowie postawili dla siebie bogate
tańcujący swoiey wiary. Takim sposobem ani chciał włościaństwo prawosławną
wiarę, a swoy obyczay ustał podwyższać. I starali się oni wielkimi

sprzeciwiem; aiecky prawdziwemi wynekli się wiary oyców, a tło — mądrą
nauką nymskiey papieża przyjęli, naszych prawdziwych kapłanów trzy
mali w uniżeniu i nędzy, a sami Tamtejszym pospan życie wygodne i do
statek dawali — Bojąc się rozruchów we dni i do ostatka Kniaziowie pa
palskich panów, pieszkowali się na niego, przyjaciół swoich — a urzędnicy ci sami
palony, niewinnych włościan nękali, a wyżonych swoich nacretnikow i samego
Cesarza oszukali, natyjąc na włościan, że niby to oni winni buntuią się i
władzy swojey być posłusznemi. Kiedy że w Petersburgu podobiem zawsze
się burzą, to w tych Kiewskich gubernich, Tamtejszy papież z swo
ich Kapłanów (rozsyłał) z ambony wzywał, aby wszyscy powstawali przeciw Cesarzowi Mi
chałowiczowi Nikołajewicza, i aby byli z Polaky razem — Wtedy to ci polscy pa
nowie pierwsi wielkiego naszego monarchy zdradzili, a za nimi prosto
wszystkie urzędnicy polscy — i
Kiedy do naszego wielkiego monarchy doszła wiadomość, że polscy pa
nowie urzędnicy, wielkie rozruchanie rozniecili sprzeciwiają się swego
monarchy ostatniego, dawnego Patryjotyzmu, że prawosławnemu włościaństwu
tują się przeciw włodzy obywatelskiey, nie są posłuszni, a tenazy ci sprzeciwi
dzieci swoich polscy panowie go zdradzili, i wiarę ich panto do siebie i zbie
rają bandy buntownicze; to pierwszym obyczajem naszego monarchy, było to,
aby włościanie ziemscy narodu polskiego nie mieli pańszczyzny włościan
ruskich nie wiele nie mieli — W skutek czego postanowił aby od 1 Maja bieżącego
roku w tych gubernich zachodnich, to Mocnych Panowie podwiódł, bunt
włościanie na swoich dziedzicznych ziemiach z pańszczyzny, niemiłej,
a dynor za swoje ziemie, włościanie, obowiązani do Skarbu — a tabowe
dochody z majątku aby dawali tylko tym którzy pracują. Carowi
wiernemu, a tym którzy go zdradzili aby nie dawali. Polskim panom to nie
wiernemu przyjacielowi się wydało że ani jej teraz włościan ruskich niemogą nie
obedrzeć, i dlatego aby mocnie Cara i do posłuszeństwa od świętej prawosławnej wia
ry niemogą przymuszać —

Po ormiańskiej wiosce w guberniach zachodnich zdarzyły się takie bunty sporadycznie, i ukrywając się w lasach, nieraz napadał na wieś, a nawet i na powiatowe miasta, rabowali, palili, ludzi wieszali, skarb i pieniądze rabowali, z pocztowych stacyj konie zabierali, od podróżnych pieniądze zabierali — zupełnie jak prawdziwi rozbójnicy. A w każdej bandzie jest katolicki pop, a w innych dwóch lub trzech i więcej, a gdzie tylko jest katolicki pop, tam wielki prawosławny chrześcijanin niech się nie spodziewa przebaczenia — Ci katolicy popi jak dzikie zwierzęta kąpią się we krwi ruskiej, i tych klony się dostają w ich zbrodnicze ręce jak kozi wieprz — Ci katolicy popi pierwsi do wszystkich tych czynów przywodzą, także nie ani jednego tylko tego, aby prawosławną wiarę wzruszyć i wytępić, a na całej tej ruskiej ziemi swoich katolickich kościołów nastawiać — Oni to z dawnych lat pierwsi prawosławnego chrześcijaństwa nieprzyjaciele. W dawnych latach w tych zachodnich guberniach, wielkich ludzi, to wcześnie męczeństwem to ostatecznem na swoją chwałę wiarę nawracali; i do nas do Kijowskiej Ławry świętego Pana Jezusowego męczeńskie pasłali, w samym Kremlu moskiewskim swoich katolickich kościół postawili i Krymskiego papieża głowę z uniwersalnego Katolicata i Namiestnikiem Pana naszego Jezusa Chrystusa ogłaszali to stare zdanie w świętym grodzie Kijowie oni nawet Sofijskiemu soborowi świętości z niego przez wynosili, a postawiwszy w tym katolickie swoje katolickie kościół, na świętem miejscu — chwałę pustoty uczynili — Obrzędzie świętej apostolskiej prawosławnej Cerkwi wtedy oni wcześnie spotwarzali mszeryli, i wielkiego męczennika prawosławnego Mateusza świętego Helmana Nalewajka za wiarę Jezusową na rozkazanie Królewskie polskiemu, panom i ich sługom w miedzianym byku upiekli, z długich skóry zdarli, w smole prawosławnych gotowali — Widać że i teraz tego im się zachciało? Ich to — mogła katolicka dupa nie cierpi świętości i czystości prawosławia — Ale niejednem tylko okrucieństwem katolicy popi walczą prawosławnych chrześcian po swego papieża niemiłego podobać

wotławny Sergiusz Radonieński, Dionisa i Sawa Solowieckiego Cudotwórcy
świętych inżenerów libańskich Antoni, Eutychy i Jan, i cały poczet wielkich
ludzi, w świętości jaśniejących, przez modlitwy swoje dadzą prawosławnemu
wojsku chrześciańskiemu siłę zwycięstwo i przewagę przeciwko wszystkich wro-
gów widzialnych i niewidzialnych.

Prawosławni Chrześciańie! Oddawnyi teraz cześ i chwałę należącą
braciom po krwi i wierze prawosławnym wołamianom Rijańskim, Wo-
tyńskim, Podolskim, Mińskim, Białoruskim i Litewskim — Jak niemiłość
i ze pełny pańskie, jak niepodległość ojczyzny ich ostatecznie Niemcami skrwa-
wionej, nieznalazło się między niemi ani jednego zdrajcy napowiat Boga, Cara
i matki Ruskiej Ziemi —

Byli ani obrażanie inżenierzy, obrażanie wojskowi cierpieli ani głód i chłód, i wielkie
trudy i skarb duchowny, i przebyli ani wszystkie do jednego wszystkiemi Cesarzowi
prawosławnemu i Carowi swojemu Bogu ani bądź biednie Habicie i Zwie-
rzchni pułkowemi panami, a szczególnie o prawie służą za małą ludzi prawo-
sławną i teraz Pełny ich cześć chwałę — Za to im będzie od Boga dana błogosła-
wieństwo, do Raju tamtego, a do wiekuistej cześci i chwały — Niepodległ się ani, ani
żadnym podchlebstwem, ani pieniędzmi obietnicom Polaków swoich Panów
Polskich pieniędzy wypuścili rodaków ani potrzeba Wiele krzywdy
na Obczyźnie papierów wydawniczych od odstępstwa wołamianom Wielkiej Ziemi
ani tylko ani byli z wiernego razem przeciw Cara prawosławnego, aby sobie
przyjaźni podłego tego kraju Tamtejszej Polski, Mieszczaństwa krzywdy i
ani im pomagali Zakon wszystkie Cechowe gubernie i Powiaty
Obcy ani do tego wiernego Króla — Ale wtajemniczeni Carskiej Ogłaszania
się na Stałej obrazie — panów i szlachty Polski ich gorszyli i potępiali Wiele
krzywdy dawali, niemowlęcego wiele więzili i zwierzchności przeciwstawiali —
— A jeśli było pałaców wiele i dobrego ubiorów, to prawosławnemu wielkiemu Wo-
jsku, bili się z niemi nie na życie, ale na śmierć, wiele poszkodzili, bandy
ich rozgromili, czyste nawet nie dochowawszy się pomocy narodu Polskiego

A tych buntowniczych głosów nie mieli, rozgrzanych razem z Niemi
fałszywemi słowami przedstawiciele rosyjskiemu komendantowi
do zajęcia pustej prawa — A tak jak innym razem wołowanie niemiał
czasu prowadzić niewolników do miasta do więzienia, bo tego że inna
banda pałaców w bliskości się zjawiła, to oni tak robili: do Kijowa nadaw
na bale więzienie pałaców przyprowadzili. Wołowanie powiązał tym bohatyrom
ręce i przywiązał do taczek, tak jak stosunkowo prowadzą do Syberyi, a
potem swoje żony i dzieci, przed oczyma pałaców do miasta —
Prawosławni wołowanie we wszystkich wsiach wybrali z pośród siebie
do straży silnych i mocnych dla obrony od pałaców — Oni czujnie pilnują, gdzie
pojawiają się bandy buntowniczej, jak wielka banda gdzie idzie — Jeżeli banda
większa nadchodzi, o tem komendantowi, a jeżeli ona im po sile, to i sami
ich rozbijają, albo przyłączają do swoich dla pomocy, a po skończonej ulaczce
idą do domów, czekając nowej okazyi — Często bandy złożone i podniecone z wy-
brzeżnych ochotnikami idą na pałaców, bardzo chcą się zasłużyć naszemu
Wielkiemu monarsze i bronić ziemi ruskiej — Wiemy tak dzielnie i walecznie czyny prawosławnych wołowan, Wielki
monarcha powiedział im łaskawe słowo i obiecał wielkie dary. O Carze zapa-
nie aby zamienić bunt pałaców. On zarządził wszystkim mieszkańcom
gubernii zachodnich poprzez wyznaczonych, osobie zwierzchnich rozkazał by ni
jakaby to kogo się nie nadawała, pod żadną odpowiedzialnością, jakiby łaskawa
u kogo polecił się znalazła, a prawosławnym wołowan am po Carskiemu
swojemu kazanie, pozwolił mieć czci broń — Wie o tem dobrze Car i cała Ruś
prawosławna wie, że nasi bracia prawosławni wołowanie gubernii zachodnich
nieuczą tej broni przeciw rosyjskiego wojska, ale ta broń będzie bronić
świętej ojczyzny swoją i całego ruskiego ziemi, do ostatnich zamachów pałaców
i ich pomocników — Teraz tamtejsi wołowanie chodzą z pałaszami i karabina-
mi i patrzą na nich karty wie, że to są prawosławni dobry i wierni
obrońcy ruskiej ziemi — Mamo dla Cara i Ruś tamtejsze wołowanstwo
i wiele z nich potoczyło głowy swoje do Tego z pałaszami, aby Bóg bro-

w swoim

bawstwo niebieskie, a na ziemi nieb ogólne uczcią i wieczną pamięć o ich wa
lecznych czynach. Rossyanie nigdy niezapomną o ich staraniu i krwi przelanej za
ojczyznę, a prawosławna Cerkiew wiecznie modlić się będzie za ich dopełnie
świętym dziełem naszego Boga.

Wielki nasz monarcha wielce był uradowany wiernością i zuchwałością
prawosławnych włościan gubernii zachodnich, powierzył on temu włościanu
dzieło ochrony i spokojności tego kraju, w którym ani nieprzyjaciel. Zapamię
wszelkie wybranie Carskie a duchowieństwo obydwa obrazy nadawały błogo
wymowne słowa po wszystkich wsiach, i wyjeżdżając pod nieprzyjacielem w dzie
wych albo ziemskiej policyi ochrania wsie od pożarów — W gubernii Witeb
skiej, kiedyś starodubrady wybrali z kadzi swojego obywatela osadę dzierż
wołościów, na dwa tygodnie zupełnie gotowych do boju na carską służbę
odprawili — A zrobił on to bez czyjegokolwiek rozkazu, tylko sam z chaty
prosto za pozwoleniem swoim sumieniem, o pomnożenie Carskiego
starodubradzkiego — W. mieszczanie także zbierają się ze włościanami a pułk
kozackie — A kiedy, mówi Car całemu swojemu narodowi: „już czas moje
kochane dzieci pokazać się o obronie danej przez przodków Bogarodzicy, za
święty gród Kijów, za wiarę prawosławną i za całość matki naszej ziemi ruskiej
rządy polskiego carskiego słowie, bo z nas prawosławnych nieprzyjaciel
i pławnikiem, chyba tylko stary i mały w domu pozostaje — Ale do tego przy
nieprzyjaciel, ale na każdy wypadek bądźcie gotowymi prawosławni chrześcianie
bo nieprzyjaciel za święty gród Kijów, za Cara-ojca obrońcę, bo wiara umrzeć!
za wiarę prawosławną i za całą matkę naszą świętą ruską, bo się nad pato
życie głowę swoją.

Powiedziano wam było prawosławni chrześcianie o nowem ruskim dziecku
dzie zachodnich gubernii, jak ono wiarę świętą Wielkiemu naszemu monarsze i
ruskiej ziemi, a nie powiedziano jeszcze nic o naszem Chrystusowem miłosierdziu
wszelkim, o naszych cudownych i mocnych zdobyczach — Słuchajcie ich tedy ze radością
ein-pachwały niemorna a powiedzieć — byle ani trzeba powiedzieć, byle mężnie w boju
z polakami chrześcianie, bo jeżeliby policyi rozrządzenie ich wakacyjne Kiełzy, to byłaby

pamiętać napisać osobną wielką książkę — Wielki monarcha uderzył dobrą stronę serdeczną — rolników, nadgradza ich swoimi Carskimi łaskami, a nam pozostawieni pamiętać się modlić do Boga za naszych radców cudzoziemców, wszystkie to oni za nas krew swoją przelewają, za nas trudy ogromne przenoszą, po złych drogach po błotach po piaskach po 30 i po 60 wiorst w dzień przebędą, a w złych razach potrzeba, chwycić i dzień bronią pojmanych — Wszyscy oni nasi sprawcy i bracia ochraniciele wielkiej ziemi i prawosławnej wiary od wrogów mojej i groźnej obrazy — Niech będzie cześć i chwała ubiedzonemu Chrystusowi miłościwemu rycerstwu, nasi rolnicze wiejscy serca Pana, radują się i wszystkich prawosławnych chrześcian — Należy się za nich do Boga modlić, a przy pożegnaniu, każdego rolnika po według możności radować, a szczególnie — wszystkie oby ich nam z Ziemian którzy do gminach pozostały dać panom i opiekę — Rolnicy sami z od Cara ma dane, ale jeśli prawosławne rolnicy do pana ich nowe z małymi Ziemian, to jemu przyjemniej będzie, i za nagrodę którą by dostał od gminy — I tak nie zapominajcie prawosławni o Rolnicy — ich rodzinach i dzieciach, pamiętajcie we według możności — Wszystko to na ruskiej ziemi, a osobliwie nie zapominajcie o wdowach i sierotach, szczególnie wszystkie wasze główny patrzyli, nie zostawiajcie ich bez pomocy — Wszystkie nie za boga innego, tylko za nas ani potęgi — jak Car

Teraz w gubernii Kaukaskich wielko, osobliwie od tego [illegible] Jenerał Gubernatora Kaukazu, tego samego który niedawno był Gubernatorem nad Skierbowemi Włochami, on nie pozwala pałkami [illegible] ale tak ich skrzeci, że jak wprzody ani przed Carskimi nie [illegible] tak teraz rzyć i pięty u ruskich całuje i mowi „podam do nog" — Polak zawsze taki, jak jest w pile to biebo do niego nieprzystępuj, tak bandy i pyse my się i przystępuj do niego nie mazgaj się, a jak stoi siły, to daje się takim pochlebca, że aż przykro patrzyć i rzeź ci całuje i pięty ci całuje, i tylko ciągle jedno mowi „podam do nog" i to nie jaki bądź nieznaczny [illegible] ale sam najbogatszy Pan tak się prawadzi — Tylko i wolym rzeź [illegible]

niedawny mu wiary, odruba ciż opętanie. Co by niepowiedział wróg na rodu prawosławnego, wszystko zetrze. Dziś on przed tobą padł ciż, a jutro pali rzezzie na jego stronę się obróci, to i diabeł mu nie brat jest mu bratem tobie to nie stały naród, a jaby chełpliwi ci polacy to i wypowiedzieć nie można. Oni myślą, i wszystkim to w uszy trąbią, że lepszego narodu nad nich niema w świecie — ale co w nich dobrego? powiedz mi oczy prawdy bijąc ich dobrze na w bójce polacy mogą walczyć, ale w drugich rzeczach, nawet najniepewniejszy Kto się Boga wiary, kto kocha ruskę ziemię, ten niech niewiary fałszywej mowę polaków jawnego kobiela on bydlęcia —

Oto jaki to naród: w Warszawie uczonych polaków obradzi ze dwadzieścia miliony siedem brać dla [illegible] tysięcy rubli, polacy pan[illegible] wzięte z pauky i jeszcze się chwalą: „my te pieniądze polakiemu rządowi odbili a ten polaki ich nędzą mieszka pod ziemią i w taczek po rzebaju ciemno —

Przy takich uczonych rzeczach jak nasi przy szczęściu i mądrości chrześcijańskich rzeczach wtórnych, polacy długo się nie utrzymają, wiedzą, oni sobie i sami dobrze, i dla tego oni szczęśliwie na takich postronnych państwa, a mianowicie, Francyę Anglię i Austryę — Wiele było ze strony polaków nie prawdy, wiele było starych i nowych krzywd wyrządzonych polakom narodowi, ale nie wybyło dosyć na tem: oni obarczali nowego wielkiego monarchę i cały prawosławny ruski naród w podstawionych pamiętnych i wbudzili tem wielkie zabiegi, takie zabiegi że jeśli Bóg nas nie ochroni, to bez wojny się nie obejdzie — a wtedy to polacy tobie spamiętam.

Jak było powiedziane ze 32 lata temu na 1831 to pierwsze chciwy polacy zbuntowali przeciw niebodzieyka Cara Mikołaja Pawłowicza, jak ten bunt był stłumiony, to wiele polaków bojąc się kary za zdradę i bunt uciekli do Francyi Anglii i drugich obcych państw i tam porozpalali nienawiść — Francuz bardzo radzi przychodzili do nich zbiegi z polski, i takim sposobem rozchodzili całe liczba tych wychodców obcych państwach znajduje się powiększyła — [illegible] wiedz do wiary prawosławnej i do ruskiego narodu, oni z obcych krajów

Chodzili wojować i przeciw Ruskich i przeciw dwojgich narodów słowiańskich wiary prawosławnej — Wielu polaków było w Stambule, kiedy oni wojacy ci znowu na Kaukazie, niemało ich było w niepryjacielskim obozie w czasie odbycia się wojny przeciw, a jeńcow więcej ich było w tureckiem więzieniu, niemiłosiernie prześladowanych krew słowian prawosławnych: Czarnogórców, Serbow, Bosniakow i innych — Nieraz do prawosławnej wiary tak wielka ze niektory z nich robili się Turkami i przymuszali wiarę islamitańską, aby tylko żyć i być prawosławnych

Od czasu dlatego wojny, która ów tak temu przeszło lat pięćdziesiąt z Francuzami, Anglikami i Turkami Polacy mieszkający po Turcji i Londynie, odkrzywili Ruskich i starali się podbudzić Anglików i Francuzów przeciw Rosyi — Oni sami o sobie powiadali, że oni są niewinni męczennicy, że Car ruski trzyma ich w niewoli, prześladuje ich wiarę, kaze zmieszać i wysyła na Syberyę niewinnych, niszczy ich majątki — Wszystko to kłamstwo i oszczerstwo: a za czasu Cara Aleksandra Mikołajewicza, nadał im wiele przywilejów, jakich ani rządy niemieckie wiary ich katolickiej za polskie zupełnie odwołać, dostawszy na Syberyę za bunty i zbiegłym za granicę przebaczył, dał różne sposoby do ulepszenia polskich majątków, a wtoż i znowu dał do użycia ziemię kleryi ani rządy niemieckie — I za takie dobrodziejstwa Polacy nienawidzą mnie nawet czernią berezelskie, a o nas Ruskich powiadają że my niedbali, a kwasu żeśmy rozsiekli, nie Słowianie, ale Katolicy niemający prawdziwego Boga i wiary w Chrystusa — Zapewniał ani cudzoziemcow że Ruskie Carstwo teraz już nie tak silne jak było wprzódy, i że teraz bardzo lekko go zniewolić — Powiadali, że jakoby po wojnie, co była ów tak temu Krymskiej Europejskie nie chciała siły, że u nas wojska mało, a konskrypcyi dlatego niema że niema kogo brać, i że niby to wojny między sobą będzie zabrani byli do wojska i do pospolitego ruszenia, i wojny rozległej wybić w ostatecznej wojnie — Powiadali polacy cudzoziemcom że i Ukaz niema u naszego Cara że konskrypcyi nie miewano, a rekruciny zawsze jak tylko nieprzyjaciela zabraną Powiadają, Anglia nie będą, i znowu przeciw nas Francuzi nieprzyjacielską i polacy cudzoziemcom że ani u Cara rosyjskiej, ani narodu pewnego niema

i jakoby wojny my zupełnie prawdziwie mieniemy. Powiadali oni opisując, że jakoby u nas naród biedzie i wielkie cierpi nędze i dlatego jak tylko wojna się zaczyna, zaraz się zbuntuje, wtorniele niemcy zdradzą Cesarza dla tego, że są niezadowoleni z oswobodzenia włościan, a włościanie także zdradzą wielkiego naszego monarchę i wojnę wygrają, a starozakonny jakoby tylko tego i czekają, aby przyszli do potopu pożarzyć się z potopami i wtargnąć się przeciw Cesarzowi. Mogadali przytem pewny audytorjum cum, że Kozaya przy przeszłej wojnie nie dojdzie się i zginie na wieki.

A obym pewnie bardzo się chciał uniżyć Kozaya dla tego że się boją potęgi naszego wielkiego monarchy — Francuzi niezapomnieli i teraz jeszcze się wzdrygają, jak sobie przypomną 1812 r. jak potem Rusi monarcha Aleksander Pawłowicz wszedł Paryż i Napoleona strzegł i brał, a potem go na wygnanie odprawił Anglicy; a najwięcej tego się boją, aby nasz od tureckiego stolica Carogrodu nie wzięli. Wtedy oni obrony Turka i Francuza na to mają rzekę rzeczą, że Francuza wprawdzie była silnem pawiem, a teraz po tem ruchu Cesarz Piotr Aleksiejewicz pobił Szwedów pod Połtawą, i zabrał od nich wiele miast i ziemi, to oni skrzydła dawno się. Austryacy, włosi i Hiszpanie wszystkie taż samą tajemnicę wiarę co i Polacy, i idą za nauką tegoż samego Rzymskiego papieża, to i ich tajemnicy papież pisemnie Kozaya podburzył — a zapewne oni chcą uniżyć Kozaya i ich potęgę ostatnie —

Oni powiedzieli potocznie, że Kozaya nie może się bronić, i że jak tylko wojna się zacznie, to zaraz się zaczną bunty wewnętrzne — powiedzieli oni dlatego że nie znają swojego narodu. W dawne lata a tych czasach nie było gdzie jak prawo niewolnictwa — prawdziwa niewola, a kiedy u nich dawniej wolności włościan to wiele przelano krwi, i wielkie zamieszania były w tych krajach, dlatego oni myśleli że i u nas tak będzie, a u nas chwała Bogu wszystko pokojnie dobrze teraz już wszystkie włościanie wprowadzone, i u wszystkich swoje zagony i rzeki włościanie i wszystko idzie dobrze — Oni Polacy myśleli i radzili sobie zapewnili, że nam niepotrzeba pomoc, że jeżeli teraz u nas dobrze, to potem będzie a przyszli starozakonny Oni że, to jest za wtorowanie Obrazy naszym, jak tylko ustępy się na Kozaya, abo pacierza powiedzieć —

Obce państwa Francya Anglia i Austrya postrzegawszy Polakom, rozdrażnić się między sobą zapatrzeniu ich u naszego Wielkiego monarchy, aby on Polakom przebaczył i uwolnił wszystko w Polsce według ich woli.

A car i bez tego w dniu koronacyi postrzegł Polakom przebaczenie i bez lepiej niż, jak nie on, co trzeba w Polsce uczynić dla pomyślności i dobrego bytu narodu —

Do Francyi Anglii i Austryi po ich namowie powiedzieli ze swemi radami do naszego Cara i drugie państwa, nawet i nieprzyjacielskie — Niektóre z nich mniemają że naszej jabłuszkę gubernii, a i one starzyła wtrącać się do naszego domowego ubezpieczenia —

Wtedy naszych posłów wezwawszy się, uprzejmie obcych monarchów ujęć się za nim w radzie na ich pomoc, oni odmówili dane im przez Cara w dniu koronacyi wychowania państwa przebaczenie, i na to przebaczenie odpowiedzieli tem, że jeżeli silnie zaczęli się buntować i powiedzieli że oni monarchy naszego Aleksandra Mikołajewicza obalą mianują, a ogłosili swoy rząd, który chcieli i rozpoczęła bunt tem, jednakże na dobry świat nie wyszedł, a ustąpiła do dnia dzisiejszego —

Jest tylko dowiedziano się w Rosyi o tem, że na polskie ujmują się obce państwa wszyscy Rosyanie obrazili się, i wtedy ze wszystkich stron ruskich z nim pobiegły do Cara listy, od szlachty, włościan, kupców, mieszczan ze wszystkich miast i powiatów; o we wszystkich tych listach ot co było napisano: „nie chcemy pan wielki monarcho nasz, ani polakom, ani obcym państwom, ani jednej piędzi ruskiej ziemi, dlatego że ona nasza odwieczna ziemia, potem i krwią przelaną naszych przodków kupiona, a jeśli będzie potrzeba brania naszej ruskiej ziemi, to rzekniy tylko swoje carskie słowo, a my gotowi ich wszyscy i stary i młodzi, wszyscy na wroga pójdziemy, i wszystkie nasze majątki tobie Carze oddajemy, abyś tylko ani piędzi ziemi ruskiej nikomu nie oddawał —

To listy pisane były do Cara w różnych gubernicach, formami, słowami, a we wszystkich powiedziano jedno i tuż samo, zupełnie tak jakby się zmówili — To się rozumie że to słowo powiedziane w tych czasach kiedy jest słowo ziemskie, słowo całym narodem ruskim powiedziane, takiego słowa 250 lat mija, jak na Rusi nie było powiedziano — Wtedy jak polacy w Moskwie

się uradowali, i swego Krolewicza Państwa wiary, na ruski carski tron chcieli
posadzić, jeden prosty człowiek w Niżnym Nowogrodzie Kuźma Zacharowicz
Minin Suchoruk powiedział, że potrzeba powstać za wiarę prawosławną, za Ruś swoją
i za tego prawosławnego Cara, którego Bóg przysłał po oczyszczeniu Moskwy
od polaków — W odpowiedź na takie słowa Minina, ze wszystkich miast po-
częły się do niego, takież posłane listy, jakie teraz Car Aleksander Mikołajewicz
otrzymał — i potem ze wszystkich miast zebrali się do Minina zbrojni ludzie
i wiele prawosławnego narodu i nieuplynęło roku jak całe carstwo od Pola-
ków oczyścili, i wybrali na Carski tron Michała Fedorowicza Romanowa, pra-
prawnuka którego w siódmem pokoleniu Monarcha Aleksander Mikołajewicz
teraz nad nami panuje —.

Ziemskie słowo — wielkie słowo, to jest głos całego narodu, a głos narodu
głos Boży — tym narodowym głosem Ruś dobrze ~~nie~~ pertraktowała i
ten dekret w swoich bitwach Carowi przedstawiła. Tym dekretem pertraktowała
za wiarę prawosławną stanąć mocno i bić się do ostatniej kropli krwi, Carowi
służyć wiernie i szczerze, a tronu jego Carskiego stanąć chronić i bez
szczędzenia życia, za całą ruską ziemię głowy położyć, i chociażby wszystkie
narody na Ruś powstały, to przeciw wszystkim ruskiego ludu zmusić za prawo-
sławie, za Cara i za całą ziemię, jak przodkowie nasi uczynili —

Oto najpierwsze ostatnie Kazanie jakie słowo Carowi powiedziało „na mo
giłach ruskiego narodu wrogi nasze mogą tylko swoją przewagę, a dlatego im
potrzeba przelewać mocno krwi, ich i naszej„ a co potem powiedziano to znamy
słowo i postanowiono we wszystkich wsiach i wioskach — czy ja prawdę
mówię prawosławni?

Oto polacy i zdrajcy niepryjaciele wielkiego narodu spodziewali się, że jak
tylko bunt polski się zaczyna, to i u nas zaczyna się wojna domowa, że
wojsko pójdzie na wojewodę, a wojewoda na Cara, a nasi prawosławni
ruscy wojownicy rozpoczną jak jeden powiedzieli Carowi: wielki nasz ojcze, czy
ze nam wszystkim, pokuj miejsce gdzie się bić mamy za Ciebie i za Ruś —

[illegible] się z niepryjaciołmi za Cesa i Neruzy w listach swych do Monarchy — owa bestia pawi dzieci że za pierwszem Carskiem Slowem, oni pewnie sam gdzie będzie gospodarzem pod dowództwem władzy swoich radokiew — A w wielu miejscach było i tak że jak tylko [illegible] pisali — swoje listy do Cesa, to razem pisali do sotanicieli i powiedzieli „ale my już piszemy do Wielkiego Monarchy list, prosimy się Nie na niepryjaciela o prawe prawiony państwo taki abyśmy byli naszem dowodzeniem i [illegible] razem — a sotanicele z tego się radzą — Jeden jeszcze w niebezpiecznych majątkach interesach o ziemię jeszcze nie mieli prawa w czem bolwiek będą palibawnie się nie godzą — to interes domowy — nie idzie to jutro się stanowi za przystoi u Boga jeszcze wiele dni — Atutaj ogólna potrzeba, święty wiary Cesa prawdziwego i Niemiec ruska od wroga brania potrzeba — U nas mieszkają w gubernjach takich ludzi, wszakże u nas i sotanicele i wszelaki jeden za jednym językiem Natgaś jakie pytany przed cudzoziemcami na staroobrzędowe, ale prawdę po wiedzieć się jeden pytany nie tyle, znalazła się niewielka liczba Kalugan — Niektórzy Nasz Kazanie napomniawszy swoich wiarę czyów, a najstarszy się bredni nie uczy na całych językach przyszli do tego że się w głowie przebrzmiło — Samystają mówią i radzą, ażeby cała kosza przewrócić do góry nogami, prawdziwe wiary Chrystusa w Pana naszego Jezusa Chrystusa aby niewinnego, po ich głupiem [illegible] niepotrzebna, ale potrzeba Cała ruska ziemia podziele na malenkie się, aby z wody wszystko było cudne państwo bez monarchy, aby, oni sami rozumieniem myśli ich rozumieniem wszelkie matrenstwo potrzeba zbawienia a wszystkiem ziemi aby nie było wychowywane i wiano przez cała i modlitwy ale przez cały świat ziemię pieniędze i wszystkie ruchomości podziele na równe części, żony i dzieci takie podziele, wiele komu się dostanie

Tam to znalezieny w Londynie zapryjaźnili się z Polakami, bez ich [illegible] razem z nimi ostatnim prawdziwemu chrześcijaństwu dla ziemi, oni to [illegible] tam najwięcej i bezwolności na staroobrzędowe, jakoby oni [illegible] w [illegible]

z niemi i pu[illegible]emi bandowniczami będą buntować przeciw Carowi w całem państwie chrześcijańskiem.

Nie dziwujcie się Prawdzie że między Moskwianami znalazł się taki człowiek, tak z dawnych bywało. Między Polaky 200 lat temu [illegible] Moskwy w swoje ręce nieprzyjaciół, znaleźli się między Moskwianami tacy sami [illegible] Michał Saltykow, Matiszanow i inni — nam ani ich słowy ani pismami nie dziwujem, bo ani się na moją nadzieję w tych czasach pismach z kilkoma [illegible] Mesiaj tamci sami zjawili się złodzieje niema się czemu dziwić, że [illegible] niektórzy z nich uciekli z Moskwy, bo i chwała Bogu, niech tam [illegible] na pole nieprzyjaciół, aktory prawdziwi, a swego łona nienawidzą.

Jak tylko Starzebrady dowiedzieli się że Polacy i Ruscy [illegible] na ich ten moment dopatrzawszy się swoich gonców do Cara posłali i swoje listy prosto co przez nie oddali, a w tych listach Starzebrady pisali i uczuli Cara powiedzieli że chcieli oni modlą się do Boga według swego obrządku, ale z tem wszystkiem oni zawsze są Moskwianami i dlatego oni wszystkie pieniądze i cały majątek Carów i [illegible] oddają i sami za niego życie swoje położyć się gotowi — Najwięcej tem [illegible] Starzebrady, że tam rządzą i brzuchem [illegible] jak Polacy i Ruscy [illegible] ośmielili się ich do siebie przyprawić — Starzebrady [illegible] co wyżej mieszkają [illegible] Pskowa, Nowogrodu, z Mokwy, Kazania, Samary, Jarosława, z Rostowa Starodubia, z Tweru, Berdyczowa, z Mozalska, z gabernii: Niżegrodzkiej, Smoleńskiej, Wołogodzkiej i innych — A Wilkowy Starzebrady dowiedziawszy się że Polacy panowie [illegible] na drodze, wzięcie dla swego wojska Kurabiny, pawelec na tych Polaków, dopędzili ich, Kurabiny odbrali i tych panów Polaków chcieli obdarować Kurabinami powiązali i [illegible] przedstawili [illegible] Polacy za Wilkowy Starzebrady, a dla tygodnie [illegible] zostawiony z nich [illegible] kantem ich oddali dali im odzienie obuwie i broń i wszystkim co dla wojny potrzeba opatrzyli.

A nasi Kozacy Donieccy Zuńjowie, Kubanowy, Uralscy Czarnomorzy [illegible] przeciwko tym pomagającym przeciw Cara aby ich posłał do Polski, aby pa- [illegible] tarali cudzoziemcom granice naszej ziemi, o których oni podobno zapomnieli.

W orenburgskiem wojsku dziewczęta siadają na konie z orężem, i one także chcą porównywać się z nieprzyjacielem na polu bitwy, a o wyrokach nie ma co i mowić. Wojny ich są na wojny z ojcami i braćmi — Oko[ń] niedawno przez Moskwę przechodził pułk kozaków, w nim mających 15 letnie i z dwoma synami, jednemu z nich 13, a drugiemu 14 lat —

I niebyłto Kozyanie, prawdziwi rycerze ruskiej gościnności, swiętej prawdy wiary ojców swoich, ale nawet ludzie innych narodów, cicho i spokojnie pod opieką ruskiego rządu mieszkający powiadali Wielkiemu Monarsze, że on i dla nich także drogi, jak i dla prawdziwych Rosyan, jednej krwi i jednej wiary jego poddanych, i że oni gotowi wszystko poświęcić, aby tylko Ruskie państwo było całe i nienaruszone tak przeciwko Niemcy, Tatarzy, Baszkiry, Kałmyki i zydzi — Ci Niemcy mieszkają nad morzem Bałtyckiem, i jeśli przyjdzie do wojny z cudzoziemcami to oni pierwsi z nieprzyjacielem się spotkają — Oni już gotowi i można kazać że Niemcy nieprzadzą tkanej w błoto —

Kiedy Polacy sprzedawszy się po całej ruskiej głowy wielkiej ziemskiego stawu, i że wszystkich krajów państwa polskiego do Cara listy, to oszukani przez polskich cudzoziemcy wiele się różnili — Oni niemogąc nigdy aby między Kozyanami była taka zgoda, a polski fałsz i tu się obarał „niewinnie" powiadali angielskim listom, te listy [illegible] z pieczęcią pewnego niepryjaciela do Cara ale rozsyłane po [illegible] dla zastraszenia cudzoziemców — Ale o jenerał polscy i ruscy złodzieje wymyślili! Znowu powiadali cudzoziemcom, że jak tylko oni rozkazu Cara wojny wypowiedzą, do wszystkich ustawienie do nich przyjaciela i na prawdę Cara powołanie — Czy słychanie prawdziwe? —

Oto tak to polski fałsz, prawdziwe! ale tak to fałsz i tych rozkazów złodziei, którzy wiedzieli do dzisiejszego Drukowane papiery przysłali, a co tych papierach niema nie mogą jak tylko kłamstwo na Cara i ojczyznę na

wielki naród – Czyż nie wy sami listy do Cara pisali, czyż nie wy sami jego
podpisywali? Czy nie wy sami pertraktowali umnie, a ani jednej pięści ze-
skiej rzeczy nie oddawali? A nadto wiary ale co płaci. Rozumiejąc potrzeba pra-
wodawcy co to jest polska fatyr, i pamiętającie o tem, że polakowi wiernej
niebneba, jak rzemnie i wielkiemu złodziejowi wiary na Cara, wiary i narod
niepodległe nazwy mowy, takie wiary dawać niebneba – A. takich ludzi po-
trzeba zabierać i zwierzchnikami bezwzględnie przedstawiać –

Polakom chciałoby się obcapanie zabawić wielkie carstwo, i aby u nas były
miejscy i bunty, rozumie się że takowy byłoby, im dalej tamtej w ich pol-
skie bunty prowadzi, i gubernie zachodnie ze swoim miłem Kijowem
zabrać – U mich ten rachunek, że jeśli wewnątrz Rossyi naród się zbuntuje
to na uspokojenie jego pana wojsko, i wtedy nie myśli polacy, że u na
swego Cara obecnie się mało zebrany do wojny z państwami potrzebnej
i do uspokojenia polskiego buntu, i wtedy co będzie można nabyć i podać się.
Oto czego dobijają się niejaki polacy ze swymi fantastycznymi papami –

Oni widzą bardzo dobrze że jeśli kto przed Rossyaninem o Carze niepry-
jaciele mowi, ten nie ma się niespodziewać przebaczenia, ten mianem zawiązy
i zwierzchnika przedstawia, i dlatego oni nie odważają się sami narod pre-
cz Wielkiego monarchy ganyć – i ale w oni zapytani wypowiedzieli
Panie [redacted] oni że robi ostatni wielki przełom, a jeśli my oczekamy wtenczas
słowa jakiegobądź manifestem, napisanego za fatygą w imieniu Carskim,
to rzeczy wtenczas zbuntują się nieprzyjaciele przeciw zwierzchności swojej
ano pewnie że Car takiego manifestu nie wydawał, i że temu złodziejskiemu
manifestowi wiary nie trzeba

Dlatego polacy i niektórzy rosyi złodzieje, o których mowa była, opat
rzali jakoby do Carskiego imienia fałszywy manifest, w którym zabrać
chcieli manifestu było napisane: że wielki nasz monarcha rozkazuje

ziemię tak skurbaną i tak okrutnie oddaje istanianom bezpieczeństwie, że jakby ten wielki nasz mananeha wszystko rozpuścił, i na wielkiem wiekowaka brać niebędzie, jak dawniej niebędzie brać od nayadu żadnych podatków, ani pogłownego, ani czynszowego, ani ziemskich powinności — Ci Polacy i inny złodzieje wymyślowali ten manifest za granicą, ten manifest był zupełnie podobny do prawdziwego manifestu, w nim był i tytuł Carski i imię Mananchy, tylko na papierze się znakali, który niebyło tak, na jakim dobrze się ten prawdziwe manifesty, i pewnie nie przytoczyli prawdziwą ale fałszywą —

Nadrukowawszy wiele takich fałszywych i złodziejskich manifestów, kilka polaków zmówiony się z niektórymi Kozyanami, szelmą i bezbożną nauką reputacyi, pojechali nad Wołgę, i w tamtejszych gubernyach, jeżdżąc po wsiach, rozsyłali te fałszywe manifesty podmiesie — Przyjeżdżywszy do chaty i tajemnie podmuchu ten fałszywy manifest pod stołem, na ławkę, na półki, albo za święte obrazy rzucały, albo mówi do Komory lub na strych i dalej tak jadą —.

Polacy i Kozy złodzieje myśleli, że prawdziwy istaniom w samej rzeczy taki prostak i głupi, że zaraz uwierzy w fałszywy i złodziejski manifest — Ale się omylili — Kiedy nasz wielki mananeha 19. Lutego 1861 r. ogłosił swój manifest o uwolnieniu istaniam od niewolniczej zależności, to powiedział „jestem zwiedziony w prawdziwym rozumie narodu" Oto teraz za prawdziwy istaniam się pokazało i nie zawiedli zwodziciele, które ich nie potrafił Car-oswobodziciel —

Nasz Ojciec — mananeha zawsze prawdziwemu rozumowi. Ziemi wiele, i pozwalając się prawdziwym rozumiem, ani jeden istaniec niepozwolony tym polskim fałszywym manifestom — Wszędzie gdzie tylko pojawili się, ci złodzieje, rozwożący te fałszywe manifesty i nad Wołgą i w guberniach Penzeńskiej, Tambowskiej i innych, wszędzie ich istaniom potopili i powiązawszy im ręce i nogi, ze wszystkimi ich fałszywymi manifestami zwierzchności przedstawili — Teraz o złodziejach słuch po wszystkich nad

W ziemi

niemi ustanowione sądy i będą ani straga ubezpieczani za to że zamydlał
zbuntuje naród prawosławny

Wtem ianie klasztorom dostały się te fałszywe manifesty rozeszły się dosyć
a rozsądek ich był taki: manifesty które wydaje Car wiadomo rozsyłkiem jak
się ogłaszają, przywożą do wsi manifest od duchowieństwa, w Cerkwi idzie
w wielki dziwan, odprawią mszę ~~[illegible]~~ i modlitwę za zdrowie Cara, a potem
czytają manifest głośno w Cerkwi i na rynku. A w gubernialnych i po-
wiatowych miastach kiedy manifest ogłaszają, zeszłszy się na mieszczan
przy mszy i czytaniu manifestu stoją, bywają, w sobotny Cerkwi sam
Biskup sobie celebruje i manifest czyta z ambony — Na rynku ogłaszają
manifesty przy biciu bębnów, wielkiemi tłumami zgromadzeń się zbiera do
słuchania, a Carskie stawa słuchanie ze czapek z głowami głowami, tak że
że Carskie manifesty się ogłaszają, tak już od dawna zaprowadzone na
ruskiej ziemi — A te fałszywym manifestem przyjechał nieznajomy kto,
kryje się do papa, do Cerkwi nie idzie, i z pod paty wyciąga swój [illegible]
papier — Tu i mały dziecko pojmie że ten człowiek jest ostatni, że to [illegible]
[illegible] zamydły —

W tych fałszywych manifestach powiedziano, że jakoby Car odaje zniesienie
ziemię włościanom bezpłatnie, i że żadnych podatków nie będzie — a czy może
istnieć państwo bez podatków, a z jakich pieniędzy Car utrzymywać będzie
wojsko? z jakich pieniędzy sądy i inne rządowe miejsca utrzymywać się będą?
Jak może być Car bez pieniędzy, a osobliwie w teraźniejszym czasie — Carowi po
trzeba pieniędzy i na uzbrojenie pułków i dla dania odporu cudzoziemcom je-
śli oni do nas przyjdą wojować. Kłamstwo to że ten manifest pisał jakiś
zdrajca — A o ziemi to w manifeście 19 Lutego 1861 r jasno powiedziane, i włościa-
nie do tamtych Carskich ułudnych kramoty się pną — a oprócz tego w wielu guber-
niach Car sam osobiście z włościanami mówił, swojemi ustami potwierdzenie
swojego manifestu i powiedział że wszystko co on nadał włościanstwu to tam pozo-
stawienie jest napisano, a drugiej walności o której zdrajcy wiarę rozgłaszają
nigdy nie będzie —

Wszelkie fałszywych manifestach powiedziano: że jakoby Car wojsko rozpuścił i rekrutów brać nie chce — a jakoż można wojsko rozpuścić, kiedy państwa się buntują, chcą wiarę prawosławną wygubienie i swoje miasta Kijów zabrać? Jakoż można wojsko rozpuścić, kiedy obce państwa na państwa się ujmują, do tego chapnia że może być zabyta wojna się rozpocznie? Tu niebyłoby wojska nieroz puszczać, a potrzeba koniecznie nowy zaciąg robić — I dla tego to Car rozkazał, aby w Listopadzie od jesiennego Kuzmy-Domiana, zgrzyt zaciąg ro kruteów po dziesięciu z tysiąca — Bez zaciągu być nie może — czas tak przyszedł A kto wie jakie czasy nastąpią w przyszłości? Może być potrzeba będzie Carowi na obronę ruskiej ziemi, wiernie się i poprawnie służyć, Samże naród ze wszystkich stron przysłał Carowi listy i przez Jego Carską Wielkość dozwolił im powrócić na niepojętą ogólnie — A te tym razem zdrajcy w swoich złodziejskich manifestach puszczają, że wojsko niepotrzeba Wiecz wiadomo że państwom bardzo by się chciało, aby u naszego Cara wojska nie było

Jak zdrowa i rozumnie narodzie prawosławnej wiary, którym się do stały te fałszywe i złodziejskie manifesty — I ani jeden człowiek, bym zaalbier skim manifestom niepowierzył — I nie udało się zdrajcom i zdrajcom tabu więc ruską ziemię — i trafili ani do więzienia —

A jeszcze co ci zdrajcy i złodzieje wiary złodzieje w fałszywym swoim manifeście napisali, że jakoby nasz wielki monarcha, wyjdzie po na Zmartwych wstanie państwie w Moskwie, a Monarcha na te wielkie święto był w peters burgu, Ruscy Kto był na jasnej jutrzni w ich państwowej Cerkwi, wiadomo najjaśniejsze Carskie oczy — pod czas by jutrznia on ze wszystkimi się cało wał — a po mszy na państwowym Dziedzińcu i przed narod pozdrowił i po swoje mu powinszował — I w tenże dzień to jak na Zmartwychwstanie On będzie w petersburgu dał państwom przebaczenie i o tem przebaczeniu wydał manifest — a te tchórzy napisali, że jakoby na Zmartwychwstanie Car był w Moskwie się znajdował — Petersburg i Moskwa

wiemiątę miasta, w obu tych miastach będzie mieszkanie do miłości i wdzięczności ani wiedzą się Car na święto zmartwychwstania 31. Marca teraźniejszego roku był w Petersburgu a w Moskwie nie był —.

Prawosławni chrześcianie! ale macie księgę w której powiedziano o wielkiej prawdzie i pełnej pełni, o ramy tych pałaców, a także o tem jak ani nienawiść wiary prawosławnej i wolności narodu, chcą rozsadzić mi oszukaństwem, kłamstwem i fałszerstwami wrobić ramienia w naszej ziemi — Oczy ich nie czyste, bo tylko ten czysty jest uczciwy i dobry, który na prawdzie się zasadza — a pałacie czyny mają na całej oszukaństwo, ale nie prawdę —.

Polacy są chytry, oni na wszystko się gotowi aby tylko zaniedbać miecz — Dla tego prawosławni chrześcianie pamiętać mieć się pałacem więzi jak agnia i mieć się wielkiemi sposobami — Polacy wiedzą że Rosyjanie ich nie lubią za teraźniejsze ich niepraworządy, za zdrady przeciw Carowi, i za te tyranstwa i męczeństwa, których ani nad wielkiemi katowaniami się dopuszczają, dla tego to ani sami nieczyste wtrącają, a pozostają wielkich skarbów z których, w głowie się przekrzyżito, aby zgubili naród prawosławny — I mamy takiego człowieka niepewnego, że on ma pałacu dupę i do tego ramiona aby zbawić naród przeciw zwierzchności — Ale po mojich wrobach takiego tchórzostwa można — Jeśli jabi nieznajomy człowiek rozumiem opowiadał o czembakolwiek czego w nim zwierzchność nie czytała, ani rozkaz opowiednich niemowiąt, to chciałby ten człowiek od imienia Carskiego takie wszystkie nie mówić, albo jakiekolwiek papier władzy cichim i potrzebnym sposobem napisany czytać, to takiego człowieka na należy wolno mamić katorgami, jakiejby godności on nie był, czy ma paszport czy nie, wszystko jedno, potem przyprowadzić tego człowieka do zwierzchności zapytać, czy ma tego człowieka jest prawdziwe, jeśli w zwierzchności niema w biskupie, to może zapytać kapitana, dla tego że wszystkie Carskie okręty o oddaleniu o ważnych okolicznościach zawsze do wszystkich cerkwi się powiadają O wszystkich czynnościach rządu, drukują się gubernialne Wiadomości, i te takie wszystkie się po wszystkich parafiach, dla tego że wszystkie Carskie rozkazy

i wszystkie rozporządzenia władzy, parafialnemu Kapłanowi są wydane — a jeśli kapłan powie za opuszczanie tego cerkwiska jest kłamstwo i obłudnie, to w tem momencie powinien go zawiesić do stanu albo do miasta — Tylko prawem stanowi zmieniać prawo aby go nikt palcem nie tknął, nie tylko bicia ale nawet tknienia być niepowinno, jedno tylko można władzy rozkazać mu mu rzec i nagi, jeśli będziecie mieć pojmanie że to dobrze może mieć — A jeśli bić będziecie to będziecie sami w odpowiedzialności — Nie Wam należy rozsądzać sprawy i karać, na to od Cara sądy są postanowione i prawa napisane — tego tylko jeden ma prawo zbawić kapłana cerkwiskiego za jego winy i to w imieniu Jego Imperatorskiej Wielkości i stosownie wyrokowanemu od Cara prawami.

Prawosławni! Do wszystkich krańców ruskiej ziemi wy podali swe głosy Carowi — Monarsze i powiedzieli jemu wielkie ziemskie słowo „wrazowi nie ustępuje nie i przed śmiercią, czem chcieby jemu przed ruskiej ziemi oddać swiętę takie słowo, można takie słowo wymówić ono będzie swięte i mocne na wieki. Ale Bóg jest miłosierny, sprawiedliwy Pan znadziemy wiernych sług swoich, odwraca swój sprawiedliwy gniew i wybawi narod chrześciański od przelewu krwi — Dowiedzą się narody że prawda na stronie Cara prawosławnego i wierzącego mu narodu ruskiego, a fałsz na stronie potępieńców — Uspamiętają się pogańcy /Turcy/ i niepowstrzymą na ruskę ziemię krwawym bojem — O tem się modli do Pana Swięta Sobornaja Apostolska Cerkiew, o chwale, spokojnego i wszystkim pomyślnego życia, życzy i najpobożniejszy Gieorgij nasz Car — otwarła Wszechmocna — Ale mając nadzieję na Jego pomoc i na uspokojenie całego świata, powinniśmy być w gotowości aby honorowo i groźnie obronić naszą Ruś prawosławną — My w listach naszych dajemy słowo Carowi, a kiedy przyjdzie do czynu nie zmieniajmy tego słowa — Niech ubodzy wiecznie pokorny i cudotworzony

Tylko na magistrach całego ruskiego narodu, krzyż ruski a Tamiejskich pogan, może triumfować na świętym i sprawiedliwem prawosławiu, a polski fałszywy wiarę prawdy — ale do tego przyszły kiedy będzie potrzebnem ogólne narodowe powstanie przeciwko Carowi — Car nasz ma wojsko, walczyć mogą

nabrudy i niewygody wytrwale, u Cara za twierdzą dwa liwa dostateczna i wiele rozsyłałich rozy dla wojny potrzebnych – a teraz innym sposobem tych Carowi pomagać? Dla wojny potrzeba pieniędzy, pieniędzy Carowi potrzeba Dla tego Wszyscy prawdziwi chrześcianie powinni regularnie podatki płacić żeby zadnych długów nie zaciągał – Car nadzwyczajnych podatków dla wojny nie chciał, tym czasem i tych pieniędzy dosyć, które powinny postępować do skarbu Postępowanie prawdziwemi chrześcianie Cara – monarchę i rządcę ziemię stawam bierznie w bitwach swoich wygrywali, pocieszenie to i czynem – Wnosić podatki regularnie – W wielu miejscach wtłaczanie niektórzy regularnie podatki płacą a napróżno wszyscy mówią Kanclerzom: „niech Pan raczy przyjść naprzód, my wierzymy że Cyry Carowi pieniądze są potrzebne dla uszczęścia całego świata Panujących prawdziwemi na nasze staroświeckie rosyjskie przysłanie „drogie jajko na wielkanoc„ Tak i teraz, regularny wpłat podatków rzeczywiście jest potrzebny a w teraźniejszym czasie jeszcze więcej – Który teraz na czas płacenia, ten czynem dowodzi, że on prawdziwy syn cerkwi prawosławnej i matki naszej ziemi ruskiej, dobry sługa Carski i dobry rycerz całemu narodowi ruskiemu Uczestnik prawdziwemi chrześcianie dobrego i łaskawego cara naszego, pomocnik ziemi prawosławnej i wojownik na boskim wojsku, co z boga według prawa należy

Manifest Carski o zaciągu rekrutów już ogłoszony, ludzie są potrzebni do obrony świętej cerkwi i ruskiej ziemi, potrzeba carowi na służbę żołnierzy z tych zaciągu Ten zaciąg będzie akuratnie spełniony, już i teraz pisz z różnych miejsc że mnóstwo zjawiło się ochotników, a jeden ochotnik wart dwóch rekrutów niechcących – O rekrutowie wy sami prawdziwemi chrześcianie dobrze wiecie że teraz to przy carskiej mądrości, przy wielkim jego nad kozakami staraniu i jego nauczeniu mistrzowskim, teraźniejsza potrzeba służba w porównaniu z dawną daleko krótsza, termin służby nie długi, o dawniejsze maltretowanie i zgrzebnem krakiem nadużywanie teraz już nie słychać, nasz już tylko dobrze obchodzą i w pierwszych znajomość miejsce, bądź rzeczony, wytrwały i cierpliwy w trudach i komendantami posłuszny – ale i rozsądny – Bez sprawiedliwego sądu nikt teraz katowski bogu nie smie, urbajenie lekkie, kwatera dobry, bije na tysiąc

i na pułkownika tysiąc

Krakowa – o biciu w rzepy teraz z wot naszego miłościwego i Łaskawego ano
nasze i Stanu niema. Bądź tylko uczciwym i spełniaj swój obowiązek, a nic
mimo to nadgrodu. U Boga nadzieja, a u Cara stanu nie przepada. A Bóg
stary zapisowo ten wiarę Chrystusa i małej Rusi ochrania – Carowi wiernie służy
i całemu rzeczpospolitemu naradzaj dyrygja – Jeśli Bóg wystawy swój termin należy się
Tobie i zapomnienie, a jeśli Bóg nagrody za Cara i Ruś głowę położyć
to będzie męczennikiem Chrystusowym, dostaje Gospodarz za razem z ubiegłemi
mi Chrystusem będzie w najświętszym raju i wszystko całe święte Carstwo w
modlitwach swoich będzie wspominać tego męczeńskiego na pole bitwy zabitego
Chrystusowego wojownika – A czy słyszeli wy prawdę panowie, jakie teraz
Moskwy oddają zabitym na polu bitwy swoim rodakom? Oto nie dziwota tylko
w Wiedniu ulica i ulica jeden zaczepny z ran odebranych w bitwie z
Polakami – W Sobotę cerkiew przynieśli ciało, sam Biskup
z całym swego miasta duchowieństwem mszę celebrował, i śpiewał kondukt zaczął
gawem żołnierzowi, generałowie i komendanci w mundurach i wstęgach
stali chato żołnierskiej trumny, na dwanaście ramionach z cerkwi go wynieśli i
poli aż na cmentarz, a Biskup z całym duchowieństwem prawdziwie go odmawiał
tych modlitw chrześcijańskich nie powiedziano – Daj Boże Turkom takiego konania przy
odejściu z duszy, jako teraz oddają swoim i swoim swoim żołnierzom –
W Smyrnie zaraz wojskowy, który był weteranem jeszcze sobie pamięć krakowskich
wielu mieszkańców ludzi posłał do swojego z chaty, a który rekrutów do pułków pra-
wdziwie to dzieciaków było o głowę razy mniej jak w pierwszej wojny, i to nie
dziwny mamy uciekali najwięcej z Chorągwi za dziewczęta takie żołnierzy
na Polaków mniej, a potem żeby rekrutów nie stykało – A dawniej czy pili
z taką chatą? Najpierwej dla tego że dziadki nam mawiała w dzień swoich
koronacyj, dał wiele dobrodziejstw nadawał i pozwolił że razy przez tak
mało dni, a potem jeszcze dwa lata dodał i takim sposobem mieszkało u nas za-
razy całych siedem lat – Pamiętamy pamiętamy na takie Carskie dobrodziejstwa
pili z chaty do studni, a Polacy nie tak i jak tylko razy dla mieszkańców
byli z rekrutów, obawiał się i pani dziadowi to razy się ani do miejsca
studni naszego wielkiego mocarstwa – pamiętamy, Hasła w chatach razy
z chaty szło na rekrutów, na rekruty razy ludzie mówili a Polacy że tam nie
zdrowo, i że Cesarzowi potrzebni ludzie do wojowania bunty – A teraz niema

ce i mowicy bez tedzie wszelkiej iestestwa potrzebnijszej, potrzeba polecy na
wspomnieniu, aby oni nieznosili zabierac u nas Dziewiczie wielkich gubernii
i swiatego miasta Kijowa zapreby mezydzi z prawosławia, i nie stawiali na niej
dla swiatych Cerkwi bozych swoich tajemnych pomiatanie – Ale sprawa tego jeszcze nie
wiadoma na czem sie skonczy trudnosci z Francyą, Anglią i Austryą bowiem na
potrzeby sie zjawiaią – Moze bydz i z nimi potrzeba bedzie sie poprobowac, dlatego
wiecej ochotnikow bedzie potrzeba do rati zyga – Wszakze dla naszych mlodych oficerow
Cesr nieiest oczywistem – a malby Ruś niejest mowiła, toiby pojdzie do pewna
Daj Boze prabiaje, ale kiedy przyidzie do wojny to rzeczy nieiestestwa
wac – niebedzy czasy przeciwnicy nasi sie tego czekaia i na prawosławnym nas
im naradzeni, nieznawszy ani wiary prawosławnej, nie bedą szczedzic na czasi
wszelkiej niebiej

Prawosławni chrześcianie! pabłaimy sie i upadnijmy na kolana przed samym
pytelem, Krolem i Bogiem naszym, tu jedyna najwyzsza głowa swiatej sobornej
apostolskiej i prawosławnej Cerkwi – pomodlmy sie Królowi Królow, aby nas wziął pod
wiatem prowosławiem, aby w nas zachował i powiększył miłość ku sobie i po
nie dla panowania swego naszego Monarchy Cara – oświadczenia, i aby dał
mu ludziom siłę i moc obronić prawosławia i nieprzykosnowie ruskiej ziemi – pojdzmy
do Pana Boga aby nam dał pamyślnosć, we kraju spokojnosć, a ludziom pokoj i zgodę
nosć i we wszystkich czynach dobry rzady I modlitwa po cerkiewnemu
go klasy jest najwyzszy i zawsze cna Boza prawica pomieniony, a stawa, i cześć obronna
ij, najpobozniejszego, najsamowładniejszego, przez Boga chranionego a Chrystusowi ubłaganego
Wielkiego Monarchy naszego Aleksandra Mikołajewicza, na zdrowie jego panowanie i Cerkwi
pogłos modlmy sie do pana Boga, aby go Sam Bog zachował w drzewie spokojności
szczęscia, rycerstwa, obłożnie dał nad wrogami zwycięstwo i pomoc, i aby spokojny
cia pod nogi jego, każdego wroga i przeciwnika, aby oddany jego panowaniu pokojem i aby
był w jego sercu pokojny cnjest dobrem i pożytkiem dla swiatej Cerkwi, i aby dał
spokojność prawosławnemu narodowi Carstwa – Abyśmy i my w pobożności i cichości
żyli spokojnie i bez zamieszania –

Zbaw Panie lud twoj i pobłogosław dziedzictwo twoje, daruj zwycięstwo nad przeciwnymi
Twoja dana wiernym Imperatorem naszemu Aleksandrowi Mikołajewiczowi i twoje
zamieszkanie zachowaj krzyżem twoim

Wierzymy i wyznajemy że Pan a Zbawca nasz Jezus Chrystus, i prawdę swoją podwyższy ponad prawdę i fałsz skruszy nieprawdę i wtrzyma przemożnie nasze, bliźnie dajemy chwałę Ojcu Synowi i Świętemu Duchowi, teraz zawsze i na wieki Amen —

Dyplomata

w XV.

1409 r. Przywilej tyczący się Bochotnicy i Wyrzutowego.

1413 r. Joannes de Zdakcio et Petrus de Chelm nomine conjuncta fideiubent Wannssio Pigro de Iwrkow pro Joanne de Wlasin et pro illa ipso.

1442 r. Kopija wspólczesna przywileju Władysława Warneńczyka dla piotra do Wapowiec na Konikowice.

1465 r. Małgorzata de Costrza Jana Niemiarowskiego nadaje kmiecia wsi zgórze niemskim krakowskim jure 2 infra octavam Epiphaniarum jako ojczysty i nadarzyty swój posag odebrała

1478 r. Jana Dzierzgowa de Sprowa przywilej dla ormian kamienieckich.

1492 r. Akt ugodowy tyczący się Maciąga Przyjatki jure 2. feriam Kante festum S. Thomae

w XVI

1509 r. Dział urzędowy między Romultem i Mikołajem braćmi rodzonymi dóbr Batycze, Habłocze i Wymatycze z pieczęcią na wosku i podpisem Stanisława de Borechowice

1510 r. Dorota ze Tyrnich zadaje cotra Tyrniki Janowi Morawickiemu w zastaw za 34 grzywien.

1511 r. Akt urzędowy tyczący się Jakoba Hajczyka

1514 r. Hyeronymus de Sarozlau Albertu Starzechowski donat literas summi inter Nowosielce et Białobok.

1518 r. Plechowski Joanni Miechowski de Venditione bonorum Widuchowa et aliorumque pertinentium cedit.

1520 r. Umowa między Elżbietą de Bojowicze i małżonkiem jej Janem Cath o dobra Bojowicze.

1536 r. Przywilej tyczący się dóbr Batycze, Wyszatycze i Habłocze

1538 r. d. 3 Czerwca Przywilej Bany Królowej kościołowi

parafialnemu Winiowizgin N.P.Maryi w Krzemieńcu dany.

1550r. Privilegium super nundinas in Hrusakowa Sigismundo Augusto Rege Petricoviae datum.

1552 r. Stanislaus Rozdrazewski donat Dziadutki Jana Dziatkiewicza.

1579r. Barbara de Strelczyska żona Jana Woratyńskiego zapisuje majątek Konstantemu Korniaktowi.

1580r. Cessio Mirskowej in Constantino Korniakt pri Stanislaum Strzyżowski.

1580r. d 6 Stycznia Nobilitatio Potatyńskiego.

1581 r. D. 4 Marca nadanie dóbr Kunisowce Walentemu Potatyńskiemu.

1587. r. 23 Marca Walenty Potatyński prawo swoje na 20 łanów w Kunikowcach cedit Joanni Bieykowski.

1599 r. Generosus Joannes Mielecki donat Konstantkino Nobila bona ma Mc.t, Lothe, Kocmirzów, Hubary etc.

w XVII

1633 r. 2c lipca Przywilej na konuszostwa Litewskie Janowi Kazimierzowi Chodkiewiczowi.

1634 r. 24 Kwietnia Przywilej Janowi Kazimierzowi Chodkiewiczowi Koniuszemu kil. na dobra do koniuszostwa Act. należące.

1638. r. 30 lipca Przywilej Króla Władysława Ojca Achyman. Orycie Rydzerynskiemu na jarmarczki w Rydzerynie.

1642. r. Przywilej na Województwo Wileńskie Krzysztofowi Chodkiewiczowi.

1650 r. 8 Stycznia Przywilej Królewski potwierdzający prawo używania trzech łanów kniaziskich.

1662. r. 18 Kwietnia Jus communicativum super capitaneatum Rokiczyceusem M. Feliciano Casimiro Potocki.

1670 r. 31 Marca. Privilegium a Rege Michaele super munus dapiferi lublinen. Stanisław Zamoyski Tarłowski

1677 r. 20 Marca Privilegium Joannis III super munus dapiferi terrae Biscensis Sanneli ni Turapy Tarłow.

1684 r. 26 października. Przywilej Jana III na kasztelanię

zawichostką dla Stanisława Farty.
1687 r. Na starostwo Świckie konsens od Jana III

w XVIII

1704 r. 7 lipca Łowo nazwane Hutów w powiecie pińskim post fata uroz. Pawła Rdy wsdz. Józefowi Potasowi-czowi Rotmistrzowi Pancerskiemu confer.
1708 r. 1 Maja Iwan Mazepa wojsk zaporoskich hetman nadaje przywilej klasztorowi w Moszuach.
1710 r. 18 Sierpnia Leśnictwo państkie post fata W. Kryspinowej Wojewodziny Witebskiej W. Minszchowi Mar. Nadwor. W. X. L.
1728 r. 16 Czerwca Przywilej Janowi Tarłowi na starostwa Kamienieckie i Lityczowskie po śmierci Kątskiego.
1736 r. 1 Stycznia Podkomorstwo W. X. L. Jerzemu Wandalinowi Minszchowi confertur.
1764 r. Przywilej na generalstwo wielkopolskie
1760 r. 29 paźdz. Augusta III przywilej lokacyjny dla Jamiszgrodu
1775 r. Na jarmarki dla Jamiszgrodu.
1778 r. Lokacya Szczuczyna
1781 r. Patent na order ś. Stanisława dla Trembeckiego

Oddział II

Akta

w XVI

1595. r. 10 Lutego. Kontrakt ślubny albo punkta Jmci P. Konstantemu Korniaktowi od P. Dzie. Dorzyckiego przed ślubem z jego córką podane.
1596 r. 26 Października Proces od JP. Hrehora Chodkiewicza kasztelana wileńskiego o nazmordowanie Doktora oryniony.

w XVII

1605 r. 11 Maja Aktacya JP. Karola Chodkiewicza Komisarza Generalnego ziemi Inflandzkiej Hetmana WXL. PP. Konstantemu Korniaktowi Dana

2 Maria kontrakt trechletni na arzędę starostwa brzeskiego alias Ekonomię Brzeską od króla Kygmunta III Hieronimowi Chodkiewiczowi kanclerzowi wileńskiemu staroście sądowemu brzeskiemu dany—

1662. r. Generosus Kamieńowski bidimus trembovlensis praecavendo indemnitati de desolatione actorum tam terrestrium Halicensium quam et Trembovlien. sium per rebeles Cosacos devastatorum ne damnum patiatur Manifestatur.

1678. r. Generosus Rabsanowski notarius castrensis trembovliensis de desolatione actorum officii ejusque sub tempus belli turcici et expeditionis Zuravienis subsecutae Manifestatur.

w XVIII.

1700 r. Generosus Szamptowski regens actorum praesentium de desolatione actorum Manifestatur.

1704 r. Regestr actorum castrensium Kamienecensium Podoliae in praesentia G. Officialium castri praesente emoriptii Oblata.

1710 r. 12 Lutego testament królewicza Jakóba syna Jana III w Rawie własnoręczny z podpisem i pieczęcią potrzebnie.

1717 r. 19 Grudnia Testament tegoż królewicza Jakóba w Rawie pisany z jego rozkazu przez Kazimierza Chlebowskiego starostę litewskiego po polsku.

1717 r 17. Grudnia Kodycyl własnoręcznie pisany — — kommotacya długów własnoręcznie pisana.

1728 r. 14 Lipca Oblata extraktu manifestacyi z ksiąg grodzkich krzemienieckich o derolacyę przy kopaszczyźnie

1745. r. 4 Września Dekret mocy wych. studirej. Jakóby i Jana Falandyszowany w Sądzie—

1759 r. 10 Września Manifestacya od Obywatelów powiatowego województwa kijowskiego de nullitate sejmików deputackich— —

1759 r. Protestatio et cautelatis de nullitate actorum electionis deputatorum. Radzyn.

1780 r. 12 Lutego Extraktu rezolucyi Rady Nieustającej do spraw do sądów intentowanych z okoliczności haydamacyzny wszczętych potrzebney Oblata.

1789 r. 4 Stycznia. Resignatio honorum Scriptorum et Summarii cum attinentiis a Plenipotenciario S. R. M. Gio Stanislao principi Poniatowski.

Oddział III

Dokumenta wojskowe

w XVII

1674 r. 28 Czerwca. Indygenat Stanisława Jabłonowskiego Regimentarza Wojsk. Kiłk. dany Dönzingowi Cerasterowi.

1697 r. 10 Sierpnia. Consignatia Triple Hikowy po rozwiązanym woyska związku na Chorągiew Woiewody Lubelskiego.

1697 r. 29 Sierpnia Indygenat Stanisława Jabłonowskiego Regimentarza Woysk Kiłk. dany.

1696 r. Assignacia Chorągwi na zimowe stanowisko w Wołbromiu.

1698 r. 21 Grudnia. Indygenat Jagi Jabłonowskiego

w XVIII

r. Do Wyrzenia Indygenat Adama Mikołaja z Granowa Granowskiego Hetmana W. K.

1728 r? Spis woyska Polskiego.

1730 r. 21 Kwiet. Kwit kwarciany Franciszka Maxymiliana Ossolińskiego podskarbiego W. K.

1737 r. 13 Września kopya indygenatu Jacka Jotowskiego H. W. K.

1742 r. 6 Kwiet. kwit kwarciany Jana Krapskiego podskar. W. K.

1748 r. 5 Lutego. Rapport de statu fortecy Kamieńca Podolskiego y desideria dla lepszey obrony.

1751 r. 25 Maja. Indygenat Jana Klemensa Branickiego Hetm. P. K.

17.3 r. 18 Kwiet. kwit kwarciany Jacka Józefa Sedlnickiego podskarbiego W. K.

1759 r. Lista Panów Generałów Lieutenantów y Generałów Majorów w Woysku Koronnym.

1768 r. 8 Maja Oraynano Joachima Karola Potockiego.
— Relatio czyniona o odtworonej transakcij między królem JMć a JP. Hetmanem obojga narodów respektem komendy wojska endrzejewskiego zaciągu.
1774. 13 Grudnia Patent na Feldmarszałkowstwo wojska Humańskiego dla Józefy z Mniszków Potockiej dany przez jej męża Stanisława Szczęsnego.
1791 r. 23 Listop. Patent na szarżę Chorążego w kawaleryi Narodowej Wojska Koronnego Chorążyi Wr. Tadeusza Gackiego starosty Owo-grodzkiego Rotmistrza, Wr. Jakubowi Lisieckiemu tejże Chorążyi Zastępcy dany.
1792 r. 4 Sierpnia Patent na szarżę Porucznika kawaleryi Narodowej Brygady pod imieniem Województwa Kijowskiego JP. Jakubowi Lisieckiemu dany.
— Wykład czynności wojsk dnia 23 Kwietnia 1788.

Oddział IV

1600 — d. 21. Lipca, Jeremiasz Mohiła Wojewoda i Hiem Moldawskich Hospodar do Konstantego Korniatka
1638 d. 27 Lipca. Król Augustyn Petrykowski Katowi Karnodrzejskiego o położeniu sprawy Klasztoru Mozeńskiego.
1654. d. 5 grudnia Jan Kazimierz król do miasta Wil... aby za przybyciem Jana Kazimierza Chodkiewicza Kasztelana Wileńskiego onemu honorem et obedientiam oddawali.
1656. d. 26 stycznia. Jan Kazimierz król oświadcza Janowi Kazimierzowi Chodkiewiczowi kasztelanowi Wileńskiemu wdzięczność za nieporuszoną cnotę i wierność za co tymczasem w nagrodę jm Cadunum po Kowalewiczu jako post perdnellem pozyta.
1656. d 5. Lutego Jan Kazimierz król do pana Kazimierza Chodkiewicza Kasztelana Wileńskiego za Stroyym Litewskim do ustnej rozmowy w interesie Królewskim odprawionym.
1656 r. d 7. Lutego. Jan Kazimierz król Janowi Kazimierzowi Chodkiewiczowi oświadcza wdzięczność za nieporuszoną wierność a zagrzewa do jednostajnej a dalszej circa majestatem wierności perseweranyi.

1667 d. 20 Stycznia Jan Kazimierz król do Jerzego Wandalina Mniszka Starosty Sanockiego, aby do oracienia Krasińskiemu Staroście Lomzyńskiemu Referendarzowi koronnemu a Chodkiewiczowi byt pomocnym.

1677. 3. Lutego. Baltazar Alexander Gissa Kanonik Gnieźnieński Władysławski i Warszawski do Jakóba Kłosowskiego do Krymu.

1684. Jan III król do kasztelana Potanieckiego Marszałka Trybunału Koronnego.

1680 20 Lutego Jan III król do Stanisława Borkowskiego kasztelana Podlaskiego.

1684. 30 Czerwca. Marya Kazimiera królowa dowiedziawszy się o Bogu przeżydenta Wielmożnego Marszałka wielkiego urodzonych Deputatów trybunału koronnego.

1692. d. 23 lipca. Karol Kucharski do Kapendorza koronnego.

1698 d. 15 Listopada. August II król do Stanisława Jarby Wdy Lubelskiego.

1700. d. 18. Listopada. August II król do A. Lanckorońskiego Kasztelana Bełzkiego.

1715 31 Czerwca August II król do Lanckorońskiego Kasztelana Bełzkiego.

1726 18 Maja Ludwik XV król Francuzki do Fijałkowskiego Szambelana J. K. M.

1736 26 Maja. Klemens XII Papież do Jarby Wojewody Sandomierskiego.

1745 16 Września August III Król do Wojewody Sandomierskiego.

1748 11 Stycznia przez jakiś Komisarz Wiśniowski do Wojewody.

1750. 12 Maja Jan Teodor Xiążę Lotaryńskich Xięże do Franciszka Salezego Potockiego Wojewody Kijowskiego.

1760 9 Sierpnia. Brat Wawrzyniec Trybunalski zak. kan. do Definitora.

1764 d. 25 Lipca. Xawery Królewicz polski do Franciszka Salezego Potockiego Wojewody Kijowskiego.

1764 11 Sierpnia S. Bratkowski do tegoż.

1764 7 Października. List Mianowniczy do Franciszka Salezego Potockiego.

1772 d. 22 Sierpnia. Mikołaj Potocki Wojewodzic Bełzki Starosta Kamieniecki do Xięcia Ruxiana prowincyała zakonu Karmelitańskiego.

1772. 6 Listop. Jan Tomasz de Bowadora Jen. Zakonu Karmelitańskiego do Mikołaja Potockiego Wojewodzica Bełzkiego Starosty Kamienieckiego.

1773. 11. ~~Października~~ Września Wincenty Hieronim Sierakowski Archybiskup Lwowski do Xięcia Prowincyała Zakonu Kazo.

1793. 16 Maii. Tenuta nowickup do Potockiej kanclerzowej koronnej.
1773. 16 " — Tenuta do X. Trzebojewskiego Dominikanina.
1773 r. " — " — Tenuta do Hetmańskiego Wojewodzica Bracławskiego.
1775 r. 31 Sierpnia Antoni Ludwik Graczel Chorąży Winnicki do Chrzanowskiego Skarbnika Nowogrodzkiego.
1775. 9. Listopada. Vigor Puerkowski Kanonik Katedry Łuckiej assygnat Bracławski do Vigora prefekta Chiny.
1776 2. Sierpnia Kopia listu Starokonstantynowskiego do Pana Wyszelskiej generalnej O.O. Dominikanek.
1776 10 Kwiet. Leon Wołodkowicz do Kościuszki Szlachcica Inflandzkiego.
1780. Tadeusz Kościuszko do Ekonomy z Hakrzewskich Vigiery Bracławskiej wiadomej.
Ignacy Krasicki Biskup Warmińskie do Jenerała Artyllerii Koronnej.
1783. 17 Kwiet. Felix Potocki Inspektor do Kościuszki Szef. Mirskiego
1786 13. Sierp. Baron de Wolkenspurg Komissarz expedycji Valerzyanskiego do Tuchowskiego Podstarościego Czerwonogrodzkiego.
1788. 30 Sierpnia Pismo W papierze do Wojewody Kijowskiego.
1791. 28 Kwiet. S. Miechowski do [illegible]
1793. 2 Maia Leon Michał Olizarowski do V
1793 12 Listop. Michał Świderski do Vigiera Szybińskiego
Superiora V. X. Dom. Miasd. Nowochowskiego
179[illegible] d[illegible] m[illegible] L.W. Olizar do Kościuszki Szlachcica Tarnowskiego
List Krebsowej do Potockiego.

Oddział V

1706 12 M[illegible] Augusti II Credencyales na Sejmik Drohick.
1706. 17 Kwiet. Paszport wydany przez Piotra IV. Aleksandrowi Tarnowskiemu Kasztelanowi Bełzkiemu.
1707 29 Maja. Paszport Franciszka II Cesarza Niemieckiego wydany Tarnowskiemu.
1728. 15 Lutego. Patent Indowny na Sendyka Powiatu Łomżyńskiego Janowi Tarłowi Wojewodzie Rubelskiemu.
W Postanowieniu Xięcia Karola Karmelity Terdyzerowskiego dane domowi Józefa i Jerzego Wielockich.

I

Rękopis in folio w biały pargamin oprawny, obejmujący kart 688, z tych 6 początkowych znacznie od wilgoci uszkodzonych. Zawiera w sobie Akta i inne Dokumenta w autografach lub w razie przeciwnym w urzędowych kopiach tyczące się spraw księstwa Ośnieżeńskiego i Zatorskiego od czasów Zygmunta III po koniec panowania Michała Korybuta. Ważny to materyał dziejowy, rzucający wielkie światło na naszą przeszłość. Wypisujemy tu ciekawsze dokumenta w treści:

1.) List Andrzeja Miaskowskiego regensa kancelaryi koronnej z obozu pod Wasilkowem d. 6 i 7. września 1651. r. pisanego do podskarbiego koronnego o działaniu wojska polskiego przeciw zbuntowanym Kozakom. (karta 206 i 207) w kopii.

2.) List tegoż d. 1. października 1651 o działaniu wojska polskiego i o wypadkach na Ukrainie (K. 208) w kopii.

/.

3) Kopia czterech listów Bohdana Chmielnickiego do wojewody kijowskiego takiegoż kasztelana i do" kasztelana Krakowskiego (k. 208)

4) Kopia listu Chana tatarskiego do Wielkiego Wezyra (k. 209)

5.) Kopia listu Czesnika chełmskiego do Podstolego podolskiego z d 28. stycznia 1655. w sprawach na Ukrainię (k. 265)

6.) Instrukya na sejmik księstwa Oświęcimskiego i Zatorskiego w Za" torze na dzień 21 Lutego 1659 przy" padający (k. 348. 349 i 350) autograf z wielką pieczęcią państwa.

7.) Podobnaż instrukya Piotrowi Brodeckiemu podstarościemu grodz" kiemu oświęcimskiemu na Sejmik w r. 1666 dana (k. 472 i 473) auto" graf z pieczęcią większej kancelaryi.

8.) Universał bez sejmu na podatki różne 1660 r. (k. 486 i 487) autograf z podpisem Jana Kazimierza i pieczęcią mniejszą. —

/.

9.) Zgoda do Bracicy na Elekticy 1669" Wierz Rochowskiego lub Potockiego. (k. 599 i 600)

10.) Dwa listy w autografach Jana Kazimierza króla polskiego do Jana Pisa„ rzanskiego szędziego [redacted] zatorskiego i oswięcimskiego z r. 1666 i 1668. (k. 559 do 562)

11.) List Senatora pewnego w sprawach krajowych (k. 569), kopia.

12.) Dyaryusz Sejmu 1667 r. (k. 525 do 532).

II.

Rękopis in folio z paru set kart nieliczbowanych złożony, obejmujący w kopii pismem 17go wieku Statut W. Ks. Litewskiego oprawny w skórę czerwono-brunatną. Na pierwszej karcie ręką Jana Pisarzowskiego Sędziego ziemskiego oświęcimskiego i zatorskiego zapisane czytamy: „Anno 1645 die 1. Decembris te Kięgę Statutu Wołyńskiego darował mi Jeo Mść. Pan Sylwester z Czerlinkowa Czerlinkowski (tak!) Pisarz Ziemski i Deputat Województwa Bracławskie Collega mój na znak przyiaźni." Na końcu znów Statutu słów zapisane tym samym charakterem co i Rękopis: „Statutum hoc Magni Ducatus Lithuaniæ feliciter sibi initum sumpsisse, felicius medium gessisse sed multo felicius ad divini numinis auxilio prosperius, nec non sine magna cura, opera [illegible] ac diligentia ejusdem Nicolai Okremski finem credas posuisse. Anno D. 1645 Aprilis 25 die.